

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1624. usque ad annum 1627

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1778

VD18 90118863

Liber CXCV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67369)

Susneus Æthiopiæ Rex cum suis ad
Fidem Catholicam reuersus.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ.

LIBER CXCV.

URBAN. VIII. PONTIF. MAXIMUS.

FERDIN. II. OCCID. IMP.

§. I.

*Catholica Religio in variis Provinciis
restituta.*

Hic annus Domini millesimus sex-
centismus vigesimus quartus
præcipue memoratu dignus est,
hic quippe Protestantibus ad bonorum
Hic annus Domini millesimus sex-
centismus vigesimus quartus
præcipue memoratu dignus est,
hic quippe Protestantibus ad bonorum

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

Meteran.
lib. 44.

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

A

Ec-Hist. Belg.

Sæc. XVII. Ecclesiasticorum usurpationem postmo-
A.C. 1624. dum in Westphalica pace firmandam,
 pro norma deservierat, propterea *an-*
Jæger. Hist. *nus normalis* vocatus; cum enim hoc
Ecc. l. 4. anno rebus Catholicorum prospere
cap. 8. fluentibus, ac Germania & Bohemia
Carafa com. gravissimis bellis liberata, Præsulum
Gem. rest. non pauci, alique Ecclesiastici bona
Bull. Car- per iniquam vim sibi erepta vindica-
mel. tom. 3. rent, subtrahendo sapidissimo hoc bolo,
p. 485. ac unico Sectarum fulcro famelicus No-
 vatorum stomachus languere cæperat.
 Nil igitur ad recuperanda hæc bona,
 levandumque dolorem opportunius esse
 poterat, quam fortuna Catholicis ad-
 versante per duram necessariæ pacis
 legem, omnes hæc mutationes tan-
 quam irritas, nullasque declarare, res-
 que ad pristinam, quo ante primam
 Januarii diem hujus Anni erant, sta-
 tum revocare, prout etiam contigit.
 Interim vero Ferdinandus II. Impera-
 tor pacem, quam tot victoriis gloriose
 obtentis Imperio, suisque Regnis red-
 diderat, firmare unice intentus erat;
 sat fatali enim experimento compro-
 batum habebat, quod Religionum di-
 versitas, unde subditorum rebellio,
 bellumque hucusque ortum duxerat,
 firmæ paci vel maxime obstaret, ea-
 propter præprimis cuncta, quæ Se-
 ctarum fomenta sunt, remoturus, li-
 bros

bros hæreticos imprimendi ac vendendi facultatem per Archiepiscopum Pragensem sustulit, necnon Bibliothecas a promiscuo ejusmodi librorum usu expurgari mandavit. Præterea aliorum Regum, Principumque Acatholicorum exemplo excitatus, Pragæ edictum promulgari jussit, vi cujus inhibitum, ne deinceps civium proles aut jure civitatis, aut parentum hæreditatibus gauderent, nisi Religione Catholici essent; ne vero se ad amplectendam fidem cogi quererentur, in sua secta obstinatis concessum, ut divenditis bonis suis e Regno emigrarent. Nec Cæsaris Zelo deerat Archiepiscopus Pragensis, qui præprimis omnibus Sacerdotibus curam habentibus, ne hæreticorum funeribus interessent, interdixit, selectosque Viros constituit, qui amplissima facultate instructi omnes & singulas totius Regni Ecclesias, earumque Ministros lustrarent, & irreperentes corruptelas tollerent, Clerumque pristinæ morum gravitati & sanctimonix restituerent; laborarent insuper, ut omnium Parochorum jura, bona & redditus describerentur, ac vacantibus Ecclesiis, ex quibus Prædicantes Hussitæ, Calvinistæ & Lutherani fuerant expulsi, Parochi Catholici præficerentur: Ut autem tanto munere

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

*Theatr. Or-**bis cap. 2.**pag. 198.**Brachel. Hist.**l. I. p. 82.*

Sæc. XVII. digni haberentur Ministri, Ordinum
 A C 1624 Regularium Generales a summo Pon-
 tifice jussi sunt, ut Viros idoneos ad
 excolendam vineam Domini transmitt-
 erent, hos inter primus eo proficisce-
 batur P. Mathias a S. Francisco olim
 Carmeli Excalceati Præpositus, quem
 Papa speciali Epistola Cæsaris & Ar-
 chiepiscopi Pragensis patrocinio die
 decima quinta Junii commendabat:
 Inde vero factum, ut horum opera
 multi Nobiles, atque integræ etiam
 civitates ad gremium sanctæ Matris
 Ecclesiæ redirent, jura patronatus,
 necnon Ecclesiasticorum bona ab hæ-
 reticis usurpata legitimis possessoribus
 vindicarentur, & Catholici vi metu-
 que a Regno extorres denuo in patriam
 reverterentur, ac demum Regulares
 monasteria olim ab hæreticis ablata
 recuperarent, pluresque Parochiæ Pra-
 genfes, quarum jus ad Cæsarem erat
 devolutum, in monasteria transfer-
 rentur.

§. II.

*Cæsaris edictum contra hæreticorum
 Concionatores.*

Postquam vero Cæsar per Bohemiæ
 Regnum Catholicam Religionem
 a diuturna possessione iniquo Novato-
 rum

rum furore dejectam prospero successu Sæc. XVII.
A. C. 1624.
revocaverat, æquali studio eandem Mo-
ravis reddere satagit, ac propterea
adulterinis Præconibus Zonoima ex-
pulsis, ne hæretici ad Sectarias con-
ciones excurrerent, inhibuit, præcepit-
que, ut ejusmodi Buccinatores ejice-
rentur, prout etiam Iglaviæ, atque in
aliis multis civitatibus effectui datum
est, necnon ex Cæsaris munificentia
conditum Olmutii est Seminarium, in
quo trecenti Nobiles, egeni tamen,
qui ad Sacerdotium adspirarent, ale-
rentur. Præcipue vero Ferdinandus
Imperator in hæreditariis suis Provin-
ciis hæresin, ob cujus rabiem nec Cæ-
sar's vita ab insidiis, nec subditorum
bona a rapinis tuta erant, eliminare
statuit, ac præ ceteris omnes, ad quos
cura Ecclesiarum spectabat, ut non
minus doctos, quam probos Viros fi-
delium gregi præficerent, hortatus est,
dein cognito, quod in quibusdam lo-
cis non privilegiatis, uti Gravenwer-
dæ, Langenlosæ & Forthoffii adhuc-
dum sectæ usus invalesceret, nulla mo-
ra illis, qui has urbes pignoris jure te-
nebant, omne sectarum exercitium in-
terdixit, Virisque Apostolicis Langen-
losam decretis præcepit, ut cives pacti
Baptismalis memores, abjecta hæresi,
quam temere adoptaverant, ad Reli-
gionem

Sæc. XVII. gionem Catholicam reverterentur, eo-
 Sæc. 1624 quod in minoribus ejusmodi vicis li-
 bertas Religionis nunquam plebeio Or-
 dini, sed duntaxat Nobilibus in eorum
 arcibus privatim indulta fuisset. Idem
 etiam inhibuit ceteris Austriæ incolis,
 adjecta comminatione, in hæresi sua
 obstinatis jus civitatis ademptum iri.
 Verum Prædicantes obtemperare ne-
 scii insuperhabito Cæsaris mandato
 clam virus suum spargere non erubue-
 re, & quidem David Ständlinus Vien-
 næ, ubi ipsemet Cæsar agebat, ægro-
 to cuidam Lobellii Tribuni famulo pa-
 nis frustulum cum calice porrigere præ-
 sumpsit, superveniente tamen Kellero ad
 D. Michaelis Parocho, quid hoc loco
 mercenarius faceret, interrogatus, ab-
 ire coactus est: unde re cognita Cæsar
 sequens edictum promulgari jussit:
 „Scirent omnes Provinciæ infra Ana-
 „sum Proceres Lutherani, quo pacto
 „Mathias Imperator IX. Cal. Maij an-
 „no millesimo sexcentesimo decimo
 „quinto, & rursus speciatim decimo
 „octavo Cal. Januarii ad querelam Vien-
 „nensis Episcopi, sibi ab Augustanæ
 „Confessionis parochis, quoad viola-
 „tionem jurisdictionis Ecclesiasticæ vim
 „velut afferri quiritantis, sub edicto
 „cavisset, ne deinceps per Viennam,
 „aliaque Cæsaris adjacentia oppida
 „exer-

„exercitium præfatæ illius Confessionis Sæc. XVII.
„Augustanæ haberet locum. Huic op- A. C. 1624.
„pido adversari ausus est Pastor Hor-
„nalianus; ut etiam in urbe Vien-
„na in jurisdictionem Episcopalem gra-
„sari suaque & putaticia Sacramenta
„ægroto impertiri non dubitarit. Quæ
„prævaricatio cum non modo in Ec-
„clesiasticæ jurisdictionis præjudicium,
„sed etiam Cæsaris contemptum ver-
„gat; præsertim autem Viennæ sine re-
„verentia ac pudore hoc peragatur: ideo-
„que scirent, Cæsarem ex justa indigna-
„tione prioribus edictis inhærere; ne-
„que, ut præter Catholicæ Religionis
„exercitium aliud in usum vel clam vel
„palam obreperet, admittere velle.
„Hanc in rem Cæsarem severis, seriis-
„que verbis edicere, ut deinceps Confes-
„sioni Augustanæ addicti Proceres ab
„id genus novitatibus abstinerent; ne-
„que amplius per Viennam, ejusque
„agrum, prohibitum, inconcessumque
„Confessionis illius suæ exercitium
„usurparent: nisi severioribus remediis
„in id genus Pastores, ut animadver-
„tatur, experiri mavelint.„

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

§. III.

*Austriæ inferioris Protestantes Ordines adversus Viennense edictum reclamantes.**Lotich. rer.**Germ. p. 400.**Theatr. Eu-**rop. p. 820.*

Hoc Cæsaris edictum Lutherani cives, opifices, famulique Viennæ hærentes pro more suo vilipendebant, magnoque numero Hornaliam identidem ad sectarios cætus, & Præconum declamationes audacter excurrebant: unde horum petulantia irritatus Viennensis Senatus, edictum promulgare cogeatur, in quo exponebat, quod ob Religionis disparitatem Vienna aliæque Cæsaris Provinciæ & Regna bello, fame & vastationibus, nequidem habita Cæsaris reverentia, fuerint desolata, civesque acatholici sub Evangelici exercitii obtentu conventus contra Catholicos coegerint, & violata juramenti sanctitate cum hostibus subdole conspirantes, pacem publicam perturbarint, Catholicisque irreparabile damnum intulerint: Ne ergo sub tam doloso obtentu deinceps tam perversa moliri possent, Senatus promulgari præcepit, ut omnes & singuli cives, opifices, Ministri, & famuli, omnesque, quicumque Viennensis urbis jurisdictioni subessent, sedulo cave-

caverent, „ne denuo extra Viennam, Sæc. XVII.
 „sive Hornaliam, sive ad alium locum A. C. 1624.
 „quemcunque ad sacra, catholicis insti-
 „tutis adversa, facienda excurrant, nisi
 „severis, atque ingentibus poënis coer-
 „ceri mavelint. Pari opera neque
 „Baptismi, neque matrimoniale fa-
 „crum, more acatholico amplius usur-
 „paretur, eadem severitate poenæ in de-
 „linquentes constituta, sub spe, futu-
 „rum, ut nemo tam excors inveniatur,
 „qui turbas paci ac quieti, poenam ve-
 „ro modestiæ, ac commodo suo ante-
 „ferre cupiat.,

Verum Protestantes Austriæ infe-
 rioris Ordines, cum sibi hoc Magistra-
 tus interdicto injuriam irrogari crede-
 rent, famamque suam & conscientiam
 in dubium vocari quererentur, por-
 recto libello supplici, hoc Senatus de-
 cretum sententiæ anno millesimo sex-
 centesimo decimo latæ, Mathiæ Cæ-
 saris indulto, ac Ferdinandi decreto
 adversari, Cæsari exponebant, haud
 memores, quod etsi sectæ libertas fuisset
 indulta, atque extorta, ex hac ta-
 men gratia nullum eis jus fuisset ena-
 tum, sed quod ea ad concedentis ar-
 bitrium, præcipue ob tam luculentum
 illius abusum, & summam eorum in-
 gratitudinem revocari potuerit: Au-
 dacter insuper a Cæsare petebant, ut

A 5

Sena-

Sæc. XVII. A. C. 1624. Senatus decretum abrogari, atque ob inobedientiam captos Lutheranos absque multa dimitti, eorum gravaminibus remedium afferri, calicis usum restitui, & Prædicantes revocari præciperet. Verum ad arrogans hoc peti- tum Ferdinandus II. Imperator die de- cima tertia Septembris respondit, quod nihil eorum, de quibus Ordines que- rerentur, ad eos spectaret, unde nec se aliena in negotia ingererent, nec Religionis causæ sese immiscerent. Accepta hac repulsa Ordines denuo Cæsari obstrepentes exponere non du- bitarunt, quod suæ sectæ socios de- fendere omnino cogerentur, cum sæpius imo & novissime ipsemet Cæsar pollicitus esset, Lutheranos suæ sectæ deinceps, eadem libertate, qua sub Mathia I. usuros esse. Horum vero querelas flocci habebat Imperator, haud ignarus, quod Sectarii hac precario in- dulta libertate tam in Austria quam in Bohemia ad subditorum oppressionem, & rebellionem in ipsum Cæsarem abusi fuissent: Nondum tamen sibi aquiescen- dum putabant Lutherani Austriæ Or- dines, qui rabie sua in Senatum Vien- nensem versa eidem significabant, quod calumniam & diffamationem, qua ab eo gravati fuissent, justis vindicandi honoris sui stimulis agitati retorque- rent,

rent, altaque mente repositam haben- Sæc. XVII.
 tes injuriam, suo tempore talionis jure A. C. 1624.
 vicem repensuri essent. Hac saltem
 sua temeritate tantum obtinere, ut
 eorum exemplo ceteri opifices, famu-
 lique Lutherani Viennense decretum
 palam vilipenderent, ac Præpositis suis,
 juxta Apostoli effatum, esse obedien-
 dum, haud ultra memores ad Horna-
 liana Præconum suorum conventicula
 turmatim excurrerent: quapropter in-
 valescente horum protervia non modo
 Viennensis Academiæ Rector suis Aca-
 demicis novæ hujus sectæ munia vel
 intra vel extra urbem obire inhibuit,
 sed etiam Cæsar promulgato edicto
 Præcones Lutheranos, & Ludima-
 gistros turbarum incentores ex Austriæ
 Provincia ejicere compulsus est, eo-
 quod *intempestivis suis vociferationibus,*
atque ad seditiones spectantibus concionibus
animos Dynastarum inflammassent, plebem-
que ad furorem, ipsamque rabiem usque
adeo irritassent, ut nedum his sceleribus
modum finemque adhucdum ullum statuere
cogitarent. Quoniam vero insuperha-
 bito Cæsaris mandato Helmhardus
 Jorger Hornalianus Dynasta, qui jam
 olim turbarum & Bohemicæ rebellio-
 nis focius erat, Sectarios conventus
 ibidem haberi pergeret, hinc Cæsar
 missis eo Legatis Dynastiam ærario ad-
 dici,

Sæc. XVII. dici, seditiosos vero Præcones ocius
A. C. 1624. inde emigrare iussit, loco illo Canonici
 apud D. Stephanum concessio: Tum
 vero non pauci fluctuabant inter debiti
 obsequii leges, & sectæ suæ præjudi-
 cia, hinc urgebantur ab ipsa Imperan-
 tis æquitate, ac clementia, quæ serius
 aut citius ad subditorum corda loqui-
 tur, illinc terrebantur ab importunis
 Prædicantium suorum susurris, qui eis-
 dem continuo acclamabant, non alium
 pro Rege habendum, quam secta Lu-
 theranum, & qui sub utraque specie
 communicaret, Ecclesiamque Roma-
 nam, Meretricem Babylonicam, &
 Papam vocitaret Antichristum: inde
 autem factum, ut illi, apud quos ve-
 ritatis amor, & legitimi imperii reve-
 rentia prævalebat, ejurato errore ad
 fidem Catholicam temere relictam re-
 verterentur, alii econtra, quos oppo-
 sitæ Religionis odium, & Præconum
 præstigia in suo fanatismo detinuerant,
 potius extrema quæque contra Cæsa-
 rem tentare præsumerent; hac etiam
 vesania abrepti, non sine maximo in-
 fontium damno Liessam Bohemiæ ur-
 bem ultro subjectis ignibus exusserunt,
 ac in saltus, locaque Sylvestria sese
 receperunt, ut sectam, quam unius
 hominis ambitio recens invexerat, &
 effrænis vitæ licentia nutriverat, eo
 libe-

liberius sectari, seu verius omnes Di- Sæc. XVII.
 vinas & humanas subjectionis debitæ A. C. 1624.
 leges sub obtentu Religionis, & liber-
 tatis conscientiæ conculcare possent.

§. IV.

*Bonorum Ecclesiasticorum restitutio
 Catholicis facta.*

Æquitas postulabat, ut sedato tu- Carafa com.
de Germ.
 multu bona, quæ Ecclesiasticis rest. Struv.
Corp. per.
10. Sect. 9.
 per iniquam vim a Protestantibus fue-
 re erepta, per debitam restitutionem
 eis vindicarentur: In id præcipue in-
 tentus erat Urbanus VIII. Pontifex Ma-
 ximus, qui datis literis Cæsarem hor-
 tabatur, ut Sedis Apostolicæ jura in
 Præposituram Ecclesiæ Halberstadien-
 sis, quam violatis Germaniæ concor-
 datis Rex Daniæ Filio suo coemptis
 suffragiis contra Ecclesiæ jura addixe-
 rat, admota etiam, si necesse foret,
 armorum potentia tueri vellet: Cæsar
 itaque non modo Regem, ut a suo
 proposito desisteret, monuit, sed etiam
 Halberstadiensi Capitulo nefarii illius
 decreti, vi cujus Præpositus & Cano-
 nici Catholici fuere rejecti, revocatio-
 nem præcepit, ipsosque S. Francisci
 Religiosos monasterio suo restitui vo-
 luit. Insuper Pseudo-Archiepiscopum
 Magdeburgensem ad restituendam Al-
 tenbal-

Sæc. XVII. tenbaldensem Præposituram, intrusum-
A. C. 1624. que ejiciendum compulit, pariterque
Abbatissam ibidem in Catholica Reli-
 gione unacum toto Virginum Ascete-
 rio servandam, nihilque innovandum
 præcepit. Eodem Religionis studio
 Cæsar in oppido Eybach, quod Elva-
 censi Præposito paret, Prædicantem
 ejici, ac subrogato Catholico Sacer-
 dote veram fidem restitui jussit: Insu-
 per in favorem Episcopi Augustani, Ab-
 batis Campidunensis, & Decani Grö-
 nenbacensis Wolfgangus Papenheimius
 omnia Collegiatæ Ecclesiæ Gronenba-
 censis bona unacum Religione Catho-
 lica, uti olim paulopost Religionis pa-
 cem floruerat, reddere jussus erat. Oc-
 cupabat etiam Onolsbacensis Marchio
 Ecclesiam Galleronevetzianam cum
 omnibus decimis, redditibus, aliisque
 bonis, quæ tamen Eistadiensi Episco-
 po restituere præcipiebatur: Decerne-
 bat etiam Cæsar, ut Comites de Ha-
 nau, de Oettingen, & de Stolberg ex-
 pulsus Prædicantibus Religionem Ca-
 tholicam, necnon erepta bona præci-
 pue monasterium Wattersloftense resti-
 tuerent. Verum hæc Cæsaris man-
 data aut serius fuere effectui data, aut
 omnino neglecta. Præterea Schwicar-
 dus Moguntinus Elector Stradam mon-
 tanam, & Episcopus Spirensis alia quæ-
 dam

dam oppida recuperarunt, moxque Sæc. XVII.
 Catholicæ Religionis exercitium ibi- A.C. 1624.
 dem restaurarunt. Herbipolensis quo-
 que Episcopus quædam monasteria a
 Comite de Hanau erepta sibi restitui,
 ex Cæsaris sententia petiit. Sub idem
 tempus Wolfgangus Neoburgi Dux
 Düsseldorfii Calvinianum Templum
 claudi iussit, sectæque profitendæ
 libertatem revocavit.

§. V.

*Pax Cæsarem inter & Gabrielem
 Bethlenium firmata.*

Turcis per Esterhasium ex Hungaria Barre Hist.
 pulsus Stanislaus Turzo Palatinus, d'Allem.
 alique Hungariæ Proceres toti in eo t. 9. p. 551.
 erant, ut præsentaneum Regni exci- Orthel.
 dium optata pace præverterent. Hanc Chron.
 in rem die septima Februarii unacum Hung. p. 104.
 Montanarum urbium Deputatis Vien- Bell. laur.
 nam profecti sunt, quo etiam Kamu- Aust. l. 7.
 thius Bethlenii Orator advenerat: E- p. 772.
 nimvero Nicolaus Esterhasius victoria
 nuper reportata animatus, Cæsari au-
 thor erat, ut bellum totis viribus pro-
 sequeretur: Proceres econtra Ferdi-
 nandum ad pacem inclinare adlabo-
 rabant, quorum votis Cæsar annuere
 cunctabatur, caussatus, Electorum ac
 Imperii Principum sententiam desuper
 esse

Sæc. XVII. esse explorandam: Tandem vero Re-
A. C. 1624.gni calamitates misertus, Bethlenio
a die vigesima quinta Martii usque ad
primam Maij inducias concessit, rebus
omnibus in eo statu, quo tum forent,
relinquendis, donec de pace firma ut-
rinque decerneretur. Interea de con-
cordiæ pactis serio deliberatum, de-
mumque die octava Maij in hosce pa-
cis articulos conventum. I. Bethle-
nius ab Hungarici Regis titulo, sigillo,
Regniq[ue] administratione abstineat,
Oppellensi, & Ratiborensi Principatu
atque Imperii Principis nomine ad dies
vitæ contentus. II. Nil hostile in Cæ-
sarem, Austriacam Domum, eorum-
que subditos moveat, nec Cæsaris ho-
stibus auxilio sit, minus vero Turcas
contra Cæsarem provocet. III. Capti-
vos gratis dimittat, idem quoque apud
Turcas fieri curet. IV. Cuncta vi ab-
lata Cæsari restituat, militesque sacra-
mento solvat. V. Reditus metalli-fo-
dinarum Cæsari integre cedat. VI.
Omnia bona aliis ablata suis possessori-
bus restituat. VII. Vicissim Cæsar
salva Religione Catholica septem comi-
tatus Hungaricos tam ultra quam citra
Tibiscum unacum civitate Cassovia ad
dies vitæ Bethlenio relinquat. VIII.
Quotannis ad finium defensionem ei-
dem triginta florenorum millia eroget.
IX.

IX. Arx Mungatſia numeratis tercen- Sæc. XVII.
ties mille florenis Bethlenio relinqua- A. C. 1624.
tur, eo autem mortuo ad Cæſarem
revertatur. X. Arx Tockaia pignoris
loco, Eychetana autem, & Nagibaia
urbs dono unacum jure regio in perpetuum Bethlenio, ejusque hæredibus cedatur. XI. Si forte Turca Bethlenii poſſeſſiones inſaſurus eſſet, Cæſar eidem ſuppetias ferat. Hi pacis articuli utrinque firmati a Poloniæ Rege rati habebantur, non ſine indignatione Ludovici XIII. Franciæ Regis, qui hanc pacem cum Bethlenio duntaxat eo ſine initam fuiſſe interpretabatur, ut Cæſar contra Proteſtantes in Germania, contra Griſones in Valle Telina, & contra Batavos arma ſua ea validius vertere poſſet.

§. VI.

*Principes Proteſtantes a Friderico
Palatino ad bellum in Cæſarem
& Catholicos ſtimulati.*

Nondum pax in Imperio & Hunga- Lotich. rer.
riæ Regno plene coaluerat, cum Germ. l. 14.
jamjam novæ belli flammæ accende- cap. 1.
rentur a Friderico Palatino, qui datis Lond. act.
ad Saxonem, Brandeburgicum, & Wir- publ.
tenbergenſem Duces, alioſque Principes
Proteſtantes iteratis literis eoſdem ad
Hiſt. Eccleſ. Tom. LVIII. B arma

Sæc. XVII. arma in Cæsarem & Catholicos capessenda acriter stimulabat, hancque in rem occasionem & quidem capillatam ex eo captabat, quod Cæsar eliminata Calvinii & Lutheri secta Religionem Catholicam revocasset, necnon Electoralem dignitatem in Maximilianum Bavaricæ Ducem transfulisset, eumque in Fleusinganis Imperii comitiis in Electoralis Collegii socium, annuente etiam Saxonum Electore admisisset. Eandem vero translationem depingebat, „velut „tragediæ, quæ per Germaniam luditur, fundamentalem actum, in quem „jam dudum Pontifex ejusque Quirites coniecissent oculos, ut hoc apice „obtento rem deinceps Evangelicam „dent præcipitem, funditusque diruant.“ *Hic erat, inquiebat Fridericus, scopus ille, in quem Roma diu tela sua, testimoniis in publico extantibus, dirigere comperta est, ut sub hujusmodi capitis oppressione casus, ac ruina ceterorum Electorum & Principum quæreratur, & Electores Protestantes tanquam esca & hamo prehensi in partes trahantur, necnon deinceps majoribus Pontificiorum suffragiis prævalentibus Evangelicorum pars oppressa, non secus atque umbræ loco, futura sit: An non Pontifex rem factam habens, pro nutu suo ac libidine aget? Nonne hoc jugum posteritas sub Evangelicæ Religionis* exci-

excidio, fermentique Papislici reproductio- Sæc. XVII.
ne excutere nunquam poterit? Postea Fri- A. C. 1624.
 dericus odium in se ob interceptas, quas
 ad Bethlenium dederat literas, conce-
 ptum amoliri satagit, id quidem ve-
 rum fuisse, haud negavit, in dubium
 tamen vertit, an ignotorum characte-
 rum interpretes rerum sensum assecuti,
 testari potuerint, quod contra Cæsa-
 rem Turcas, Tartarosque evocarit;
tametsi autem, ajebat Fridericus, pere-
grina undecunque auxilia erogarem, quis,
cui synciput sanum, id vitio dabit: in eos
vero, qui dedita omni opera Pontificatus
exaltationem, rei vero Evangelicæ oppres-
sionem moliantur, omnium malorum causa
rejicietur, nulla ergo ex parte, quo ex
periculosa Bavari irreptione communis res
Evangelica acerbius vulnerari queat, con-
cedite. Iisdem pene rationum stimulis
 Fridericus Brandenburgicum & Wirtem-
 bergicum ad arma concitabat, suum
 vindicandi studium Religionis obtentu
 contegens.

§. VII.

Friderici Palatini epistola ad Schwi-
cardum Electorem ac Mogun-
tinum Archiepiscopum.

Acerbiori adhuc stylo Fridericus in
 Electorem Moguntinum inveheba-
 tur, hæc perscribens: *In tantum pro-*
vehem-

Sæc. XVII. *vehendæ Romanæ, Hispanicæque potentia,*
A. C. 1624. *machinæ, argutiæque Jesuiticæ invalue-*
runt, eousque sub introductionibus barba-
rorum populorum, communis patriæ &
regiones & leges proculcatæ sunt, dam-
numque fere ineluctabile patiuntur, ut a
seris hæc tragica nequidem nepotibus satis
digne desleri queant, tantum abest, ut e-
mendari possint. Profecto privati commodi
captatio, & avaritiæ ignobile nomen, il-
lud ad fastigium videtur pervenisse, ut e-
tiam regnare possim, & dominari, animad-
vertatur. Quæ in præsentiarum omnia,
ne enarrando dolorem faciam illum meum
etiam graviolem, lubens in medio relinquo.

Posteaquam vero exploratum habeo,
quam sub prætextu Sanctitatis, ac voti
nuncupandi nuper Bruxellas suscepis, id
genus inusitati processus insolentia ut confir-
maretur, simul atque inferioris Palatina-
tus mei partem, Intuerorum præfecturam,
ut prævento favore Hispanico, intercipe-
res, crede mihi, non admodum magna ac
singulari nominis tui cum laude, hanc
sive victoriam, sive prædam, retulisti.
Dum igitur fideles subditos meos severa
sub lege, in verba tua jurantes adegisti,
ne eoipso, quanta cum sollicitudine has il-
las istas manubias sectatus esses, manife-
stari cæptum est. Qua de re non est, ut
super hoc reatu connivere, aut commemi-
nisse possim, ejusmodi aliquid Electores Pa-
latinor

latinos de Archiepiscopis Moguntiacis un-Sæc. XVII.
 quam promeritos esse. Esto enim (quod A. C. 1624.
 nullo modo conceditur) ullam præ mani-
 bus esse prætensionem, quæ in Intuergos
 stringi possit! An idcirco præteritis Im-
 perii juribus, ac legibus, hoc rerum statu
 perturbatissimo, dum vis & arma pro
 legibus sunt, captare oportebat? An E-
 lector præcipuus & quidem Imperii Archi-
 cancellarius, mallet armis & obreptioni-
 bus, quam Imperii Constitutionibus uti,
 injustamque causam injusto magis & ini-
 quissimo procedendi modo deteriore red-
 dere? Ne igitur silentium forte meum velut
 in consensum trahi potuisset, legitimæ, ac
 sollemnis protestationis loco, in præsentia-
 rum hoc interponendum fuit, donec com-
 modior hoc illegitimum propositum consu-
 tandi detur occasio. Neque enim hoc il-
 lud fundamentum censendum venit, super
 quo aut constantia, aut bona fides ædifi-
 cari queat. Hæc Fridericus ad Electo-
 rem Moguntinum, Imperii Cancellaria-
 rium, quem tamen causæ æquitas, &
 probata agendi ratio ab hac injusta cri-
 minatione abunde vindicaverat.

§. VIII.

*Sacerdotes Catholici Angliæ Regis
 jussu ex Anglia, Scotia & Hi-
 bernia ejecti.*

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

*Lotich. rev.**Germ. l. 14.**t. 2. p. 390.**Adlrv. An-**nal. Boic.**part. 3. l. 9.**Meteran.**Hist. Belg.**lib. 44.*

Restitutæ pacis amor adhucdum Protestantæ Germaniæ Principes detinuerat, quin ad Friderici vota novis belli calamitatibus sese implicare vel-
 lent: e contrario autem Jacobus I. Angliæ Rex ob frustratam Hispanæ affinitatis spem irritatus, vindictam suam in Cæsarem, ac Hispaniæ Regem exercere statuit: Stimulabant eundem Puritani Angliæ Proceres, qui ægerrimo ferebant animo, quod Rex per pacta nuptialia legum severitatem in Catholicos laxasset, concessaque tolerantia ingens fidei Romanæ in Anglia propagandæ ostium aperuisset. Ut igitur Rex neglectæ sectæ calumniam, ac imputatæ in fidem Catholicam propensionis suspicionem a se amoliretur, irarum stimulo agitato, ac præcipue Buchingami susuris accensus, promulgato edicto præcepit, ut omnes & singuli Jesuitæ, Monachi & Clerici intra quadraginta dierum spatium ex Anglia, Scotia & Hibernia exularent: Cum vero inter Curiae Senatores nonnulli Religione Catholici essent, sancitum est, ut hi jurejurando, Regem supremum in rebus etiam Ecclesiasticis Caput esse, profiterentur, recusantes vero Senatu ejicerentur, omnesque Catholici, dum Regni comitia celebrant

brantur, decimo lapide a Londinenſi Sæc. XVII.
 urbe abeſſent. A. C. 1624.

§. IX.

Conventus Londini habitus.

Hac Catholicorum vexatione Buchin- *Rapin Thoi-
ras Hiſt.
d' Angl. t. 8.
pag. 242.
Annal. de
Jaq. I.
p. 119.
Clarendon.
tom. I. p. 27.
et ſeq.*
 gamus Comes Regis cliens in pau-
 cis charus Puritanorum, aliorumque
 Procerum gratiam ſibi conciliabat, tan-
 tumque effecerat, ut Rex Curiz co-
 mitia indiceret, ac Friderici Palatini
 proſcriptionem, & Bavari ſucceſſionem
 deteſtatus, in Cæſarem & Hiſpanum
 arma convertere decerneret. Verum
 exhausto ærario Nobiles, populumque
 ad erogandas pecuniarum ſuppeditas in-
 clinare, neceſſe erat: Rex igitur hanc
 in rem die vigefima nona Februarii lu-
 culentum habebat ſermonem, in quo
 Filii ſui cum Maria Hiſpana nuptias
 velut rem omnino ſecretam congrega-
 tis Curiis expoſuit, profeſſus, quod in
 hanc ſpem omnes Theſauros prodege-
 rit, hoc tamen negotium poſt Filii ſui
 reditum, perinde acſi nunquam de eo
 actum fuiſſet, adhuc integrum eſſet:
 poſtea Deum in teſtem & Judicem vo-
 cabat, quod Papiftis tolerantiam con-
 cedere, ne cogitaverit quidem, ſed
 duntaxat edictorum ſeveritatem ob ra-
 tiones ſibi ſoli cognitæ ſuſpendi juſſerit.

B 4

Atta-

Sæc. XVII. Attamen non deerant, qui rerum probe gnari Regem propterea vellicarent, quod Hispanici matrimonii negotiationem velut *rem integram* exhibuerit, cum tamen ipsemet nuptialibus pactis utrinque firmatis suum apposuisse chirographum, ac de Palatini restitutione nunquam, nisi consummato Matrimonio mentionem fieri voluerit: Stupebant alii, quod Rex, se Catholicis tolerantiam non concessisse, Deo teste asseruisset, cum tamen hæc inter secretos connubii articulos comprehensa fuisset, nec Hispaniæ Rex Sororem suam, nisi sub hac lege, Walliæ Principi tradidisset. Præeunte hoc Regis sermone, Curia Proceres, instigante Friderici uxore, Walliæ Principe ac Batavis, improbis desiderabant votis, ut Jacobus Rex acrioribus adhuc irarum stimulis adversus Hispanos & Catholicos exardesceret; eapropter non modo Oxoniensem Comitem nuper, eoquod Hispanas nuptias dissuasisset, carceri datum liberari, edictique in Catholicos promulgati executionem urgeri petierunt, sed insuper Regem eo impulerunt, ut Buchinghamus dissoluti connubii causas in Hispanorum invidiam jam antea excogitatas coram Regio Senatu exponeret. Hujus vero clientis sermo eo tendebat, ut ostenderet, quod

„quod Rex vana spe a Bristolo Comite Sæc. XVII.
 „delusus, Mansfeldii copiis e Palatinatu A.C. 1624.
 „evocatis ad conciliandas Filii sui cum
 „Hispana nuptias perperam inductus
 „fuerit, Walliæ autem Principi in Hi-
 „spaniis declaratum, nisi ad Catholi-
 „cam transfiret Religionem, de matri-
 „monii spe actum fore: Bristollus quo-
 „que Principi auctor exstiterit, ut ali-
 „quamdiu se Catholicum simularet: in-
 „terim Pontificis dispensatio supervene-
 „rit, tam arduis restricta legibus, ut
 „Princeps ex Hispania abire decerne-
 „ret: tum vero legati ex Hispania fue-
 „rint decreti, qui re cum Catholicis
 „deliberata structis machinis in Anglia
 „intestinum bellum fuscitarent. Hispa-
 „ni quoque Walliæ Principi exercitum
 „obtulerint, ut in rebelles movere pos-
 „set, de cetero autem Hispaniæ Rex
 „nec unquam de nuptiarum executio-
 „ne, nec Palatinatus restitutione serio
 „cogitarit, quamvis Bristollus de utra-
 „que fidem dedisset, ac totius hujus
 „scœnæ auctor Regis benevolentia ab-
 „usus fuisset: „ Hæc a Buchinghamo
 „fuisse conficta, Bristollus biennio post
 „tam luculenter demonstrabat, ut Bu-
 „chinghamus ad se defendendum pro-
 „vocatus, ne verbum quidem respon-
 „dere potuerit, hujusque relationis fal-
 „sitas fuerit detecta. Nihilominus in-
 „super-

Sæc. XVII. superhabitis Hispani legati querelis
 A. C. 1624. Buchinghamo applaudebant omnes;
 utramque enim Curiam jam antea in
 suas partes traxerat, sibi que populum
 ac Senatum obstrictum reddiderat, eo-
 quod Regii Filii Nuptias cum Hispani
 Regis Filia ad Anglorum vota dissol-
 visset.

§. X.

*Utriusque Curiae Senatores in Catho-
 licorum excidium conspirantes.*

*Wilson Hist.
 Jac. I.
 part. 265.
 Annal. l. c.
 pag. 94.
 Ruthworth
 Vol. I.
 pag. 129.
 135.*

Rebus ita dispositis Senatus Regi pro-
 posuerat, nuptias in Hispania huc-
 usque agitatae palam esse dissolvendas,
 & quidem hisce ex causis. I. Quia
 Hispani nonnisi Religionis libertatem
 pro Sponsa, ejusque domesticis primo
 petierint, Principe autem Hispanorum
 potestati tradito postea universalem to-
 lerantiam prætenderint. II. Papistæ
 tanto numero accreverint, ut hac ne-
 gotiatione ad effectum deducta, haud
 ultra suppressi possent. III. Protestan-
 tes in Germania exinde oppressi, Pala-
 tinatus armis ereptus, & Walliæ Prin-
 cept violata Hospitalitatis lege, ac
 Principum privilegiis in Hispania in-
 digne habitus, & Religionem ejurare
 coactus fuerit. III. Electoratus in Ba-
 varum translatus, Belgica negotiatio
 ad

ad Heidelbergæ & Franchentaliæ usur-
 pationem excogitata, necnon Hispani
 Regis tergiversationes has nuptias om-
 nino nocivas ostenderint. His ratio-
 nibus Senatores ipsum quidem Regem,
 quod tamdiu se vana hac spe deludi
 passus fuisset, petebant, dolorem ta-
 men inde conceptum dissimulans Rex
 habita oratione utrique Curix ac Se-
 natui exposuit, quod rupto nuptiarum
 fœdere Palatinum armis recuperare,
 & Cæsari, Hispanoque Regi bellum in-
 ferre cogeretur, necessaria igitur pe-
 cuniarum subsidia conferrent, ea ta-
 men lege, ut hæc pecunias Viri a
 Senatu designandi administrarent. Post-
 quam igitur Curix Patres populusque
 Regem a suprema, cujus antea tanto-
 pere tenax erat, auctoritate ad tantam
 abjectionem descendisse cognoverant,
 eundem promissi auri spe sensim ad Re-
 ligionem Catholicam penitus e Regno
 eliminandam nullo negotio inclinari
 posse sperabant; eapropter ingentem
 pecuniarum vim, quamprimum Rex
 nuptias esse rescissas palam declarasset,
 se collaturos spondebant, dein libellum
 supplicem contra Catholicos Regi ex-
 hibendum parabant: quo tamen com-
 perto Rex Nuntium, quem jamjam in
 Hispaniam decreverat, revocari iussit,
 declarans, quod venenatum Curix
 infer-

Sæc. XVII.
 A. C. 1624.

Sæc. XVII. inferioris rescriptum contra Papistas
A. C. 1624. Senatui fuisse traditum comperiisset,
 ipse vero firmum fixumque haberet,
 bellum, quod pararet, nullatenus in
 Religionis bellum convertere: Postea
 tamen a suis edoctus, quod in hoc li-
 bello nihil suæ auctoritati adversum
 contineretur, illum acceptabat, septem
 hisce articulis comprehensum. I. Om-
 nes Jesuitæ, & Sacerdotes ab exteris
 Seminariis emissi Regno expellantur,
 & nuperum edictum hanc in rem pro-
 mulgatum effectui detur. II. Papistæ
 omnibus spoliuntur armis. III. Lon-
 dino ejecti ad ea, quæ ipsis assignabun-
 tur, loca recedant, nec inde itinere
 quinque leucarum discedant, & Lon-
 dino decem leucis distent. IV. Pro-
 hibeantur, ne deinceps pro audiendo
 sacro ad Legatorum ædes confluant.
 V. Publicis muneribus amoveantur.
 VI. Rex omnes Magistratus ad exe-
 quendas leges in Catholicos editas se-
 vere compellat. VII. Occasione alte-
 rius patti nuptialis se Regia fide obstrin-
 gat, harum legum executionem nulla-
 tenus suspensurum.

§. XI.

Regis responsum ad Curiae postulata.

Non

Non deerant ex ipsis Sectariis non pauci, qui tam apertum Religionis odium detestarentur, palamque edicerent, quod Rex aut ultro, ne Buchinghamianæ relationis falsitatem, necnon postulorum iniquitatem cerneret, cæcus esse voluerit, aut clientis sui, a quo hæc omnia ortum habebant, indigna servitute adeo fasciatus esset, ut ea, quæ falso & perperam proposita noverat, tanquam vera & æqua coram Senatu profiteretur: postquam enim Palatinum se armis vindicaturum sponderat, se in sua secta immote perstiturum, atque ad Curiae vota Catholicos oppressurum, his verbis declarabat: *Infelix sim oportet sicubi eo, quo me tam conscientia, quam obligatio mea impellit, adigendus eram, ut non ipse sponte præcurram. Quæ mea sit fides, quæ confessio, interrogate libellos meos, inspicite vitam, & actiones meas. Non spero, me eousque vitam protracturum, ut intelligam, me, vel Religionis causa suspectum meis esse. Neque sic agam, ut quisquam forte id suspicari possit. Opto autem in marmore, tanquam vituperii lapide, & quidem atrocibus literis, ad sempiternam rei memoriam inscribi, sicubi deprehensus sim a Religione ea, quam profiteor, defecisse. Is enim, qui ante faciem Dei hypocritam agit, cui ho-*
mines

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

Sæc. XVII. mines fidem habeant, indignus est. Deum
A. C. 1624. testor, etiam viscera mea commoveri cœ-
 pisse, ubi Pontificum dogmata sic inva-
 luisse notavi. Id genus cordolii haud se-
 gnus me afflixit, ac si spinas intra ocu-
 los, stimulosque intra renes habuissem.
 Sæpius, quo pacto incremento ejus rei ob-
 viam ire possim, deliberare cœpi. Ut ne-
 que, si minus hoc fecissem, excusandus
 veniam. Martyris quidem nomen mihi
 non sumo: sed Confessoris titulo venio.
 Quamquam etiam modo quodam Martyr
 dici forte possim. Sicut vel in sacris no-
 stris Isaacum ab Ismaele sugillari accidit.
 Nullus unquam Regum extitisse notatus
 est, qui plus calumniis me fuerit obno-
 xius. Interim in persecutionem nequic-
 quam incubui, semper enim statui, Reli-
 gionem alia re magis nulla vires accipe-
 re, quam persecutionibus. Meministis ve-
 tus illud: Martyrum nempe sanguinem,
 Ecclesiæ esse sementem. Jam ita est,
 ut non tam de petitis illis vestris assen-
 tiar, sed etiam majus quiddam adjicere
 velim. Illud autem hoc est, nempe ut
 intra præfixum temporis terminum, tam
 Jesuitæ, quam Monachi, ac Clerici ex
 hoc regno excludantur. Hoc ut per trium
 regnorum fines ematurari possit, triplici
 proscriptione erit opus. Ut igitur pro-
 vinciarum Judices in recusantes animad-
 vertant, res postulat. Illi adhucdum
 pleno

pleno jure utuntur, licet a me dispensatio Sæc. XVII.
 alia intervenerit ulla. Ego non sic re- A. C. 1624.
 gnare didici, non ut utar semper calca-
 ribus, sed habenis interdum inflectam. Ita-
 que de hoc providebo.

Secundum hæc legem feram, qua e
 subditis meis coerceri isti possunt, quicun-
 que ad Oratores peregrinos intrare com-
 periuntur. Domus quidem Oratorum suis
 gaudent privilegiis. Interim isti negotia-
 tores, sicubi ædibus illis exeant, in via
 ab observatoribus prehendi, atque ad præ-
 nam rapi possunt. Ut sic exemplum pæ-
 næ extet in medio:

Addo etiam hoc, nempe me & de fi-
 liis vestris sollicitum esse. Et certe diu
 de his deliberavi. Cujus rei testes consi-
 liarios meos appello. De iis autem ita
 sentio, ut nonnisi grande nefas esse cen-
 seam, sicubi liberi vestri sub meis regnis
 sic quidem educari velint, tanquam sive
 apud Madritum, sive Romam, nasce-
 rentur.

De ultimo, quod superest, ob lauda-
 tissimum illud, quod suppeditastis, consi-
 lium, vos amo. Præter non omnem ra-
 tionem est, Rex ut patiatur subditos suos
 alterius magis legibus, quam suis obli-
 gari. Quid non Rex in alio territorio
 sive regno, & cur esset curiosus? De eo
 ergo estote securi. Nunquam non dein-
 seps eventurum est, ut id genus conditio-
 nes

Sæc. XVII. *nes extra vagantes locum sint inventura.*
A. C. 1624. *Subditos siquidem cum Regibus idem vitæ
 necisque arbitrium nancisci, consentaneum
 utique est.*

§. XII.

*Varia Regis decreta contra Ca-
tholicos.*

Wilson l. c.

Cum vero Rex in suo responso nullam de Catholicis Aula & officiis publicis amovendis mentionem fecisset, Senatus suam in eos invidiam nondum expletam ratus, libellum, in quo quinquaginta septem Proceres Catholicos officiis publicis honoratos designabant, Regi tradidit: ne tamen Rex hunc articulum urgeret, effecerat Buchinghamus, veritus, ne ejus Mater, quæ plurimum apud Regem valebat, pariter Aula excedere juberetur: Ceterum paulopost edictum in Catholicos innovatum est, hujus tenoris: *Posteaquam Magnæ Britannicæ Rex, tam ab Ecclesiasticis, quam secularibus, sub his comitiis congregatis statibus, erudiri cœpisset, quid quantumque sive incommodi, sive periculi, ab ingenti Jesuitarum, Clericorumque multitudine, impenderet, qui quidem auctoritate Romani Pontificis ordinati, atque hoc in Anglicanum regnum inducti sunt. Ut de fastu, & insolentia, qua quidem*

quidam subditos modo non a fide agnita, Sæc. XVII.
A. C. 1624.
sed etiam subjectione & fidelitate ipsamet,
in diversum abripere moliuntur, nihil dicatur. Istorum omnium intuitu, quo tantis malis in tempore fieret medicina, Regi decretissimum est, amplius haud connivere velle. Proinde sic conceptissimis verbis Rex statuit: nimirum omnes & singuli tam Jesuitæ, quam Clerici, ex potestate Romane Sedis ordinati, atque intra Angliæ regni, Walliæque Principatus, sese tenentes, fines intra XIX. Cal. Quintiles exirent, portusque regni maritimos peterent, unde vento secundo in regiones exterius transferri possint, ac ne unquam post reverterentur, nisi in pœnas, legibus expressas incurrere mavelint. Pari rigore in omnes istos animadverteretur, quicumque post elapsum terminum ullum sive Jesuitam, sive Clericum, hospitio, domoque excipere, sive ullo pacto juvare ausus esset, pœna in omnes cujuscunque saltem forent ordinis, constituta gravi ac rigorosa. Idem inculcat Rex Archiepiscopis, Episcopis, Dynastis, ac Vicariis &c. nimirum ut & illi omnes in Jesuitas, & Sacerdotes quoscunque contravenientes se vera sub lege irent, neque ulli gratiam facerent, parcerentque, nisi ipsi indignationem Regis in se, suosque provocare mavelint.

Sæc. XVII. Promulgato hoc edicto Catholico-
A. C. 1624. rum non pauci in carceres fuere con-
 jecti.

§. XIII.

*Jacobus Rex erga Catholicos non-
 nihil indulgentior.*

*Relat. de
 l'Archev.
 d'Emrum
 Mem. de
 Deageant.*

Cum Catholici in Anglia recentem hanc vexationem non tam a Regis voluntate, quam Puritanorum odio profectam scirent, literas lacrimis uberius, quam atramento notatas ad Ludovicum Franciæ Regem dederunt, supplices, ut extremis calamitatibus oppressos, innoxios tamen, suo juvaret patrocínio: totam insuper oppressionum seriem perscripserat quidam S. Francisci Alumnus ad Hugonem Embrodunensem Archiepiscopum. Hic itaque Regem accessit, supplex, ut Angliæ Catholicos, quos jam antea per Tillierum Legatum suum de sua protectione certos esse jusserat, in extremo Religionis periculo deserere nollet. Paulo ante Hollandus Comes Angliæ Regis Orator de nuptiis inter Henricam Regis Gallici Sororem & Walliæ Principem conciliandis in Franciam venerat; cum ergo Ludovicus Rex summum Pontificem a concedenda legis venia compertis Catholicorum oppressionibus abiterri vereretur,

eun-

Sæc. XVII.
A.C. 1624.

eundem Archiepiscopum clam in Angliam ablegabat, supplicatum, ut Jacobus Rex erga Catholicos sese magis humanum exhiberet. Quamprimum Archipræsul Londinum advenerat, Buchinghamum, ejusque Matrem, præter Rutlandiæ Comitem, aliosque Proceres Catholicos visum ibat, qui omnes consiliis suis negotiationis successum magis expeditum reddere satagebant. Nec improsper conatui successus adspirare videbatur; Jacobus enim comperto Archiepiscopi adventu eundem Roystonum, ubi tum agebat, venire jussit, concessaque primi alloquii copia concessit, ut plures Catholicici nuper in vincula coniecti in libertatem assererentur, dein Archiepiscopo, ut multa Catholicorum millia in Gallici Oratoris Palatio chrisimatis Sacramento confirmaret, benigne indulset, frustra reclamante Londinensi Magistratu. Insuper Rex quadam die cum eodem Præfule conferens, quod cum Franciæ Rege arcto amicitiae vinculo jungi ardentem desideraret, testabatur, inde vero captata occasione Præsul reposuit, ad id nil opportunius esse, quam si Catholicis in Anglia libertas religionis concederetur: quo audito Rex apprehensa Præfulis dextera hæc subjunxit: „probe cognosco, quod te Deus huc

C 2

„mise-

Sæc. XVII. „miserit, ut tibi animi mei arcana pan-
A. C. 1624. „derem: scito igitur, quod semper de
 „Religione Catholica bene senserim,
 „& propter hanc ipsam propensionem
 „adolescens non raro mortis periculum
 „subierim: Catholicis plenam toleran-
 „tiam indulgere, hancque in rem ex
 „Anglis & exteris Theologis Conven-
 „tum Dubris aut Bolonii habere decre-
 „veram, in quo decerneretur, omnino
 „necessarium esse, ut omnibus libertas
 „conscientiæ relinqueretur. Si igitur
 „consummato Filii mei connubio de
 „Gallorum ope sat firmam spem con-
 „cipere potero in Angliam sub obtentu
 „Regiam Filiam comitandi redeas, tum
 „vero duas a me scriptas literas tibi tra-
 „dam, quarum unam Regi Franciæ,
 „alteram summo Pontifici consignabis,
 „ac Romæ necessariam procurabis di-
 „spensationem, simulque præmeditati
 „Conventus mei approbationem, qua
 „obtenta non sine prospero rei Catho-
 „licæ successu hunc Conventum mox
 „celebrabo, interim vero Protestantes
 „Germaniæ Principes, necnon præci-
 „puos Angliæ & Scotiæ Puritanos Pro-
 „ceres ad meam sententiam inclinare
 „studebo; singulari enim veneratione
 „prosequor Urbanum VIII. eidemque me
 „obstrictum profiteor ob carmina, quæ
 „olim in Reginæ Matris, ac Stuarto-
 „rum

rum profapiae honorem omnibus nu-
 „meris absolutissima panxerat., His
 ditis Rex eosdem versus Archipræ-
 fuli monstrabat. Ceterum hujus Re-
 giæ declarationis veritas sensa, quæ
 Rex de Religione Catholica menti suæ
 impressa habebat, comprobare vide-
 tur; sæpius enim affirmabat, Roma-
 nam Ecclesiam esse Matrem, ex ea
 Protestantes progenitos esse, ac propter
 dogmata de Sanctorum invocatione,
 transubstantiatione &c. inter Catholi-
 cos & Protestantes controversa nulla-
 tenus schisma induci posse. Exin constat,
 quod si Rex utramque Religionem
 unire valuisset, absdubio primas partes
 Catholicæ vindicasset, relicta cuicun-
 que libertate, quicquid voluerit, circa
 hæc dogmata credendi: unice Regem
 retinebat doctrina de suprema Romani
 Pontificis potestate, & de facultate re-
 gem ob Religionem trucidandi: ast
 hunc quoque scrupulum Rex sibi met-
 ipsi eximebat; existimabat enim, quod
 doctrinæ de Pontificis dominio nonnisi
 paucissimi adhærerent, illam vero de Re-
 gicidio non Ecclesia, sed duntaxat Je-
 suitæ propugnarent.

Sub idem ferme tempus ab Hispa-
 niæ Rege, & Isabella Belgii Admini-
 stratrice ablegatus, Londinum adve-
 nerat Pater le Maitre Jesuita, qui Pa-

Sæc. XVII. latinatum Friderico restituendum pol-
A. C. 1624. licitus, prolixum cum Jacobo Rege col-
loquium habebat, quo finito Rex inso-

Meteran.

Hist. Belgii

lib. 144.

Clarendon.

t. 1. p. 28.

Carafa

Germ. rest.

påg. 166.

Lotich. rer.

Germ. l. 14.

c. 1. p. 387.

lita animi amaritudine confectus, mi-
nusque in Buchinghamum propensus
videbatur: Advenerat insuper Londi-
num Capuccinus quidam nomine Fran-
ciscus de Rota Nuntii Apostolici apud
Isabellam Principem agentis Domesti-
cus, qui indiscreto, ut ait Carafa, Zelo
conjuncto cum summa propensione in Do-
mum Bavaricam (inscio licet Electore Ma-
ximiliano) Britanniae Regi ad compo-
nenda Palatini diffidia geminam viam
proposuit, & primo quidem, ut Rex
cum Protestantibus, eorumque focis
sefe conjungeret, secundo, ut cum Ca-
tholicis bene conveniret: De hujus
Monachi legatione ipsemet Fridericus
Palatinus in sua ad Wirtenbergensem
Ducem epistola hæc scripsit. *Hic ab*
eo tempore, quo apud Londinum fuit, So-
cero Regi, nomine Bavari, transactionem
offerre non dubitavit, sub fide sua, literas
ut vocant, sacras, hancque commissionem
illi plena sub potestate largientes, sefe pro-
ducturum.

Qui cum me quoque apud Hagam Comi-
tis convenisset, parique opera tam reconci-
liationem cum Casare, absque honoris ac
Conscientiae discrimine, quam plenariam
restitutionem modo apud Magnates alios
usitato,

usitato, & commodo promississet, utique ^{Sæc. XVII.}
 si quid deinceps præfatus Monachus eniti, ^{A. C. 1624.}
 ac præstare velit, hoc omne in tempore
 significabitur. Illud vero ab initio postula-
 bat, sicubi primogenitus meus permittere-
 tur in aula Bavarica educari; facile hoc
 præsupposito, de ceteris posse transigi.

§. XIV.

*Walliæ Princeps Henricæ Galliarum
 Regis Sorori matrimonio
 junctus.*

Cum interea Embrodunensis Archi-^{Rapin' Thoi-}
 episcopus in Anglia cum Jacobo ^{ras Hist.}
 Rege de Catholicis mitius habendis a-^{d' Angl.}
 geret, Hollandus seu Hayus Comes
 Angliæ legatus in Galliis & Carlillus
 cum Tillierio & Effiato Franciæ Regis
 Oratoribus connubii negotium inter Ca-
 rolum Walliæ Principem, & Regis So-
 rorem pene consecerant: Obstabat ad-
 huc Religionum diversitas, quæ fir-
 mam animorum conjunctionem impe-
 dire videbatur: Postulabant Angli, ea-
 dem pacta, quæ olim inter Henricum
 & Christinam Principes proposita, esse
 acceptanda; e contrario autem Gallici
 Oratores easdem leges, quæ pro ma-
 trimonio Hispanico circa Religionem
 fuerant conceptæ, præscribebant, iis-
 demque cetera connubii pacta esse su-

Sæc. XVII. perstruenda petebant. Enimvero Angliæ legati Regem suum in hæc quoque pacta facile consensurum noverant, diu tamen tergiversari simulabant; tandem vero re ultro citroque agitata in articulos Hispanis concessos! consentire, exceptis hisce quatuor. I. De libertate conscientię Catholicis concedenda. II. De Ecclesia Londinensi. III. De prolibus ab ipsa Matre per decennium educandis. IV. De Episcopo, qui in iis, quæ Religionem concernunt, Regiam Domum moderaretur. Hos quoque articulos omnino esse concedendos, acriter instabant Franciæ Oratores, præcipue Vieuvilla Marchio, cui Ludovicus Rex totam rei gerendæ summam commiserat. Obluctabantur vehementer Angli. declarantes, quod duos quidem postremos articulos admissuri essent, de primis autem duobus quicquam decernere prohiberentur, eoquod Rex in nupero conventu se Catholicis nec Conscientię libertatem, nec Ecclesiam ullo pacto indulturum, pollicitus esset. Cedebant horum oppositioni Oratores Galli, spe freti, quod Rex spectata in Religionem Catholicam propensione, quam Embrodunensi Archiepiscopo testatam reddidit, ad hosce quoque articulos suo tempore descensurus esset.

§. XV.

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

§. XV.

*Summus Pontifex hisce nuptiis ob-
luctatus.*

Complanatis circa Religionem difficultatibus res vix non confecta credebatur; cum adhuc summus Pontifex legis veniam concedere cunctaretur; cognito enim, quod Rex Franciæ cum Anglis armorum societatem iniisset, ne forte Bavarum Electorali dignitate dejiceret, veritus, has nuptias Ludovico XIII. dissuasit. Eapropter Ludovicus Rex Patrem Berullum Patrum Oratorii supremum Moderatorem, qui Pontificis dispensationem urgeret, Romam die decima tertia Julii ablegavit, traditis eidem mandatis, vi cuius exponere jubebatur, quod mutuo partium consensu Regiæ Principi de Religionis libertate tam pro se quam domesticis suis, plene cautum esset, eique Episcopus unacum octo & viginti circiter Sacerdotibus necnon Sacellum, ubicunque sedem figeret, concederetur, data etiam facultate, ut proles suas ipsamet educare posset; de cetero autem nullum perversionis subesset periculum, cum Regia Sponsa in sua fide optime instructa ac constantissima esset. Adventante Romam Berullo Pontifex

Sæc. XVII. totum negotium Sacræ Cardinalium
A. C. 1624. Congregationi commisit, ex cujus sen-
 tentia petatum, ut non modo Rex An-
 gliaë, ejusque Filius, sed ipsemet quo-
 que Ludovicus Rex de pastorum fide
 idonee caverent, ac publica Londini
 Ecclesia Catholicis concederetur. Cum
 vero Franciaë Oratores, imo & ipse-
 met Richelius Cardinalis, qui jam tum
 in primam regni Francici curam vo-
 catus erat, hisce articulis superseden-
 dum censerent, die decima Novembris
 in sequentes hæc leges potissimum Re-
 ligionem Catholicam spectantes con-
 ventum est.

§. XVI.

*Pacta nuptialia circa Religionem in-
 ter Ludovicum Franciaë, &
 Jacobum Angliæ Reges
 inita.*

*Gramond.
 Hist. Gall.
 lib. 13.*

Ad firmandum igitur matrimonium in-
 ter Carolum Walliæ Principem, &
 Henrieta Ludovici Franciaë Regis
 Sororem hæc pacta fuere signata. I.
 „Diploma contrahendo matrimonio Di-
 „spensatorium Rex Christianissimus a
 „summo Pontifice impetrabit. II. Post-
 „quam pacta in matrimonium conventa
 „solemni Sacramento firmaverit An-
 „gliaë Rex, procuratorem eliget, qui
 „no-

„nomine Principis Walliæ uxorem du-
 „cat, more majorum, in Basilica, ritu
 „Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, &
 „Romanæ. III. Celebretur Lutetiæ
 „Parisiensium matrimonium, qua olim
 „formula celebratum inter Henricum
 „IV. tum Navarræ Regem, & Marga-
 „retam Valesiam Henrici secundi filiam.
 „IV. Regis Christianissimi sumptibus ve-
 „henda erit Caletum Domina Henrie-
 „ta, Britannicoque legato tradenda
 „sub depositi fide: exin Caletum, in An-
 „gliam sumptibus Serenitatis Britan-
 „nicæ transfretanda. V. Ubi in An-
 „gliam venerit Sponsa, legantur palam
 „legatorum in id negotii procurationes,
 „simul & dictæ matrimonii leges: Dein
 „fides utrinque renovetur, actu mere
 „politico, nullis Ecclesiæ ceremoniis.
 „VI. Principi Henriætæ, necnon &
 „familix ipsius universæ, & nascituris
 „ab ipsa, Religionis Catholicæ, Apo-
 „stolicæ & Romanæ usus liber sit,
 „& publicus; item privatum sit illi
 „in palatio Oratorium, & publica in
 „continenti Basilica, Ecclesiæ orna-
 „menta pro dignitate, & Ecclesiæ Re-
 „ctor, qualem voluerit. VII. Evan-
 „gelii prædicatio, administratio Sacra-
 „mentorum ex ritu Ecclesiæ Catho-
 „licæ, Apostolicæ & Romanæ libera
 „sint Dominæ, & ipsius familix in
 „omni

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

Sæc. XVII. „omni tempore; necnon & Jubilæorum
A. C. 1624. „celebratio, qualia Sedes Apostolica
 „per stata tempora indicit. Sepelien-
 „dis catholicis assignetur vitandæ
 „profanationi conclusus pariete locus.
 „VIII. Inter Principis Sponsæ familia-
 „res sit sub magni Eleemosinarii no-
 „mine Episcopus, cui plena erit au-
 „toritas, omnimodaque jurisdictio in
 „his, quæ ad religionem Catholicam
 „Romanam spectabunt. IX. Si Cleri-
 „cus apud judicem laicum convenia-
 „tur ex qualicunque causa (crimine
 „majestatis excepto) ad præfatum Epi-
 „scopum: si capitale crimen aut san-
 „guine quoquo modo expiandum, ad
 „judicem ordinarium spectet cognitio:
 „nempe postquam ab Episcopo sacris
 „exsolutus reus, & dimissus fuerit. Ab-
 „senti Episcopo substituatur, qui subeat
 „vices. X. In Principis aula Cle-
 „ricorum numerus ultra viginti octo
 „esse non possit: quos inter si quis Mo-
 „nachus, sit ipsi cuculli usus, qua-
 „lem regula mandat. XI. Rex pater
 „Walliæque Princeps ipsius filius so-
 „lemni Sacramento fidem adigant, non
 „obstituros se quovis modo, quo mi-
 „nus Domina in fide Catholica Roma-
 „na perseveret. XII. Familia ipsi sit,
 „qualis nuper Mariæ Infanti Hispanæ
 „promissa fuerat. XIII. Quos Domina
 „in

„in privata familiæ munia secum ex Sæc. XVII.
 „Gallia in Angliam duxerit, Catho- A.C. 1624.
 „lici sint, & Galli indigenæ, pro de-
 „lectu Christianissimi Regis: defunctis,
 „vel pro Dominæ arbitrio amotis,
 „substituuntur Catholici item, & indi-
 „genæ Galli, quales ipsa dixerit, &
 „probaverit Rex Britannæ magnæ.
 „XIV. Sacramenti ab hisce familiaribus
 „præstandi hæc erit formula.,

*Ego N. Serenissimis Jacobo Britannæ
 Magnæ Regi, Caroloque ipsius filio Wal-
 liæ Principi, nec non & Dominæ Mariæ
 Henricæ promitto obsequium & fidem: &
 quandocunque contigerit mihi innotescere no-
 xia ipsorum Saluti, aut perniciofa regno
 Anglicano, ea me ipsis, aut ipsorum mi-
 nistris, in id constitutis, bona fide revela-
 turum polliceor: ita mihi sit sospes Deus.*

„XV. Dominæ Henricæ dos sit octies
 „centena nummorum millia numeran-
 „da Londini: nempe semisses pridie
 „ante nuptias, semisses residuus post
 „exactum a nuptiis annum. XVI. In
 „casum viduitatis, restituenda sponsæ
 „dotalitia, & dos, sive in Anglia
 „morabitur, sive redierit apud Gallos,
 „cujus optio penes ipsam erit: non ob-
 „stantibus (si quæ in contrarium) con-
 „stitutionibus Anglicanis. XVII. Pro-
 „prietas trientis ex ea dote ad libe-
 „ros pleno jure pertineat, matre usu-
 „fructua.

Sæc. XVII. „fructuaria manente: reservati trien-
A.C. 1624. „tes duo ad eosdem liberos post matris
 „obitum deferantur; nisi ex secundo
 „matrimonio liberi forte suscepti con-
 „current, quo casu per capita divida-
 „tur hæreditas. XVIII. Liberorum
 „plena educatio, usque ad annum
 „decimum, ad matrem pertineat.
 „XIX. Si uxori superstes vir sine prole,
 „inter Reges dos æqualiter divida-
 „tur: si viro uxor supervixerit, illi
 „sexaginta aureorum millia in singulos
 „annos dotalitii nomine accedant, feu-
 „daque nobilia assignentur, cum domi-
 „bus regiis, quæ ascendant ad eum
 „reditum: ea feuda sub ducali aut
 „Comitali titulo possideantur; benefi-
 „ciaque, & munera annexa illis pro
 „arbitrio distribuât vidua. XX. Mu-
 „liebrem mundum nurui procuret ma-
 „gnæ Rex Britanniae, cujus æstimatio
 „non sit infra sexaginta aureorum mil-
 „lia: supra esse possit. XXI. Renun-
 „tiet Domina successionibus paternis,
 „maternis, & fraternis quibuscunque.
 „XXII. Lutetiani Parisiorum, & An-
 „glici Parlamenti actis inserant matri-
 „monii contractum, quo in præsens,
 „& in futurum valeant pacta. XXIII.
 „Promittimus invicem medio juramen-
 „to. Ego Ludovicus Rex Galliae, ego
 „Jacobus Rex Britanniae magnæ, ob-
 „serva-

„servaturos nos sedulo, & bona fide Sæc. XVII.
 „præfatos articulos, qui pejeraverit, A. C. 1624.
 „luat socio quater centena aureorum
 „millia in pœnam fidei non servatæ.

Hisce articulos, utriusque Regis Gallici nomine, suo chirographo firmabant eorum Oratores, & quidem Rupifacaldius, Armandus Richelius Cardinales, Aligrius, Schombergus, Lomenius, pro Rege Gallia: Carlilus, & Hollandus pro Rege Britannia magnæ. Hisce articulis palam exhibitis adjecti tres, de quibus convenerat inter Reges, secreto transigi oportere, quorum hæc summa.

- I. Catholicos Regis Jacobi edicto nuper in vincula coniectos, non alia causæ cognitione, in libertatem asserendos.
- II. Non inquirendum posthac contra indigenas, si qui religionem Catholicam, Apostolicam, & Romanam in Anglia profitebuntur, qualiter in hanc diem, inquire solitum.
- III. Restituenda Catholicis, quæ ipsis adempta quoquo modo, a promulgatione edicti præfati in hanc diem; nisi quæ penitus consumpta fuerint.

Pacta in hunc modum conventa Lomenius, & Villaclericanus Viri spectabiles, qui Regi a secretis erant, in Angliam detulerunt, queis Rex, & Wal-

Sæc. XVII. Walliæ Princeps ingenti popularium ap-
A. C. 1624. plausu subscripsere. Attamen post læta
 primordia subsecutos effectus tristes ex
 non servata ab Anglis fide, necnon ex
 funesto Caroli sponsi fato, infra memo-
 rabimus.

§. XVII.

*Armorum Societas inter Franciæ &
 Angliæ Reges inita.*

*Lotich. l. c.
 pag. 398.*

Firmato novo hoc cum Gallis foede-
 re, pristinum illud cum Hispanis
 dissolvebatur, ipsoque Walliæ Principe
 & Buchinghamo urgentibus, Carlillus
 Comes a Franciæ Rege petiit, ut pro
 vindicando Palatinatu Ludovicus cum
 Jacobo Angliæ Rege ejusque foederatis
 adversus Cæsarem & Hispaniæ Regem
 armorum societatem iniret; sub idem
 tempus Mansfeldius Parisiis agebat,
 ac frequenter cum regiis Ministris de
 Friderico in suas ditiones, & Electo-
 ratus jura restituendo conferebat. Re
 cognita eundem Angliæ Rex Londi-
 num evocabat, ejusque promissis de-
 lusus, præter sex millia Batavis sub-
 missa, duodecim armatorum millia, ut
 Palatinatum inferiorem invaderent, ejus
 imperio committebat, ea tamen lege,
 ut Hispaniæ Regis & Isabellæ ditiones
 non infestaret, Cæsarem vero, Bava-
 rum

rum & Episcopos, qui Palatinum op-
 pressissent, ad saniora, pacemque redi-
 geret. Postea Jacobus Rex ab Isabel-
 la Belgii Gubernatrice Franckentaliæ
 restitutionem, a Galliarum Rege au-
 tem Mansfeldiani exercitus transitum
 petebat, attamen ab utroque repulsam
 tulit: unde Mansfeldius Zelandiam
 versus vela facere coactus est, militi-
 bus suis toto navigationis tempore aut
 peste aut transfugio ultra tertiam par-
 tem pereuntibus. Nondum tamen in-
 ter ambos Reges firmatum erat foedus;
 Ludovicum enim, ne hanc armorum
 societatem cum Religionis Catholicæ
 dispendio iniret, absterrebant Eccle-
 siastici: tandem vero Anglorum im-
 portunitate, ac dissolvendi connubii
 metu territus, ne Aulam accederent
 Cardinales & Episcopi, interdicto ca-
 vit, necnon cum Angliæ Rege, Vene-
 ta Republica, Batavis, & Sabaudo Duce
 foedus iniit, cujus præcipui articuli e-
 rant sequentes. I. Italiæ, Vallisque
 Tellinæ libertas, itemque Palatinatus
 restitutio efficeretur. II. Intentata ho-
 stili irruptione Hispaniæ Rex & Cæsar
 ad utriusque restitutionem induceren-
 tur. III. Pari etiam lege summus Pon-
 tifex admoneretur, ut, si ei volupe sit,
 pro vindicandis Ecclesiasticorum bonis
 & conservanda Sede Pontificia in hæc
Hist. Eccles. Tom. LVIII. D par-

Sæc. XVII.
 A. C. 1624.

Sæc. XVII. A. C. 1624. partes transfret. IV. Difficultates forte desuper emergentes, ad summum Pontificem rejicerentur. Jam antea Batavi missis in Galliam Oratoribus antiquum foedus cum Franciæ Rege innovarunt, in octo tandem capita convenientes, ex quibus tamen duntaxat quintus Religionem Catholicam respicit, his verbis conceptus: Quandoquidem, qui in præsens Gallicæ apud Batavos militiæ præest, religionem Catholicam, Apostolicam, Romanam profitetur: quia item miles in eo exercitu, ejusdem passim religionis est: fas erit imperatori & militi, privatim exercere religionem suam: enimvero quia indigence Batavi plerique Catholici Romani sunt, quod metu celant: fidem adigant Oratores, daturos se operam apud Dominos authores suos, ut Christianissimo Regi pro conscientiae libertate oranti fiat satis, si quo modo potest.

*Neuvill. Hist.
d'Holl. t. 1.
pag. 283.*

§. XVIII.

*Cæsar novum bellum avertere
intentus.*

*Gramond.
Hist. l. 13.*

Postquam Cæsar de novi hujus foederis serie edoctus erat, simulque compertum habebat, quod Christianus Daniæ Rex arma pararet, necnon exercitus, quem Brandeburgi, Pomerani & Megapolitani & Saxones Principes

cipes contraxerant, sese Ductorem exhiberet, totus in eo erat, ut novi huius belli Catholicæ Religioni oppido nocivi obtentum causamque removeret: eapropter pro restituendo Palatinatu Friderici Fautoribus hæc conditiones proposuit.

I. „Fridericus olim Palatinus Comes, Cæsareæ Majestati se submittat, in obsequium, quod præstabit coram Imperatore, qua humilitate Vasallum decet.

II. „Post fidem a Patre sic præstitam, restituetur ipsius Filio primogenito feudum, cuius erit nuda patri administratio, donec vixerit.

III. „Jure Electoratus utetur, fruetur Baviaræ Dux, post ipsius mortem ad præfatum Friderici filium redituro.

His adjecta hæc duo capita. „Friderici filius, futurus ex pacta restitutione Palatinus & Elector, filix Imperatoris nubit: interea vero, dum adolescet, in aula Imperatoris educatur. „Inclinabat Jacobus magnæ Britannix Rex in eas leges, Generumque hortabatur, ut oblatas hæc conditiones acceptaret. Hic vero turbam potius quam pacis studiosus fortunam suam belli aleæ committere maluit, frivole obtendens, „quod in fide

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

Sæc. XVII. „a Cæsare data sibi haud satis cautum
 A. C. 1624. „esset, cum ab eo pro hæretico habe-
 „retur, Catholici autem hæreticis fi-
 „dem non esse servandam docerent, a-
 „liunde vero tenello filio suo, si in Aula
 „Cæsaris educaretur, ingens Religio-
 „nis suæ periculum immineret: para-
 „tis igitur in subsidium Imperii Princi-
 „pibus, Dano, Saxone Brandeburgo,
 „& Anglo, satius esset, ablata aperto
 „bello vindicare. „ Hæc Fridericus ad
 Socerum suum Angliæ Regem: Cæsar
 vero, cum res ad bellum spectare co-
 gnosceret, per Tillium Comitem Ca-
 tholici exercitus Ducem Principes ac
 Saxonix Inferioris Ordines hortabatur,
 ut Batavorum, qui Cæsarem ac Im-
 perii Principes ei unitos obruere ma-
 chinarentur, sollicitationibus aures mi-
 nime præberent. Verum surdis cane-
 batur; quocirca Ferdinandus Impera-
 tor, ne Religio & Imperium periclita-
 retur; vim vi repellere cogebatur.

§. XIX.

Bellum in Belgio inchoatum.

Barre Hist. Inter bellicos hosce Protestantium ap-
d' Allem. t. 9. paratus Philippus IV. Hispaniæ Rex
Bellus laur. haud otiaandum ratus, Ambrosium Spi-
lib. 7. nolam Hispani exercitus Ducem ad
 omnes casus intentum esse iussit; no-
 verat

verat enim, quod Mauritius Arausio- Sæc. XVII.
 nensis Princeps cum septendecim, & A. C. 1624.
 Henricus ejus frater cum octo circiter
 armatorum millibus in Cliviensi Ducatu *Le Siege de*
 castra locassent, in Palatinatum irru- *Breda Herm.*
 pturi: Horum igitur motus præventu- *Hugo. p. 50.*
 rus Spinola, exercitum triginta millium *Newvlll. hist.*
 in Brabantiam duxit, Bredam obses- *d' Holl. t. I.*
 furus. Henricus quoque Comes de *cap. 10.*
 Bergen seu Montensis cum decem suo-
 rum millibus Velaviam invasit. Interea
 vero Spinola die vigesima septima Au-
 gusti Bredam urbem obsidere cæpit,
 ac Mauriti, qui obsessis auxiliatum
 venerat, exercitum crebris velitationi-
 bus adeo imminuit, ut hic Hispanis
 saltem annonæ ad castra advehendæ
 opportunitatem interclusurus, motis
 castris Mechlinium contenderet, ubi
 Antverpiensem arcem rursus inopino
 impetu obruere statuit, ac triginta sex
 currus, in quibus omnis generis in-
 strumenta bellica erant inclusa, telis
 rubra cruce (quod erat Hispanorum in-
 signe) pictis contegi jussit, necnon quatuor
 peditum millia, totidemque Equitum
 cohortes, perinde ac si annonam in Bre-
 dana Hispanorum castra comitarentur,
 admovit. Jamjam noctis beneficio die
 duodecima Octobris scalas mœnibus
 pontesque super fossas injecerat, cum
 ex insolito fragore ex arcis custodibus

D 3 qui-

Sec. XVII quidam, quod rei esset, suspicatus, A. C. 1624. hostem instare exclamaret, moxque omnes præsidiarii in Batavos tam denso globorum grandine detonarent, ut Mauritius cum suis præcipiti fuga salutis consulere, currusque & cetera instrumenta velut rei jam secundo incalsum tentatæ monumentum post terga relinquere cogeretur.

§. XX.

Vallistelina a Gallis vi occupata.

*Ferreras
cont. Hist.
Hisp. t. II.
c. I. p. 417.
Gramond.
Hist. Gall.
lib. 13.*

Nil propius esse credebatur, quam Valtelinis Catholicis pacem, Religionisque libertatem restitutum iri, postquam inter Hispaniæ & Franciæ Reges convenerat, ut Urbanus VIII. Pontifex Maximus Valtelinam depositi nomine retineret, donec res inter utrosque Reges componeretur: cum vero Rhætiæ Protestantes Papæ auctoritatem & Bagnii Marchionis, qui Horatio Ludovisio Romam reverso in exercitus imperio successerat, legiones sibi exosas haberent, Ludovici XIII. Franciæ Regis, qui cum Helvetiis, Batavisque foedus inierat, auxilium implorarent. Hic vero eo lubentius in eorum vota descendit, quo ardentius hanc Provinciam sibi vendicare, Hispanosque expellere ambiebat, eapropter Hanniba-

nibalem Franciscum Cuvrium Marchio-
nem ad Helvetios ablegat, ut a Tiguri-
nis, Bernatibus & Walisiis Calvinisti-
tis ad recuperandam Vallem Telinam
auxiliares copias peteret. His adju-
tus auxiliis Cuvrius, accedentibus quo-
que Glareanis, Rhætisque Sectariis,
hanc ditionem, si amica deditione non
posset, obfirmata armorum violentia
Hispanis eripere statuit, Regisque sui
nomine Valtelinis denunciavit, Gallis,
Venetis, & Sabaudis firmum, fixum-
que esse, ut Papa eis Valtelinam cederet,
ac demum ea, postquam arces solo æquatae,
& Religio Catholica restituta fuerit,
pristinis Dominis restituenda esset. Ad hæc
Valtellini reponebant: „se esse populum liberum
& „Catholicum, Rhætis vero studia esse
„& libertati & Religioni adversa: se
„insuper in protectionem Austriacæ Domus
„ultra transisse, paratosque esse,
„si Austriaco destituerentur præsidio,
„pro libertate & fide publica mori,
„sique negaretur vitam ponere inter
„arma, ut milites, posituros ut Martyres.
„Obstrepebat acrius summi Pontificis
Nuntius, declarans, hac ratione Depositi
fidem violari, Religionisque causam in
discrimen adduci, huic vero sat idonee
prospectum fore, si Vallistelina aut suo
jure suisque legi-

Sæc. XVII.

A.C. 1624.

D 4

bus

Sæc. XVII. bus sese regere permetteretur, aut Ca-
 A. C. 1624 tholicis pagis uniretur. Hoc Papæ
 consilium minime probabatur Cuvrio,
 qui ipse in Francia tribus peditum
 millibus quingentisque equitibus con-
 scriptis, bellum urgebat, eoquod pro-
 spero belli successu Marefcalli Francici
 honores emereri apellaret. Re com-
 perta Philippus IV. Hispaniarum Rex
 de hac novatione vehementer quereba-
 tur, hæc exponens, „in ea controver-
 „sia potissimum quæstio de fide Catho-
 „lica movetur, atque ideo hac in re
 „præcipue versatur causa Romanæ Se-
 „dis: Ego autem in me suscepi pro-
 „tectionem gentis liberæ & Catholicæ,
 „quam in servitutem & Calvinii hære-
 „sin Rhæti vocarunt, si igitur hunc
 „populum abdicare cogerer, id mihi
 „& genti meæ indecorum, Sedi Ro-
 „manæ noxium, funestumque foret Ita-
 „liæ, cujus dominationem affectat Gal-
 „lus: quod si vero urbes expugnatae
 „mihi eriperentur, num in Galli vi-
 „ctoris arbitrio stabit, armis parta re-
 „tinere? si vero fors ea abdicare vel-
 „let, quis mihi immensos, quos in hoc
 „bellum impendi, sumptus compen-
 „sabit? Pariter summus Pontifex aut
 depositi fidem servari, aut expensas
 hucusque factas refundi petebat, At-
 tamen rationibus ultro citroque allatis,
 præ-

prævalebant arma, quibus Cuvrius die Sæc. XVII.
 vigesima octava Octobris in Engadinum A. C. 1624.
 inferius, & Münsterhalam irrupit,
 transitusque obsedit, Rhætis Calvinis-
 tis mox in Gallorum partes conjuran-
 tibus, qui itidem eiectionis Austriacis
 Meyensfeldam, Curiam, Pretigaviam,
 aliaque oppida occuparunt, frustra re-
 clamantibus Catholicis Helvetiorum
 Ordinibus, qui Tigurinis exprobrabant,
 quod contra leges patrias Rhætis tran-
 situm indulgissent, ac Grisonibus, qui
 tamen Mediolanensis, & Lindaviani
 pacti fidem violarunt, opem tulissent.
 Verum hæc objurgatio parum affecerat
 illos, quibus Catholicos opprimendi
 opportunitatem obtulerat propter Cuvrii
 successus: Hic enim omni transitu ver-
 sus Tyrolin obfirmato, cum tripartito
 exercitu in Valtelinam descendit, Wur-
 miamque, Tyrannum oppidum, ar-
 cemque, necnon Sonderham, Mor-
 begnium, Morbinum aliasque urbes
 tam vi quam deditione in suam rede-
 git potestatem, hocque anno nondum
 expleto totam Valtelinam ditionem Gal-
 lis vindicavit, Bagnio cum Pontificiis
 militibus inde excedere coacto: recla-
 mabant Hispani, querentes, „quod
 „Galli injuste, nullaque denuntiatione
 „facta, ac violata depositi fide bellum
 „in Valtelinam movissent, cum tamen

Sæc. XVII. „ea ab Hispano Rege Pontifici lege de-
 A. C. 1624. „positi tradita esset, donec de jure inter
 „Principes controverso liqueret: Præ-
 „terea Galli armata manu, dum Hispa-
 „nus fidei publicæ fiducia tutus, esset in-
 „ermis, in hanc Provinciam irrupissent,
 „nedum contra Hispanos, sed etiam
 „adversus Bagnium, cujus tamen sa-
 „cra esset Persona ex deposito, atque
 „ex Persona Arbitri delegantis: proin-
 „Sedes Apostolica eo bello præcipue
 „peteretur, simulque fides Catholica,
 „quam Hispaniæ Rex proscripta Cal-
 „vini hæresi in Valle restituerat, Rex
 „vero Christianissimus fidem & Catho-
 „licos iteratæ oppressioni exponeret. „
 Regerebant Galli: „Hispanos Religio-
 „nis obtentu populis illudere solitos,
 „violatum esse ab Hispano pactum Ma-
 „dritense, summum quidem Pontificem,
 „dicta Regibus in depositum lege, cha-
 „ritate paterna intercessisse, vimque fieri
 „vetuisse, qua in filios auctoritate va-
 „leret. Hispanum contra datam Ma-
 „driti fidem Wurmiam & Clavenam
 „retinuisse: immerito autem Ludovi-
 „cum Regem de Calvinistarum patro-
 „cinio postulari; haud enim credi pos-
 „se, eundem in aliena ditione hære-
 „feos fore fautorem, qui Sectariis Gal-
 „licis bellum pro extirpanda hæresi con-
 „tinuo moveret. „

§. XXI.

§. XXI.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

Pontificis sollicitudo pro avertendo bello inter Hispaniæ & Franciæ Reges.

Expugnata hac ditione Cuvrius victoria tumidus, datis ad Feriæ Ducem Mediolani Pro-Regem literis eisdem significabat, quod posthac ab omni hostilitate abstinere vellet, dummodo nec rebellibus profugis, nec Galliæ hostibus asylum Mediolani concessurus esset, secus, nomine Regis sui bellum Hispanis denuntiare cogeretur: cum autem Hispanus potius armis quam calamo respondendum censeret, belloque acrius redintegrando sese accingeret, Urbanus Papa paterno in Filios amore Barberinum Cardinalem in Gallias decrevit, ut dissidium, imminensque bellum, si qua via posset, avertere satageret: Priusquam vero Cardinalis Roma excesserat, Papa divulgato per Universam Europam diplomate die vigesima sexta Martii anni sequentis preces pro concordia Principum Universo Clero indixit: Erat autem illius tenor sequens:

Lotich. rer. Germ. l. 14. cap. 3. Gramond. l. 4. Jæger. Hist. Eccl. l. 4. cap. 10. Brach. Hist. l. 2. p. 83.

Venerabiles Fratres Salutem & Apostolicam benedictionem. Tonitrua ultionis omnipotentis exterrent Europam, & fr-
rents

Sæc. XVII. *rente Discordiarum turbine concutiuntur
A. C. 1624. fundamenta orbis terrarum. Consurgunt
 Principes indignantes se soliis suis, & na-
 tiones ardentes odio sitiunt sanguinem &
 ad arma properant &c. Tandem postquam
 accuratissimis precibus flagitavimus pacem
 ad dissipandas gentes, quæ bella volunt,
 decrevimus id remedium adhibere, quod in
 consimili rerum discrimine non semel pepe-
 rit incolumitatem orbi Christiano. Ergo
 nuper approbante Apostolico Senatu decla-
 ravimus Ecclesiæ universæ pastorem Sol-
 licitudinem Cardinalitia legatione. Selegi-
 mus vero Franciscum Cardinalem Barberi-
 num Fratris nostri filium. Creditur Pon-
 tificia consanguinitas non levem actori pu-
 blicæ causæ adjungere autoritatem. Porro
 autem delegantes eum, quem natura nobis
 voluit esse carissimum, videmur luculentius
 paternum affectum testari generi humano.
 Nunquam certe non ei gravissimum hoc ter-
 rarum tumultuantium negotium mandavis-
 semus, nisi exploratum Nobis foret eam
 illi mentem inesse, & gloriā Dei, &
 populorum Salutem, verum Ecclesiastico-
 rum Principum Thesaurum ac Triumphum.
 Nunc autem ille ad potentissimos Reges pro-
 ficietur, curaturus, ut exoptata Christia-
 næ Reipublicæ concordia lætificet mæren-
 tem Ecclesiam, & propugnacula commu-
 niat publicæ incolumitatis. Timidæ sunt
 cogitationes hominum, & consilia mortali-
 tatis*

tatis non raro ludibria existunt, nisi pater Sæc. XVII.
 luminum cordibus nostris infundat spiritum A. C. 1624.
 Sapientiae, & fortitudinis. Quare Ve-
 nerabiles fratres in partem sollicitudinum
 nostrarum vocati, congregate hoc tempore
 populos, & quasi tubæ exaltate vocem ve-
 stram. Currat Christiana plebs ad arma
 iustitiæ, muniatur Sacco, & Cilicio, qui-
 bus lorica Salutis conficitur, & distin-
 gens gladium ancipitem orationibus con-
 flatum, profliget legiones inferni; ut pæni-
 tentium Ninivitarum gemitus imitata, le-
 niat iram Dei, furore suo terras arguentis.
 Tum autem eum orate, ut det verba sua in
 ore Apostolici legati, ne pax, quæ Christi
 in cælum redeuntis testamentum fuit, &
 hæreditas, a filiis discordiarum temere dis-
 spetur. Turris fortissima nomen Domini,
 ad hanc confugiant iusti, & fides, quæ
 montes transferre, & maria potest peram-
 bulare, sentiet montes Sion esse in circuitu
 mysticæ Hierusalem, & Dominum poten-
 tem in prælio, excubare in circuitu populi
 sui &c.

Hæc Pontifex: Postquam vero
 Cardinalis Parisios venerat, ad Regis
 colloquium admissus, vi erepta restitui
 petiit, „eoquod summo Pontifici, do-
 „nec plene discussa esset controversia,
 „Vallistelinæ depositum fuisset com-
 „missum, ejusque fides integre servata,
 „donec Cuvrius vim magis Pontifici,
 „quam

Sæc. XVII. „quam Regi Catholico intulisset: cum
 A. C. 1624. „vero exinde bellum atrox timendum
 „esset, ut ei occurreretur, studium
 „omne in præsens Apostolicæ Sedi fo-
 „ret., His expositis Ludovicus rem
 Sanctiori suo Senatui commisit, ubi
 præsentibus Gastone Regis fratre, Car-
 dinalibus, Franciæ Paribus & Ministris
 Richelius Cardinalis adversus Hispa-
 num declamabat, asserens. „Hispa-
 „nos superbire, si quando illis fortuna
 „ridet, permissam quidem ad tempus
 „summo Pontifici Valtelinæ custodiam,
 „ea tamen lege, si Hispanus interim
 „possessione indebita abstineret, hunc
 „vero non abstinuisse, palam esse, eo-
 „quod Clavennam & Wurmiam reti-
 „nuisset: eo factò igitur, restitutas esse
 „in integrum partes, atque ex depo-
 „nenti dolo, malaque fide cessare de-
 „positi legem, ipsumque summum Pon-
 „tificem fecisse litem suam protectione
 „Hispana, quam indebite suscepisset,
 „factumque ex arbitro reum., Post-
 quam plura hanc in rem Richelius Car-
 dinalis pro more suo efficaciter propo-
 suerat, assensere unanimi omnes suf-
 fragio, excepto Surdisio Cardinale,
 qui Valtelinam Hispanis omnino resti-
 tuendam, procurandamque cum Hispa-
 nis, Austriacisque pacem censuit:
 Prævaluit tamen plurium opinio,
 quo-

quocirca Barberinus re infecta Romam Sæc. XVII.
reverti coactus est. A. C. 1624.

§. XXII.

*Londinensis disputatio inter Patrem
Fischerum, & duos Calvinistas
Prædicantes.*

Hoc anno celebris inter P. Fischerum
Jesuitam & Witheum ac Featlæum *Meteran.
Hist. Belg.
lib. 44.*
Prædicantes disputatio Londini in ædi-
bus Humfridi Lindai habebatur, oc-
casione inde arrepta, quod Catholici
Sacerdotes Virum septuagenario ma-
jorem nomine Eduardum Buggs gravi
infirmirate detentum a Calvinii erroribus
ad fidem Catholicam revocare niterentur,
eundem interrogantes: ubi-
nam Ecclesia ac Religio Protestantium
exstiterit, priusquam Calvinus vel Lutherus
suam sectam divulgare cæpissent? Respondit
equidem infirmus juxta receptam Novatorum
lòquelam, quod fidem a Christo & Apostolis
traditam, ac per sexcentos annos incorrupte
conservatam, & demum per Calvinum a
fermento expurgatam profiteretur, urgentibus
tamen Sacerdotibus Catholicis, quod per istos
sexcentos annos ubique, semper & ab omnibus
nunquam creditum fuerit, Christum in
Eucharistia duntaxat *figurative* adesse,
nullum

Sæc. XVII. nullum dari Purgatorium, Sanctos non
 A. C. 1624. esse invocandos &c. inde ingens orie-
 batur Prædicantium murmur, & tre-
 pidationi similis confusio, quæ tamen
 Catholicis ac præcipue Patri Fischero
 ansam præbuit, ut Sectarios quoscun-
 que ad publicam disputationem provo-
 caret: Ne ergo Prædicantes ante cer-
 tamen victas dedisse manus viderentur,
 Daniel Featlæus, alias *acutissimus, a-*
cerrimusque Doctor nominatus, & Wi-
 theus in arenam descendere ausi sunt.
 Præstituta igitur die vigesima septima
 Junii Pater Fischerus binam hanc pu-
 blicæ concertationi exposuit quæstio-
 nem. I. An Protestantium Ecclesia
 semper ac præcipue ante Lutheri tem-
 pora fuerit visibilis? II. An nomi-
 na eorum, qui hujus Ecclesiæ membra
 fuissent, de anno ad annum ex proba-
 tis Authoribus indicari ac designari
 queant? Ad utramque quæstionem
 Witheo hærebat aqua, Featlæus ta-
 men suppetias ferens, forte, inquiebat,
multa millia reformatorum ante reforman-
tium tempora fuere, quin tamen eorum no-
mina sint cognita, forte etiam vasti erant
conscripti catalogi, qui tamen periere, &
haud amplius exstant: cum vero hæc re-
 sponso etiam a quocunque hæretico
 Ariano, Donatista &c. afferri posset,
 atque a circumstantibus cacchino ex-
 plosa

plosa fuerit, Featlæus proposita quæ-Sæc. XVII.
 stione alia difficultatem declinare lata-Sæc. 1624.
 gebat, sciscitatus. I. An Ecclesia Ro-
 mana, quæ cunctos articulos, quos
 hodie & in Tridentino Concilio defi-
 nitos tenet, crediitque, omni tempore
 & præcipue primis sexcentis annis fue-
 rit visibilis. II. An ejusmodi visibilis
 Romanæ Ecclesiæ Sæctatorum nomina
 ex probatis Scriptoribus designari va-
 lerent? Verum ad hæc Fischerus lon-
 ga & nunquam interrupta serie ab Apo-
 stolis usque ad hæc tempora Catholi-
 cas veritates propagatas, & San-
 ctos Doctores, Martyres, Confessores
 &c. qui easdem veritates professi es-
 sent, necnon Concilia, quæ illas pro-
 pugnaissent, nominatenus recenseret,
 Featlæus nil aliud, quod responderet,
 promptum, paratumque habebat,
 nisi quod fidei dogmata cum iis, quæ
 mere Ecclesiæ disciplinam, vel quæ-
 stiones in Scholis controversas spectant,
 confunderet, eosque articulos, quos
 Synodus duntaxat declarabat, pro no-
 vo dogmate vendicaret: nihilominus
 Fischerus se sigillatim ad quævis ca-
 pita responsurum spondit, dummodo
 ambo Prædicantes prius Ecclesiam suam
 omni tempore fuisse visibilem demon-
 straverint, hujusque Ecclesiæ sæctato-
 res nominarint: ad hæc inter arcta
Hist. Eccles. Tom. LVIII. E pre-

Sæc. XVII. prehensus Featlæus denuo respondit,
A. C. 1624. tu interea mihi nomines Sanctum Patrem,
vel Scriptorem, qui primis quinque sæculis
 articulos in Tridentino definitos professus
 esset: instabat rursus Fischerus, ut Feat-
 læus primæ quæstioni satisfaceret, qui
 tandem Christum, Apostolos, Justi-
 num, Clementem, & Cyprianum no-
 minabat, ex nullius tamen ejusmodi
 Sancti vel Doctoris verbis aut scriptis
 probare poterat v. g. Papam esse An-
 tichristum, non esse visibile Caput Ec-
 clesiæ, Christi mandata esse impossi-
 bilia &c. Cum ergo Featlæus ad Fi-
 scheri quæstiones respondere non pos-
 set, & Fischerus ad Featlæi dubia re-
 spondere nollet, disputatio finem ha-
 buit, Catholicis in veritatis possessione
 firmatis, Sectariis vero in sua pervi-
 cacia immortalis.

§. XXIII.

Quædam Facultatis Parisinæ decreta.

Argentre
tom. 2.
Conclus.
pag. 144.

Hoc item anno Theologica Facultas
 Parisiensis ad conservandam do-
 ctrinæ Catholicæ puritatem, necnon
 ad Sorbonæ utilitatem quædam con-
 didit decreta, & quidem die secunda
 Januarii Bessæus Facultatis Syndicus
 denuntiabat, quod Joannes Petitus Pa-
 risiensis Astronomus judiciariam Astro-
 logiam

logiam in publicis urbis compitis tra-
deret; simul etiam Facultatem mone-
bat, nuperrime libellum prodiisse, cu-
jus Author se *Regis* Missionarium, per-
inde ac si Rex Ecclesiæ Caput esset, pro-
fiteretur: cum ergo hoc ad hæresin An-
glicanam accedere videretur; hinc pro-
hibuit Facultas, ne quis deinceps no-
men Missionarii *Regii* usurparet: Postea
statuit Facultas, ut ex Regii Sena-
tus mandato impofterum duntaxat qua-
tuor ex Ordine S. Francisci ad primos
Doctoratus honores admitterentur:
Die autem prima Junii propositum, quod
quidam Sorbonæ Doctores a Rege li-
teras impetrarint, vi quarum libros
examinandi atque approbandi licentia
ipsis solis esset reservata; cum autem
hac ratione ex summorum Pontificum
Regumque beneficentia libros recogno-
scendi & comprobandi jus singulis Ma-
gistris competere, hinc Facultas cen-
suit, Regi supplicandum, ut anti-
qua Facultatis jura circa librorum ap-
probationem facta servare, nec ejus-
modi literas ad Senatus acta referri
permittere vellet. Sub idem tempus
Sedis Apostolicæ Nuntius Facultatem
interpellabat, ne quemdam libellum
a quodam Benedictino Anglo de æqui-
vocationibus conscriptum, & a duobus
Sorbonæ Doctoribus approbatum in
E 2 lucem

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

Sæc. XVII. lucem emitti permetteret: Suffragantur etiam Nuntio alii duo Theologi Sorbonici, qui tamen a Facultate rationes, ob quas hunc librum tanquam perniciosum damnassent, proferre iussi, declararunt, quod librum non perlegerint, sed ex aliorum sententia locuti fuerint, in eo tamen de Scotis quibusdam aliqua acta potius admiranda quam imitanda deprehenderint: Singulis igitur ad examen vocatis Facultas die prima Augusti censuit, validam esse approbationem illorum Doctorum, qui in præfato libro nihil fidei Catholicæ, bonisque moribus adversum contineri censuerant. Cum autem in æsta disputationis Joannes Bennet Ord. FF. Prædicatorum afferuisset, fidem Divinam seu habitum fidei esse in hæreticis, & Sacerdotem degradatum non posse conficere sacra Sacramenta &c. Facultas die secunda Septembris præcepit, ut has propositiones revocaret.

§ XXIV.

Antiperipatetici, Chymici &c. a Facultate damnati.

*Argentre
Coll. jud.
tom. 1. part.
135. tom. 2.
pag. 146.*

Nonnunquam cæca reverentia erga antiquitatem in servilem degenerabat superstitionem, qua ingenii vastitas artibus constricta cancellis a pervestigandis

gandis naturæ artisque arcanis, proin Sæc. XVII.
& a veritate detegenda præpediebatur. A. C. 1624.

Servilem ejusmodi credulitatem per plurima sæcula imponebat Aristotelis auctoritas, quæ tam veneranda a nonnullis habebatur, ut illis sæpe magis amicus esset Aristoteles, quam ipsa veritas. Usque adeo tum hujus Philosophi doctrina despoticum in Scholis exercebat imperium, ut hoc anno artis chemicæ, quæ adhuc pene ignorabatur, Professores de Magia, aut saltem de perniciosa doctrina suspecti haberentur, eoquod in explicandis principiis corpus naturale constituentibus Aristotele longius progressi terminos Peripatheticis ignotos invenerint, linguamque introduxerint ænigmaticam, planeque novam. Eandem sortem, non tamen pari ex causa, hoc anno Parisiis tulere tres Chimici Joannes Bitaudus, Antonius Billonus, & Stephanus Claveus, qui quinque elementa a quatuor Aristotelicis diversa adstruentes circa cathogorias, formasque substantiales a mente hujus Philosophi recenterunt, haud assueti, scientiam naturalem cum Aristotele ad speculationes Metaphysicas, & forte minus cum Cartesio (si tum floruisset) ad Principia Geometrica & Mathematica reducere. Hi quasdam divulgant

Sæc. XVII. theses, in quibus adventitias entitates
 A. C. 1624. rei inhærentes & mutabiles irridebant,
 omnesque formas substantiales, præ-
 ter animam rationalem, rejiciebant.
 Re comperta supremus Parisiensis Se-
 natus, priusquam in Authores senten-
 tiam ferret, theses utpote Aristotelis
 doctrinæ communiter receptæ adver-
 sas Facultatis judicio discutiendas com-
 misit. Hæc igitur singulas suis cen-
 suris notatas die secunda Septembris
 supremo Senatui obtulit, cujus jussu
 Authores in carceres conjecti, eorum
 theses ipsis præsentibus laceratæ, tres-
 que hi Chimici Provincia Parisiensi
 exulare jussi sunt. Denique indicta
 mortis poena prohibitum, ne ulla do-
 ctrina antiquis & probatis Authoribus
 contraria tradatur, aut sine Facultatis
 assensu propugnetur. Ita nempe Ari-
 stotelis libri naturales modo propitiam
 modo adversam in Galliis sortem ha-
 buere, anno 1210. in Parisiensi Con-
 cilio damnati, anno autem 1452. & 1473.
 & sequentibus præscripti.

§. XXV.

*Decretum, supplexque libellus Uni-
 versitatis Parisiensis adversus
 Academicorum jurium
 usurpatores.*

Ante

Ante biennium Patres Societatis ex Sæc. XVII.
 Regis beneficentia Prioratum sancti A. C. 1624.
 Salvatoris annuis quatuor librarum
 millium proventibus pinquem dono ac-
 ceperant, eumque suo Turonienſi Col-
 legio adjunxerant, demum vero ap-
 probandæ hujus unionis obtentu Re-
 gias obtinere literas, in quibus arti-
 ficioſe quædam irrepſerat clauſula, vi-
 cuſus Doctoratus honores conferendi,
 ad Beneficia nominandi, iisdemque,
 quibus aliæ Galliarum Uniuerſitates po-
 tiuntur, juribus fruendi facultas conceſſa
 credebatur: Hæ literæ, partibus non
 auditis die nona Martii prioris Anni
 ad Tolosanæ Curix acta fuere relatæ.
 Re autem comperta Uniuerſitas Pari-
 ſina a ceteris interpellata pro revo-
 candis hiſce literis apud Regem in-
 ſtare ſtatuit, edito hoc decreto: Quod
 ab Academia Valentiniana certiores facti
 ſumus, Jeſuitarum familiam Turnoniam
 vi diplomatis ab Rege clanculum impe-
 trati, Doctoratus, Licentiatus, & Magi-
 ſterii nominationem, item literas testi-
 moniorum, Academiarum more Scholaſticis
 impertiri: interceſſit Tolofana, Valentia-
 na, & Cadurcenſis Academia, in Senatu
 Tolofano res agitata ac ſecundum illas
 judicata, nihilominus in ſacro Regis con-
 ſiſtorio hæc cauſa aduerſus eaſdem rur-
 ſus urgebatur. Cum ergo Jeſuitarum iſta

*Argentre
 conclus. Fa-
 cult. tom. 2.
 pag. 150.*

Sæc. XVII. Consilia quo spectent, obscurum non sit, A. C. 1624. cumque illi quanta ope possunt, a Rege literas extorqueant, quibus pro sua potestate ac Imperio Rex Universitatum juri derogatum postea velit: perlectis Academicæ Valentiniæ literis, quibus advocacy, adscriptionemque nostram deprecatur, Regio diplomate, Tolosani Senatus, sacrique Consistorii Decretis: Placuit Universitati Studii Parisiensis Academicæ federatæ ac Sociæ non deesse: Commune periculum communibus impensis depellere: Academiæ omnes, & singulas in Societatem hujus causæ vocare: Justissimo Regi quid Reipublicæ ac literarum intersit, suppliciter exponere: Parisiensis igitur Universitas ceterarum nomine, ut Rex infinitæ Scholarum multitudini modum tandem aliquem ponat, utque certas docendi leges impositas velit, conjunctis studiis ac precibus obsecrare statuit.

Argentre
l. c.

Postea Parisiensis Universitatis Rector, ac Doctores Regi libellum supplicem die prima Junii porrexere, cujus summa hæc erat: „Hucusque calamo & „ore sæpius in Jesuitas declamatum, „quibusdam eorum doctrinam, aliis „vitam & mores carpentibus. Accu- „sabantur de ambitione, avaritia, & „tam effreni cupiditate, ut jam statum „in statu, & supremum in omnes im- „perium ambire videantur. His ta- „men

„men querelis minime a suo detereban- Sæc. XVII.
 „tur proposito, sed occasione inde ca- A. C. 1624.
 „ptata, quod ejusmodi scripta mor-
 „daci calamo essent concepta, suis fau-
 „toribus persuadebant, hæc ex Reli-
 „gionis odio, Societatis invidia, non
 „autem veritatis amore sparsa fuisse.
 „Ast horum dictorum veritatem nunc
 „sat comprobata reddidere suo ausu,
 „quo in Regiæ Majestatis Senatu ad-
 „versus Franciæ Universitates insur-
 „gunt, illasque aut eradicare, aut po-
 „tius ad eorum Collegia transferre se-
 „que ingeniorum & scientiarum, ac
 „demum totius Regni Dominos effi-
 „cere moliuntur: Sperabatur, illos
 „post tot favores & emolumenta, qui-
 „bus ab Universitatibus locupletati
 „fuerunt, quiete vixuros, hi autem
 „econtra literas Regias pro aucupan-
 „dis Universitatum juribus extorserunt,
 „& de iis adeo insolenter gloriati sunt,
 „ut Tolosana, Valentinenfi, & Cadur-
 „censi Academiis desuper querentibus
 „anno priori Tolosanæ Senatus pro-
 „hibere cogeretur, ne Universitatis no-
 „mine usurpato jura Academica sibi ar-
 „rogarent. Huic autem decreto sese
 „opponentes Jesuitæ illud irritum de-
 „clarari, ac Universitatum Syndicos
 „ad Regis Curiam citari obtinuerunt:
 „Percepta horum oppositione omnes
 E 5 „Regni

Sæc. XVII. „Regni Universitates & præcipue Pa-
A. C. 1624. „risiensis, ruinæ communis periculum
 „dolentes, Regiæ suæ Majestati sup-
 „plicant, ut huic malo remedium op-
 „ponere dignaretur: Hæc enim novi-
 „tas non modo Universitatum exci-
 „dium promovet, sed omnium Ordi-
 „num quietem & tranquillitatem inter-
 „turbat, ipsamque Regiam auctorita-
 „tem lædit: non ea dicimus ex ran-
 „core; Catholici enim sumus, & ut
 „tales honoramus Jesuitas, quatenus
 „vero ea, quæ ad ipsos non spectant,
 „sibi solis vindicare, seque omnino ne-
 „cessarios reddere fatagunt, eorum
 „consiliis nos opponimus, ac eorum au-
 „sibus, quibus indies latius grassan-
 „tur, limites poni petimus. Scientiis,
 „quæ animos excolunt, & Armis, quæ
 „passionum vim domant, regnum tuum
 „innititur, hæc Jesuitarum instituto
 „cum dissona sciant, illas sibi solis sub-
 „jicere tentant, ut obtento in animos
 „imperio, & gratitudinis lege, aut
 „doctrina imbutis aut ad dignitates
 „quascunque promotis imposita, fauto-
 „res sibi concilient, haud ignari, quod
 „Universitates viros ad dignitates tam
 „Ecclesiasticas quam profanas idoneos
 „proferant; clave igitur scientiarum
 „Jesuitis commissa ipsi quoque clavem
 „potentiæ in manibus tenebunt: Has
 „vero

„vero claves Jesuitis confidere, pernici- Sæc. XVII.
 „ciosissimum foret, hi enim cum exte- A.C. 1624.
 „ris Principibus arctum foveat com-
 „mercium, aliunde vero Universitatum
 „Regimen eorum Instituto adversatur,
 „& quidem I. Quia illæ in Galliis vi-
 „tam suam Regiæ auctoritati, prote-
 „ctioni, & munificentiae debent, Je-
 „suitæ vero regiam auctoritatem dun-
 „taxat quando & quamdiu eis, eorum-
 „que Generali semper alienigenæ pla-
 „cet, reverentur. II. Universitates
 „Franciæ jura, & Ecclesiæ Gallicanæ
 „libertates semper & ubique propugna-
 „runt, eas vero Jesuitæ ore & calamo
 „semper impugnant. III. Universita-
 „tes Episcopis tanquam Cancellariis
 „sunt subjectæ, Jesuitæ autem se ab
 „Episcoporum jurisdictione etiam post
 „Possiacense decretum exemerunt. IV.
 „Universitatibus jus competit, ab eis
 „promotos, approbatosque ad Bene-
 „ficia nominandi, adeo, ut Episcopi
 „his beneficia conferre adstringantur,
 „si autem Jesuitis hoc jus adscribere-
 „tur, hi pro dexteritate sua sibi pro-
 „pensos nominarent, ac sensim omnia
 „beneficia sui juris facerent. V. Uni-
 „versitates ad suum gremium cunctos
 „cujuscunque conditionis Viros ido-
 „neos recipiunt, Jesuitæ autem, ex-
 „clusis aliis, nonnisi suæ familiæ Viros,
 „sibi-

Sæc. XVII., sibi que adhærentes reciperent: si au-
A.C. 1624. tem Regia sua Majestas Doctores
 „creandi &c. jus Jesuitis concedit, cur
 „non item Barnabitis, Patribus Ora-
 „torii, Doctrinæ Christianæ & Mendi-
 „cantium Ordinibus, qui concionibus,
 „Scholis, aliisque obsequiis æque imo
 „& utilius ac Jesuitæ deserviunt? cur
 „facta Universitatis oppositione hi soli
 „ad sua monasteria fuere relegati, e-
 „dito hanc in rem diplomate anno cir-
 „citer millesimo ducentesimo quinquage-
 „gesimo? Nonne hi, hoc jure Jesuitis
 „semel concessio, idem sibi quoque con-
 „cedi adlaborabunt? si autem hoc jus
 „omnibus erit commune, tot in Re-
 „gno erunt Universitates, quot Urbes
 „& oppida; inde vero orietur Regni
 „ruina, & commercium, agricultura,
 „aliaque ad vitam, societatemque po-
 „liticam necessariæ artes sub studio-
 „rum obtentu, & pinquioris conditio-
 „nis spe negligentur, literarum honor
 „lædetur, ignorantia porta aperietur,
 „& inferioribus artibus idonei subtra-
 „hantur opifices: nonne ea ex causa
 „Vestra Majestas Jesuitas in Trecen-
 „sem urbem introduci inhibuit? VI.
 „Doctoratus &c. simul ab Ecclesiastica,
 „& profana auctoritate conferendus
 „est, Jesuitæ autem illum conferre ne-
 „queunt, partim quia eo carent, par-
 „tim

„tim quia ex instituto suo ab omnibus Sæc. XVII.
 „excluduntur dignitatibus. Bullæ au- A.C. 1624.
 „tem, per quas redduntur habiles, in
 „Galliis non sunt receptæ. VII. Hos
 „favores Jesuitæ in nullo Regno obti-
 „nuerunt, hinc tam instanter id in Gal-
 „liis efflagitant, ut pro more suo ja-
 „ctata Gallorum benevolentia etiam in
 „aliis Regnis ad pares favores sibi viam
 „sternere possent: Ex his Regia sua
 „Majestas perspiciat, quod hoc Jesui-
 „tarum postulatam eorum Instituto,
 „Episcoporum juribus, & Regni bono
 „adversetur.,

Rationes vero, quas in sui favo-
 „rem allegant, inanes sunt, summam-
 „que testantur ambitionem, dicunt
 „I. Quod hunc favorem duntaxat pro
 „Turnoniensi Collegio petant. II. Il-
 „lud cum prærogativa Universitatis a
 „Turnonio Cardinale fuerit fundatum.
 „III. Honores Academicos *gratis* con-
 „ferant, quod nullibi fieri soleat. Ve-
 „rum dolose in Provinciæ, in qua tres
 „jam sunt Universitates, ignobili loco,
 „suam Academiam erigi petunt, ut
 „fixo in angulo pede ad celebriores
 „urbes non minus hoc favore dignas
 „se extendere possent, id eorum in-
 „stinctu petentibus aliis Principibus
 „Turnonio illustrioribus. Alterum ve-
 „ro falsum est, cum Cardinalis dun-
 „taxat

Sæc. XVII. „taxat Grammatices, & Philosophiæ
A. C. 1624. „scholas fundare intenderit, ut elucet
 „ex Julii XIII. & Henrici II. literis in
 „quibus nequidem mentio de Jesuitis
 „facta est, Carolus autem IX. hujus
 „Collegii translationem duntaxat ra-
 „tam habuerit, ea lege, ut nullum
 „Universitatibus præjudicium infera-
 „tur; literæ vero Henrici III. nunquam
 „in acta Tolosanæ Curiae fuerint re-
 „latæ: Præterea Senatus Parisiensis
 „anno 1584. Jesuitis Scholas ibidem
 „aperiendi facultatem dedit, ea lege,
 „ut duntaxat *Scholares* Collegii Tur-
 „noniani, non autem Doctores, Pro-
 „motores &c. essent, sicut & sub Hen-
 „rico IV. nonnisi *Regentes & Scholares*
 „appellati sunt: Nec etiam Cardinalis
 „ex se Universitatem fundandi aucto-
 „ritatem habuit, cum ejusmodi jus
 „proprium sit Regibus & Principibus.
 „Ceterum Jesuitæ hosce honores se
 „*gratis* concessuros jactitant, postquam
 „imensos thesauros jamjam sibi ven-
 „dicarunt, aliunde vero vi sui instituti
 „bonum temporale suæ Societatis pro-
 „movere obstricti, quod sinistra manu
 „recusant, dextera copiosius aucupari
 „norunt, pauperesque studiosos, qui-
 „bus forte gratificantur, ad domestica
 „sua applicant obsequia, hujus autem
 „*gratis* obtentu Orbem & Ecclesiam ad
 „Sacer-

„Sacerdotalis Ordinis, & literarum Sæc. XVII.
 „contemptum ejusmodi replent homi- A. C. 1624.
 „nibus, qui nil aliud, quam eleemo-
 „synas latino sermone petere callent.
 „Si ergo Vestra Majestas Universitates
 „suas fartas servare velit, Jesuitis con-
 „cedere nequit, id quod tot artificiis,
 „importunitate & violentia petunt, &
 „deinceps petere non desistent, donec
 „omnes Universitates, aliunde rediti-
 „bus exhaustas everterint, ac Proce-
 „rum patrocinio suffulti ad sua Colle-
 „gia transtulerint., Hæ rationes Lu-
 „dovico Regi tam æquæ videbantur, ut
 die vigesima septima Septembris habito
 Sanctiori Senatu Jesuitis jurium Aca-
 demicorum usurpationem inhiheret,
 & Tolosanus Senatus eosdem ab actio-
 nis jure excluderet.

§. XXVI.

*Petrus de Arcis quasdam propositiones
 revocare jussus.*

Die vigesima secunda Novembris Pe-
 trus de Arcis Carmelitarum Præ-^{Argentre}
 sentatus coram sacra Facultate Theo-^{l. c.}
 logica comparuit, ut de nonnullis pro-
 positionibus sinistre intellectis rationem
 redderet, prius tamen Prior & Regen-
 tes Carmelitani palam profitebantur,
 se ad summum Pontificem provocatu-
 ros,

Sæc. XVII. ros, si quid ipsorum privilegiis, ac præ-
A. C. 1624. cipue tenori Bullæ Sabbatinæ adver-
 sum concluderetur. His peractis Pe-
 trus quosdam protulit Authores, ex
 quibus ea, quæ sibi objiciebantur, ad
 verbum excerpterat, alii quoque Car-
 melitæ in Bullario diploma Pauli V.
 continens privilegium per Joannem
 XXII. Carmelitano Ordini concessum
 exhibebant: quoniam vero Authores,
 quos Petrus protulit, hæc propositiones
 cum multis restrictionibus propo-
 suissent, ipsumque Pontificis diploma
 Beatæ Virginis suffragia & auxilia
 duntaxat commendasset, hinc Petrus
 interposita juramenti Religione sequen-
 tes revocabat propositiones, quarum
 prima erat hæc:

*Unigenitus non de nihilo creatus, sed
 de substantia Patris rationem habente po-
 tentiæ subjectivæ, per modum formæ, non
 materiæ, ab æterno genitus est.*

II. *Ad peccati Originalis traductionem
 hoc tantum requiritur, quod homo per
 veram Generationem ab Adamo de-
 scendat.*

III. *Absit, quod in Beatis aut in Dam-
 natis reperiri posse peccatum veniale
 dicamus, hanc propositionem quoad
 particulam in Damnatis revocabat
 Petrus.*

IV.

IV. *Christus Regnum temporale de jure etiam humano consecutus est, nam a Davide & Salomone, quorum stirpe & Regia linea nunquam excisa est, sicut carnem ita & thronum accepit.*

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

V. *Possunt Beatæ Virgini Basilicæ erigi, hæc propositio censebatur æquivoca.*

VI. *Pium est Beatam Virginem vere & proprie & non per similitudinem non solum ex liberali & effusa erga illam Dei voluntate, sed ipso jure naturali Reginam & supremam Imperatricem appellare.*

VII. *Beata Virgo non solum imperium civile & politicum, sed etiam spirituale in animas habet, cum singulariori titulo Carmelitarum Mater in eorum habitu morientibus fuerit pollicita & purgatoriis flammis depositionem. Hanc propositionem Petrus quoad imperium hoc spirituale revocabat.*

VIII. *Absit, quod dicamus Christum pœnam aliquam in inferis seu limbo sustinuisse; adiit enim locum pœnæ sine pœna, licet sanctus Thomas contrarium dicere videatur. Hanc propositionem quatenus, ut sonat, sancto Doctori imponere videtur, revocare jussus est Petrus.*

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

§. XXVII.

Susneus Abissinorum Rex fidem Catholicam amplexatus.

*Puffendorff.
Intr. a Phil.
l. 7. c. 3.
Theatr. Orb.
cap. 14.*

Ab anno Christi millesimo quingentesimo trigesimo septimo Religio Catholica, quam per Viros Apostolicos propagandi facultatem Claudius Rex cognominatus Atznaffaged concesserat, in Abissinensi Regno prospera nunc forte, nunc adversa jactabatur; Menas enim Claudii Frater, Regniq; Successor suis subditis, imo & Lusitanis Catholicorum Ecclesias frequentare inhibuit. Ejus tamen Filius nomine Malach-Saghed, qui Religionem Christianam Dioscori Alexandrini erroribus vitiatam profitebatur, Romanæ Ecclesiæ Missionarios plurimi habebat, quin tamen ipse fidei Catholicæ nomen daret: Postquam vero Zadenghel ejus Nepos, Regni habenas circa annum Salutis nostræ millesimum sexcentissimum tertium moderari cæperat; a Patre Payfio Jesuita persuasus, Catholicam Religionem professus est, ringentibus Regni sui Proceribus, qui popularem ad seditionem concitantes Regem suum in prælio interfecerunt. Successerat eidem Susneus, qui trucidato Jacobo Spurio Missionariis fidem Catho-

Catholicam prædicandi facultatem de- Sæc. XVII.
 dit, & Simone Alexandrino Metropo- A. C. 1624.
 litæ cum suis in variis fidei colloquiis
 convicto, Regisque Fratre Ras-Sce-
 laxo ad Catholicam Religionem con-
 verso omnes suos subditos, ut & ipsi
 Ecclesiæ Romanæ Sacra profiterentur,
 hortatus est, datisque literis ad sum-
 mum Pontificem & Hispaniæ Regem
 non modo armorum suppetias adver-
 sus Galleros hostes suos petiit, sed e-
 tiam suam in Catholicos propensionem
 testatam reddidit, ac Paulum V. *Christi*
Vicarium, universalem, supremumque Chri-
stianæ Ecclesiæ Pastorem nominavit, pol-
 licitus, se Romam Legatos decreturum,
 qui ejus nomine obsequium filiale sum-
 mo Pontifici exsolverent. Nondum ta-
 men Rex palam Sacrosanctas Catho-
 licæ fidei leges amplexus est, veritus
 insidias, ac tumultus, quos Abbuna
 Eutylianorum Archi-mandrita sub
 auspiciis alterius Regii Fratris Jomana-
 Xosi ob immutatam sectam concitabat:
 eapropter Rex a Philippo III. Hispa-
 niarum Rege auxiliares petebat copias,
 quæ quidem ad exequendam Religio-
 nis Catholicæ propagationem prompte
 eidem promissæ, ob Batavorum ta-
 men motus præpeditæ fuerunt. Nihilo-
 minus Susneus raro veræ Religionis
 ardore animatus, indictis etiam poenis
 subdi-

Sæc. XVII. subditos suos ad ejurandos Dioscoriorum
 A. C. 1624. rores impulit, non sine miro fidei Catho-
 licae incremento, dum interea Kom-
 bosamma Japonum Tyrannus Catholi-
 cos omnes ferro & flamma, omnique
 tormentorum genere infectabatur: Au-
 ðto autem Abissinorum Catholicorum
 numero Rex Templum extrui, ri-
 tuque Catholico Deo vero consecrari
 jussit; cum autem incolæ Sabbatum,
 Hebræorum more, festive in Templis
 suis celebrare consuevissent, hoc ritu
 Catholicis interdicto, Damotres po-
 puli a suis Pseudo-Monachis concit-
 ati rebellionem conflagrant, mox ta-
 men a Ras Seela Christos Regis Fra-
 tre tam horrenda clade affecti, ut tri-
 bus eorum millibus, Monachisque
 schismaticis centum octoginta octo tru-
 cidatis ceteri in fugam agerentur, pau-
 cissimis ex Catholicis in hoc prælio de-
 sideratis. Insolitus hujus victoriæ suc-
 cessus ad amplectendam fidem Catho-
 licam Regi novum promptitudinis cal-
 car addidit; detinebant illum tamen
 adhuc uxores, quas gentis more plu-
 rimas habebat, tandem vero ruptis
 hisce quoque compedibus totius vite
 suæ noxas apud Sacerdotem poeniten-
 tiæ lacrimis eluens, cunctas pellices
 suas, retenta duntaxat prima uxore
 cum liberis suis, anno millesimo sexcen-
 tesimo

tesimo vigesimo secundo dimisit, & Sæc. XVII.
 anno Christi millesimo sexcentesimo A. C. 1624.
 vigesimo quarto palam fidei Catholicæ
 Sacra professus est, divulgato diplomate, *Bull. Car-*
 in quo cunctas mutatæ Religionis caus- *melit. tom. 3.*
 fas fusius exposuit. Sub idem tempus *p. 483. 485.*
 P. Alphonfus Mendefius Jesuita tan-
 quam Patriarcha a summo Pontifice
 missus advenerat, qui tamen post Sus-
 nei Regis obitum a Basilide ejus Filio
 unacum ceteris Missionariis anno In-
 carnationis Dominicæ millesimo sex-
 centesimo trigesimo secundo post hor-
 rendas Catholicorum vexationes Re-
 gno expulsus est, non sine maximo Re-
 ligionis decremento. Sub idem tem-
 pus Carmelitæ Discalceati in Arabiam &
 in Indiam ad prædicandum Christi
 Evangelium mittebantur, quos etiam
 Pontifex die vigesima septima Aprilis
 paterna prorsus Epistola ad indefes-
 sos labores, & Apostolicam constan-
 tiam hortatus est, ac pro iis Hispani
 Regis patrocinium imploravit. Eodem
 etiam tempore celeberrimus P. Josephus
 Capuccinus plurimos sui Ordinis Reli-
 giosos Constantinopolin decreverat, ut
 in Oriente fides Catholica uberiori pro-
 ventu propagaretur.

Sæc. XVII.

A.C. 1624.

§. XXVIII.

*Mexicanæ Turbæ inter Archiepiscopum & Proregem.**Theatrum**Europ.**pag. 800.**Meteran.**Hist. Belg.**Lotich. rer.**Germ. l. 14.**pag. 388.**Theatr. Orb.**pag. 214.*

Ineunte hoc anno die decima quinta Januarii apud Mexicum novæ Hispaniæ Metropolin acris contentio inter Archiepiscopum, & Sylvesium Proregem exorta est. Hic enim Melchiorem de Varaetz Ordinis sancti Jacobi Equitem ob, nescio quæ crimina, ad carceres trahi jusserrat, quo cognito Eques in cænobium sancto Dominico nuncupatum aufugit, Proregis tamen jussu a satellitibus, ne fuga dilaberetur, arcte custoditus. Rem indignatus Archiepiscopus, cum loci, ac Ecclesiæ sanctitatem violatam crederet, in Regios Ministros existimatæ violentiæ executores anathematis fulmen vibrabat. Paulopost celebris quidam Sacerdos, nomine Bosius, habito sermone populum, qui Archiepiscopi partes tuebatur, ab immaturo vindicandæ injuriæ studio avertere satagebat, demonstrans, Templâ non esse iniquitatis asyla, sed fortuito nec dolose peccantis refugia, atque Proregi Ecclesiam, quæ scelera tum recipit, auctoritate Regia cingendi jus competere. Inde vero turbarum origo; cum enim Prorex Archiepiscopum

pum vinciri, ac in Hispaniam abstrahi Sæc. XVII.
 juberet, hic cognito periculo confestim A. C. 1624.
 urbe ad oppidum sancti Joannis de Va-
 cano excessit, populumque sacrorum
 usu prohibuit, tum vero nonnulli ju-
 venes adulterino Religionis Zelo ani-
 mati, Ossorium, qui ab Archiepiscopo
 execratione devinctus erat, usque ad
 Proregis Palatium saxis insequuntur,
 moxque Ætiopes, Indi ac Mexicani
 magno numero concurrunt, resque ad
 seditionem, neces & vulnera spectare
 videtur: fit impetus in ipsam Regiam,
 effringuntur lapidibus fenestræ, aucto-
 que tumultuantium furore Palatium
 cingitur, admotis quoque ante fores
 ignibus Regiæ excidium, & Proregi
 mors intentatur. In hisce angustiis
 prehensus Sylvestius, expanso vexillo
 Regio opem inclamat, sed nemo ei sup-
 petias, omnes vero convitia & contu-
 melias in eum ferunt. Fervente hoc
 tumultu Marchio de Valle populo per-
 charus, aliique Regii Inquisitores su-
 perveniunt, qui ægre placata multitu-
 dine ad Palatium admissi, Archiepi-
 scopum in urbem revocatum iri, spon-
 dent, dummodo igne extincto quieti
 recederent; verum ne hæc quidem
 pollicitatio apud eos valuit, quos Re-
 ligionis fanaticismus ad rabiem accen-
 derat: mox enim furentes ad cæno-
 bium

Sæc. XVII. A. C. 1624. bium advolant, admotaque vi Equi-
 tem inde extractum ad Ecclesiam Ca-
 thedralem in pompa deducunt, cives
 quoque ad arma conclamant, carce-
 res, in quibus Regii Senatores Archi-
 episcopum propugnantes detinebantur,
 relaxant, & per vicos & compita di-
 scurrunt, vociferantes: *Vivat Rex!*
pereat hæreticus proditor! conjurant de-
 mum in Palatii excidium, id jubenti-
 bus ipsis Regiis Senatoribus, qui suæ
 captivitatis injuriam vindicandi occa-
 sionem avidè amplectebantur: mox igitur
 horum exemplum, ac exempli po-
 tentia, quæ apud plebem plerumque
 in Religionis causa valet, incitabat
 civium potissimos, ut Palatium Prore-
 gis ædesque illorum, qui diris devoti
 erant, adhibitis undecunque machi-
 nis expugnarent, totamque suppellecti-
 lem confringerent, aut diriperent.
 Prorege ejusque Ministris ægre sub a-
 lieno habitu furentium rabiem effugien-
 tibus. Cecidere in hoc tumultu ho-
 mines numero septuaginta, ducentis
 juxta vulneratis. Eadem autem nocte
 Archiepiscopus unacum Marchione de
 Valle, Regiisque Senatoribus urbem
 ingressus, altera die Proregem, cete-
 rosque diris & execrationibus solvit,
 apertisque Ecclesiis Sacrorum usum re-
 stituit, non sine ingenti totius populi
 jubilo.

jubilo. Die autem vigesima Januarii Sæc. XVII. A. C. 1624.
 Prorex, postquam illum in PP. Francisca-
 norum ædibus latitare innotuerat, Se-
 natus Regii jussu ibidem militum manu
 in custodia detinebatur, donec, quid
 Rex Hispaniæ decreturus esset, signifi-
 caretur, ipse vero Archiepiscopus, ne
 æmulorum invidia prævaleret, Madri-
 tum contendit, totam rei seriem Regi
 expositurus: nec inutilis erat hæc Præ-
 fulis sollicitudo; quippe causa coram
 Rege excussa, pietas & Religio severi-
 tati, ac violentiæ prævaluit, Sylvesio
 Prorege exauctorato, in ejusque lo-
 cum suffecto Marchione Sarabella.

§. XXIX.

*Marci Antonii de Dominis reditus ad
 veram Ecclesiam.*

Hoc item anno Marcus Antonius de Boccalinus
 Dominis in Dalmatia Spalatensis apud Jæger.
 Archiepiscopus, Apostata quondam, Hist. Eccl.
 Romæ extremum obiit diem: hujus l. 2. c. 14.
 autem Viri fata, sui que ad Romanam Nic. Erythr.
 Ecclesiam reditus seriem altius repe- Pinuc. III.
 tere lubet: Jam sextum annum Lon- p. 622. &
 dini hærebat Marcus, palam quidem 200.
 Calvinii hæresin professus, veritatis ta- Meteran.
 men oppositæ pondere ad venenum, Hist. Belg.
 quod sive depravatæ mentis vitio, sive p. 383.
 ambitionis studio incautus hauserat,

Sæc. XVII. identidem evomendum stimulabatur.
 A. C. 1624. Augebant verum inter & falsum fluctuantis animi morsus repetitæ amicorum sollicitationes, præcipue Alexandri Ludovisii Cardinalis, cui Marcus tam arcto amicitiae vinculo junctus erat, ut eo anno, quo desertis Catholicorum castris Londinum venerat, mox ad eundem literas daret, in quibus inter alia sic effatus est, *si Deo placuerit (quemadmodum indubius spero) tibi claves Vaticanas committi, non despero, me sacros pedes tuos deosculaturum.* Enimvero, postquam Marcus Ludovisium assumpto Gregorii XV. nomine, ad supremam Ecclesiæ dignitatem evectum compererat, Catholicorum non pauci in ejus facie, nescio quas perturbati animi notas advertabant; insuper haud amplius tam frequenter Calvinianis cætibus intererat, sed sedulo cum Catholicis versatus, Gregorium tanquam Pontificem *sanctum, clementem, & in omnibus suis actionibus benevolum* deprecaverat, Ecclesiæ Romanæ de tam digno Capite gratulatus. Nec deerat Pontifex paternæ suæ sollicitudini, qua deperditam ovem ad Christi ovile revocare niteretur: hanc in rem Cardinalis Bentivolii, cui Emanuel Henriquez Hispani Regis in Anglia Orator amicissimus erat, opera utebatur; nec impro-

improspere successu; hic enim Legatus Sæc. XVII.
A. C. 1624.
 a Pontifice, & Bentivolio necnon ab
 ipso Hispaniæ Rege, quem Papa desu-
 per monuerat, interpellatus, Marci
 Antonii animum jam sponte vacillan-
 tem expugnare aggressus est, eidem-
 que proposuit, ut agnito errore suo ad
 fidem Catholicam, quam in Baptis-
 mate se immote professurum jurasset,
 suiue Majores sudore & sanguine pro-
 pugnassent, reverteretur; nec de sin-
 cero optimi Pontificis eum tenere aman-
 tis, & nil nisi æternam ejus salutem
 suspirantis affectu dubitaret, cum Gre-
 gorius de plena securitate fidem suam
 ea, qua ipse vellet, ratione oppigno-
 rari paratus foret. His promissis com-
 motus Marcus Legato hæc respondit,
 „agnosco morsus in Conscientia mea,
 „eoquod primam matrem meam, Ec-
 „clesiam, dereliquerim. Verum ad
 „tantæ desperationis actum, compul-
 „sus fui ab inimicis, qui me vix non
 „omnino oppresserunt. Mereor itaque
 „misericordiam; neque enim Angelus
 „sum sine sensu dolorum, sed homo,
 „qui injurias sentit; quippe ex totidem
 „laboribus pro Ecclesia exantlatis nul-
 „lum alium fructum retuli, quam in-
 „vidiam: „Adjecit postea nunquam se
 „melius sperasse de Ecclesia Romana,
 „quam inpræsentiarum; eoquod tale
 „caput

Sæc. XVII. „caput in ea præsideret, cujus bonitas
A. C. 1624. „& Clementia toti orbi sit notissima.

„Ceterum inimicorum nimis magnum
 „esse numerum, qui facile malignum
 „aliquem conceptum in animo Pontifi-
 „cis denuo excitare possent. „ Præ-
 cipue autem suæ repugantiæ causam
 obtendebat Inquisitionis Romanæ seve-
 ritatem, necnon Protestantium ludi-
 bria, quibus exponeretur, si laqueis,
 quos sub Paulo V. tot laboribus effu-
 gerat, sub Gregorio XV. sese sponte
 involveret. Ad hæc vero respondit
 Legatus, quod Pontificis patrocínio ab
 inimicis, & propriæ vitæ correctione
 ab Inquisitionis tribunali omnino tutus
 foret, præcipue cum in rebus Angli-
 cis versatissimus, Gregorio Papæ, qui
 de opportunis Britanniam ad fidem Ca-
 tholicam revocandi mediis deliberat,
 egregiam operam præstare, sibi que ad
 Ampliores dignitates suis meritis viam
 sternere posset, a quibus se excludi haud
 timeret, etsi tanquam hæreticus in ef-
 figie Romæ combustus fuisset, cum sæpe
 Cardinales excommunicati ac schis-
 matici in pristinam dignitatem restituti
 fuissent. Tandem Marcus instabat, ut
 Legatus ediceret, quid certi promitte-
 ret Papa, quidve vicissim Papa ab ipso
 postularet? ad quæ reposuit Obrizius ex
 ore legati, quod Papa præcipue ejus
 salu-

salutem & sinceram errorum ejuratio-
nem desideret, atque ad reparandam
Ecclesiæ offensionem, ut publice a Deo,
& sacra Sede veniam peteret, vehe-
menter cupiat. Sub idem tempus ipse-
met Pontifex non modo ad Legatum,
sed ipsum etiam Marcum literas dabat,
quibus suum eidem ardens desiderium,
illum Romæ paterno affectu comple-
ctendi testabatur: Instante igitur Le-
gato, ut solius Papæ fidei innixus, Ro-
mam rediret, Marcus se clam ex An-
glia discessurum pollicitus est. Fre-
quens hoc Marci cum legato confor-
tium Anglis inconstantiae suspicionem
ingesserat, ipse etiam Rex Marcum hor-
tatus est, ut ab hisce suspectis cum
Hispano legato colloquiis abstineret,
ne in vitæ periculum, & Puritanorum
odium incidat. Josephus quoque Hal-
lus, dum de ejus reditu Romam ver-
sus inaudierat, epistolam ad ipsum per-
scripsit, in qua eundem serio mo-
nuit, ut mature perpenderet, an non
cantata palinodia honori suo male con-
suleret, postquam tam acriter, palam-
que Ecclesiæ Romanæ aduersatus es-
set. Verum Marcus in tuto positus,
se non alio ex fine, quam ut facilius
Anglos ad Catholicam fidem reduce-
ret, & unionem utriusque Ecclesiæ
procuraret, ad Protestantium castra
tran-

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

Sæc. XVII. transiisse, respondit (*), pluraque ibi-
A. C. 1624. dem notatu digna, ob quæ inde Ro-
 mam reverti, constituerit, recensuit;
 testatus, quod per impotentem affectum,
 quem per omnem omnino vitam, ut
 „inter Ecclesias Christianas exopta-
 „tam conciliaret pacem, fovisset, in
 „Angliam sese ut conferret, incitatus
 „fuerit, eo fine ut sibi met cognoscere
 „liceret causas schismatis Regnum istud
 „ab Ecclesia Romana dividētis, una
 „cum remediis, quæ eidem applicari
 „forſan poſſent. A primo quidem li-
 „mine quadam quaſi ſpe lactatum ſe
 „ſuiſſe aſebat, propoſitum ſuum bene
 „ſucceſſurum, quoniam Jacobus Rex
 „valde eo inclinare fuiſſet viſus, ne-
 „que aliis niſi politicis quibusdam ra-
 „tionibus fuiſſet impeditus. Hinc ut
 „unionem reddere faciliorem poſſet,
 „librum de Republica Eccleſiaſtica, in
 „quo rationibus Catholicorum pariter,
 „ac proteſtantium prolatis media con-
 „ciliandi ipſorum controverſias docue-
 „rit, edere in animum ſibi induxerit.
 „Ut vero penes Proteſtantes lucrari
 „fi-

(*) Hoc Marci Antonii reſponſum de Pace Religionis anno 1667. Veſuntione Sequano- rum, unacum epiſtola Joſephi Halli, qui li- brum ſub titulo: *Roma irreconciliabilis*, con- ſcripſit, typis vulgatum eſt.

„fidem potuerit, ab objectionibus illo-
 „rum in duobus voluminibus priori-
 „bus fecerit initium; quove nimium
 „nimiumque placeret iis, valde eas
 „exaggerarit, ea tamen nixus spe, ut
 „postea sit ipsas refutaturus. Quæ e-
 „tiam duo volumina optime fuissent
 „accepta. At vero cum tertium etiam
 „volumen, in quo pro Pontificiis dixif-
 „set, in lucem dare voluisset publicam,
 „neutiquam id sibi fuisset concessum,
 „adeo, ut in ipsa Germania imprimi
 „id curare coactus esset. Ab hoc vero
 „tempore sibi fuisset perspectum, quod
 „Puritani, penes quos in Anglia sum-
 „ma rei esset, haud amarent de Pace
 „disseri: Adeoque cum nequidquam
 „amplius sibi spei fuisset reliquum, un-
 „de propositum suum feliciter succes-
 „surum esse conjiceret, hinc neque ratio
 „sibi fuerit, cur diutius in regno illo
 „commoraretur.,

Sæc. XVII.
 A. C. 1624.

Postea recensabat ea omnia, quæ
 tum temporis, cum domum redeundi
 licentiam a Jacobo Angliæ Rege pe-
 tiit, contigissent, easque quæstiones
 omnes scriptas sibi a Rege transmissas,
 necnon responsa, quæ ad easdem de-
 disset, referebat.

Tandem ad Epistolam quoque Halli
 accessum fecit, quem paucis quidem
 verbis, sed validissimis refutabat, asse-
 rens,

8æc. XVII. rens, quod Romana Ecclesia nonnisi ea
 A.C. 1624. doceret, quæ maxime sint orthodoxa,
 & si abusus nonnulli habeantur interdum, hi particularibus, non universæ Ecclesiæ essent imputandi; Præterea Hallo reposuit, majores multo committi in Ecclesia Anglicana, ita ut quos vidisset à *Taſias* non parum confirmandarum veritatum Catholicarum, sibi roboris attribuisse: de cetero vero, si non nulla dixisset, quæ retractanda sibi essent, id facere, omnino paratum se esse.

Enimvero Marcus mutato habitu, noctis, navisque a Legato constitutæ beneficio ex Anglia profugit, secundis ventis Caletum, ac inde Parisios delatus, ubi triduum moratus, atque a Legato liberaliter habitus, Masiliam & demum per Flandriam, ubi Bruxellis hæresin ejuraverat, anno Salutis nostræ millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, una cum famulo, qui Abrahamum Bzovium deprædatus, ejus vero famulum trucidaverat, Romam pervenit, ubi palinodiam canere iussus, libellum publici juris fecit, in quo errores suos pene innumeros detestabatur: Hunc vero libellum, ipse in foribus Sacelli Pontificii Cardinalibus peracta re Divina exeuntibus distribuit, tam perscripta fronte, ac si (uti testa-

testatur Victor Roscius sub nomine Jani Sæc. XVII.
Nicii cognitus tellisque oculatus) non A. C. 1624.
antea in Angliam ad bellum Catholicis in-
ferendum profectus fuisset, sed ex Palæsti-
na post perlustrata Christi vestigia, & plu-
ra animarum millia ad Christum revo-
cata rediisset,

§. XXX.

*Ejusdem Spalatini Archiepiscopi
obitus.*

Imponebatur Marco pœnitentia suis de-
lictis longe inferior, quam insuper
Papa, si is vitam probam, & Ecclesiastico
viro dignam duxisse demonstraverit, p. 470. in vita
se relaxaturum promisit, simulque præ-
cepit, ut omnia ei necessaria abunde
subministrarentur, quinimo idem Papa,
ne Marcus ærario publico gravis esset, Clarmund.
propriis eum sumptibus sustentare, & vitæ clar.
annuum salarium assignare statuit: inde
vero Protestantium Scriptorum fallacia
detegitur, qui, ut Pontifici violatæ fi-
dei, ac tyrannidis calumniam impo-
nere possent, diutissimis juxta ac seve-
rissimis pœnitentiis hunc Præfulem
fuisse oneratum, falso tradunt. Cete-
rum Marcus, postquam Catholicæ Ec-
clesiæ restitutus fuerat, persuasionibus
quorundam Anglorum, quibuscum
familiarè adhuc habuit commercium;
Hist. Eccles. Tom. LVIII. G sub

Jæger. Hist.

Eccles. l. 2.

cap. 14.

Ciacon. t. 4.

p. 470. in vita

Greg. XV.

Harvill.

Melang. hist.

Vol. I p. 342.

Clarmund.

vitæ clar.

Vir. part. 8.

pag. 108.

Sæc. XVII. sub Urbano VIII. Papa quasi canis ad
A. C. 1624. vomitum rediit, resorbuitque venenum,
 quod evomuerat, sensimque a limpido
 veritatis fonte ad impurissimum impie-
 tatis cœnum reversus est, luculenter
 demonstrans, quod non veritatis amo-
 re, sed pinguioris fortunæ spe attra-
 ctus, hæresin ejuraverit: præterea
 plurium, quos antea retractaverat, er-
 rorum defensorum, necnon juramento-
 rum, blasphemiarum & plurimorum,
 quæ Turca quam Christiano digniora
 erant, criminum convictus est, mul-
 taque dixit, scripsitque, quæ impro-
 bum ejus animum detracto simulationis
 momentaneæ velamento ostenderent.
 Insuper manifeste deprehensum est, eur-
 dem convasatis rebus omnibus, fu-
 gam adornare, ut rursus se in hostium
 castra reciperet: quam ob rem Ponti-
 fex illum anno sequenti Fidei Quæsito-
 ribus tradere compellebatur, ut saltem
 carceris metu commotus, aut sapere
 inciperet, aut pertinax desipere pro-
 hiberetur. Jamjam in eo erat, ut de
 sua contumacia convictus poenas in
 hæresin relapsis debitas daret, cum
 senex ac ventricosus gravi morbo cor-
 riperetur; tum vero in se reversus Dei
 postremo vocantis vocem secutus est,
 agnitaque fidei Catholicæ veritate er-
 rores suos detestatus, cum morti vi-
 cinus

cinus esset, sacræ Confessionis lavacro Sæc. XVII.
animæ maculas eluit, aliisque morien- A.C. 1624.
tium Sacramentis munitus decessit:
Defuncti corpus, testibus præsentibus,
apud ædem Sanctorum duodecim Apo-
stolorum depositum est, ut ibi quiesce-
ret, donec aliter decerneretur: die au-
tem vigesima prima Decembris illius
cadaver in eadem arca, in qua recondi-
tum fuerat, ad Ecclesiam S. Mariæ
supra Minervam deferrebatur, pronun-
tiata sententia, ut ad reparandam po-
puli offensionem terroremque procla-
matis hæresibus, quibus Marcus se
denuo inquinasset, corpus ejus in fo-
rum, cui Campo Floræ nomen est, de-
latum unacum ejus libris igne crema-
retur. Ceterum minime dubium est,
quod hic Archiepiscopus maximis sane
sui ævi Viris annumerandus fuisset, si
tantum habuisset pietatis & constan-
tiæ, quantum ingenio ac doctrina præ-
valuit, Præter ejus libros de Republi-
ca Ecclesiastica a Berano Eudæmone,
Floydio, & Nicolao Coeffteau confuta-
tos scripsit *consilium redditus sui ex An-*
glia anno Christi millesimo sexcentesi-
mo vigesimo tertio Romæ impressum,
necnon ejus *Affertorem Galium*, ac de-
mum *Historicam disquisitionem de præro-*
gativa allodiorum præter tractatum de
radiis visus, & lucis.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

§. XXXI.

*Ruppellensium Calvinistarum violentia in Catholicos.**Theatr. Orb.*
cap. 5.
part. 206.

Quamvis Rupellenses a clementissimo Rege tam execrandæ rebellionis suæ veniam impetrassent, haud alia imposita lege, nisi ut destructis, quas in Regis contemptum & Regni ruinam recens exstruxerant, propugnaculis, liberum Religionis exercitium Catholicis restituerent, nihilominus a suis Præconibus stimulati, omni data occasione Sacrorum ritibus sese opponebant: Præcipue vero quadam die, cum Catholici ab una Ecclesia ad aliam pro antiquo more suo solemnem haberent supplicationem, mox agmine facto in eos irruerunt Calvinistæ, eisque ubique aditum præcludentes, armis & fustibus innoxios, atque inermes, vix Ecclesia egressos ad eandem reverti compulerunt: nec minor erat eorum petulantia, dum Sacerdotes Catholici Parochialem Ecclesiam ad S. Margaretham, quam per plusquam quadringentos annos quiete possederant, sibi vindicare nitebantur, abactis Calvinistis, qui eam nonnisi quinquaginta annorum spatio per vim iniquam usurpaverant. His autem violentiis, ac per-

perfidiis Rupellenses novo bello, in-
 deque exorto urbis suæ excidio præ-
 ludebant, præprimis autem Subisus
 juncta Rupellensium opera Portum-
 Ludovici interceptit, arcemque obsedit.
 Sub idem tempus apud quemdam Ru-
 pellensem Nobilem du Bois Louxim no-
 mine Parisiis agentem interceptæ fue-
 rant literæ, Rupellensium nomine &
 sigillo munitæ, in quibus huic Viro
 negotium dabant, ut Ludovicum Fran-
 ciæ Regem interficeret, in parricidii
 præmium constituta sex millium coro-
 natorum mercede. Jam dudum su-
 specta erat hujus Viri fides, eoquod
 palam effutire non erubisset, quod Rex
 Calvinistas tanquam fidelissimos subdi-
 tos suos præter meritum bello afflixisset;
 hanc oris petulantiam captivitate
 ac pecuniaria mulcta tum eluere coge-
 batur; unde aut propriæ vindictæ, aut
 alienæ sollicitationis stimulo agitatus,
 hoc in Regem facinus aggressurus, fa-
 cile credebatur; quæstioni tamen sub-
 jectus hæc literas fuisse supposititias
 affirmabat: referunt quoque Protestan-
 tes Historici, eas a Guilleto Lugdu-
 nensi confictas, atque ex consciis duos
 laqueo suffocatos fuisse, Regisque Con-
 fessarium, qui etsi bona fide has literas
 Regi exhibuisset, indignationem in-
 currisse. De hoc tamen apud ceteros

Sæc. XVII.
 A. C. 1624.

Sæc. XVI. Scriptores altum silentium, & ne qui-
 A.C. 1624. dem de Guilleti, tanquam primarii
 fraudis Architecti fato mentionem fa-
 ciunt Calvinistæ fidelissimi hi Regum
 subditi.

§. XXXII.

*Matthæus Priulus & Antonius Caetan-
 us Cardinales mortui.*

*Ciacon. vit.
 Pauli V.*

Ex Cardinalibus, qui hoc anno na-
 turæ debitum solverunt, erat Mat-
 thæus Priulus, Patritius Venetus, qui
 a Paulo V. Romam accersitus, & pri-
 mo Pontificii cubiculi ministerio ad-
 dictus, dein Cardinalis Presbyter re-
 nuntiatus est; ast octavo post obten-
 tam Purpuram anno tabe consumptus
 die decima tertia Maij anno ætatis suæ
 quadragesimo septimo Romæ obiit.
 Hunc ejusdem Mensis die decima septi-
 ma eadem fati necessitate sequebatur
 Antonius Caetanus patria Romanus,
 qui variis scientiis excultus crescente
 meritorum fama a Paulo V. Episcopus
 Capuanæ Ecclesiæ præficiebatur, atque
 in Germaniam, & Hispaniam Aposto-
 licæ Sedis Nuntius, tandem a Gre-
 gorio XV. Cardinalium Presbyterorum
 Collegio cooptatus, tertio post anno Ro-
 mæ vitam cum Purpura exuit, annos
 natus quinquaginta octo. Vir erat ap-
 prime

prime doctus, & si calami mordacita- Sæc. XVII.
tem excipias, prudens, morumque A.C. 1624.
comitate suavis. Sub ejus auspiciis
Romæ *Academia Humoristarum* sua in-
cunabula habuit.

§. XXXIII.

*Alexandri Estensis Cardinalis
obitus.*

Ejusdem hujus anni die vigesima se- Ciacon. in
cunda Maij Romæ decessit Alexan-
der Estensis, Ferrariæ Dux, qui Patavii vita Clem.
VIII.
in liberalibus disciplinis, & Pontificiis, pag. 342.
Cæsareisque legibus tam uberes fece-
rat progressus, ut in patriam reversus,
unicus controversiarum, quæ accide-
rant, Arbiter audiret, quin tamen in
iis, circa quæ dubitabat, ab aliis con-
siliū quærere erubesceret. Postquam
vero Alphonsus II. Ferrariæ Dux sine
prole decesserat, & Cæsar Mutinæ Dux
Alexandri Frater, in quem Alphonsus
successionis jura devolverat, a Cle-
mente VIII. a Ferrariensi Ducatu Se-
dis Apostolicæ feudo, eoquod ex ille-
gitimo thoro susceptus fuisset, exclusus
fuerat, Alexander ab eodem Papa Car-
dinalis Diaconus nominabatur, Sacer-
dotium tamen nonnisi tertio ante mor-
tem suam anno suscepit, Regiensis
Episcopus creatus, quam etiam Ec-
clesiam

Sæc. XVII. A. C. 1624. clesiam tanquam benignus filiorum Pa-
rens, oviumque Pastor vigilantissimus
summa sollicitudine regebat, ac pro
Cleri sui restauratione, necnon sacra-
rum Virginum profectu salutaria con-
debat statuta. Pluribus insuper, iis-
que publicis officiis præpositus, ubi-
que illibatum a privato affectu animum,
raramque rei gerendæ dexteritatem
præseferbat. Erat quoque erga pau-
peres summopere liberalis, necnon in
Religiosos Ordines præcipue Theatinos
admodum munificus, demum etiam
Regiensem Ecclesiam suam pretiosis
donis vivus, moriens vero sacra Sa-
celli sui suppellectile locupletabat.

§. XXXIV.

*Octavii Rodulphi Cardinalis
extrema.*

*Victor. in
add. ad
Ciacon.
Ughel. Ital.
Sac.*

Itidem hoc anno æternitatis viam die
sexta Julii Romæ ingressus est Octa-
vius de Rodulphis patria Florentinus,
qui non minus generis nobilitate, quam
virtutum splendore illustris, cum esset
utriusque, ut vocant, *Signaturæ Refe-
rendarius*, ac Ferrariæ legatus, anno Sa-
lutis nostræ millesimo sexcentesimo
duodecimo Arianensis Præsul nomina-
batur, quam Ecclesiam non modo va-
riis ornamentis, ac restaurato Semi-
nario,

nario, sed præcipue exemplo, Ser- Sæc. XVII.
mone, & Ecclesiasticæ disciplinæ stu- A.C. 1624.
dio insigniorem reddidit, demum variis
Ecclesiasticæ ditionis Præfecturis sum-
ma laude defunctus, & a Gregorio XV.
Purpuratorum Collegio adscriptus, ab
eodem Pontifice ad Agrigentinam in
Sicilia Ecclesiam translatus est, ad
quam se mox contulit, ibidemque vitæ
candore, prudentia & humanitate, ac
reliquis virtutibus floruit, mortis ta-
men invidia altero post anno vivis e-
reptus est, non sine omnium mœrore:
Annum agebat ætatis suæ nonnisi qua-
dragesimum secundum, in Cathedrali
Ecclesia sua sepultus.

§. XXXV.

*Francisci Sfortiæ, & Fabritii Ve-
ralli Cardinalium decessus.*

His subjungimus Franciscum Sfor- *Bentivol. in*
tiam, & Fabritium Verallum, *Mem. hist.*
quorum prior patria Parmensis huma- *Ciacon. in*
nioribus literis, & Mathematicis, Phi- *vita Pauli V.*
losophicis & Politicis scientiis, uber-
rimo proventu animum adjecit; cum
vero bellicus sanguis, quem a Majorum
suorum gloria hæreditarium habuit,
in venis suis adhuc ebulliret, decimo
octavo ætatis suæ anno in Belgium,
quod atroci bello deflagrabat, profectus,

Sæc. XVII. sub Alexandro Farnesio Parmensi Duce
 A. C. 1624. consobрино suo variis præliis interfuit,
 fortibus suis ausibus semper adspirante
 fortuna: unde a Philippo II. Hispania-
 rum Rege Itali agminis Bellidux de-
 signatus est, qui tamen a Gregorio XIII.
 præter spem e Sago ad Togam voca-
 tus, absens licet, Cardinalis creatus,
 Albanensis ac Tusculanæ Ecclesiæ Re-
 gimen suscipere jubebatur, se non mi-
 nus pascendo Christi gregi, quam de-
 bellando hosti natum esse, exemplo
 demonstrans: Paulopost pro sua in re-
 bus gerendis dexteritate, mentisque
 ad quævis ardua expeditæ solertia gra-
 vissimis Regnorum consultationibus, &
 Christianæ Reipublicæ negotiis a Gre-
 gorio XIII. Sixto V. & Clemente VIII.
 adhibebatur: Erat etiam Flaminiae le-
 gatus eo tempore, quo exules, latro-
 num more hanc Provinciam misere de-
 vastabant, quorum tamen ferme octin-
 gentis ejusmodi patriæ hostibus cæsis
 Ecclesiasticas ditiones tranquillitati
 pristinæ restituit. Tandem vero an-
 nos sexaginta duos natus, die undeci-
 ma Septembris Romæ e vita migravit.
 Alter erat Fabritius Verallus pa-
 tria Romanus, qui ab Urbano VII.
 cui affinitate junctus erat, Vaticanæ
 Basilicæ Canonicus, & a Clemente
 VIII. Quæstor apud Melitenses, de-
 mum.

mumque sub Paulo V. apud Helvetios ^{Sac. XVII.}
 Nuntius Apostolicus creabatur: Ejus ^{A. C. 1624.}
 opera ob jurisprudentiæ præstantiam,
 ac singularem in rebus expediendis pru-
 dentiam non pœnitendo selectu uteban-
 tur Pontifices: unde ejus meritis præ-
 mium deposcentibus a Paulo V. Cardi-
 nalis, Ecclesiæ Sancti Severi Episco-
 pus, pluriumque Congregationum Præ-
 ses nominatus est; postquam vero to-
 tius Ecclesiæ negotiis invigilaturus,
 suum Episcopatum rogante Papa dimi-
 serat, nono post anno die vigesima se-
 ptima Novembris, nondum exacto
 quinquagesimo quinto ætatis suæ anno,
 Romæ mortalitatem exuit.

§. XXXVI.

*Tres Cardinales ab Urbano VIII.
 Papa creati.*

Horum jacturam Urbanus VIII. Pon- ^{Clacon. in}
 tifex nova trium Purpuratorum in- ^{vita Urban.}
 auguratione quadantenus die septima ^{p. 531.}
 Octobris compensabat: ex his erat pri-
 mus Frater Antonius Barbarinus ex
 Ordine Fratrum Capucinatorum ejus-
 dem Pontificis Germanus Frater natu-
 minor, Presbyter Cardinalis tit. Sancti
 Onuphrii, ad quam tamen dignitatem
 non sanguis & caro, sed vitæ sanctitas,
 & meritorum fama Antonium vocabat.
 Alter

Sæc. XVII. Alter erat Laurentius Magalottus patria Florentinus, primo Cardinalis Diaconus S. Mariæ in Aquiro, dein Presbyter tit. SS. Joannis & Pauli. Denique tertius Petrus Maria Burghesius nobilis Senensis, qui inter Diaconos Cardinales cooptatus, titulum sanctæ Mariæ in Cosmedin obtinuit.

§. XXXVII.

Diversæ summi Pontificis Constitutiones.

Bullar. Magn. Urban. VIII. pag. 36. Vid. Supra t. 191. §. 24. Briet. annal. Mundi hoc ann. Christianæ Religionis augmentum promoturus Pontifex, hoc anno varias, easque salutare condidit leges, ac primo quidem Ordinem Militarem, quem Ferdinandus Mantuæ, & Carolus Nivernii Duces unacum Adolpho Comite de Althan anno Domini millesimo sexcentesimo decimo octavo sub invocatione B. V. sine labe conceptæ & S. Francisci instituerant, die duodecima Februarii Apostolico diplomate confirmavit, & Franciscum Ubaldinum, qui de Nobilitatis antiquitate aliisque ejusmodi requisitis judicaret, constituit, *majori, uti Brietius pro more suo acerbius, pompa, quam emolumento, & cujus præter nomen nihil audire Mahometani, quorum in perniciem comparatus erat. Præterea suæ sollicitudi-*

tudinis dignam iudicabat Pontifex con-
troversiam, quæ circa instituti sui ha-
bitum inter FF. Cappucinos & Recol-
lectos exorta erat: cum enim hi abje-
ctis Calèpodiis soleas assumerent, at-
que ad Cappucinatorum normam cappu-
cium in acumen desinens, necnon pal-
lium curtum deferrent, querentibus
Cappucinis Papa hanc causam in Con-
gregatione Cardinalium discuti jussit,
ac indicta excommunicationis pœna
FF. Recollectis præcepit, ut calepo-
dia, Cappucium rotundum & pallium
oblongum reassumerent: Forte hujus
legis severitatem deposcebat pericu-
lum, ne irrepente habitum mutandi
libertate sensim ipsa vestis Monastica
in profanam degeneraret, qua de causa
idem Pontifex Canonicis Præmonstra-
tensibus in Hispania, ut pristinum ha-
bitum, nomenque Fratrum reassume-
rent, præcepit: Ceterum inter sancti
Francisci Alumnos hujus contentionis
ardorem auxisse videbatur aquirendi
victus sollicitudo; verebantur enim,
ne fideles similitudine habitus decepti
elemosynas non æquali parte inter
eos distribuerent. Die vigesima septi-
ma Martii Pontifex quosdam nomina-
bat Præsules, qui Romæ cunctas Ec-
clesias, Monasteria, & Collegia visi-
tarent, quod quidem saluberrimum o-
pus

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

Sæc. XVII. pus per seipsum inchoare, prosequi, &
A. C. 1624. perficere optabat Pontifex, ast (ut in-
 quiebat) *ad alia quamplurima, eaque*
gravissima negotia, quorum mole assidue
premeretur, cogitationem convertere co-
actus fuerat. Insuper alio diplomate
 die vigesima nona Martii omnia privi-
 legia Equitibus sancti Joannis Jero-
 lymitani confirmabat, ac Jubilæum
 universale pro anno sequenti die deci-
 ma sexta Maij indicebat, declarans,
 sub indulgentiarum suspensione non
 comprehendi indulgentiam Portiunculæ
 prope & extra muros urbis Assisientis,
 item non esse visitandas Ecclesias extra
 Romanæ urbis moenia sitas, eo quod
 aliquæ urbes in Sicilia Regno pestilen-
 tiæ morbo graviter affligi cæpissent.
 Die autem duodecima Augusti Ponti-
 fex re mature discussa decrevit, ut
 Venerabilis Jacobus de Marchia Ordini
 Fratrum Minorum S. Francisci de
 observantia deinceps Beatus nuncu-
 pari, atque Officium de eo tanquam
 Confessore non Pontifice ab omnibus
 præfati Ordinis Fratribus recitari va-
 leat, idem quoque indultum de B. Cla-
 ra de Monte Falchio Ordinis Eremita-
 rum sancti Augustini Officium, Missam-
 que celebrandi, hujus Ordinis Alum-
 nis utriusque sexus die decima quarta
 ejusdem Mensis concessit, qua die Mo-
 nachis

nachis etiam Cælestinis cuncta Con- Sæc. XVII.
gregationis Cassinensis privilegia indul- A. C. 1624.
fit. Præterea die vigesima octava Au-
gusti revocabat omnes facultates, vi
quarum Religiosi monasteria absque
licentia Ordinarii & non servata forma
Tridentini & Constitutionibus Clemen-
tis VIII. & Gregorii XV. erigere pos-
sent. Oppido salutarem quoque Con-
stitutionem de Apostatis & ejectis, nec-
non de Regularium reformatione edi-
dit. Cum vero Gregorius XIII. &
Paulus V. olim monasteria Monialium
ingrediendi licentias partim revocaf-
sent, partim ad Superiorum consen-
sum restrinxissent, hinc Urbanus VIII.
die decima septima Octobris iussit, ut
deinceps hic consensus Monialium *ex-
presse, capitulariter & per secreta suffra-
gia* haberetur: concessit pariter die de-
cima nona Novembris Fratribus Jesua-
tis sancti Hieronymi Ordinis S. Augu-
stini, ut abjecto capputio albi coloris,
aliud coloris & normæ, qua ceteri
Mendicantes utuntur, gestare valeant.
Denique undecima Decembris die Epi-
scopis intra Italiam existentibus inhi-
buit, ne Ultramontanos extra Italiam
oriundos ad Sacros, neque etiam ad
minores Ordines promoveant absque
dimissorialibus Ordinariorum suorum
literis: Italos quoque ab alieno Epi-
scopo

Sæc. XVII. scopo cum falsis dimissoriis promotos
A. C. 1624. fori privilegio privatos declaravit.

§. XXXVIII.

Decreta Sacrarum Congregationum.

*Decis. S.
Congr. rit.
& Episc.*

Ejusdem summi Pontificis auctoritate Patres Sacrarum Congregationum plures ediderunt Decisiones, quas inter sacra Rituum Congregatio die vigesima quinta Maij decidit, quod ille, qui habet usum insignium Pontificalium, populo tamen extra actum celebrationis benedicere haud valeat: trigesima vero hujus Mensis die sacra Congregatio Inquisitionis concessit Coloniensi Nuntio Apostolico facultatem absolvendi ab hæresi in utroque foro, denuo autem sacra Concilii Congregatio die vigesima secunda Junii declaravit, quod Canonici, quibus non incumbit onus excipiendi confessiones, si pro his absint a choro, non lucrentur distributiones. Insuper die nona Augusti Fratribus Discalceatis Ordinis SS. Trinitatis, & postea die vigesima prima Septembris sacra Concilii Congregatio omnibus Regularium Superioribus inhibuit, ne suos subditos ad austeriorem Ordinem transire permittant, nisi saltem certi sint, hos recta illuc transi-

transituros, & ab illius Superioribus ^{Sæc. XVII.}
 mox esse recipiendos; non raro enim ^{A. C. 1624.}
 contigit, quod nonnulli sub hoc ob-
 tentu aliquamdiu per Orbem vagati
 tandem omnino a vera fide defecerint.

§. XXXIX.

*Neapolii Comitoli Episcopi, Hiero-
 nymi de Saona, & Dionysii
 Mutsaerts obitus.*

Plures, qui Ecclesiam suis scriptis il- ^{Andre. Hist.}
 lustrarunt, hoc anno calamum cum ^{Belg.}
 vita posuere; hos inter primus occur-
 rit Neapolius Comitulus, qui a Sixto V.
 Abbas, & Perusinus Episcopus renun-
 tiatus, decisiones Rotæ Romanæ &
 officia SS. Patronorum Ecclesiæ Peru-
 sinæ scripserat. Alter erat Hieronymus
 de Saona ex Ordine FF. Eremitarum
 sancti Augustini Barcinonæ Professor,
 insignisque Theologus, qui *Hierarchiam*
cælestem & terrenam, necnon sermones
 in SS. Joannem & Petrum posteris re-
 liquit. Non minus celebrem se reddi-
 dit Dionysius Mutsaerts Canonicus Re-
 gularis candidi Ordinis Præmonstra-
 tensium, qui Historiam Ecclesiasticam
 ab Orbe condito usque ad annum Christi
 millesimum sexcentesium vigesimum
 quartam, necnon Historiam Ecclesiæ
 Belgicæ &c. edidit.

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

H §. XL.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

§. XL.

*Ægidii Cannarti, Joannis del-Rio
& Julii Lagallæ decessus.*

*Miræus
Script. Sæ-
cul. XVII.*

Hoc item anno Paulæ obiit Ægidius Cannartus non minus eruditione, quam Religionis studio ac sanctitatis opinione conspicuus. Hic anno Salutis nostræ millesimo quingentesimo septuagesimo primo apud Rhetelios natus, raram animi sui indolem, & acerrimum, quo præditus erat ingenium non modo humaniorum literarum, & peregrinorum idiomatum cognitione excoluit, sed etiam in Theologicis & Dogmaticis versatissimus, de hæreticis verbo, calamo & opere gloriosos reportavit triumphos: Audierant eum expulpito fulminantem Castrenses, Ruppellenfes, Neracenses, & Salmurienses Calvinistæ, quorum non paucos ad veritatis semitam reduxit, ac præcipue Jofionem Calvinistam habita colatione, cujus acta Ægidius typis edidit, feliciter debellavit: Scripsit quoque varios hujus argumenti sermones, necnon tractatum in caput *Firmiter* de summa Trinitate. Hunc pari fato, nec minori nominis sui fama sequebatur Joannes del-Rio Antverpiensis Decanus, qui elegantem elucubravît com-
menta-

mentarium in diversos Psalmos: Utili-
 ter quoque calamum suum non modo
 in Philosophicis, sed & Theologicis
 exercuit Julius Cæsar Lagalla natione
 Italus, qui Romæ Protonotarius, ac
 Philosophiæ & Medicinæ Professor tra-
 ctatum de *immortalitate animæ*, necnon
 orationes de *Santissima Triade*, de laudibus
 Leonis X. & libros de *insomniis* & *divi-*
natione per somnum publici juris fecit.

Sæc. XVII.
 A. C. 1624.

§. XLI.

Joannis Marianæ, Martini Becani,
aliorumque e Societate Scripto-
rum fata.

Ex Societatis Scriptoribus, qui hoc
 anno mortalitatem exuere, præci-
 pue nomen suum celebre reddidit Joan-
 nes Mariana patria Elborensis in Car-
 petanis natus, qui omne disciplinarum
 genus diligentissime excoluit, ac in
 variis Societatis Gymnasiis Theolo-
 giam, sacrasque literas summa cum
 laude interpretatus est; tandem vero
 valetudinis reparandæ gratia in Hispa-
 niam reversus, scripsit triginta libros
 Annalium Hispaniæ. Edidit quoque
 Scholia brevia in vetus & Novum Te-
 stamentum, quæ vel ideo celebrantur,
 quia Auctor Hebraicorum nominum
 significationem exacte affecutus, anno-

Miræus l. c.
Dupin Bibl.
des Auth.
Eccles. t. 17.
pag. 131.
Alegambe
Bibl. Script.
S. J.

Sæc. XVII. tationes, magni sui iudicii indices ad-
 A.C. 1624. diderat: non minus eruditione cele-

bres sunt ejusdem Authoris tractatus
 septem. I. De itinere S. Jacobi, quem
 in Hispaniam venisse demonstrat. II.
 De Editione Vulgatæ, quam ceteris
 versionibus, imo & Hebraico textui,
 & versioni LXX. Interpretum præfert,
 eoquod hæc depravata fuerit. III. De
 Spectaculis, ubi nec Sanctos nec fœ-
 minas in scænam proferendas esse cen-
 set. IV. De Monetæ Mutatione, cum
 vero in hoc libro nec vocatus, nec ro-
 gatus acrius in politicas leges insurre-
 xisset, gravem in se concitabat procel-
 lam, ejusque liber a Paulo V. confixus
 est. V. De die & anno Mortis Christi,
 quam die vigesima quinta Martii & an-
 no trigesimo quarto vitæ suæ ac-
 cidisse censet. VI. De Annis Arabum
 cum nostris comparatis, & denique
 VII. De Morte & immortalitate Ani-
 mæ, ubi circa controversiam de gra-
 tiæ efficacia Syncretismum stabilire
 nitebatur, nimio tamen pondere in Mo-
 linismum inclinans. Insuper Mariana
 tractatum sat eruditum de Ponderibus,
 & Mensuris edidit, eruitque e tenebris
 Lucæ Tudensis Episcopi libros de al-
 tera vita, pariter Bibliothecam Photii
 in epitomen reduxit, & B. Cyrilli Ale-
 xandrini homilias Heortasticas latine
 reddi-

Vid. supra
Lib. 188.
§. 65. &
§. 106.

reddidit, quæ duo tamen opera lucem non Sæc. XVII.
 aspiciunt, ut ait P. Alegambe, quin ta- A. C. 1624.
 men hujus suppressionis causam alle-
 get: Vulgaverat etiam Mariana tres
 libros *de Rege & Regis institutione*, hunc
 autem partum ad rogam fuisse dam-
 natum jam supra retulimus. Denique
 ex ejus calamo fluxit discursus *de mor-*
bis & erroribus, qui in norma guberna-
tionis Societatis Jesu occurrunt. In hoc
 tractatu Mariana Societatem de gravif-
 simis vitiis ream postulavit, ac præci-
 pue cap. 14. fusius pronuntiavit, crimi-
 na etiam gravissima in Societate, ne rumor
 feret, dissimulari, ac duntaxat severitatem
 in eos Jesuitas, quibus se tuendi vires &
 Patroni deessent, exerceri, piosque usque
 ad mortem absque causa vel ex levissimis
 causis affligi, sceleratos autem ob metum
 tolerari &c. Hæc intempestiva Socie-
 tatis normam arguendi libertas Jesui-
 tarum nonnullis adeo infesta videbatur,
 ut hunc librum Joanni Marianæ falso
 adscribi, atque a quodam capitali So-
 cietatis hoste compositum fuisse sparfe-
 rint. Pater Alegambe tamen Jesuita
 „ingenue fatetur, quod, hunc discurs-
 „sum quidem Mariana composuerit, hic
 „vero libellus eidem Marianæ clam sub-
 „ductus, atque a malevolo quopiam ad
 „conciliandam Societati invidiam ex-
 „trusus in lucem fuerit editus, adjectis

Sæc. XVII. „fortasse non paucis ab ejus animo alie-
A. C. 1624. „nis.„ Aperte autem hunc librum

Marianæ vendicat Pater Julius Cor-
 dara itidem Jesuita, ac Societatis
 Historiographus, qui in parte sexta
 suæ Historiæ Societatis Romæ anno
 millesimo septingentesimo quinquagesi-
 mo editæ de libro hoc Marianæ pag. 517.
 ita ingenue loquitur: *Equidem scio ex-*
titisse inter Jesuitas Hispanenses Socios,
qui putarent librum illum de erroribus, qui
in forma Gubernationis Societatis Jesu
occurrunt: De Morbis Societatis, falso
Marianæ fuisse inscriptum ab aliquo nomi-
nis nostri adversario. Verum id ego ma-
gis optare possum ita esse, quam credere:
video quippe innotuisse Mutio (Vitelleschi)
Generali de opusculo, ejusque auctore Ma-
riana, prius etiam quam typis editum,
vulgatumque esset Burdigalæ. Video Scri-
ptas ab eodem fuisse gravissimas eadere lite-
ras, cum mandatis, ut quæ descripta voli-
tarent libri exemplaria diligenter conquista,
flammis absumerentur. Video demum,
cum liber exitialis in lucem prodiit typis
Gallicis, neminem tunc nostrorum esse con-
questum, quod spurius factus fuisset, inju-
ria suppositus Patri Marianæ &c. Obiit
 tandem Mariana Toleti die decima se-
 ptima Februarii prope septuagenarius.

Alter erat Martinus Becanus patria
 Brabantinus in oppido Hilvarenbeca
 natus.

natus. Vir fuit magno ingenio, atque Sæc. XVII.
ad omnem literaturam nato, in Theo- A.C. 1624.
logia clarus, quam per viginti duos
annos cum maximo Auditorum applau-
su in variis urbibus professus, demum
Ferdinando II. Cæsari per triennium a
Confessionibus exstitit, exinde magni
habitus, quod præter morem sese Po-
liticis negotiis, rebusque a suo Insti-
tuto alienis non ingesserit: Decessit *Argentre*
Viennæ die vigesima quarta Januarii *Concl. Fa-*
anno ætatis suæ sexagesimo tertio. *cult. Theol.*
Edidit varia opuscula polemica, in qui- *t. 2. p. 86.*
bus mira ejusdem in enodandis omni-
bus fidei controversiis perspicuitas,
brevitasque commendatur: Posteris e-
tiam reliquit tractatus de Jure & Justi-
tia, de censuris, de resurrectione, &
de statu animarum post hanc vitam:
confutabat etiam Apologiam Jacobi
Angliæ Regis, necnon *Torti Torturam*,
& quatuor libros de Republica Eccle-
siastica Antonii de Dominis. Ejus ta-
men *controversia Anglicana de potestate*
Regis & Pontificis dire exagitabatur
anno 1614. a Parisiensi Senatu, eo quod
circa Papæ potestatem Bellarmini, Sua-
resii &c. sententiam secutus esset. Scri-
psit denique Becanus Analogiam vete-
ris & Novi Testamenti.

His accedit Joannes Hasius itidem
Belga, patria Silvaducensis, qui opera

H 4

quæ-

Sæc. XVII. quædam ab aliis edita perficere intentus, Cæsaris Heisterbacensis exempla illustravit, utinam ea ab apocryphis etiam expurgasset: adornabat quoque editionem puriorem chronici Mariani Scoti, necnon Petri Busæi catechismum Sanctorum Patrum auctoritatibus locupletabat. Exstat quoque ipsius Chronologia.

Denique Cosmas Magallianus, qui die nona Octobris Conimbricæ annos septuaginta tres natus obiit, commentarium in epistolas D. Pauli, in Moylis Cantica, & non Historiam Judicum edidit, præter catechismum Japonensem.

§. XLII.

*Nicolai Coeffetau, ex Ordine FF.
Prædicatorum extrema.*

*Echard
Script. Ord.
Præd. t. 2.
p. 434.
Dupin. t. 6.
pag. 59.
Niceron.
t. 3. p. 91.*

Eo magis luctuosa erat jactura, quo pretiosior erat memoria quorundam ex Ordine S. Dominici Scriptorum, qui hoc anno mortis invidia Orbi literario subducti fuere. Hos inter speciali memoria dignus est P. Nicolaus Coeffetau in oppido San-Caleti natus, qui Sorbonæ Doctor vigesimo octavo ætatis suæ anno Henrico IV. Galliarum Regi & Margarithæ Reginæ a Concionibus, ac Parisini Conventus Prior necnon Congregationis Gallicæ Vicarius Gene-

Generalis declarabatur, dimissis tamen Sæc. XVII. hisce muniis totum se literis dedit, ut A. C. 1624. eo utilius sese edendis libris, habendis concionibus, & refellendis hæreticis impendere posset, qua in exercitatione tam uberes tulit laboris sui proventus, ut ex Calvinistis non paucos ad Ecclesiæ sinum revocaret, & contumaces egregie devictos pudore suffunderet. Scripsit quamplurima præcipue adversus hæreticos tam docte, solide, ac eleganter, ut ex horum lectione tantum voluptatis, quantum fastidii sæpe in aliorum vulgarium Dogmatistarum libris, hauriatur, ipse etiam Gregorius XV. ad refellendum Antonii de Dominis librum de republica Ecclesiastica, ejus opera utebatur, eique Paulus V. Metensem Episcopatum sub titulo Dardaniensis Episcopi administrandum committebat, tandem Massiliensis Præsul renuntiatus, cujus tamen Ecclesiæ regimen suscipere haud poterat, morte nimis præmatura præpeditus; obiit enim Parisiis anno ætatis suæ quadragesimo nono die vigesima prima Februarii. Vivit tamen adhuc in literato orbe nominatissimus ob præclara sua opera, quæ posteris reliquit, & primo quidem sat solidam scripsit apologiam contra Jacobi I. Angliæ Regis admonitionem ad omnes Principes

H 5

Chri-

Sæc. XVII. Christianos. II. Responsi sui apolo-
A. C. 1624. giam adversus accusationes Petri Mu-
 linæi Calvinistæ. III. Miracula San-
 ctissimæ Eucharistiæ contra Infideles.
 IV. Refutationem libri de omnipotentia
 & Voluntate Dei contra Mulinæum, Ples-
 sium, & Casaubonum. V. Respon-
 sum ad Plessii librum de mysterio ini-
 quitatis. VI. Examen libri de confes-
 sione fidei sub nomine Jacobi I. Angliæ
 Regis divulgati. VII. Defensionem
 S. Eucharistiæ adversus Mulinæi apolo-
 giam & refutationem falsitatum ejus-
 dem Apologiæ. VIII. Sacrificium Ec-
 clesiæ Catholicæ. IX. Examen libri
 Plessii contra Missam. Edidit etiam
 septem opuscula Theologica sat utilia.
 Præcipue vero commendantur ejus
 libri quatuor apologetici, quos ad-
 versus Marci Antonii de Dominis
 Rempubicam concinnabat: ibidem e-
 nim hostis sui vestigia presse insequitur,
 ac nunquam a scopo suo declinans,
 hunc Apostatam exigua artis criticæ
 peritia, ac Historiæ Ecclesiasticæ co-
 gnitione præditum fuisse demonstrat;
 quamvis ex Dupini judicio ipsemet
 Coeffetæus illis, qui post eum hoc ar-
 gumentum pertractarunt, parcio-
 rem Historiæ & Disciplinæ Ecclesiasticæ
 notitiam habuisse videatur.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

§. XLIII.

Anastasi Cochleti, Carmelitæ obitus.

In eadem Palæstra contra Calvinistas strenue pugnabat P. Anastasius Cochletus patria Macerientis, Parisiensis Doctor ex Ordine Fratrum Carmelitarum, qui tum in Gallia tum in Belgio verbis & scriptis hæreticos insectatus, multos ab errore retraxit, & Catholicos in fidei constantia confirmavit, decessit Rhemis ætatis suæ anno septuagesimo quinto. Edidit typis Antverpianis I. Calvinii infernum adversus Joannem Polyandrum. II. Cæmeterium Calvinii contra eundem. III. Repetitiones de S. Sacrificio Missæ ad normam Homiliarum adversus Plessæum Mornæum. IV. Responsum ad abjurationem veræ fidei, quam faciunt Calvinistæ. V. Commentarium Catholicum in Epistolam Friderici Palatini, & Ludovici Bourbonii Montpensierensis Ducis de fuga filiæ suæ Carolæ, Monasterii Monialium Fotrensis Abbatissæ. VI. Denique scripsit librum, cui titulus: *Palæstrita honoris Divæ Virginis Hallensis pro Justo Lipsio adversus dissertationem mentiti Idoli Hallensis Anonimi cujusdam hæretici, quem librum Laurentius Forerus*

*Niceron mem. t. 24.**pag. 132.**Anatom. Fo-**veri p. 223.**Possev. t. I.**appar. Sacr.*

III 52

Sæc. XVII. rerus S. J. plurimum commendat, eo-
A. C. 1624. quod Author in illo Jesuitas proli-
 xius laudat.

§. XLIV.

*Quidam Scriptores Acatbolici hoc an-
 no defuncti.*

Vid. Supra Obiit quidem hoc anno die septima
l. 192. §. 40. Novembris Jacobus Bömius Sutor
Früh. theat. ille Görlitenſis, quia vero de hujus fana-
Vir. p. 1. tici Sycophantæ deliriis jam alibi men-
Seft. III. tionem fecimus, plura de eo referre
 piget: præter hunc recensendi veniunt.
 I. Joannes Affelmannus Suſati in Weſt-
 phalia natus, qui accerrimus Calvinif-
 tarum hoſtis caput nonum Apocalyſis
 de locuſtis ad Calvinianos accommo-
 davit. Scripſit etiam cenſuram. cen-
 ſuræ Lampadianæ Theologiæ de om-
 nipotentia Chriſti, examen Concionis
 Rhuelianæ de cæna Domini, Syntagma
 exercitationum de articulis fidei inter
 Pontificios & Calviniſtas controverſis,
 tres conflictus Antijeſuiticos, & Sy-
 nopſin controverſiarum de Sacramento
 Baptiſmi præter plura alia minoris mo-
 menti opuscula. II. Matthæus Voge-
 lius, qui die tertia Septembris ſexa-
 genario major deceſſit, ediditque the-
 ſaurum Theologicum, ex ſola Scriptura
 S. omnium locorum Theologicorum ex-
 plica-

plicationem, confutationem errorum, Sæc. XVII.
 pie vivendi rationem, & nonnulla alia. A. C. 1624.

III. Cunradus Aslacus Bergis in Norwegia natus, & septimo Februarii die Havniæ Danorum denatus, qui typis vulgavit disputationes Theologicas de S. Scriptura, de Deo, de libero arbitrio &c. de Emanuele Christo Domino, de natura Christi triplicis, Ethicam Moisaicam, & orationem de Religione per Lutherum reformata. IV. Jacobus Cappellus Sedanensis Pastor posteris reliquit Vindicias pro Ifacco Casaubono, Historiam Sacram & exoticam, Historiæ Ecclesiasticæ centurias quinque, observationes in Novum Testamentum, & librum de Sedis Apostolicæ fide, potestate & Sanctitate. V. Ceteris omnibus magis nominatum se reddidit Samuel Huberus patria Bernensis, qui ex Bezæ doctrina *de decreto absoluto & gratia particulari* in Colloquio Mompelgardenfi stabilito tantum horrorem concepit, ut publice coram Senatu hunc errorem impugnaret, unde a Tigurinis in carceres conjectus, Pastoris officio amovebatur, postea vero Calvinum cum Luthero commutans, illiusque errorem exuens, in deteriores fanaticismos prolapsus est. Enimvero apud Lutheranos ob fervens suum in Calvinistas odium gratissimus erat, post-

Sæc. XVII. postquam vero docuit, quod Deus ab
Sæc. 1624. æterno omnes homines sine omni re-
 spectu fidei ad fidem ordinavit, nec
 credentem magis diligit, quam non
 credentem, omnesque etiam damnati
 ita a Deo electi sint, ut actu sint in nume-
 ro electorum; &c. exinde inter ipsos Lu-
 theranos Prædicantes gravem conten-
 tionem excitavit, quibusdam Huberi con-
 fessionem pro aris & focis propugnan-
 tibus, Saxonis & præcipue Misnicis &
 Wirtembergicis hæc dogmata detestanti-
 bus, quibus tamen Huberus minime ce-
 dens, eisque Calvinismi labem expro-
 bans, ut acerbiorum vexam redimeret,
 suis hostibus & Polycarpo Lysero Colle-
 gæ suo, qui illum continuo hæretici con-
 vitio exasperabat, hanc pacis condi-
 tionem obtulit, quod si in posterum suæ
 parceretur existimationi, phrasas, non
 tamen doctrinam, electionis Universa-
 lis omittere vellet. Ita hi nugiven-
 duli de Sacratissimis fidei dogmatibus
 ludunt, ac mercantur: Nihilominus
 prævalente invidia Huberus denuo suo
 munere movetur, atque urgente Hæo
 Lutheranus Concionatore Aulico igno-
 miniose toto Saxonie Electoratu eji-
 citur: Hunc tamen Helmstadiensis ad
 Cœnæ communionem non inviti ad-
 miserunt, Mansfeldiensis & Eislebien-
 sis econtra eam illi denegarunt, ejus-
 que

que dogmata ex Lutheranis quidam Sæc. XVII.
defenderunt, alii tanquam hæretica A.C. 1624.
diris devoverunt; ex quo Lutheranæ
Ecclesiæ puritas, unitasque satis elu-
cet. Periit tandem Huberus Osterwichi
die vigesima quinta Martii anno ætatis
sue septuagesimo septimo: Edidit ve-
ro suum Anti-Bellarminum, plura-
que alia opuscula adversus Catholicos
& Calvinistas.

§. XLV.

*Comitia Procerum Polonorum Var-
saviæ celebrata.*

Jactabatur hoc anno Poloniæ Regnum *Lotich. rer.*
periculosis admodum tumultibus; *Germ. l. 14.*
Tartari enim, cum ob triennalem sic- *c. 1. & 5.*
citatem annonæ pabulique penuria pre- *Theatr. Eu-*
merentur, collectis ferme ducentis ho- *rop. p. 802.*
minum millibus in Poloniam irrupere, *Brachel. Hist.*
quos tamen Conjeppolsius Polonici *l. 2. p. 76.*
exercitus Dux, recens ex captivitate *Pufendorff.*
Turcica reversus, iterata clade fudit, *Hist. de*
captivis Christianis pene innumeris *suede tom. 2.*
libertati restitutis. Nec tamen hæc
victoria Poloniam novæ Tartarorum
irruptionis metu liberaverat: Gusta-
vus quoque Adolphus Sueciæ Rex ma-
gnam Livoniæ partem victricibus ar-
mis jamjam emensus erat. Igitur Si-
gismundus Poloniæ Rex Ordinum co-
mitia

Sæc. XVII. mitia Varfaviam indicere cogeatur,
A. C. 1624. ut de utroque hoste reprimendo con-
 filia cum Regni Proceribus caperet,
 pecuniasque pro expensis in id
 bellum necessariis exigere. Verum
 privatæ horum indignationes & que-
 relæ communis boni curam suppresse-
 runt. Nonnulli enim iniquo ferebant
 animo, quod Rex filium suum Joan-
 nem Albertum per ætatem ad id mu-
 nus ineptum ad Episcopatum Warmien-
 sem nominasset: Alii indignabantur,
 quod Sigismundus inconsultis Ordini-
 bus Cosaccos in opem Cæsaris misisset.
 Demum plebæi de imminuto monete
 valore querebantur; ita nempe privata
 damna acrius urunt, & plerumque
 proprii incommodi formido publicæ uti-
 litati prævalet. Præterea Lithuani
 Proceres, ac præcipue Christophorus
 Razivilius Lithuanorum Bellidux, ex-
 posita ærarii, populique tributis ex-
 hausti inopia bellum Suecicum dissua-
 debant, propositis hisce pacis condi-
 tionibus, ut Livonia Polonis restituta
 Sigismundus Gustavo Estoniam, &
 Finlandiam cederet, hoc autem sine
 prole mascula decedente unus ex Si-
 gismundi Filiis in Sueciæ Regnum suc-
 cederet, ac Poloniæ Rex titulo Sue-
 ciæ Regis uteretur, Gustavus vero,
 dum viveret, solus Regnum possideret.

Verum

Verum hæ conditiones minus decoræ Sæc. XVII.
A. C. 1624.
videbantur Sigismundo, qui Procerum
suorum fidem sibi haud immerito su-
spectam habebat, eoquod ex literis in
Belgio interceptis intellexisset, quod
post Sigismundi obitum Gastoni Aure-
lianensi Duci, ac Galliæ Regis Fratri
spem in Poloniæ Regno succedendi
fecissent. Cum ergo exacerbatis Pro-
cerum animis nihil in commune bo-
num decerneretur, nec de pecunia in
belli Sueci subsidium conferenda spes
esset, Rex, invitus licet, cum Gustavo
belli inducias ad anni insequentis ulti-
mam Martii diem prorogavit, ad hæc
conditiones a Proceribus suis præscri-
ptas descendere coactus, ut filium suum,
postquam ad idoneam ætatem perve-
nerit, Sacerdotio initiandum, ac non-
nisi post præstitum fidelitatis erga Rem-
publicam juramentum ad Sessionem &
suffragium in Ordinum Senatu feren-
dum admissum iri caveret, ac promit-
teret, quod deinceps nullus apud ex-
teros militaret, quique jam extra pa-
triam essent, militiæ illi nuntium mit-
terent, secus, perduellium loco ha-
bendi: Ita hisce comitiis sine omni
Reipublicæ commodo finis impone-
batur.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

§. XLVI.

*Principum ac illustrium obitus.**Ferrer. Hist.**cont. Hisp.**t. II. c. I.**Brachel.**Hist. l. 2.**Meteran.**hist. Belg.**l. 44. p. 460.**Calmet Hist.**Eccl. de**Lorrain. t. 3.**p. 184.*

Non sine maximo luctu Ferdinandus II. Imperator Caroli Archiducis Fratricis mortem perceperat; cum enim, ut Lusitanix Prorex, ac post Isabellæ obitum Belgii Gubernator esset, ab Hispano Rege Philippo IV. Madritum evocaretur, ac ibidem die vigesima octava Novembris singulari honore exceptus esset, quarto post die gravi morbo correptus, die vigesima quinta Decembris ex hac vita migravit. Erat is maximæ spei Princeps, prudentia & moderatione insignis, Magnus item Teutonici Ordinis Magister, & Episcopus Wratislaviensis & Brixienfis. Conferebatur Magisterium Baroni de Westernach Ordinis Vicario, ea tamen conditione, ut illud Leopoldo Archiduci Cæsaris Filio cederet, cum hinc annum ætatis decimum octavam attigisset; nolebat enim Cæsar, ut in hac electione Domus Austriaca præteriretur, cujus magna & permulta in eum Ordinem conservandum, tuendumque beneficia exstitissent. In Episcopatu autem Wratislaviensi Carolus Ferdinandus Regis Poloni Filius successerat. Decanus vero Brixienfis per Canonico-
corum

corum suffragia ejusdem Ecclesiæ Epi-
 scopatum obtinuerat. Die autem tri-
 gesima Julii Nancæi Henricus Lotha-
 ringiæ Dux, anno ab obitu Patris sui
 decimo sexto, ætatis sexagesimo se-
 cundo mortuus est, non sine maximo
 populi sui mœrore; erat enim Prin-
 ceptis omnibus numeris absolutus, ar-
 dentissimus Religionis Catholicæ cul-
 tor, ac hæresum hostis, qui nulli pe-
 percit labori, ut hæreticos, postquam
 eos ad veram fidem per Viros Apo-
 stolicos reducere incassum adlaborabat,
 e finitimis Germaniæ urbibus ejiceret.
 Successerat eidem Carolus, suus ex
 Fratre Nepos, quem Venerabilis Pa-
 ter Dominicus a Jesu Maria Carmelita
 Excalceatus, obtenta a Pontifice legis
 venia, cum Nicolina Henrici Filia an-
 te triennium solemnem precatione con-
 junxerat. Obiit etiam die tertia Au-
 gusti Philibertus Sabaudia Princeps
 nonnisi triginta duos annos natus. Pari
 fato die decima quarta Martii mundo
 valedixit Joannes Georgius Marchio
 Jægerndorffius a Cæsare proscriptus,
 cujus supra frequens facta est mentio.
 Denique Franciscus Contarenus Vene-
 tiarum Dux hoc anno mortalitatem
 exiit, cui Joannes Cornarus succe-
 derat.

Sæc. XVII.

A. C. 1624.

Sæc. XVII.
A. C. 1624.

§. XLVII.

Urbani VIII. Papæ literæ ad Ferdinandum Imperatorem & Maximilianum Bavaricæ Electorem.

Bellar. Carmel. tom. 3. pag. 481.

Imminentibus belli novi flammis Ferdinandus Cæsar & Bavaricæ Elector, qui ambo in V. P. Dominici a Jesu Maria Carmelitæ Discalceati meritis plurimum confidebant, ut hic idem rursus in Germaniam proficisceretur, a summo Pontifice enixe efflagitabant, cum vero hic Pater Romæ gravi detineretur infirmitate, Urbanus Papa ejus absentiam apud Cæsarem excusabat, hæc die trigesima Martii rescribens: *Corporis invaletudo compedes injectit dilecto filio Religioso Sacerdoti Dominico a Jesu Maria Carmelitæ Discalceato, ne nunc in Germaniam proficiscatur, quo jam pridem Majestati tuæ obsequens ejus animus pervenit. Quod religiosissimo Imperatori Solutum alloquio præbere coram non poterit, id absens a Dominantium Domino sollicitis precibus impetrare conabitur. Te vero cum tantam in Religiosorum Virorum pietate spem constituere videamus, Apostolica complectimur charitate, atque muniri cupimus Angelicarum Legionum excubiis.*

Ejus

Ejusdem ferme tenoris erant Pon-Sæc. XVII.
 tificis literæ ad Maximilianum Electo- A. C. 1625.
 rem, hæc eidem significans: *Profectio-*
nem, dum in Germaniam inchoaret dilectus
filius Religiosus Sacerdos Dominicus a Jesu
Maria Carmelita Discalceatus, coactus
est invaletudine corporis omnem longi itine-
ris spem deponere. Divertisset ille ad No-
bilitatem tuam, cujus Victorias Religiosas
& Imperii dignitatem defensam exteræ quo-
que Nationes fatentur. Quod tamen Sola-
tium tibi alloquio ferre Monachii non poterit,
id orationibus e Cælo facile impetrabit.
Nos autem Nobilitatem tuam inter trium-
phalia Legionum signa Christianæ pietatis
gloria præfulgentem amantissime complecti-
mur, Deumque oramus, ut volens, pro-
pitiusque annuat Sacerdotum precibus, qui
a te eximiis honoribus exculti perennem tan-
to Duci felicitatem precantur.

§. XLVIII.

Novæ bellorum flammæ a Protestan-
tibus fuscitatæ.

Annum hujus sæculi vigesimum quin- *Lotich. rer.*
 tum novo bello, variisque tumul- *Germ. l. 15.*
 tibus ob Religionis diversitatem exor- *crp. 1.*
 tis funestum aggredimur; quippe Au- *Adlzreiter*
 striacæ felicitatis æmulatio, & violen- *annal. Boic.*
 ta sectas propagandi studia jam tum *part. 3. l. 10.*
 indicabant, quod humanus sanguis *Theatr. Eu-*
 rop. p. 860.
 hucus-

Sæc. XVII. hucusque in Germania effusus nondum
A. C. 1625 ad extinguendum belli, cupiditatisque
 ignem sufficiens fuerit: Inde oriebantur
 novi tantique bellorum apparatus, indeque
 cruenta Cæsarem debellandi & Catholicos
 opprimendi consilia; nec deerant speciosi
 obtentus, quibus Sectarii inexpectata turbandæ
 quietis molimina honestarent: Præseferebant
 equidem Christianus Daniæ Rex, ac Saxonie
 Inferioris Ordines, se nihil adversus Cæsarem,
 Imperiumque molituros, re tamen ipsa adversus
 Tillium, & Cæsaris exercitum arma parabant,
 ut translatæ in Bavarum Electoralis
 dignitatis injuriam ulciscerentur: Batavi
 quoque oppressam Germaniæ libertatem &
 despoticam Cæsaris Hispanique Regis
 potentiam, ac propriæ libertatis defensionem,
 (usitatum illud factionum nomen & obtentum),
 prætexebant: Denique Angliæ Rex terrarum
 marique ingentes comparabat vires, ut
 Fridericum Generum suum pristinae dignitati
 restitueret: Soli igitur erant A catholici,
 qui novas belli flammæ per triginta
 omnino annos grassaturas rursus eo tempore
 accenderunt, quo Imperator, ceterique
 Catholici Principes eidem foederati partim
 armorum felicitate, partim pactorum legibus
 optatam Imperio pacem paulo ante reddi-

reddiderant. Perspectis autem Prote-
stantium consiliis Cæsar nihil jam dis-
simulandum ratus, Alberto Wallen-
steinio Comiti, quem non ita pridem
Fridlandiæ Ducem creabat, negotium
dedit, ut novos militum delectus face-
ret; priusquam vero Imperator armorum
vim adhiberet, Daniæ Regem datis
litteris hortabatur, ut mutato belli
consilio Palatinum pacis firmæ mediis
juvaret, eamque in rem Britannæ Re-
gem incitaret; Elector quoque Saxo-
niæ Dano auctor exstitit, ne Cæsarem
turbato Imperio armis lacefferet. Til-
lius insuper Bavarici exercitus Belli-
dux, cui bellicus Saxonæ Ordinum
apparatus suspectus erat, eosdem mo-
nuit, ut a novis delectibus abstinerent,
ne cum Cæsaris, ac Imperii Principum
hostibus conspirantes in suas Provincias
belli molem traherent. Verum inuti-
lia erant hæc monita, postquam Da-
niæ Rex cum copiis suis jamjam in
Verdensen Episcopatum & inde Ha-
melium usque castra promoverat, &
Brunsvicensis æque ac Mansfeldius
Gallis, Anglis, Batavisque in arma
pertractis per Westphaliæ Visurgum
flumen trajecerant, in Imperium post-
liminio irrupturi. Cum ergo Cæsar
omnem moram summo periculo obno-
xiam fore intelligeret, Fridlandum

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

Sæc. XVII. copias suas in Hessos usque, ipsamque
A. C. 1625. Saxoniam inferiorem educere iussit,
 Maximilianus vero Bavarix Elector
 Tillio negotium dedit, ut nulla mora
 cum exercitu suo in Westphaliâ pe-
 netrare satageret.

§. XLIX.

Initia belli Danici minus auspicata.

Brachet.
Hist. l. 2.
pag. 89.
Caraf. Germ.
ſæcra p. 196.

Quantumvis Cæſar æque ac Tillius
 non jam occulte, ſed palam arma
 in Imperii ruinam parari intelligerent,
 nihilominus ambo Daniæ Regem rur-
 ſus ad pacem datis literis hortabantur:
 Philippus quoque IV. Hiſpaniæ Rex
 eidem bellum diſſuaſit; hic tamen nul-
 lum aliud dedit reſponſam, niſi quod
 neque in Cæſarem, nec in Imperium,
 ſed duntaxat in Saxoniæ Ordinum de-
 ſenſionem hæc arma vertere medita-
 retur; peteret tamen, ut Tillius ſuos
 milites e Saxonia educeret, & Cæſar
 Coſaccos, exterosque milites dimitte-
 ret. Ad hæc autem reſoſuit Tillius,
 quod Saxoniæ deſenſio Cæſari utpote
 ſupremo Imperii protectori potius in-
 cumberet, & neque Ordines, nec ipſe-
 met Rex a Cæſareo & extero milite,
 quod timeant, haberent, dummodo in
 Cæſaris fide, atque officio conſtantes,
 leges Imperii, pacemque Religionis,
 uti

uti spoondissent, observaturi sint; Rex ^{Sæc. XVII.} igitur exercitum suum dimitteret, quo ^{A. C. 1625.} facto Cæsar quantocius copias suas e Saxonia pariter revocaturus esset, quod si vero Rex id facere detrectaverit, cum Cæsari, fidisque Imperii Ordinibus de securitate nullatenus cautum foret, notumque fieret, quod proscripto Palatino, ejusque sociis per hosce apparatus opem ferre decreverint, Cæsar iniquam vim vi repellere cogeretur. Eadem ferme Tillius per suos Legatos in Brunsvicensi conventu Saxoniae Principibus, Ordinibusque irritum successu proposuerat; unde mutuis hisce altercationibus sub transactionis specie nonnisi temporis moras quæri edoctus, posito calamo rem manu ferroque decidere statuit, utque Daniæ Regem, ne Sparenbergico castro & Bilefelda potiretur, præpediret, Sparenbergæ obsidionem depulso Gentio Batavorum Tribuno solvit, ac Bilefeldam dedicatione cepit, promotisque castris Ulotham commodum ad Visurgim locum, necnon Herfordiam atque Iburgum occupavit, validoque præsidio Lemgoviam munivit: Finibus igitur hujus Regionis merito suspectæ firmatis Tillius Friderico Saxoniae Electori rationem sui in Saxoniam adventus reddidit, hostilem Dani Regis irruptionem

Sæc. XVII. A.C. 1625. caussatus; hic enim jamjam haud procul ab Hæxaria trans Vifurgim plenis castris confederat, quamvis, ubi Tillium appropinquare intellexerat, Hameliam cum exercitu suo retrocessisset, ubi dum noctu stationes militares obibat, ex vallo, dehiscente unacum equo, quo vehebatur, humo, in subiectum muri pedem præceps actus est, biduum moribundo similis: mox vero, ut sese collegerat, aut iniquæ causæ moriu agitatus, aut Tillium pacis fiducia sopire intentus, Oratores ad ipsum decernebat, qui jam sæpius proposita repeterent, & de Saxoniz Ordinibus hostilem in modum invasis quererentur: Saxoniz etiam Proceres spondebant, se arma posituros, dummodo nil hostile in Daniz Regem tentaretur, & evertendæ sectæ suæ periculum abesset: Ast Tillius, qui Saxones cum Dano conspirare ex interceptis Palatini literis noverat, sibi imponi haud ultra passus, copias suas Hameliam propius adduxit: quo facto Rex motis castris, Hamelia, Minda aliisque circum locis Tillio relictis in Verdensem Provinciam sese recepit, ut ibi Mansfeldio & Brunsvicensi, qui Osnabrugensem ditionem foede vastabant, sese conjungeret: Tillius vero Stolzenavia deditione capta Niemburgam obsedit, crebra tamen hostium

hostium eruptione, atque interclusa ad-
vehendæ annonæ opportunitate obli-
dionem solvere coactus est, amissis
ferme quatuor suorum millibus.

§. L.

*Victoriæ Wallensteinii Fridlandiæ
Ducis contra Cæsaris hostes.*

Interim Albertus Wallensteinus Frid-
landiæ Dux cum recenti milite suo
in Franconiam irrupit, & Göttingam
aliquamdiu obsessam deditione accepit,
cæsis agrestibus, qui victori obistere
præsumperant: Inde vero promotis
Einbecam castris Magdeburgensium &
Brunsvicensium fines attigit, non se-
mel a Brunvicensi Duce repulsus: tan-
dem vero Bavaricis copiis auctus, su-
peratis viarum angustiis in inferiorem
Saxoniam ferro sibi aditum fecit, oc-
cupatoque mox Halberstadio Vinarien-
sis Ducis copias aggressus est, æquata
utrinque victoriæ cladisque fortuna.
Tum demum patuit, quod Daniæ Rex
& Saxonix Principes nullatenus patriæ
defensionem, sed bellum in Cæsarem
eique addictos Principes Catholicos
adornarint; quippe Daniæ Rex extra
Saxonix limites arma circumferens,
ut Protestantes in Cæsarem concitaret,
eisdem læsam conscientix libertatem,
&

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

Bougeant
Hist. Belli
tric. p. 1.1.2.
Carafa
Germ. rest.
p. 255.

Sæc. XVII. & revocatam Religionem Catholicam
A. C. 1625. ob oculos posuit, seque Anglis, Vene-
 tis & Batavis conjunxit, Brunsvicen-
 sis quoque Dux, qui se Cæsaris ami-
 cum primo simulans, annonam Bava-
 ricis copiis promiserat, vertente for-
 tuna ducentos Poppenburgii præsidia-
 rios a Tillio impositos infidiose truci-
 dari iussit, totamque Provinciam ad
 arma contra Tillium & Fridlandum
 capeffenda incitavit. Eapropter Til-
 lius aperto Marte non modo Danum,
 sed & Brunsvicensem petere statuit,
 atque expugnata Callenbergica arce
 equestre Danorum agmen, cæsis bis
 mille aggressus est, postea unacum
 Wallensteinio ad Pagum Rechlingam,
 ubi Fridericus Dux Saxo-Altenburgi-
 cus pro Palatino decertans confederat,
 castra movit, oppidum toto impetu ad-
 orsus; fortiter diuque utrinque pugna-
 tum, donec victoria penes Tillium
 stante, hostis in fugam ageretur, truci-
 datis Danorum quingentis, quos in-
 ter præcipui erant ipsemet Altenbur-
 gicus Dux, Oberntrautius, Menger-
 senus, pluresque alii haud ignobiles
 Viri. Hujus cladis mærorem, quo
 Daniæ Rex afficiebatur, nonnihil tem-
 perabat incruenta Stolzenaviæ recupe-
 ratio, cujus loci opportunitate Rex usus,
 noctis intempestæ beneficio Bavaricam
 tur-

turmam, & Nerſianum equitatum fudit: Sæc. XVII.
 viciffim vero Fridlandus Halam Saxo- A. C. 1625.
 niæ urbem ad deditionem compulſit,
 & Colaltus Magdeburgenfem legio-
 nem cecidit, fugavitque: demum reli-
 quo hujus anni tempore crebri habe-
 bantur conflictus velitares, Marte utrin-
 que vario.

§. LI.

Actum de induciis.

Tam propenſum ad pacem animum *Lotich. rer.*
 præſeferebat Ferdinandus Impera- *Germ. l. 15.*
 tor, ut fortuna etiam armis ſuis fa- *cap. 4.*
 vente nihilominus Saxonix inferioris *Barre hiſt.*
 Principes Ordinesque denuo a belli *d'Allem.*
t. 9. p. 556.
 conſiliis, & perduellium proſcriptorum
 patrocinio datis literis dehortaretur;
 ipſe etiam Saxonix Elector nil inten-
 tatum reliquit, ut turbidos quorum-
 dam animos ad pacis compoſitionem
 inclinaret. Neque ſuis partibus deſuit
 Tillius, qui ex Friderici ad Turrianum
 literis, quas opportune interceperat,
 Saxonix Principibus, manifeſtavît,
 quod Daniæ Rex nequaquam Saxonici
 Circuli deſenſionem pararet, ſed juncto
 cum Cæſaris hoſtibus conſilio Palati-
 num adverſus Domum Auſtriacam ju-
 varet: In præſata vero Friderici epi-
 ſtola hæc manifeſtabantur belli con-
 ſilia

Sæc. XVII. filia: Franciæ & Angliæ Reges pro Mans-
A. C. 1625. „feldii & Daniæ Regis copiis alendis pe-

„cunias erogabunt; cum vero Gallia-
 „rum Rex pace cum Calvinistis facta, &
 „Pontificii Nuntii labore frustrato vali-
 „dum paret exercitum, urgeat quoque
 „Daniæ Rex strenue hoc negotium,
 „indiesque copiarum numerum augeat,
 „omnesque in unum colliment scopum,
 „ceteri igitur Daniæ Regis copias alere
 „studeant, Venetis pecunias in hanc
 „expeditionem suppeditantibus. Beth-
 „leemus quidem Hungariæ Rex nul-
 „las ad me literas dat, ejus tamen vi-
 „ces Scultetus supplet, atque Berlino
 „aliisque locis omnia mihi perscribit.
 „Rusdorius quoque in mandatis ha-
 „bet, monitis rem agere., Ex his
 igitur literis cum notum esset, quod
 Palatinus Daniæ Regis, aliorumque
 copiis ad recuperandum Bohemiæ Re-
 gnum utatur, Tillius Saxones mone-
 bat, ne se a Dano decipi paterentur,
 sed potius exauctoratis copiis suis, di-
 missoque Dano obsequium suum erga
 Cæsarem re ipsa demonstrarent.

Ut vero Saxonie Ordines, qui no-
 vissime Cæsari fidem suam jurejurando
 obstrinxerant, novæ in eum machina-
 tionis calumniam a se amolirentur, Sa-
 xonem & Brandenburgicum Electores,
 quos Cæsar in arbitros proposuerat,
 roga-

rogabant, ut hi suam componendæ rei ^{Sæc. XVII.} operam locarent, indicto novo apud ^{A.C. 1625.}

Brunsvigam Conventu: reipsa tamen nonnisi moramnectere quærebant, nunc circa fidei publicæ literas Legatis dandas, nunc circa induciarum sensum dubia moventes. Principum quoque Legati postulabant. I. Mansfeldium non jam pro proscripto habendum, utpote a Galliæ & Angliæ Regibus in Palatini opem ablegatum. II. A Cæsare Principibus promittendum, quod nil contrareligiosam & profanam pacem agere, sed potius circa Augustanæ Confessionis exercitium cuilibet securitatem præstare, & jurisdictionem etiam Ecclesiasticam eis sartam servare, Archiepiscopatus quoque & Episcopatus hucusque acquisitos illis integros relinquere velit, abolitis, quæ contrarium præciperent, decretis. III. A Tillio, reducto milite suo, loca occupata esse restituenda, illatumque damnum refundendum. IV. Sub eis legibus se copias suas exauctoraturos. Econtra Tilliani & Fridlandici Oratores Cæsaris nomine petebant. I. Mansfeldium omnino ex Imperio esse ejiciendum. II. Militem prius a Dano & Principibus esse dimittendum, expensasque & damna Imperatori refundenda, eoquod non Cæsar, sed ipsi intempestivo armorum apparatus

Sæc. XVII. paratu Authores hujus belli extitit.
A. C. 1625. sent. III. Christiano Luneburgico Duci

ob Cæsaris obsequium hostiliter pressa
 illata damna esse refarcienda. IV. E-
 piscopos, & Canonicos Catholicos deinceps
 gravandos non esse. V. Pacem
 Religionis juxta verba recessus invio-
 late observandam, ac restitutis locis
 antea occupatis, nullos sine Cæsaris
 licentia milites esse conscribendos. VI.
 Denique, Cæsaris hostibus nec transi-
 tum, nec annonam, aut pecunias sup-
 peditandas esse. Diu circa has con-
 ditiones utrinque disceptatum, nihil
 tamen de induciis, minus vero de pace
 conclusum: neutra enim pars copias
 suas dimittere voluit, cum quælibet
 adhuc proficuxæ victoriæ spem haberet,
 & Daniæ Rex, Principesque Acatho-
 lici in magnum Catholicæ Religionis
 præjudicium Religionis pacem expli-
 carent, nec etiam, quæ ex bonis Ec-
 clesiæ contra eam pacem invaserant,
 restituere vellent.

§. LII.

*Religio Catholica in Austria, aliis-
 que locis restaurata.*

*Adlzreit.
 annal. Boici
 part. 3. l. 10.*

Postquam in Bohemiæ Regno aliisque
 hæreditariis Austriacæ Domus Pro-
 vinciis, Cæsari, quæ sunt Cæsaris,
 anno

armorum felicitate fuerunt reddita, Sæc. XVII.
 Ferdinandus Imperator ea etiam Deo, A.C. 1625.
 quæ Dei sunt, reddere, totis viribus
 nitebatur. Eapropter restaurato in Ec-
 clesiis Divino cultu Anabaptistas e Mo-
 ravia promulgato edicto proscripsit, ex
 quibus tamen plusquam decem millia
 Catholicæ Religioni nomen dederunt,
 totidem vero in sua secta obfirmati in
 Hungariam, Transylvaniam, Wala-
 chiam & ad Siculos emigrarunt, pauci
 ad Polonos pervenerunt, ubi tamen
 minus accepti novo exilio multati
 fuere. Postea Cæsar annuente imo &
 flagitante Maximiliano Electore Ba-
 varo in Austria Superiore cunctos Aca-
 tholicos moneri curabat, ut hæreses,
 quæ ab exiguo tempore nonnisi armata
 manu Turcarum more investæ fuerunt,
 ejurarent, aut patrium solum verte-
 rent: Leopoldo autem Episcopo Passa-
 viensi significabat, ut amotis Prædi-
 cantibus Catholicos Pastores sufficeret:
 pariter Comiti Herberstorffio Lintzensi
 Gubernatori injunxit, ut abrogato Ma-
 gistratu hæretico Catholicum institue-
 ret: Rursus quoque Prædicantes Lu-
 therani Vienna expulsi sunt, pœna in
 Dominos constituta, qui eos in suis
 Dynastiis retinerent; quamvis enim hi
 Præcones ex Helmhardi Jergeri Ba-
 ronis vico emigrare jussi fuissent, nihilo-
 Hist.Eccles. Tom.LVIII. K minus

Carafa
Germ. Sa-
cra p. 185.
Brachet Hist.
l. 2. p. 82.

Sæc. XVII. minus eluso Cæsaris edicto ad alium
A. C. 1625. Baronem hæreticum confugere præ-
 sumebant, atque Ensдорffii prope pa-
 tibulum suos cætus habebant, plus
 mille sectariis eo confluentibus; ut ve-
 ro fanatico huic ardori obex poneretur,
 Viennensis Senatus Acatholicis injunxit,
 ut unacum uxoribus, liberisque in Catho-
 licorum Ecclesia rei sacræ ac concionibus interessent,
 indicta absentibus aut refractariis pecu-
 niarum mulcta, inde vero ex Sectario-
 rum pertinacia ad seditionem proclivi
 non raro novi tumultus ac odia concita-
 tata fuerant, quinimo eo temeritatis
 ac perfidiæ processisse credebantur hæ-
 retici, ut Neostadii, quo Imperator ob
 pestis sævitiam Vienna concesserat, in-
 cendio in parva quadam domo exorto
 ipsi mox in quatuor valde inter se disti-
 tis locis ac præsertim in Episcopali Pa-
 latio ignem subjicerent, non sine ma-
 ximo civium damno.

Pari etiam Religionis studio Cæsar
 Gurcensem, Lavantinum, Labacensem,
 & Seccaviensem Episcopos, necnon
 Salisburgensem Archiepiscopum suo
 exemplo animabat, ut & ipsi eliminata
 hæresi Diæceses suas expurgarent: In
 Styria etiam, Carinthia & Carniola
 præcipue Græcii Imperator suis Ad-
 ministris præcepit, ut Ecclesiasticis in
 revo-

Sæc. XVII.
A.C. 1625.

revocanda vera fide defudantibus omne subsidium opemque præstarent: dein die vigesima sexta Aprilis promulgato decreto in Styria & Carinthia Leonardum Levantinum Episcopum, Christophorum Ursenbeckium & Joannem Baptistam Fischerum Reformationis negotio præfecit, eisque normam in expurgandis ditionibus juxta Ecclesiæ Catholicæ & Concilii Tridentini leges præscripsit: Insuper Bambergensem & Herbipolensem Episcopos, qui nonnullas in Styria & Carinthia Dynastias obtinebant, hortatus est, ut & ipsi juncta opera hæresum lolia ibidem, mense jamjam sat matura, eradicarent.

Uberiorem vero Reformationis fructum in Bohemia plurimum retardabat gravissime sæviens pestilentia, cujus violentia Præsules, aliqui Ecclesiastici aut absumpti, aut Regno excedere, coacti sunt: nihilominus Sæctariis tradita fuit orthodoxæ Fidei institutio, ac pertinacibus interdictæ bonorum negotiationes & matrimonia, exiguo tamen fructu; plures enim vaga incontinentia, vel turpi Scortorum, quæ domi alebant, consuetudine, Divinam, naturalemque humanamque legem pessumdare maluerunt, quam sectam suam ab homine impuro recens inventam abjicere: Plurimi ta-

K 2

men

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

men honestiores Viri, ut ad licita matrimonia pertingerent, ad Catholicam Religionem reversi sunt: Profuit magis edictum Cæsaris, vi cuius Possessoribus vel reis ad fidem veram reversis multa imposita aut fuit condonata, aut saltem imminuta, bonaque fisco adjudicata eis fuere restituta, quin Catholicis unquam divendi possent: inde enim factum est, quod non pauci præcipue opulentiores Bohemi, ut bona sua servarent, vel multam evaderent, ejurato errore ad Ecclesiæ sinum redierint: Opifices vero, pauperesque, cum nec quod sperarent, nec quod amitterent, haberent, urbes vacuas Dominis suis reliquere, nonnulli etiam incensis propriis domibus desperabundi in Sylvas sese receperunt: Præterea sine humanæ naturæ horrore percipi haud poterat, quosdam inter Sectarios fuisse repertos, qui sub religionis conservandæ obtentu omnes tam divinas quam humanas leges conculcare, seque humano sanguine inebriare certarint, non alio ex fine, nisi ut sectam suam tuerentur, quam tamen ipsi duntaxat veram credidere, quia a suis Prædicatoribus veram esse inaudierint, ab eisque Catholicam convitiis dirisque devovere viderint: Tales erant non procul a finibus Saxoniae in vico Marquessdorff

sex-

sexcenti circiter rustici, qui Henricum ^{Sæc. XVII.}
 Othonem de Wartenberg Dynastam ^{A. C. 1625.}
 suum, ejusque uxorem Baronem de
 Glosen Matronam nobilitate moribus-
 que lectissimam, eoquod illis sectæ suæ
 falsitatem exprolassent, eorumque fa-
 lutem impensius procurassent, in pro-
 pria sua arce noctu arctissime obsede-
 runt, illucescente aurora impetu facto
 ex arce ad fimarium extraxerunt, eos-
 que sudibus, palis, fustibus, aliisque
 rusticanæ crudelitatis instrumentis sæ-
 vum in modum trucidarunt: Nec ho-
 rum cruore satiati insuper vicinos pa-
 gos ad eandem sævitiam contra Domi-
 nos suos sollicitarunt, integro bimestri
 Pseudo - Evangelium suum inhumana
 libidine propugnantes, donec tandem
 Cæsareus miles a Tribuno Preunero
 immissus cincto oppido factiosos, bar-
 barosque homines interciperet, eo-
 rumque viginti ad promeritas tan-
 tæ crudelitatis poenas Pragam rapta-
 ret, ceteris fuga dilapsis: Vix credi-
 bile videbitur, quod nihilominus Pro-
 testantes Cæsarem calumniis, convi-
 tiis, & implacabili odio infectati fue-
 rint, non alia ex causa, nisi quod e
 propriis suis ditionibus sectam, quæ
 tamen tot monstra progenuit, & unica
 tam cruenti belli, totque calamitatum
 causa existit, eliminare, fidemque

Sæc. XVII. Catholicam, sub cuius auspiciis semper
 A. C. 1625. per ibidem pax & unitas floruit, ab
 avita tot sæculorum possessione iniquissime ac novissime dejectam revocare aggressus sit, cum tamen hac in re nonnisi omnium Principum A Catholicorum, qui tam in suis, quam in Regionibus Catholicis bello partis mox eliminata Religione Catholica sectas suas vi invexere, exempla secutus esset: Forte duntaxat in Cæsare vel Principe Catholico id, quod Protestantes in se jus & æquum nominant, crudelitas & libertatis oppressio est.

Hæc tamen nil moratus Maximilianus Bavarizæ Elector pariter tam in Austria superiore. pignoris nomine obtenta, quam in Palatinatu subditos in Catholica fide institui. ac demum in Palatinatu superiore & Rhenano citeriore ex Religiosæ pacis sanctione promulgari curabat, quod illi, qui Sectariis adhuc adhærerent, vel ad Ecclesiæ veræ gremium redirent, vel emigrarent.

§. LIII.

*Cæsaris edictum pro reformatione
 Austriæ Superioris.*

*Carafa l. c.
 p. 203.*

Cum autem ex relictis hæresum seminibus præcipue in Austria Superiore haud temere nova seditionum germina

mina timerentur oritura, hinc Cæsar Sæc. XVII.
A.C. 1625.
 evocatis Georgio Fabio Gottuvicen-
 sium Abbate, aliisque Religionis stu-
 dio præclaris viris negotium reforma-
 tionis in opus deduci rursus commisit,
 hancque in rem diploma edidit, quod
 Lintzensis Gubernator Cæsaris nomine
 die decima Octobris promulgavit, hu-
 jus tenoris: *Cum omnibus satis, super-
 que notum sit, quo pacto maxima pars
 trium Ordinum, virorum illustrium Equi-
 tum, & civitatum Archiducatus Austriæ
 supra Onasum, nulla ipsis data occasione,
 graviter deliquerint, & in recenti hære-
 ditariorum regnorum, ac provinciarum
 suæ Cæsareæ Majestatis rebellione, omnis
 generis hostilitates, sumptis armis contra
 naturalem hæreditarium suum Dominum
 ac Principem exercere non sint veriti,
 imprimis autem fidem ipsi dare, neglectis
 amplissimis legationibus, paternisque admo-
 nitionibus, & exhortationibus, insolenter
 & proterve detrectarint; jus administran-
 di provinciam cum rebellibus, & hos-
 libus iniverint, edicta, & mandata pro ar-
 bitrio publicarint, itinera, Domos, &
 arces occuparint: Infra Onasum Rappl-
 senio præsidium imposuerint, Melckam
 Deo dicatam domum obsederint, & tor-
 mentis quassarint: Aisium diripuerint,
 multas ædes Parochiales expilarint, re-
 bellibus Bohemis, & Moravis, ut copiis*
K 4 Cæsa-

Sæc. XVII. *Cæsareis tanto melius resistere, imo illas*
A. C. 1625. *oppugnare possent; Legionem ter mille*
peditum, & aliquot alas equitum tradi-
derint, quibusdam rebellibus ordinibus in-
fra Onasum permiserint, ut aperte mili-
tem conscriberent, arma, pecunias, ho-
spitia, & diribitoria in provincia illi
concefferint, magnam pecuniæ summam
contra suam Cæsaream Majestatem com-
modarint: rebellibus in Bohemia commea-
tum, & annonam militarem submiserint,
a Principe Transilvaniæ auxilium, & mi-
litem contra Cæsarem petierint, eumque
insligarint, ut regnum Ungariæ, & Sti-
riam, Cæsaris provinciam hæreditariam
occuparet; Legatos ad Hungaricam ele-
ctionem miserint, electo putativo, sicut &
ante novo Regi in Bohemia gratulati fue-
rint: in omnibus rebellium consultatio-
nibus Pragæ, Possonii, Brunnæ, Hor-
næ, Relæ, Neuensolii, & alibi Lega-
tos habuerint, cum fæderatis Oratorem
ad Turcicam portam miserint, integrum
ordinem in Archiducatu supra Onasum
extirparint, imo alium Dominum ad-
sciscere conati sint: quod non tantum in
sue Cæsareæ Majestatis, totiusque in-
clytæ Domus Austriacæ detrimentum ver-
tebatur, sed etiam in omnium vicinorum
Electorum Principum, & provinciarum
cum magna ipsorum inquietudine, sumpti-
bus, curis, & molestiis, ad totius Ro-
mani

mani Imperii perniciem, cum summa per- Sæc. XVII.
 turbatione multorum millium Christiano- A. C. 1625.
 rum cæde, & perniciæ, & universi orbis
 Christiani periculosa concussione, vasa-
 tione ac ruina vertebatur. Ob quam
 causam in pœnam læsæ Majestatis, &
 amissionis omnium privilegiorum, vitæ,
 ac fortunarum incurrerint: Cæsar ad
 conservandum sibi a Deo demandatum
 Archiducatum supra Onasum, & tuen-
 dam inclytæ Domus Austriacæ dignita-
 tem, & existimationem commotus est, ut
 Illustrissimo & Excellentissimo Principi
 Maximiliano, Comiti Palatino ad Rhe-
 num, Duci Superioris, & inferioris
 Bavaricæ, sacri Romani Imperii Archi-
 dapifero dilecto suo cognato, affini, &
 Electori mandata dederit, eumque jusse-
 rit pervicaces illos refractarios subigere,
 & ad obedientiam sibi debitam reducere:
 quod etiam ipse Elector, & Dux Bava-
 ricæ perfecit, & executus est. Insuper
 non obscurum est supradictæ rebellionis
 & contumaciæ non postremam causam
 fuisse prædicantes, & qui hinc inde in
 provincia calumniosis, & Seditiosis suis
 concionibus populum excitaverint, & ani-
 mos auditorum contra suum Magistratum
 exacerbarint, a quibus tribunitiis Con-
 cionibus necdum sibi temperare, sed au-
 dacter non cessare Sacramenta, & Salu-
 tiferam Religionem exagitare, & tradu-
 cere

Sæc. XVII. cere ausi sunt. Quoniam igitur officii, & A.C. 1625. Conscientiæ ratione Cæsar hujusmodi auctores, & inventores turbarum in hereditaria sua provincia, & Archiducatu supra Onasum diutius tolerare, nec si id fecerit, ejus rationem Deo reddere possit: sua Cæsarea Majestas gravibus de causis ad stabiliendum tutum, quietum & firmum regimen, omnes & singulos supradictos Concionatores ex tota provincia supra Onasum ejicere, & Religionis ipsorum exercitium prorsus abrogare, & intercludere constituit. In quem finem sua Cæsarea Majestas omnibus & singulis provinciae incolis, cujuscunque dignitatis, status, & Conditionis sint, apud quos supradicti Concionatores sive in arcibus, urbibus, oppidis, pagis, sive in agris, & Villis commorentur, injungit, & serio mandat, ut intra proximos octo dies post publicatum hoc Generale decretum omnes & singulos Concionatores eorumque Ludimagistros dimittant, qui etiam confestim cum suis facultatibus certo, & infallibiliter ex provincia migrabunt, neque unquam in eam sub pœna carceris aliisque certis pœnis, revertentur. Illustri vero Adamo, Comiti Herbersdorff sacra Cæsarea Majestatis dilecto & fidei Consiliario, & Cubiculario, necnon Electoris Bavaricæ equitum Tribuno, atque hoc tempore Lintzii Præfecto, plena potestati

testas confertur, quæ etiam hoc publico Sæc. XVII.
 diplomate, & Cæsareæ Archiducalis po- A. C. 1625.
 testatis plenitudine, & certa Scientia ipsi
 datur, ut hoc mandatum omni obsequio
 observandum curet, & eos, qui ei non
 paruerint, nec Concionatores & Ludima-
 gistros dimiserint, vel aliquid etsi mini-
 mum contra illud mandatum tentaverint,
 pro re comperta, & qualitate delicti, in
 horrorem, & exemplum aliorum, nullius
 personæ habita ratione, vitæ, & fortu-
 narum pœna afficiat, quod unusquisque
 sibi dictum putet.

Enimvero Sæctarii, postquam de
 bello Saxonico & Bethlenii Gaboris ir-
 ruptione desperaverant, huic edicto
 obtemperare simulabant, vertente au-
 tem belli fortuna rursus anno sequenti
 suos Præcones revocarunt, hoc facto
 luculenter demonstrantes, quod legi-
 timis suis Principibus duntaxat tam-
 diu obediant, quamdiu aut obedire
 privatis eorum commodis deservit,
 aut palam resistendo impares sunt.

§. LIV.

*Electorum Ecclesiasticorum literæ ad
 Ludovicum XIII. Franciæ
 Regem.*

Tam impotenti indignatione Jacobus I. *Massen. An-*
 Angliæ Rex frustratas filii sui cum *nal. Trev.*
 Hi- l. 24. n. 8.

Sæc. XVII. Hispani Regis Filia nuptias ferebat, ut
A. C. 1625. propterea non modo in Catholicos toto
 regno grassari inciperet, sed etiam
 contra Hispanum, Cæsaremque arma
 pararet, necnon jactato reducendi Pa-
 latini obtentu Mansfeldium & Bruns-
 vicensem Ducem pecunia copiisque
 instrueret. Ea res, cum novi belli im-
 minentis metu Rheni, Mosellæque in-
 colas, præcipue vero Clericos perstrin-
 geret, Moguntinus, Trevirensis & Co-
 loniensis Electores de sua, totiusque
 Imperii, ac Ecclesiæ salute solliciti,
 Franciæ Regem a fœdere cum Anglis
 inito, susceptoque Cæsarem opprimendi
 consilio revocare nitebantur, datis ad
 eum hisce literis:

Christianissime REX!

Quæ a perduellibus sacræ Cæsareæ Ma-
 jestatis in hoc imperio ab aliquot jam annis
 per vim apertam gesta sunt, ea usque ad-
 eo omnes justitiæ, & honestatis limites
 excedunt, ut nemo prudens & æquus re-
 rum æstimator Friderici Palatini cupiditatem,
 & inde secuta crudelissima bella,
 & Christiani sanguinis tantam effusionem
 sibi excusandam duxerit; adeo ut nec ipse
 Britannicæ Rex generi sui causam suo
 judicavit calculo approbandam. Hæc caus-
 sa fuit, cum jam ante hæc tempora,

re nos facturos arbitraremur, si missa ad Sæc. XVII.
 Majestatem Vestram Regiam legatione ab A. C. 1625.
 eadem peteremus, ne proscriptis sacræ Cæ-
 sareæ Majestatis, imperiique hostibus au-
 res regias accommodaret, aut illis auxi-
 lio quoquo modo foret, in eam venerimus
 cogitationem: nos videri posse in Chri-
 stianissimam Majestatem vestram hoc ge-
 nere Legationis injuriosos magis, quam
 officiosos, quasi qui nobis persuaderemus,
 apud Regem, cui Christianissimum no-
 men hæreditarium, cui fidei Catholicæ &
 Romanæ patrociniū est quasi innatum,
 cui justitiæ Zelus evidentissimis argumen-
 tis, a prima corona Christianissima sem-
 per commendatissimus, justū nomen pepe-
 rit, posse jurisjurandi dati immemores,
 regnorum invasores, Imperatoris hostes,
 homines proscriptos, eorumque adjutores
 habere, vel approbationem suæ erga legi-
 timum Magistratum rebellionis, vel assen-
 sum suarum machinationum vel auxilium.
 Huic judicio nostro efficacissime suffragata
 Regiæ Majestatis vestræ planè illustrissi-
 ma voluntas, de qua per nobilem Virum
 Vaudecourtium ad nos referri voluit. Ni-
 mirum Majestati Vestræ nequaquam sta-
 tutum esse rebellibus sacræ Cæsareæ Ma-
 jestatis quicquam vel favoris, vel Subsidi-
 ii conferre, quin potius id se modis cu-
 pere omnibus, ut sacræ Cæsareæ Maje-
 stati sua sit integra authoritas, Electorali
 Colle-

Sæc. XVII. Collegio sua dignitas, & Imperio sua Libertas, legibusque, ac constitutionibus Imperii suus vigor. Digna sane Rege Christianissimo voluntas, eoque qui prudentissimo & perspicacissimo judicio facile statuere potest pessima horum rebellium exempla, etiam in aliorum Regum summum præjudicium, & coronarum, ac sceptrorum pericula posse vergere, atque ex hac ipsa causa, etsi erga Regiam Majestatem Vestram ea confidentia etiamnum feramur, eam de hac justa, & vere regia voluntate nihil remisisse: quia tamen nobis manifeste constat, Regem Britannicæ, in causam generi a se etiam damnatam, non justitiæ Zelo, sed sanguinis ductu, nunc ita inclinari, ut non habita juris ratione, eam armis & vi cupiat erectam, indeque videamus communibus illos consiliis id agere, ut non barbaros tantum, & Turcas, sed etiam Christianos Reges, & respectively in suas partes trahant, omniaque de novo belli tumultibus misceant; & cladibus funestent, eoque nunc animositatis pervenerint, ut denuo integris exercitibus sacræ Cæsareæ Majestatis, ejusque fidelibus Principibus ac statibus bellum inferre se posse confidant, huicque etiam spei Regiæ Christianissimæ Majestatis Vestræ gloriosum nomen prætexant, sub eâ verisimilitudine, quod sub ductu Mansfeldii prædonis e Gallicæ regno copias stipendii

Maje-

Majestatis Vestrae conflatas auxiliares sibi fore jactitent. Hinc nostrae erga Majestatem Vestram observantiae partem esse duximus, ut eam his literis officiosissime de his omnibus certiore redderemus, simulque Majestati Vestrae testatum faceremus, eam omnino esse mentem, ut non tam rogandam Majestatem Vestram, quam apud illam contestandum nobis esse ducamus, Majestatem Vestram nunquam permissuram, ut qui regnis alienis contra jus & fas manus injecerunt, qui absque ullo respectu rebellionem hactenus pertinaciter continuarunt, sacrae Caesaris Majestatis auctoritatem contemptui habuerunt, suae iniquissimae causae patrocinium apud Regem æquissimum inveniant. Quin potius Rege dignum opus factura est Majestas Vestra, si id sua auctoritate etiam apud Britanniae Regem effectum dederit, ut absque armorum strepitu ad suum tribunal, & proxime futura Imperii Comitia haec Palatini causa (quae jam dudum, si illa submissionis, & accommodationis cura illi persuaderi potuisset, composita fuisset) ex jure & æquo decidenda remittatur. Qua in re nullatenus dubitare debet Majestas Vestra, quin in ea æquitate (si modo spes ulla sit, æquis Consiliis apud rebelles locum esse posse) de toto hoc negotio sit decernendum, ut etiam Majestas Vestra intelligere possit, Regis suae

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

Sæc. XVII. suæ apud nos omnes authoritatis maxi-
 A. C. 1625. mam fuisse habitam rationem,

Qua in re nihil dubitamus, facillime
 Regiæ suæ prudentiæ calculum nostro ac-
 cessurum, quod Majestas Vestra nullo ne-
 gotio statuere potest, dum Majestatis Ve-
 stræ auxilia ambiunt, & sub speciosis
 promissis quasi procantur, id minime o-
 gant quasi Regiæ Majestatis Vestræ in-
 crementa, aut Francicæ coronæ gloriam
 desiderent illustriorem. Cum tot jam ar-
 gumentis edocuerint, quam parum regiam
 a Deo ordinatam potentiam in venera-
 tione habeant. Nec ullum est dubium, si
 iniquissima rebellium causa triumphare,
 hostesque imperii suas in tranquillo re-
 constituere possint, quin ipsis ea cura sit
 futura prima, qua ratione etiam suis in
 regnis Majestatis Vestræ affectis Hugo-
 notti subsidio esse possint; ut spreta Re-
 gia authoritate, suo arbitrio ipsi vivant,
 fideique Catholicæ exitium adserant. Ut
 adeo minime credamus Regiam Majesta-
 tem Vestram ferre posse, ut rebelles an-
 xiliis Majestatis Vestræ suis se votis po-
 titos gloriantur: econtra verò Ecclesia to-
 ta Catholica lugeat Christianissimi Regis
 auxiliis adjutos hostes fidei, Catholicorum
 sanguinem sudisse, religionem Catholicam
 ex Imperio exterminasse, Imperii præcla-
 ram Symmetriam & ordinem invertisse,
 imo quod periculosius est, Turcarum Bar-
 barorum

barorumque tyrannidi totam Christianita-
tem exposuisse. Addimus denique, si Ma-
jestati Vestre placuerit Mansfeldium, simi-
lisque farinae homines sua authoritate,
vel omnino arcere vel coercere, nec permit-
tere, ut in Imperii partes hostilia arma in-
ferant, futurum, ut citotum Imperium, nos-
que inprimis hanc gratiam simus debitori
Majestati Vestre perpetuam, quod fidem
Catholicam sanctam tectamque servaverit,
Et amabilem Deo pacem nobis reddiderit,
qua ut gloriosa, ac perpetua, Majestas ve-
stra, ejusque regna vicissim perfruantur,
Deum pacis pro nobis natum fuisse pro Ma-
jestatis Vestre Salute Et gloria precibus
intime rogamus, nos Regiæ Christianissimæ
Majestati Vestre unice commendantes.

Sæc. XVII.
A.C. 1625.

§. LV.

*Franciæ Regis responsum ad Electo-
rum Ecclesiasticorum epistolam.*

Ad hæc Electorum literas Ludovi-
cus Galliarum Rex hoc anno die
vigesima secunda Februarii ex Parisi-
na urbe sequens dedit responsum:

Dilecti Cognati.

Ut primum subnasci turbas vidi, quæ Massen. l. c.
jam aliquot annorum decursu affligere Ger-
maniam, cura illarum in sua origine sup-
primendarum animum subiit. Qua de
Hist. Eccles. Tom. LVIII, L causa

Sæc. XVII. causa Legatione solemnī ad Ulmenses Tra-
A. C. 1625. status submissa tam felicibus auspiciis labo-

ratum fuit, ut Electoribus, Principibus-
que Imperii universis testatum fecerim,
quantum ex successu horum spei momenti-
que ad pacem & quietem Germaniæ totius
allatum sit. Neque sub hæc illa me dese-
ruit sollicitudo, verum Vaudecourtio ad
vos destinate, id auebam scire: num qua
in re ad Germaniæ emolumenta promoven-
da mediator utilis intervenire possem. Sed
ad tam optatum finem perveniendi nulla
hactenus satis expedita apparuit via, atque
idcirco in opportunius tempus hanc meo-
rum officiorum promptitudinem cogor se-
ponere. Certe optimæ voluntatis erga vo-
meæ spectataque iustitiæ eventus testimo-
nium daturus est, parque erit non ingra-
tos agnoscere. Nec dissiteri quisquam po-
terit: Christianorum in mundo Principum
præ me esse neminem, qui maiorem Ecce-
sice Catholicæ & Romanæ Apostolicæque
religionis promovendæ curam suslineat, pro
qua non arma tantum viresque sed vitam,
sanguinemque profundere paratus sum. Ce-
terum quod rem præsentem spectat, me
promptum me ad agendum sedulo cum Ma-
gniæ Britannicæ Rege fratre meo, rationi-
bus quam possum optimis, ut genero (Po-
latino) suo persuadeat debitam Cæsari
obedientiam, & conformem rationi æquita-
tisque legibus concordiam. Hanc enim ju-
stissimam

stiffimam videri ad discordiarum semina Sæc. XVII.
 radicesque eliminandas, ac pacem in Ger- A. C. 1625.
 mania stabiliendam viam, nemo ibit insi-
 cias: Neque dubium mihi est, quin Electo-
 res Principes omnem ad hanc rem operam
 collaturi sint. Equidem me minime destitu-
 rum profiteor, donec optatum res exitum
 sortiatur. Ita facile Magnus Britannicæ
 Rex, frater meus, a Consilio Mansfeldii
 in Germaniam destinandi avocabitur. Qua
 de re singulare vestrum iudicium Senten-
 tiamque expecto, & Divinæ Cognatos
 meos protectioni commendo.

In hisce literis, cum Rex pacem per
 ipsamet media, quorum repulsa ad illius
 everfionem hucusque fomitem præbe-
 bat, procurare studeret, Electores sat
 probe prospexerant, quod eorum non mi-
 nus ac Pontificis, ejusque Legati nu-
 per in Gallias missi preces in irritum
 ceciderint, eapropter conscripto milite,
 necessariæ defensionis curam esse su-
 scipiendam existimabant.

§. LVI.

*Bellum ab Hugonotis contra Fran-
 ciæ Regem restauratum.*

Vix inter Franciæ Regem & Calvin- *Daniel hist.*
 stas pax coaluerat, cum hi quietis *de Franc.*
 impatientes jamjam novos seditionem *tom. 10.*
 instaurandi obtentus quærere incipe- *Gramond.*
Hist. Gall.
 rent, *lib. 14.*

L 2

Sæc. XVII. rent, utriusque Fratris Rohanæi &
A. C. 1625. Subisii auctoritate ac potentia suffulti,

Calmet Hist. Occidania Hugonotarum partes tue-
Univers. bantur: Obtendebant illi, violatam

2. 16. l. 151. fuisse fidem, existimatis hisce Reform-

matis apud Monspelios a Rege datam,
arcemque Ludoviceam nondum fuisse
dirutam: ast nec ipsi, prout tamen ex
pacto convenerant, Catholicis Apa-
miani, aliisque in urbibus locum in
Senatu dederant, sed insuper muni-
mentum novum contra fœderis leges
construxerant. Porro ad novos tumultus
clasticum canebat Subisius, qui
Ream Insulam inopino impetu invalit,
eamque deprædatus est, ad sua signa
vocatis, quotquot in ea plaga prædo-
num erat. His igitur auctus turmis,
Rupellanos ad seditionem concitat, in
suis exponens literis, *illuxisse tandem*
excutiendo jugo diem opportunam, vindicandam violatæ fidei injuriam, diruendam
esse arcem Ludoviceam, audendum denique
aliquid in causa communi, Et dum alto ex-
stimatæ pacis somno soporantur Catholici,
instandum esse. Ad hæc Rupellenses in
seditionem aliunde proclives Subisio
omnem opem operamque spondent,
in prosperi successus spem erecti, post-
quam Subisium ex improvviso Regiam
Blaveti portum invasisse, navesque sex
inter-

interceptas Medullum abstraxisse com-
 pererant. Accurrebat equidem cum
 lecto milite Vindocinensis Dux, dimi-
 cabant strenue Radesianus, Brisaccus,
 & Britanniae Nobiles, qui ingens Re-
 ligionis Catholicæ Regisque sui studium
 exhibentes, Subisium Blaveti obsidio-
 nem solvere cogunt; hic vero occupa-
 tis Castellione & Sancti Christophori
 urbibus Medullorum agros ad Garum-
 næ ostia foede devastat, ac diripit, Ro-
 hanæus quoque & Bethunia ejus Con-
 jux non modo in Gallia Narbonensi,
 sed & in utraque Occidania Calvi-
 nistas in bellum contra Regem accen-
 dunt. Tum vero Rupellenses larvam
 deponunt, atque in apertam seditionem
 erumpentes, bellum Regi denuntiant,
 & Subisii nomine diploma convitiis &
 querelis in Regem, ejusque Regimen
 congestis scatens divulgant. Nec se-
 gnior Rohanæus Castrum Albigen-
 sium, Nemausum, Uticam, Monspellium a-
 liasque Urbes ad Rebellionis societa-
 tem concitat, cum vero nonnulli cives
 vel belli civilis tædio affecti, vel sinistri
 successus calamitatem veriti tergiversa-
 rentur, Rohanæus apud Castro-Albi-
 geneses primo precibus, postea minis
 institit, nihil autem proficiens, lacri-
 mas quoque addidit, & quandoque in
 Templo, interdum in publica platea

Sæc. XVII. conventum habuit, Deum pro Calvi-
 A.C. 1625 niano grege invocans, Bibliorum vo-
 lumen (quo ipse in ostensionem ubique
 usus erat) exhibuit, illudque velut
 fidei pignus exosculatus, obortis lacri-
 mis adstantes Calvinistas his verbis al-
 locutus est. „Ubi Patrum fides? ubi
 „Zelus Evangelio propagando? para-
 „tus ego, ut vitam pro Fratribus po-
 „nam, quod summum charitatis est, re-
 „pendite amabo gratiam: si manum
 „virenti causæ communi vestram ne-
 „gatis, date saltem lacrimas morienti;
 „non erit solatio vacua mors, quam
 „commiseratio vestra præcesserit. De-
 „vovit olim pro patria se Curtius, ego
 „pro Religione & Fratribus: vovit illi
 „populus aras tanquam Deo, ego
 „(etsi mori pro vobis destino) deprecor
 „omnem cultum, memoriam facti peto,
 „ut ea maneat alte animis vestris im-
 „pressa. Expergiscimini tandem, &
 „attendite, uti vanitate verborum ab-
 „iis decipimur, qui ruinæ inhiant no-
 „stræ: insultant nobis ferro ad jugulum
 „inimici, spoliatosque autoritate, &
 „bonis in mortem deposcunt: tristes ex
 „tanta fortuna reliquias insectantur;
 „sic Leo post devoratam victimam, hæ-
 „rentem adhuc rictibus cruorem lam-
 „bit. Quid hoc est, quod rebellio peti-
 „dicitur, non Religio? ita invicem dis-
 „jungi-

„jungimur; perimus ita, aut peribi-
 „mus successive omnes: agimur eo
 „commento in ruinam, quotquot sumus,
 „non alio quam temporis discrimine,
 „neque aliud gratiæ iis expectandum,
 „quos sibi Rex fidos pronuntiat, quam
 „ut ultimi devorentur. Dixit Deus,
 „ipsa veritas, *Regnum in se divisum de-*
 „*solabitur*: Ego bonorum quidquid ha-
 „beo (quod sentio quam sit exiguum,
 „ex ira Regis pro vobis in me provo-
 „cata) ego libertatem, sanguinem &
 „vitam pro justa causa impendere pa-
 „ratus sum: date mihi id solatii, Fra-
 „tres Charissimi, ut una pereamus, ea
 „morte, utrisque gloria erit sempiter-
 „na. Melius dixerim, date mihi, ut
 „una omnibus causa sit, ut collatis
 „una viribus, spiritu omnes uno, &
 „una manu pugnemus: ita mihi cre-
 „dite nec peribit, nec vim patietur Re-
 „ligio, ita omnes salvi erimus.,

Hæc Rohanæus, qui nunquam
 Calvinianam urbem ingressus erat, quin
 prius suæ sectæ causam Deo commen-
 daturus, Templum accederet, provo-
 lutusque in genua aut oraret, aut ora-
 re simularet, utque sibi venerationem
 conciliaret, quocunque ibat, a Calvi-
 nianis Prædicantibus stipari, sibi que
 Biblia præferri voluit. Hoc Religio-
 nis commentum Rohanæus, Vir in om-

Bernard.

hist. de

Louis XIII.

lib. 10.

Sæc. XVII. nes fraudes expeditus, Calvinianum ca-
 A. C. 1625. piebat populum, cujus tota Religio in
 superstitione posita est. Igitur præva-
 lente fanatismo, ac rebellandi proni-
 tate in consuetudinem versa, Castro-
 Albigenfes, Montalbani, Realmonten-
 fes, Nemaufenses, Alesii, Uticani,
 Cebennenfes, Fuxenfes, pluresque
 alii ejusdem sectæ populi in Subifii,
 Rohanæi, & Ruppellenfium verba ad-
 verfus Regem fuum jurarunt: Indici-
 tur fingulis in communem cauffam pe-
 cuniarum erogatio, foeminæ etiam fua
 monialia, armillas, omnemque mun-
 dum muliebrem in militum fipendia
 conferre, infana æmulatione certant:
 conſcribuntur ubique milites, & Catho-
 lici in omnibus locis, ubi Calviniflis
 numero impares erant, inhumana cru-
 delitate divexantur.

§. LVII.

*Ludovici XIII. bellum contra Hugo-
 notas.*

*Gramond.
 l. c.*

Tanto tum Regem fuum fubjugandi
 ardore flagrabant Calvinifte, ut
 Ludovicus prompto belli apparatu ad-
 hibitaque armorum vi Regni fui exci-
 dium, coronæ jacturam, vitæque pe-
 riculum prævertere cogeretur: Igitur
 Caſtro-Albigenfi, necnon Montalbano
 urbi

urbibus copias suas admovet, Mom-Sæc. XVII.
 morantium vero Architalassum in ma- A. C. 1625.
 ritimam expeditionem evocat contra
 Subisum, Regisque jussu in Castren-
 ses Espernonius, & in Montalbenses
 Theminius primæ expeditionis initium
 a desolanda messe faciunt: erumpunt
 Castro rebelles, iterato tamen a Re-
 giis non sine clade repulsi: inde Esper-
 nonius Dux promotis castris sancti
 Pauli oppidum, & Miatam urbem ob-
 fidet, & occupat, cunctaque Castri
 suburbana deprædatur, ac ferro flam-
 maque devastat, cæsis ad internecio-
 nem præfidiariis: tandem seditiosos ad
 prælium provocat, horumque ferme
 octingentos trucidat. Interim Roha-
 næus in Cebenenli agro Summariam
 aggredi statuit, non sine certa potun-
 dæ urbis & arcis spe, eoquod oppi-
 dani omnes essent Sectarii, Regi suo
 infensi: Obstabant tamen Præfidiarii,
 qui religione Catholici, Regisque ob-
 sequio addicti erant: Admovent nihilo-
 minus Calvinistæ concubia nocte crepi-
 taculum, cujus violentia disiecto muro
 patet quidem militi via, illius tamen
 fragore excitatur Marcillacus arcis Præ-
 fectus: Hic ergo dispositis ad ruinam
 tormentis hostem jamjam cæco im-
 petu irruere parantem tempestive in-
 gressu prohibet, exarmatisque civibus

Sæc. XVII. de perfidia suspectis, cum mille peditibus obsidentium impetus retundere statuit. Accurrunt opportune Suellio Duce Catholico vicini Nobiles, ac indigenæ Catholici, quorum conspectu Rohanæus, desideratis suorum ducebus, fuga dilapsus, Castrum, ubi Bethunia ipsius uxor propagandæ seditioni intenta agebat, reversus est, Viannæ prope pagum, cui Petrascata nomen, castra metatus; quo comperto Theminius Marefcallus, cui sæpe militaris audacia in gloriam cessit, per abruptam viam cum copiis suis accurrens, aggeres perrumpit, murisque superatis hostem fugat, cæditque.

§. LVIII.

Pacis consilia ab ipsis Hugonotis eversa.

Calmet Hist. Univ. l. 151. Cum igitur Calvinistæ rebelles armorum fortunam sibi infestam cernerent, ad Regis clementiam recurrere simulabant, spe freti, ficta submissione in sectæ suæ favorem, quicquid vellet, impetraturos, aut saltem temporis beneficio rebus suis potentius in futurum prospecturos. Acuebant quoque eorum fiduciam Britannæ Rex, Veneti, Sabaudi & Batavi, qui in Austriacæ Domus excidium conspirantes pro-

promovendæ inter Regem Christianissi- Sæc. XVII.
A.C. 1625.
 mum & Hugonotas paci totis viribus in-
 cumbebant, ipsosque Rohanæum & Subi-
 sium, ut in pacem flecterentur, adige-
 bant: Delegantur itaque ad Regem
 Oratores, qui die quinta Augusti ad
 alloquium admissi, audacter postula-
 bant. I. Ut Nannetense edictum ser-
 varetur. II. Calvinianæ sectæ liber-
 tas, in omnibus locis, ubi antehac e-
 rat tolerata, concederetur. III. Cæ-
 meteria, & Prædicantes ac Ministri
 suis officiis redderentur. IV. Hugo-
 notæ ad reparandas Catholicorum Ec-
 clesias non adstringerentur. Hisce con-
 ditionibus Rex se haud difficilem præ-
 bebant, Rupellenses tamen Calvinistæ
 nondum contenti, legesque Regi suo
 præscribere, non autem accipere assue-
 ti, palam declarabant, se nondum ar-
 ma posituros, nisi prius arx Ludovicea
 ante triennium prope Rupellas constru-
 cta necnon Montpessulanum propu-
 gnaculum solo æquarentur. Hanc sub-
 ditorum petulantiam indignatus Rex,
 bellum serio movere statuit: Ubi vero
 Rohanæus & Subisius recusatam a Ru-
 pellanis pacem inaudierunt, mox &
 ipsi terra marique Regios insequi de-
 cernebant, & quidem Subisius cum
 classe sua excurrrens, omnes finitimas
 Regiones ferro flammaque vastabat,
 Roha-

Sæc. XVII. Rohanæus vero ejus Frater terrestris
 A. C. 1625. expeditione Occidaniam depopulaba-
 tur, nullamque pacis spem reliquam
 faciebat, simulque rebelles in concepto
 Regem suum opprimendi proposito ma-
 gis obfirmatos reddebat.

§. LIX.

*Rebelles Calvinistæ terra marique
 Regiis profligati.*

*Daniel hist.
 de Franc.
 tom. 10.
 Neuwill. hist.
 d' Holland.
 tom. 2. cap. 5.
 part. 21.*

Inde Ludovicus Rex Calvinianæ sectæ
 indolem plene edoctus, sat luculen-
 ter prospexerat, quod contra subditos
 suos, quos nec clementiæ, oblatæque
 pacis media, nec Regiæ auctoritatis
 Reverentia ad obsequium revocare po-
 terant, nonnisi ferro & armis sese in li-
 bertatem asserere cogeretur: serio igitur
 bellum in eos movere statuit, Ba-
 tavosque rogavit, ut viginti navium
 classem, quam contra Genuenses in-
 struxerant, Anglicæ septem navibus
 bellicis validæ classi, necnon decem
 Gallicis navigiis ductore Montmorantio
 Franciæ Architalasso jungerent, &
 Subisium tum sancti Martini ad Re-
 plagas oberrantem insequerentur: In-
 terim Rex terrestrem expeditionem
 Toyraffio, San-Lucano & Rupifocal-
 dio procurandam commisit: Tantisper
 maritimæ expeditionis successum re-
 tardæ-

Sæc. XVII.
A.C. 1625.

tardabat Subisus, qui Batavorum sub-
sidia veritus, ad Hotenum Batavæ
classis Ductorem miserat supplicatum,
ne contra Hugonotas utpote ejusdem
Religionis consortio sibi junctos fratres
Galliarum Regi, qui Reformationem
tanto labore in Belgio contra Hispanos
stabilitam evertere niteretur, opem
ferrent, cum id conscientiæ & Fœde-
ratorum Ordinum honori adversaretur,
aliunde vero pax vicina foret, eoquod
Franciæ Rex Reformationum postulatis
Fontisbellaquei Mense Julio propositis
nolens volens cessurus esset. His dictis
fidem habuit Hotenus, uade in Gal-
lici Regis jussa lentus, parum cura-
bat Architalassum Gallicum, eoque in-
vito, cum Subisio inducias pacisceba-
tur, obsidibus in securitatis pignus ut-
rinque datis. Attamen Subisus Ru-
pellenium sollicitationibus impulsus,
perfidia suæ factionis fociis sat usitata
has inducias prior violavit, datisque
in altum velis classem Batavam Gal-
licæ conjunctam adorsus, Prætoriam
navem incendit, atque Hotenum, qui
ægre cum sexaginta militibus in cymba
se morti subduxerat, fudit, depressit-
que. Hæc Subisii perfidia Ludovicum
tantopere commovit, ut omnes, quas
Hugonotis concedere paratus erat, gra-
tias revocaret, statimque Momorantio
præci-

Sæc. XVII. præciperet, quatenus seditiosos prælio
 A. C. 1625. navali lacefferet, & Toyraffii expeditionem in Ream Insulam promovere satageret. Hic ergo priusquam in prælatam Insulam moveret, militari astu Rupellenfes aggressus, viciniam urbis ferro flammaque eo fine vastabat, ut Magistratus militem, qui ad Reæ littoribus Subisio militabat, revocaret: ne eum sua fefellit spes; mox enim Rupellani milites Rupellam redire jubebantur; quo conspecto Lavallius nulla mora cum tredecim navibus Regiis Caput Bayæ invadit, planeque portum occludit, non sine magna rebellium clade, qui quatuor navigia sauciis plena Rupellas transmisere. Eodem temporis momento Toyraffius ad Reæ oram suas copias exponit, & Subisium totis viribus aggreditur. Atrox utrinque ac diuturnum committitur prælium ancipiti tamen Marte, donec Mommorantius, Rupifocaldius & Sanlucanus exscensione facta, Regio militi viam ad Insulam aperirent, classemque inimicam fugarent: Tum vero Mommorantius ex classis fuga, & pugnae impatentia vecors factus, laudabili arrogantia vel hostium potiri, vel certe mortem, alterutris inevitabilem optetere statuit.

Sæc. XVII.
Sæc. 1625.

§. LX.

Batavorum Calvinistarum perfidia.

Jamjam in conspectu erant Rupellani *Newitt. l. c.*
 milites, ductore Subisio Regios ag- *Toyras hist.*
 gressuri, cum Hotenus Batavæ classis *d' Angl. l. 19.*
 Præfectus pugnam detrectaret, caussa- *p. 380.*
 tus, *injussu se ab Ordinibus Batavis,*
non ausurum decretoria pugna experiri cum
Franciæ Calvinistis, eoquod his unacum
Dominis suis Religio esset, non deerant
 enim ex Batavis Calvinistis, qui con-
 tra sectæ suæ gentem Catholico Prin-
 cipi suppetias ferri indignarentur, at-
 que inter ceteros præcipue quidam
 Amstellodamensis Præco hac de re se-
 ditiosam ad populum habebat concio-
 nem, in qua plebem tantopere incita-
 bat, ut finito hujus Rabulæ sermone
 quamplurimi furiis haud abfimiles, ad
 Hoteni Architalassi, pluriumque Mi-
 nistrorum, qui ejus signa secuti fue-
 rant, ædes turmatim confluerent, eas-
 que diriperent; Cognatos quoque Bru-
 ckii Batavæ classis Pro-Præfecti, ac
 ceterorum, qui contra Gallicos Hugo-
 notas militaturi abscefferant, affines
 & amicos pari insultu ac injuriis affi-
 cerent, haud reclamantibus Batavis
 Ordinibus; unde eorum indulgentia
 suspicionem perfidæ dissimulationis in-
 gerebat,

Sæc. XVII. gerebat, quæ exin augebatur, eoquod
A.C. 1625. studiose in vulgus sparsissent, se reli-
 giosa formidine oppressos fuisse per suos
 Prædicantes, qui eis Divinam vindic-
 tam interminassent, eoquod adversus
 ipsum Deum (prout hi petulantes De-
 clamatores mentiebantur) arma su-
 mere præsumpissent: Ceterum omni-
 no ridiculum erat, quod ex his Præ-
 conibus ne ullus quidem Ordinibus
 scrupulum movisset, imo una omnes
 velut rem longe æquissimam prædica-
 verint, quod Franciæ Rex continuo
 suppetias Batavis ferat, & olim Galli
 Religione Catholici sanguinem suum in
 omnibus præliis pro Batavorum defen-
 sione contra Hispanos Catholicos pro-
 fuderint, nunc vero iidem hi Prædi-
 cantes in suis sermonibus populum con-
 citare non erubuerint contra illos, qui
 Gallo Regi suæ Nationis Benefactori
 ad rebelles subditos suos in obsequium
 revocandos opem præstarent. Ita nem-
 pe ad proprii commodi, & privati in
 Catholicos odii rationes versatilis est
 Sectariorum Theologia, doctrina, Po-
 litia, & fidelitas. His igitur prin-
 cipiis imbuti Ordines clam Hotenio in
 mandatis dedere, ut quæsito obtentu
 classem ad hujus anni exitum in Hol-
 landiam reduceret: nec magis fideles
 erant Angli; quamvis enim Rex ab
 An-

Angliæ Rege impetrasset, ut submissa Sæc. XVII.
 classe contra Rupellenses uti posset, A. C. 1625.
 Penningtonus tamen Architalassus
 re comperta in Angliam reversus est
 cum navibus suis; postquam vero rur-
 sus ex Angli Regis mandato sese Gal-
 lis jungere voluit, omnes Nautæ, ac
 remiges auffugerunt, declarantes, quod
 contra fratres suos arma capessere
 nollent.

§. LXI.

*Rupellenses denuo navali prælio
 devicti.*

Nihilominus Montmorantius pugnæ *Gramond.*
 impatiens Batavum militem pro- *Hist. Gall.*
 posita certa victoriæ spe, auroque libe- *lib. 14.*
 raliter profuso ad prælium incitabat, *Monet. Ru-*
 ac Hotenio ad pedes provolutus, mo- *pell. capt.*
 nitus, precibus & lacrimis tamdiu eun-
 dem fatigabat, donec una omnes Sa-
 cramento in pugnam adigerentur. Igi-
 tur Montmorantius prætoria vectus die
 decima quinta Septembris certamini
 initium facit, ingenti fragore reboat
 mare, mille quingentis belli tormentis
 una laxatis. Secundior hostibus, quam
 Regiis affluxerat Auster, unde inimica
 classis Montmorantianam victoriæ jam
 cæptæ votis dejectam strenue insegue-
 batur: at ipsa frustratione Martis Man-
 tium,

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

Sæc. XVII. tium, ceterosque navium Regiarum
 A. C. 1625. Præfectos acrius inflamante, quasi si-
 gno dato, jactaque alea acrius certaminum exarsere studia: incumbit navis navi, pugnatur cominus, in mucronem stringitur mucro, tingitur cunore humano Oceanus, dum faucii utriusque undis absorbentur. Tum vero displosa rursus tormenta, tunc pyrio fartipulvere sclopi, tunc simul fumo, fulgure nidoreque nitrato, cum horrendo fragorum tonitru ruptus, ac diversissimis clamoribus ac gemitibus confusus aer pugnantium animos accendit. Propellebantur a Regiis rebellium naves, hæ tamen protinus ardentior congressu, nec minore roboris fiducia in hostem revolant, donec ad extremum Regia res superior esset, & inclinata in vesperam die penes Montmorantium sine controversia staret summa victoriæ, disjecta inimica classe, ac milite nautisque partim faucis, partim labore & prælio exhaustis, ipsoque Subisio fuga dilapso. Rarescentibus postea ad diluculum umbris apparent duæ Subisianæ classis prætoriae naves, quibus, cum disjectæ laceræque essent, tardior erat fuga: Butevillius igitur Montmorantiana e stirpe Vir generosus prælium ex improvise restaurat, ac grandinantes inter sclopos & tubos, inter-

interque volitantes grandioris plumbi Sæc. XVII.
 globos obfirmato ad vincendum animo A. C. 1625.

Prætoriam, cui a Sancto Michaelē nomen, post acre certamen deditioe capit: Pugna item in alteram prætoriam pertinax, atque iterata, demum vero in navem irrumpit regius miles, jubentur rebelles sese victorum arbitrio dedere: inde vero Durandus hujus Prætorie Naclerus in rabiem actus, pulveris nitrati promptuario ignem subji- cit, & unacum navi & tormentis in æra raptatus perit. Priusquam vero ad hanc victoriæ summam ventum esset, multa fuit devoranda globorum, flammæque tempestas, pluresque ex Regiis cecidere, quorum potissimi erant Gadencurtius Montmorantii Nepos, & Comes Valviridius, quorum posteriore ignis præcipitantior assatum disruptit, illum vero, dum a cymba in prætoriam ascendere molitur, in frustra globus æneus, tubo grandiore excussus discerperat.

Altera die Toyraßius hoste fugato in Martinianam arcem signa convertit, ubi Subisus novis suppetiis auctus, Regios ad pugnam provocabat, verum post acre utrinque certamen fusus, fugatus est, desideratis suorum plusquam mille ducentis. E Regiis tamen cæsi, aut undis submersi sunt nonnisi trecenti.

M 2

Postri-

Sæc. XVII. Postridie arx deditur, captaque In-
A. C. 1625. sula Rea Montmorantius arcem Olonæ
 Insulæ, quo Subisius cymbâ vectus
 confugerat, obsidet, & post brevem
 obsidionem Calvinistas præsidarios ac-
 cepta clade & Subisii fuga consternatos
 ad deditionem compellit. Denique
 Theminius in Fuxenses Rebelles mo-
 vens, rapido victoriarum cursu plures
 urbes oppidanorum metu magis, quam
 armorum violentia in Regis obsequium
 redegit, pagosque haud ignobiles Re-
 gio militi in transitu resistere ausos ex-
 pugnavit. Postea Asyli - Mansum ur-
 bem, quo sese rebelles obstinati rece-
 perant, admotis castris cinxit, tan-
 dem vero adversantibus solo & cælo
 obsidionem solvere coactus. Secundiore
 hac fortuna insolescentes Calvinistæ
 fæde vastarunt Fuxensem agrum, in-
 gentique præda onerati in Septimaniam
 inferiorem, non tamen sine magna suo-
 rum clade sese receperunt, Neaumen-
 ses quoque percepto successu ad Man-
 sum prospero, statim in apertam proru-
 pere rebellionem, & Rohanæum paulo
 ante repulsum, ovantes revocant. Ita
 Sæctarii ex rerum eventu & fortuna fi-
 dem datam dimetiri solent.

§. LXII.

*Continuati Gallorum progressus in
Rhetia.*

Interim Urbanus VIII. Pontifex Maxi-^{Ferrer. con-}
mus nil intentatum relinquebat, ut ^{tin. tom. II.}
servato Valtelinæ ditionis sequestro bel-^{cap. I. pag.}
lum Gallos inter & Hispanos præver-^{464. Lotich.}
teret. Hanc in rem præter Spadam ^{rer. Germ.}
Sedis Apostolicæ Nuntium rursus Ber-^{p. 430.}
nardinum Navium in Franciam able-^{Theatr. Eu-}
gabat, ut de Cuvrii Marescalli irru-^{rop. p. 881.}
ptione apud Ludovicum Regem quere-
retur, & Hispaniæ Regis copiis liberum
impetraret transitum. Verum hæc Pon-
tificis postulata dextere eludi credebantur
vaga filialis obsequii contestatione,
oblatisque nuptiis inter Thadæum Bar-
berinum Papæ Nepotem, & locuple-
tissimam juxta ac nobilissimam filiam
ex Gallica Riviorum stirpe oriundam.
Attamen Urbanus hisce lenociniis mi-
nime captus, postulatis suis immote in-
stitit, simulque, ut Venetis ditionem
Ecclesiasticam invadentibus obsisteret,
validum contrahere exercitum statuit,
selectis ad hanc expeditionem Bellidu-
cibus præfato Thadæo, Friderico Sa-
vellio & Principe Columna. Hoc ta-
men apparatu bellico Cuvrius adeo non
terrebatur, ut etiam insuperhabita

M 3

hye-

Sæc. XVII. hyemis asperitate Wurmium & Clave-
 A. C. 1625. nam, quas urbes Pontificii milites tue-
 bantur, Mense Januario qua vi qua de-
 ditione occuparet. Sisitebat tamen ra-
 pidum hujus Victoris cursum Riva urbs,
 quam ab Hispanis & Pontificiis stre-
 nue propugnatam Cuvrius quidem cin-
 xerat, cum ingenti tamen suorum cla-
 de obsidionem solvere coactus est.

Hucusque Franciæ Rex Hugono-
 tarum seditione præpeditus, palam Hi-
 spano Regi bellum denuntiare non au-
 debat, unde Valtelinæ expugnationem
 eo obtentu, quod Madritensis transactio-
 nis executionem urgeret, honestare ni-
 tebatur, simul tamen Hispanos per la-
 tus ferire satagebat, unacum Sabauda
 Duce Genuensibus bellum inferens, ut
 negato per Italiam transitu & Hispano
 milite in expeditionem Genuensem di-
 stracto Philippus IV. Rex Monarchiam
 suam novis accessionibus augere præ-
 pediretur, minusque bello Valtelino
 valiturus esset. Primis Gallorum au-
 sibus secunda adspirabat fortuna; Le-
 diguerius enim unacum Sabauda oc-
 cupatis pluribus oppidis, cæsisque Hi-
 spanis, qui auxiliatum accurrerant,
 jamjam Genuensi urbi imminabat: Ver-
 rum mutata fortunæ fide Genuenses
 exiguo temporis spatio cunctas antea
 sibi ereptas urbes recuperarunt; om-
 nes

nes enim Italiæ Principes, exceptis Sæc. XVII.
 Venetis, in opem Genuensium conspi- A. C. 1625.
 rabant, ipse quoque summus Pontifex,
 Imperator, & Hispaniæ Rex validum
 terra marique subsidium eisdem contra
 Gallos & Sabaudos submisere: Insuper
 ad Gallicæ infelicitatis cumulum ac-
 cessit perniciosa inter Sabaudia Ducem
 & Lediguerium Connestabilem æmula-
 tio, indeque orta dissensio, qua cogni-
 ta Genuenses adventantis subsidii fa-
 ma excitati hostem strenue ubique ag-
 grediuntur, moxque omnis Riva rebel-
 lat, Govium Præfecti auro corrupti
 perfidia deditur, milesque Sabaudus
 militare stipendium nequiter distractum
 indignatus dilabatur, nullumque aliud
 Gallis ex hac expeditione emolument-
 um accessit, nisi quod Verrucam ur-
 bem fugato Feriacensi Duce, qui eam
 obsederat, servaverint. Sinister hic
 armorum successus Hispanorum animos
 in Rhetia erexerat; quippe Papenhei-
 mius Comes Germanis, Hispanisque
 suppetiis auctus, Venetos ex omnibus
 suis stationibus expulit, eisque septem
 tormenta, navesque quatuor eripuit,
 absdubio Gallos, ceterosque Foedera-
 tos ex Valtelina, Wormio & Clavenna
 ejecturus, nisi Cuvrius exeunte Mense
 Decembri facta pacis spe armorum pro-
 gressum stitisset, Rhetis proponens,
 M 4 quod

Sæc. XVII. quod Valtelina solis Catholicis relicta,
A. C. 1625. Calvinistæ inde recederent.

§. LXIII.

Breda a Marchione Spinola capta.

*Siege de
Breda Her-
man. Hug.
pag. 160.
Gramond.
Hist. Gall.
lib. 14.
Lotich. ver.
Germ. l. 14.
cap. 5.*

Jamjam obsidio Bredanæ urbis quar-
tum Mensẽ tenuit, cum Spinola
immissio in urbem tubicine deditionem
fieri postulasset; compertum enim ha-
bebat, quod præsidariis nil nisi panis
salque suppeteret: nihilominus Urbis
Gubernator Justinus Nassovius Gallici,
Anglique subsidii fiducia tumidus re-
gessit, nimis præmaturum esse hoc pe-
titum, expectandum potius Mensẽ
Junium anni sequentis. Opportune an-
tem Spinola Henrici Araufionensis Prin-
cipis literas interceperat, in quibus hic
Justino significabat: „quod sibi sat com-
pertum haberet, obsessis annonam
sensim deficere, quocirca mature cum
hoste pacisci studeret, ne intempesti-
va urbem tuendi pertinacia occasio-
nem, tempusque perderet, & tan-
dem deditionem sibi & Ordinibus Fæ-
deratis ignominiosam facere cogere-
tur: acceptis igitur hisce literis media
nocte tot ignes in alta turri accede-
ret, quot diebus adhuc annona pro-
visus esset.„ Has literas Spinola per
eundem nuntium, qui auro corruptus,
eas

easdem Marchioni detulerat, ad Bre-Sæc. XVII.
danos deferri curabat, hi vero concu-A.C. 1625.
bia nocte, undecim accenderant ignes,
ex quo signo Spinola, obsessis commea-
tum ad undecim dies sufficere cogno-
verat, igitur tertia post die Comitem
Bergensem, qui Henrici copias opitu-
latum accurrentes paulo ante fuderat,
iussit, ut Justinum Gubernatorem ad
deditionem provocaret, eo autem re-
ponente, quod ex literis triduo ante
receptis urbi subsidium esse proximum
accepisset, si vero Spinola aliter esset
instructus, id Gubernatori insinuare
haud gravaretur. Accepto hoc respon-
so Spinola per Comitem Bergensem
transcriptas Henrici literas Justino
transmisit. Hic igitur, cum inde fu-
nestam urbis suæ conditionem Hispanis
sat cognitam esse intelligeret, aliunde
vero præsidarii novem Mensium obsi-
dione necnon fame & peste absumpti
rarescerent, sub honestis conditionibus
urbem, quam incassum Galli, Angli,
& Batavi propugnauerant, dedere sta-
tuit; datis igitur utrinque obsidibus
die trigesima prima Maij de deditionis
legibus actum, nec cunctanter a gene-
roso Marchione Spinola omnes, quos
obsessi petierant, articuli fuere concessi;
cum autem Calvinistæ insuper liberum
suæ sectæ exercitium, necnon mortuos

Sæc. XVII. in Ecclesiæ cæmeterio sepeliendi fa-
A. C. 1625. cultatem urgerent, utrumque eis de-

negatum ac die secunda Junii conven-
 tum est, ut Præsidiarii quidem omnes
 cum sarcinis armisque, & quatuor belli
 tormentis, mortariisque duobus exce-
 derent, Prædicantes tamen hæretici
 statim urbe ejicerentur: ceteri vero Cal-
 vinistæ biennio in urbe tolerarentur,
 quin circa eorum sectam molestari, vel
 ad eam ejurandam compelli possent,
 dummodo quiete & absque offensione
 vivant: elapso autem biennio aut urbe
 excederent, aut ad fidem Catholicam
 redirent, sique nonnulli Calvinistæ post
 suum excessum ad veram Ecclesiam re-
 versi fuerint, absque ulteriori venia
 suas ædes in urbe repetere possent:
 Calvinistæ denique intra hoc biduum
 decessuri, in quodam honesto loco, aut
 horto intra vel extra urbem sepeliren-
 tur. Hisce, aliisque pactis mutuo con-

Newwill. hist. sensu firmatis, quinta Junii die præsi-
d'Holl. t. 2. diarii urbe excefferunt, Marchio
cap. 1. autem Spinola, ne quis illos vel verbo
 offenderet, severe inhibuit, ipsumque
 Gubernatorem, ceterosque Tribunos
 insolita humanitate veneratus, singulari
 modestia ac moderatione congratulan-
 tium vota excepit, prosperum expu-
 gnatæ urbis successum in assiduos cu-
 juslibet militis labores fidemque resun-
 dens.

dens. Ipsa vero Isabella Belgii Guber- Sæc. XVII.
natrix die decima Junii urbem ingref- A. C. 1625.
sa, pro solita sua pietate festivos ignes
ceterasque communis lætitiæ pompas
differri præcepit, donec Cardinalis Al-
phonfus de la Cueva Hispani Regis
Orator Deo solemnes rependisset gra-
tes: peracta autem re Divina mox Isa-
bella totam perlustrabat Ecclesiam,
expertura, an non fors Calviniana ra-
bies adhuc quædam veræ Religionis
monumenta intacta reliquisset: Verum
in quorundam sepulcris nonnisi vesti-
gia locorum, ubi antea sacræ statux
erant repositæ, reperit, egregia plane
specimina Calvinianæ pietatis erga de-
functos Majores suos! Integra adhuc
viscebantur mausolea Engelberti II. Nas-
sovia Comitis, necnon Engelberti I. &
Joannis ex eadem stirpe Comitum, a
quorum tamen postremo avulsa erat
imago Beatissimæ Virginis; cum enim
nova quædam Sibilla, & si Superis pla-
cet, hujus ævi Prophetissa, Henrici
Boxhorinckii Prædicantis uxor sexto
Mense post Bredæ obsidionem vaticinata
esset, urbem ab hoste certissime expu-
gnatum iri, nisi præfata Beatæ Virgi-
nis imago hætenus integra confringe-
retur, Magistratus mendacis hujus mu-
lierculæ Vaticinio credulitatem suam
addicens, statuam comminuit, quam-
vis

Sæc. XVII vis ea contrafacta, urbem suam non sine
A. C. 1625. magna sui confusione victoribus cedere
 compulsus esset: unde incertum, an
 acriori reprehensione dignus fuerit Ma-
 gistratus, eo quod adeo excæcatus,
 tamque stupidus annili effætæ hujus
 mulierculæ deliramento fidem habue-
 rit, vel magis detestanda sit temeraria
 impudentia procacissimæ hujus Anus
 quæ fanaticum sectæ suæ furorem in-
 citare ausa erat ad evertendum antiquæ
 Religionis monumentum, quod Natio-
 vienses Principes honori Matris Dei
 dicarunt, ac perenne pietatis suæ mo-
 numentum posteris relicturi, suis Se-
 pulcris affigi curarunt. Verum nulla
 res efficacius fanaticos Sectatores re-
 git, quam superstitio; hi enim alioqui
 pertinaces, & increduli, ubi vana Re-
 ligione capiuntur, promptius, vati-
 dicæ mulierculæ, quam sanæ rationis
 imperio parent. Postmodum Isabella
 veræ Religionis studio incitata Eccle-
 sias ab hæreticis eversas restaurari,
 novas suis sumptibus extrui, ac Reli-
 giosorum Monasteria erigi præcepit,
 & Magistratum Religionem Catholicam
 institui iussit: Porro totam rei gestæ
 seriem Cardinalis de la Cueva Romanus
 ad Urbanum VIII. Pontificem perscrip-
 psit, qui etiam die nona Augusti ad
 illum rescribens, sana ejusdem confes-
 sione

lia, labores, & fidei studium impense Sæc. XVII.
 commendabat, eique hanc gloriam Ro- A. C. 1625.
 mana Purpura dignam gratulabatur.
 Pariter idem Pontifex eodem die lite-
 ras gaudio & amplissima laude uberri-
 mas ad Isabellam Principem Regiam,
 & ad Marchionem Spinolam dedit.

§. LXIV.

*Victoria Brasiliiana Hispanorum con-
tra Batavos Calvinistas.*

Anni prioris die nona Maij Jacobus *Theatr. En-
 Willekesius Batavæ classis Archi-rop. p. 840.
 talassus, postquam portum omnium San-Brachel.
 storum in America interceperat, ex-Hist. 1. 2.
 censione facta oppidum Sancti Salva-Neuvill. Hist.
 toris armata vi occupavit, relictis ubi-d'Holl, t. 2.
 que Calvinianæ crudelitatis vestigiis;
 quippe urbis Gubernatorem, & Jesui-
 tarum Brasilianorum Provincialem ca-
 ptos in Hollandiam abstrahi, necnon
 undecima Martii die hujus anni auream
 Beatæ Virginis, atque argenteas duo-
 decim Apostolorum statuas cunctasque
 sacras imagines ex Ecclesiis & Mona-
 steriis sacrilega manu inter blasphemias,
 & ludibria auferri, & unacum opima
 mercium præda ad Batavos transmitti
 iussit, profanatisque Catholicorum Ec-
 clesiis Calviniano ritu ibidem solem-
 nem Deo gratulationem indixit. Tan-
 dem*

Sæc. XVII. dem vero prospero successu tumidus
 A. C. 1625

naves suas pinqui præda onustas Am-
 stelodamum reduxit, a Batavis ingenti
 honorum significatione exceptus. Hu-
 jus Regionis jactura, necnon contempta
 Religionis injuria Philippi IV. Hispani
 Regis animum tam intimo laniebat do-
 loris sensu, ut læsum Beatæ Virginiæ
 Sanctorumque honorem vindicaturus
 Fridericum Toletanum Oceani Archi-
 talassum, necnon Joannem Faxardum
 & Emanuele Menesium cum triginta
 navibus & duodecim armatorum milli-
 bus ex Hispania in Oceanum Atlanticum
 cum excurrere juberet: Fridericus igitur
 Faxardo ad maritimam expeditionem
 relicto, die prima Aprilis in Brasi-
 liam appulsus, copias suas exscen-
 dere jussit, admotisque belli tormentis
 portum omnium Sanctorum oppugnare
 aggressus est, quo occupato urbem S.
 Salvatoris cinxit, suæque tentoria cum
 duobus peditum millibus prope Car-
 melitarum cænobium fixit, aliud vero
 agmen Petro Roderiquez, ac tertium
 denique Petro Osorio & Francisco de Al-
 meida commisit. Altera die obsessi
 primam fecere eruptionem, successu
 Hispanis infausto; quippe eorum plus
 quam centum trucidatis, præter qua-
 tuor Tribunos ipse etiam Osorius plum-
 bea glande trajectus occubuit. Horum
 igitur

Lotich. rer.
Germ. l. 15.
a. 2. §. 5.

igitur cladem ulturus Toletanus, ut ^{Sæc. XVII.} obseſſos omni ex parte inſuſos teneret, ^{A.C. 1625.} mille quingentis peditibus circum diſpoſitis cum triginta ſeptem belli tormentis ſex Batavas naves demerſit, ceterasque ferme omnes ad uſum ineptas reddidit: inde vero obſeſſi amiſſa ſubſidii ſpe vecordes, necnon per exccrandam, ac ſectariis ſolitam turpitudinis incontinentiam effæminati, mollesque effecti in ſuos Tribunos inſurrexerunt, imperiumque omne tumultibus internecinis evertentes, gladium non niſi contra ſuos Ductores ſtringere parati erant. Tum vero ultor Dei gladius & oculus impleta tandem ſacri legi furoris ac libidinis meſura in hoſce Amorrhæos clariuſ illuxit; hi enim convulſis quibuſvis humanis diviniſque repagulis, animo ſuo, ſuæque quiſque cupiditati morem gerentes, licenter graſſari cæperunt, novumque ſuum Gubernatorem obſidere, eumque vulneribus afficere præſumplere, nec hac contenti petulantia inſuper exauſtorato hoc Præſetto mox alium ſibi ad arbitrium ſubrogarunt, eumque ad urbis deditionem compellere auſi ſunt. Die igitur prima Maij oſtenſo e muris pacis vexillo deditionem obtulerunt, datisque viciliſſim obſidibus urbem dedere: Poſtula-

Sæc. XVII. labant quidem, naves & com meatum
A. C. 1625. sibi in Hollandiam usque concedi: ve-
 rum hac indulgentia indigni sine ar-
 mis, & sine militari honore potius ge-
 niali turpissimarum voluptatum indul-
 gentia, quam hostium ferro devicti in
 patriam cum infamia remissi sunt, ubi
 in vincula coniecti, ac militari cingulo
 exuti fuere. Hollandi quidem aliam
 classem subsidio miserant, hæc tam-
 urgente Numinis vindicta, tempesta-
 tum vi disiecta cursum tenere non vo-
 luit, sed potissimam partem Hispanis
 in prædam cessit.

Puffendorf.
Introd. a
8 Hist. t. 4.
pag. 70.

Nec benigniorem contra Hispanos
 sortem hoc anno habuit classis Angliæ
 Regis, qui fædere cum Batavis intro-
 cum centum quinquaginta navibus, ac
 decem peditum millibus, validoque e-
 quitum agmine Lusitaniam invadere
 festinabat. Verum cum formidanda
 hæc classis Pleymutho serius solvisset,
 ejusque milites Gadibus excensionem
 tentassent, a Ferdinando Gironio, ejus-
 que Hispano milite repulsi sunt, rejecti-
 que ad naves. Ubi ingruente jamjam
 hyemis asperitate, dum patriam in-
 glorii repetunt, fœdis tempestatibus
 misere jactati, multi frigore ac lue-
 enecti, pauci admodum in Angliam
 reversi sunt.

§. LXV.

§. LXV.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

Jacobi I. Angliæ Regis obitus.

Ineunte Mense Februario Urbanus VIII. Pontifex Parisios concessæ veniæ diploma transmisserat, quin Jacobus I. Angliæ Rex nuptias Filii sui cum Ludovici Galliarum Regis Filia impletas cerneret; Mense enim Martio ad medium

Thoyras hist. d' Angl. l. 18. Gram. Hist. Gall. l. 13. Conspir. d' Angl. pag. 148.

vergente acuta feбри correptus die vigesima septima ejusdem Mensis mortalitatem explevit, anno ætatis suæ quinquagesimo nono, Anglici Regni vigesimo secundo. Trahebatur in propinati veneni suspicionem Buchinghamus Dux, eo quod iterata vice emplastrum, ac potionem Regi inconsultis Medicis porrexisset. Toto, quo Jacobus regnabat, tempore in varias factiones scissa erat Anglia, ac inde orta est diversitas scriptorum etiam cœvorum, ex quibus unusquisque prout erga Regem affectus erat, affectus quoque sui impulsu secutus, Jacobi Historiam concinnabat: Hienim, qui Regiæ parti adhærebant, hunc Principem humanioribus literis, Philosophicis, Theologicis, & Historicis disciplinis apprime excultum, pacis studiosissimum, liberalem, sapientem, sui que ævi Salomonem, ac Regiæ dignitatis Zelotissi-

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

N *mum,*

Sæc. XVII. mum, probitati addictum, æquum &
 A. C. 1625. moderatum erga Catholicos, simulque
 suæ Religionis cultorem eximium de-
 prædicant. E contrario alii ejusdem
 doctrinam ad putidam scientiæ ostenta-
 tionem & multa prompte, sed minus
 proficue loquendi facilitatem rejiciunt:
 non desunt, qui pacis studium timiditati,
 ignaviæ, ac immodico quietis deside-
 rio, & liberalitatem vagæ, minusque di-
 scretæ profusioni adscribant. Alii con-
 nubium Filii sui, necnon Generi sui e-
 lectionem in Bohemiæ Regem ex præ-
 dentis defectu ortum traxisse scribunt:
 Puritani quoque Jacobum carpunt,
 quod Anglici Regiminis ignarus, suæ-
 que Regiæ auctoritatis nimium cupi-
 dus, Successori suo principia in fami-
 liæ suæ ruinam tendentia instillarit, ac
 dissolutæ vitæ Princeps, vinoque de-
 ditus Comitissæ Essexiæ nuptias dissolve-
 rit, Sommerfeto homicidæ veniam de-
 derit, atque innoxium Rallegum morti
 adjudicarit. Nunquam vero magis in-
 ter se differunt vitæ Jacobi Scriptores,
 quam dum de ejus Religione serunt
 judicia: nonnulli enim haud cunctan-
 ter asserunt, illum interius Catholicum
 fuisse, ac Protestantium sectæ duntaxat
 ex Catholicæ factionis metu adhæsisse,
 atque in Anglicanæ Religionis profes-
 sione vixisse quidem, imo & immor-
 tuum,

tuum, suo Filio Ecclesiæ Clerique protectionem commendasse, id vero illum nonnisi dissimulanter egisse, suaque agendi ratione externo huic cultui repugnasse; præcipue, eoquod usque ad trigessimum sextum ætatis suæ annum in Scotia Catholicum sese professus, in quodam sermone ad Scotorum Protestantium Ecclesiam directo hæc effatus esset: *Grates ago Deo, quod me Regem Ecclesiæ totius Orbis purissimæ constituere, benigne voluerit. Quid est enim nova Ecclesia Genevensis Ejus Sectatores Paschatis leges observant &c. - - - Quænam illis auctoritas in Dei Verbum competit? ubi est eorum vocatio? Quantum vero ad Ecclesiam Anglicanam nobis vicinam, eorum cultus Divinus est scelerata Missa Anglico idiomate dicta, illorumque Missæ nihil præter Hostiæ elevationem deest &c.* Alii Jacobo nimium erga Catholicos favorem exprobrant, eoquod palam se Papistarum Protectorem fautoremque declarasset, illos ad honores & publica munia vocasset, ac subditis suis tolerantiam impense commendans, refragante Senatu suo ipse eam illis indulgisset, revocatis poenis in Catholicos recusantes itatutis, denique etiam in nuptiali pacto nullas deinceps leges contra Papistas latum, latasque suspensum iri spondisset, Papamque *Beatissimum*

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

Sæc. XVII. *sumum Patrem, & Sanctitatem suam ap-*
A. C. 1625. *pellasset, sui que Filii proles in Religio-*
 ne Catholica educari concessisset: Econ-
 trario non desunt, qui ob legum severi-
 tatem, ejusque libros contra fidem Ca-
 tholicam, Bellarminum & Perronium
 scriptos hunc Principem Papistis infen-
 sum hostem, & Protestantium Religio-
 nis cultorem studiosissimum existiment.
 Ex hac igitur judiciorum diversitate
 luculenter patere videtur, quod hujus
 Principis genium, indoles, atque affe-
 ctus præcipue circa Religionem nec ex
 quorundam Scriptorum elogiis, nec
 ex aliorum investivis dignosci valeat:
 in hac autem incertitudine haud teme-
 re ex scriptis, dictis, gestisque, quæ
 utriusque partis Scriptores concorditer
 calculo de hoc Rege referunt, conclu-
 di posse videtur, quod hic Princeps
 nec verus Catholicus, nec verus Cal-
 vinista fuerit, sed sibimetipsi Religionis
 systema efformans, quamlibet Religio-
 nem approbarit, dummodo Hierarchiam
 stabiliret, Regesque omnibus auctori-
 tate superiores statueret: inde etiam
 accidit, ut pro diversa rerum, tempo-
 ris, commodique sui ratione nunc Ca-
 tholicis, nunc Protestantibus faveret,
 imo utramque Religionem insuperhabita
 dogmatum contrarietate, quam ad
 Scholasticas quæstiones rejecerat, con-
 cor.

cordare satageret, dummodo Catholici Sæc. XVII.
A. C. 1625.
despoticum Pontificis Imperium, quale
falso inter Catholicæ Religionis dog-
mata reposuit, Regiæ suæ auctoritati
inimicum abrogarent.

Ceterum Jacobus amplæ eruditio-
nis suæ monumenta posteris non pauca
reliquit, quæ Guilielmus Montacutus
Winthoniensis Episcopus, & Sacelli
Regii Decanus Londini anno Christi
millesimo sexcentesimo decimo nono
primis typis sub nomine *Operum Regio-
rum* edidit, ejusque Filio Carolo I. nun-
cupavit: In his autem continentur
primo *Paraphrasis in Apocalypsin*. II. *Pia
Meditatio in Apocalypsin, & capitis de-
cimi quinti versus ex libro tertio Regum*.
III. *Dæmonologia*. IV. *Institutio Prin-
cipis ad Henricum ejus Filium*. V. *Jus
liberæ Monarchiæ*. VI. *De Abusu Ta-
bacci lusus Regius*. VII. *Conspiratio Sul-
phurea*. VIII. *Apologia pro juramento
fidelitatis*. IX. *Admonitio ad omnes Prin-
cipes*. X. *Catalogus mendaciorum Torti*.
XI. *Protestatio Antivorstiana*. XII. *Re-
sponsio ad Epistolam Cardinalis Perronii*,
quæ tamen Isaaco Casaubono adscri-
bitur. XIII. *Variae Orationes in comi-
tiis habitæ*, denique. XIV. *Meditatio in
orationem Dominicam*.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

§. LXVI.

Calumniæ contra Catholicos ab Anglicana Curia Carolo Regi propositæ.

Ruthworth
Vol. 1. p. 181.
Salmon
Chron.
d' Angl. t. 1.
pag. 191.

Justis de more Jacobo Regi persolutis Carolus ejus Filius, primus hujus nominis Angliæ Rex die sexta Aprilis consensu folio presse vestigia Patris sui sequebatur, unice eo intentus, ut Regiam auctoritatem nequidem a suo Senatu dependentem sibi assereret, atque Imperatori, & Bavarix Electori Palatinum eriperet. Postquam igitur Henrieta Ludovici Galliarum Regis Soror, quæ procurante Chevreusio Duce Parisiis Carolo nupserat, die vigesima sexta Junii Londinum advenerat, Rex biduo post statim comitia habuit, in quibus ad imminens bellum ab utraque Curia necessarias pecuniarum suppeditas postulabat: Peropportuna hæc Puritanis erat Catholicos opprimendi occasio, qua Regem, si petita obtinere vellet, sanguinariis eorum consiliis ancillaturum sperabant. Igitur utriusque Curix Senatores Londini prius habito inter se colloquio die vigesima octava Junii vehementer querebantur, quod Religio Catholica non modo tolleretur, sed etiam contra disertam Re-

gis pollicitationem protegeretur; nec- Sæc. XVII.
 non Catholicis juramentum præstare A. C. 1625.
 recusantibus venia daretur, inde vero
 justitiæ cursus, legumque in eos lata-
 rum executio sifteretur: His ita inter
 se agitis demum Regi libellum sup-
 plicem contra Catholicos offerebant,
 hujus tenoris.

„Rex potentissime.

„Quoniam ad firmandum solium
 „tuum, pacem, populique tui prosperi-
 „tatem conservandam nihil validius est,
 „quam Religionis integritas, unitas-
 „que, ita Nos in hisce comitiis congre-
 „gati pro officii nostri ratione Regiæ
 „Majestati tuæ exponere cogimur gra-
 „via oppido pericula, quæ ex Papis-
 „mi augmento huic Regno imminere
 „possent. Horum veras esse causas,
 „& Remedia his opponenda censemus
 „sequentia.

Periculosus est Papismus, quia

- I. „Papistis firmum fixumque est, no-
 „stram Religionem, Regnumque
 „evertere; hunc finem, ut asse-
 „quantur, continuo desudant; &
 „Papistarum Doctores ac Recto-
 „res suis instillant, quod hac ever-
 „sione Deo obsequium præstent.

N 4

II.

Sæc. XVII. II.
A. C. 1625.

„Ab exterorum Principum, qui Re-
„giæ tuæ Majestati, ejusque Regno
„infern sunt, imperio dependent
„Papistæ.

III. „Aucto Papismo hæc pernicioſa
„confilia quiscunque, qui factionis
„adeo potentis Antesignanum age-
„re voluerit, nullo negotio exequi
„poterit.

*Præcipuæ cauſſæ aucti Papismi
sunt hæc:*

I. „Negligentia in exequendis edictis
„contra Jesuitas, Seminariorum Sa-
„cerdotes, & Papistas *Recusantes* pro-
„nuntiatis. Hæc negligentia partim
„ex conniventia Senatus Regii,
„partim ex vitio legum, & Mini-
„strorum, quibus legum executio
„commissa est, ortum traxit.

II. „Interpellationes exterorum Prin-
„cipum per suos Oratores in Papi-
„starum favorem factæ.

III. „Frequens Papistarum concursus
„ad Londinensem Urbem, eorum
„colloquia & conventicula ibidem
„habita.

IV. „Arrogata ædes & Oratorum Sa-
„cella palam accedendi libertas.

V. „Sollicitudo, qua Papistæ Filios
„suos ad exteras Regiones, ut in
„Seminariis Papisticis instituatur,
emi-

„emiserunt, nunc vero aliquo ab-Sæc. XVII.
 „hinc tempore pro Anglicæ juven- A.C. 1623.
 „tutis institutione ejusmodi Semi-
 „naria fuere multiplicata.

VI. „Institutionis defectus, unde acci-
 „dit, quod in pluribus Regni locis
 „subditi Regii in sua Religione non
 „satis sint instructi.

VII. „Facilitas Papistarum libros ty-
 „pis edendi, ac divulgandi.

VIII. „Publica munia Viris erga Reli-
 „gionem minus affectis, aut Papi-
 „starum factioni faventibus, vel fa-
 „vere valentibus, vel forte etiam
 „adhæsuris concessa.

*Remedia adversus hoc malum violen-
 tum & periculosum.*

I. *Juventus a Magistris idoneis & erga
 Religionem propensis in fidei doctrinis
 sedulo imbuatur, ac propterea Episcopi
 in Magistrorum mores inquirent, & su-
 spectos ejiciant, ne forte Catholici, dis-
 simulata Religione sua adolescentes per-
 vertant, & ad sua Seminaria trans-
 mittant.*

Hoc remedium Rex ratum habuit,
 ejusque executionem Archiepiscopis
 demandavit.

Sæc. XVII. II. *Vetus Disciplina* (*) in binis Regni
 A. C. 1625. *Universitatibus, quæ sunt celebres do-*
scientiæ & virtutis Seminaria, re-
stauretur.

Anniente Rege, id Cancellariis in-
 junctum est.

III. *Verbum Dei ubique prædicetur, et*
propterea Episcopi de Ministris doctis
provisque provideant, nec Rex plura
uni beneficia conferat, nec in Residen-
tia dispenset, sed beneficia idoneis con-
ferat.

Concessit Rex, ut Ministri etiam su-
 spensi reassumantur, dummodo sint
 quieti, nec Ecclesiæ Regimini disfor-
 mes: insuper hodieum nulli Ecclesiæ-
 stico plura quam duo beneficia conce-
 di statuit, denique Senatores admo-
 nuit, ut Prædicantibus de congruo
 victu provideant.

IV. *Non transmittantur Filii ad Semina-*
ria transmarina, & absentes revocentur,
illi vero, qui cum Regni dispendio ad
ejusmodi Seminaria sustentanda quovis
pactò concurrunt, severe puniantur.

(*) Si de Calviniana disciplina loquuntur
 hi Senatores, hæc plane adhuc juvenis est,
 si vero de Catholica, quæ ante Calvinianam
 per plurima sæcula vixit, cur eam in Ca-
 tholicis reprehendunt, quam tamen ab ipsis
 didicerunt?

Ad hæc Rex, in omnibus Regni Sæc. XVII.
Portubus sedulo invigilari, absentes A.C. 1625.
revocari, & Seminariorum Patronos
juxta leges castigari præcepit.

V. *Papistæ recusantes arceantur ab Aula,
& Angli Catholici non admittantur
ad Reginæ servitium.*

Id se facturum spondit Rex, si con-
cursus Recusantium fieret, nec subdi-
tum ex Papistis recusantibus ad Reginæ
obsequium admissum iri.

VI. *Omnes leges in Jesuitas Sacerdotes
&c. latæ executioni dentur, & præ-
fixa die Regno expellantur, severissime
castigandi, si redire præsumpserint;
nullatenus Catholicis cum Regiis subdi-
tis conferre liceat, ut Religionis depra-
vatæ contagio (*) evitetur: nec etiam
Catholico carcerum custodia confera-
tur.*

Cuncta hæc remedia placuere Regi.

VII. *Nullus a Romana Sede dependens Or-
dines conferat, aut erga Regis subdi-
tos Ecclesiastico munere fungatur.*

VIII.

(*) Deus vero Anglos hoc anno tam vio-
lenta contagione castigavit, ut unico hoc
Mense Junio triginta quinque millia, qua-
dringenti & septendecim Cives absumpti
fuerint.

Sæc. XVII. VIII. *Alienatio, qua Bona immobilia Re-*
A. C. 1625. *cusantibus vel dono data vel ad usum*

concessa, per Regios Advocatos nulla
declaretur.

IX. Regni leges contra Papistas effe-
 ctui dentur, atque in eos excom-
 municatio vibretur, a qua sub obtentu
 exterioris submissionis vel publicæ satis-
 factionis non absolvantur.

X. Papistæ, aut de Catholica Religione
 suspecti a publicis officiis excludantur.

XI. Si de sua pertinacia sunt convicti
 vel suspecti armis spolientur.

XII. Londino excedant ad assignatas urbes
 suas, a quibus quinto lapide egredi, eis
 non liceat.

XIII. Subditi natione Angli non permittan-
 tur accedere ædes vel Sacella exterorum
 Legatorum, vel aliorum.

XIV. Petulantia in veræ Religionis con-
 temptum commissæ severe puniantur.

XV. Eadem apud Hibernos etiam obser-
 ventur.

Cuncta hæc remedia Rex rata ha-
 buit, petitam pecuniarum vim oppres-
 sione Catholicorum emere coactus: At-
 tamen si horum Senatorum postulata
 fuerunt æqua, & ipsi jure merito Ca-
 tholicos tam violenter vexarunt, quo
 jure Protestantes arma sumpsere in Cæ-
 sarem, ceterosque Principes, ex eo,
 quod a suis ditionibus Sæctarios rebel-
 les,

les, læsæ Majestatis reos, belli, effusi Sæc. XVII.
sanguinis humani, atque innumerabi- A. C. 1625.
lium calamitatum Authores expulerint,
ac Religionem Catholicam ab ipsis vi
iniqua eliminatam reduxerint.

Porro Carolus Angliæ Rex ne hac
quidem sua indulgentia arrogantes ut-
riusque Curiae Senatores ad sua vota
inclinare poterat; hi enim pro erogan-
dis subsidiis in bellum, ad quod tamen
ipsemet Senatus Jacobum Regem inci-
taverat, adeo non solliciti erant, ut
totum comitiorum tempus unice in e-
vertenda Religione Catholica & in di-
scutiendis Nationis oneribus infumerent,
simulque in Buchinghamum, ceteros-
que Regis Ministros acriter inveheren-
tur. Cum ergo Rex in primis Regni
sui auspiciis Regiam suam auctoritatem
tam luculenter a suis subditis Prote-
stantibus vilipendi cerneret, comitia
dissolvi jussit.

§. LXVII.

*Contentio inter Philippum Treviren-
sem Archiepiscopum & Abba-
tem Sancti Maximiani
exorta.*

Sub idem tempus Philippo Trevirensi *Theatr. Eu-
Archiepiscopo atque Electori per-rop. p. 896.
molesta nascebatur contentio; Post- Lotich. rer.
quam Germ. p. 446.*

Sæc. XVII. quam enim mortuo Petro locupletissimi
A. C. 1625. Monasterii ad S. Maximinum Abbate

Massen. An-
nal. Trev.
lib. 24.

Benedictino Agritius Rechingen subro-
 gatus fuerat, summus Pontifex hujus
 electionem tanquam minus Canonicam
 declaravit, ac die quarta Februarii
 diploma concessit, vi cuius Philippum
 Trevirenses Episcopum, quamdiu vi-
 xerit, Commendatorem nominabat,
 tertia duntaxat proventuum parte cum
 suis oneribus Monachis relicta. Hoc
 igitur diplomate fretus Archipræsul mox
 Abbatis jura possessionesque sibi vendi-
 cabat, reclamante Agritio, cunctis-
 que Cænobitis, qui utpote libera Im-
 perii membra ad Imperatorem hujus
 Cænobii Protectorem, necnon ad Lu-
 xenburgicos confugerunt, moxque ab
 his milites, a Cæsare vero literas im-
 munitatis Imperialis vindices impetra-
 runt, non sine magno patriæ damno.
 Nil tum reliquum erat Archiepiscopo,
 nisi sacrum fulmen in Cænobitas vi-
 bratum, quod tamen hos minime ter-
 ruit, utpote Cæsaris & Hispani Regis
 patrocinio tutos: Ferdinandus enim
 mitis alias atque ad offensionem tardus
 die quarta Julii Electorem ab usurpata
 possessione avocare nitebatur, eidem ex-
 ponens, quod lis circa Abbatiae pro-
 „ventus necnon juris cognitio potiori
 „jure ad Cæsarem, quam ad Pontifi-
 cem

„cem & Archiepiscopi jurisdictionem **Sæc. XVII.**
 „pertineret, proin hoc jus profanum **A. C. 1625.**
 „Cæsari eripi, atque ad Romanam Se-
 „dem transferri non deceret, parceret
 „igitur cultui Divino, qui his turbis
 „pessumiret, parceret Cæsaris eminen-
 „tiæ, cujus auctoritatem contemneret,
 „salcemque immitteret, parceret quo-
 „que Majorum Instituto, cui adversa-
 „retur, & demum nomini Catholico,
 „ac inprimis honori Ecclesiastico par-
 „ceret., Verum Archipræsul paucis
 respondit, quod Pontificia sententia
 executioni data citra Apostolicæ Sedis
 injuriam retractari non posset; cum
 ergo hæc causa jam pridem Romæ fuisset
 ventilata, ac insuperhabita Cænobi-
 tarum provocatione ad eandem Sedem
 Romanam devoluta, Pontifex in Archi-
 episcopi favorem sententiam dixisset, ipse
 a possessione legitime decreta atque a-
 dita recedere non valeret: Si autem
 de æqua hujus causæ cognitione du-
 bium quoddam Cæsari esset, ipse co-
 ram venire, remque exactius exponere
 paratus esset. Ea res, bilem movit Fer-
 dinando, unde Cænobii defensionem
 Isabellæ Belgarum Principi commisit,
 cujus jussu legiones contra Electorem
 immissæ omnem Provinciam cis-Mo-
 sellanam invasere: Luxemburgici quo-
 que vicinas ditiones exactionibus pane
 exhausterunt.

§. LXVIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. LXVIII.

Archiepiscopus ad renuntiandum Abbatiae compulsus.

Massen. l. c. Aderat eo tempore Philippo Electori præfens Nuntius Apostolicus Petrus Aloysius Carafa, qui eidem, ut junctum suo in Abbatiam cederet, author extitit, ne Cæsaris, Hispanique Regis pressus odiis, Gallorum arma contra hos sub defensionis obtentu concitaret. Igitur Philippus, ne ejus subditi violentia militari, totque calamitatibus ultro citroque datis diutius premerentur, Nuntii monitis morem gessit, atque exeunte hoc anno ad Witliacam civitatem suam profectus, die decima Novembris Commendatoris officium in Romani Pontificis manus, potestatemque resignavit, datis hanc in rem publicis hisce literis: „Nos . . . cum orta „nuper controversia, intuitu Abbatie „S. Maximini prope civitatem Trevirensis, nos eam virtute Pontificii Diplomatis sub onere pensionum eo contentarum, titulo commendæ ad nos spectare contendissemus, atque ex „adverso Electus, ceterique Religiosi „ejusdem Monasterii hoc nomine apud „suam Sanctitatem, Majestatem Cæsaream, præcipue vero apud Serenissimam

„Serenissimam Infantem Hispaniarum Sæc. XVII.
 „Isabellam, cui nomine Regiæ Maje- A. C. 1625.

„statis Catholicæ, & Ducatus Luxenbur-
 „gensis, protectio memoratæ Abbatix
 „incumbit, conquesti fuissent: conten-
 „dentes, eam cum pensionibus gravari,
 „aut commendæ titulo concedi non po-
 „tuisse, citra præjudicium privilegio-
 „rum sacri Romani Imperii, dictæque
 „Abbatix. Nos Philippus Christo-
 „phorus Archiepiscopus antedictus desi-
 „derio præfatorum Principum morem
 „gerere, & studio pacis difficultatibus
 „nos explicare cupientes, studuimus
 „memorato diplomati, omnique juri,
 „ac titulo commendæ, quod virtute e-
 „jusdem super memorata Abbatia, no-
 „bis competeat, aut competere pote-
 „rat, renuntiare, prout bona fide, &
 „meliori modo, formaque, qua id fieri
 „potest, omnino renuntiamus, tenore
 „præsentium consentientes, ut in vim
 „Procuratorii, quod eo nomine expe-
 „diri curavimus, eadem commenda,
 „observatis Solemnibus, in manus suæ
 „Sanctitatis resignetur, hoc fine, ut
 „præfatum Monasterium eo loci, sta-
 „tusque reponatur, quo erat ante im-
 „pretationem diplomatis ejusdem, ir-
 „ritis, quæ in contrarium acta sunt,
 „signanterque processu executorio, pro
 „adimplerione prædictorum omnium,

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

○

„Nos

Sæc. XVII. „Nos proprio nomine, & manuali sub-
 A. C. 1625. „scriptione, Sigillique nostri impressio-
 „ne in verbo principis obligantes.

Verum Maximiniani Cænobitæ, cum Electoris resignationi minus fide-
 rent, ad Ferdinandum Cæsarem sup-
 plices, impetrarunt, ut rescissa senten-
 tia, quam Mathias Imperator olim an-
 no hujus sæculi decimo tertio contra
 Abbatem pro Electore pronuntiaverat
 novo diplomate Abbatia Imperii libe-
 tate donaretur, & Regalia Abbati con-
 cederentur. Electore autem ad Ca-
 meram Spirensē provocante, Cæsar
 Regalia jura Agritio Abbati confirma-
 vit: quo comperto Pontifex per eun-
 dem Carasam Nuntium suum sese huius
 Cæsaris indulto opposuit, eoquod in
*Ecclesiastica dignitate constitutis Cæsar jura
 Regalia permittere non soleat, nisi prius
 eos Papa confirmasset, cum autem infra
 per Moguntinus Archipræsul & Elector
 Cæsaris partes tueretur, declarans
 quod Cæsar fecisset, quod ex more &
 consuetudine Imperii fieri solet, qua Ec-
 clesiasticis Prælati electis etiam ante Con-
 firmationem ab Ultramontanis in urbe ob-
 tentam (ne suspensa Confirmatione iustitia
 negligatur) non regalia quidem ipsa, sed
 regalia administrandi indultum, ad deter-
 minatum tempus, in favorem iustitiæ con-
 ceditur, hinc facta hac declaratione*
 Cæsa-

Cæsarisque favore tutus Abbas, inter-
gram reddituum possessionem sibi vendi-
cabat. Verum quinto post anno Cæ-
nobitæ a Spirensi Judicio tanquam Ar-
chiepiscopo subjecti parere, atque ab im-
plorando exterorum Principum patro-
cinio desistere jussi fuere: Hac igitur
sententia fretus Archipræsul, Religio-
sos sub arbitrium obsequiumque suum
adigere intentus, eos expellere statuit,
qui tamen Electore ab Hispanis capto
reversi sunt, quamvis postea anno
Christi millesimo quadragesimo sexto
idem Philippus Archiepiscopus ex capti-
vitate redux illos, qui eidem tanquam
Commendatori subjectionis juramen-
tum exsolvere recusabant, armata mi-
litum manu e choro abstractos, cellis
inclusos, mutuoque congressu prohibi-
tos inedia ad obsequendum impellere
conatus est, aqua tantum & pane, eo-
que sat parce subministrato: Demum
vero omnibus, cum constantes suo juri
inhærerent, e monasterio & Ecclesia
eliminatis, totaque Diœcesi exulare
jussis, alios Religiosos e Præmia evo-
catos substituit.

§. LXIX.

*Parisiæ Facultatis Theologicæ cen-
sura adversus Joannis Kunt-
vathi librum.*

O 2

Edi-

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

*Argentre
coll. Jud.
t. 2. p. 163.*

Ediderat quidam Lipsiensis Theologaster librum, quem inscripserat: *Amphitheatrum Sapientiae &c.* cum autem nonnulli in eo pernicioſa, blaſphema, impia, atque in fide periculosa contineri, Sacrae Facultati Parisiensi significarent, hæc eundem librum tribus Sorbonæ Doctores examinandum commisit, quorum iudicio in comitiis proposito eadem Facultas die prima Februarii ſequentem tulit cenſuram die prima Martii confirmatam: *Univerſi Catholicae fidei cultoribus ſacra Theologia facultas Pariſienſis. Quoniam eo ipſo omnia probare, quod autem bonum eſt tenere debemus, ne, dum hæreticæ pravitate antidotum quaerimus, ſecreta Diabolicae impietatis arcana admittamus; ideo cum paucis abhinc menſibus ad Catholicorum manus perveniſſet pernicioſiſſimus quidam Liber primo nonnullis, deinde pluribus variarum Scripturae Sacrae Sententiarum per gradus Septem explicationibus, ac demum Corollariis aliquot conſtans, cui Titulus Amphitheatrum Sapientiae æternæ Solius veræ Chriſtiano - Cabaliſticum Divinae magicum, necnon Phyſico Chemicum, tertrimum Catholico, Inſtructore Kunvath Lipſ. Theoſophiæ amatore fideli, & medicinæ utriusque Doctore. Hinc Præſata Theologiæ Facultas ſingulis per nonnullos ad hoc ſpecialiter deputatos Doctores*

dores ad amissum perlectis, & examinatis, Sæc. XVII.
 omnium Magistrorum consensu, censuit, A. C. 1625.
 tam explicationes illas ut sonant, quam
 Corollaria prout jacent, tum Librum ipsum
 esse dammandum, maxime quod impietati-
 bus, erroribus, hæresibus scatens, & con-
 tinua locorum Sacrae Scripturae profana-
 tione Sacrilega contextus, augustioribus
 etiam Catholicae Religionis mysteriis abu-
 tens, demum Lectores ad secretas, scelera-
 tasque artes sollicitet. Quare pestiferum
 opus nec sine fidei periculo, aut Religionis
 detrimento, vel pietatis damno passim legi,
 neque tuto in publicum divulgari posse
 judicavit.

§. LXX.

*Trecoriensis Episcopi contentio ad-
 versus suos Canonicos.*

Anno priori Guido Trecoriensis Epi-^{Argentre}
 scopus in Britannia minoris Pro-l. c.
 vincia quædam ediderat Statuta Syno-
 dalia, in quibus nonnullos casus suæ
 reservabat jurisdictioni, reclamante suo
 Capitulo: cum autem Episcopus rem
 suo arbitrio decidere nollet, die vige-
 sima quarta Januarii datis ad Gama-
 chium Professore Regium literis de-
 super judicium Facultatis Theologicæ
 postulabat, exponens, quod i. publi-
 cam Blasphemiam juxta Turonensem

Sæc. XVII. Synodum sibi reservavit, ejus vero Canonici propugnent, quod ejusmodi Blasphemia, etsi valde atrox & frequens esset, duntaxat *in foro externo* reservari valeat. II. Violationem voti solemnitis castitatis & continentiae Sacris Ordinibus annexæ, Canonici autem opponant, dubium esse, an ejusmodi votum dici valeat solemne. III. Sacrilegium ex furto rei Sacræ tam in profano, quam Sacro loco: Capitulum vero respondeat, furtum rei profanæ in loco Sacro, vel Sacræ in loco profano saltem juxta leges civiles non esse sacrilegium. IV. Fraudem, qua aliqui usum tituli ad Ordinem Presbyteratus initiatis impediunt, ac *ipso facto* eorum Ordinem suspectum reddunt: pro hac doctrina Canonem vel Authorem quemdam fore citandum, affirmant Canonici. V. Præterea statuit Episcopus, quod nullus Rector vel Capitulum Episcopalia munia, v. g. generales absolutiones publice in feriis secundis, quartis & sextis in quadragesima dare, & exercere valeat: Capitulum vero id posse asseruerit, eoquod in Ecclesia duplex esset absolutio, Sacramentalis & Cæremonialis. Igitur circa hasce propositiones Episcopus Sorbonæ Doctorum judicium & censuram postulabat, ut veram Doctrinam contra Capituli

pituli sui sententias propugnare posset. Sæc. XVII.
 Cum vero hæc lis inter Episcopum ejus- A. C. 1625.
 que Capitulum mota ad Ecclesiasticum
 forum pertineret, Facultas haud re-
 spondendum censuit.

§. LXXI.

*Controversia inter Leonensem Epi-
 scopum, & Stephanum Luytreum
 Parisiensem Doctorem.*

Sub idem ferme tempus convocaban- *Argentre*
 tur Lutetiam Parisiorum quovis de- *p. 165.*
 cennio consueta Cleri Gallicani comi- *Bullar. Car-*
 tia, quibus Richelius, Rupifocaldius, *mel. tom. 3.*
 & Valeta Cardinales, necnon octo *p. 489.*
 Archiepiscopi, triginta Episcopi, &
 inferioris Ordinis centum Prælati in-
 tererant. Plura in his comitiis agita-
 bantur pro restauranda Ecclesiæ disci-
 plina, præcipue vero prælegebatur e-
 pistola Leonensis Episcopi contra Ste-
 phanum Luytreum Nannetensis Eccle-
 siæ Decanum: Ingens enim inter am-
 bos fervebat contentio, cujus origi-
 nem ab alto repetere oportet. Anno
 Christi millesimo sexcentesimo vigesi-
 mo secundo Mense Junio reformati
 Carmeli Moniales in Leonensi Diæcesi
 Monasterium erexerant, accedente E-
 piscopi consensu, & approbatione Gre-
 gorii XV. summi Pontificis, qui edito

Sæc. XVII. diplomate Apostolico ejusdem Episcopi
 A. C. 1625. Officialem jusserat, ut Patribus Carmelitis Excalceatis curam & regimen harum Virginum assereret, easque illorum directioni & obsequio subiceret. Huic concessioni Pontificiæ innixæ Moniales, quæ prius in Trecorienfi Diocesi Asceterium construxerant, in domus & Ecclesiæ suæ possessionem auctoritate Episcopali immittebantur: Cum autem Rupifocaldius Cardinalis, qui cetera omnia pene Monasteria sibi subiecta, atque ad suæ directionis normam restaurata voluit, Terebianas Superioribus sui Ordinis subijci ægerrime ferret, re ad Papam delata ab eodem diploma impetrabat, vi cujus Jacobus Gallemantus, Andreas Duvallius ac Petrus Berullus Congregationis Patrum Oratorii supremus Moderator pro omnibus Carmelitani Ordinis Monialium Monasteriis erectis vel deinceps erigendis Superiores, Administratores, & Visitatores nominabantur, & nominatim præfatæ Moniales Patris Berulli jurisdictioni subiectæ fuerant. Hæ tamen pristino suo juri ex Pontificiis litteris quæsito insistentes, Romam die decima nona Maij supplices recurrerunt: Verum nequidem expectato hujus promotionis successu pauperes hæ Virgines e suo Conventu vi propelluntur, atque

atque ad Morlacensis civitatis suburbium Sæc. XVII.
 confugiunt, ubi tamen tot pietatis, A. C. 1625.
 charitatis, ac virtutum exercitiis in-
 cumbebant, ut suo exemplo omnium
 civium animos in se raperent, & il-
 lius Provinciæ Nobilium benevolentiam
 sibi conciliarent. Hos inter Surdeac-
 us Comes Renati Leonensis Episcopi
 Parens miseratione tactus eisdem Mor-
 lac domum suam necnon in arce Bre-
 stiana Sacellum dono dedit, & Con-
 ventum fundavit, dotavitque, ac ipse-
 met Episcopus die decima Aprilis Pon-
 tificio habitu ornatus Nobiles duas Vir-
 gines sacra Ordinis veste induit: De-
 mum ut stabilis & firma esset hujus
 Asceterii institutio, summo Pontifici
 supplicatum, quatenus eandem sua
 quoque auctoritate firmaret, qui etiam
 transmissio diplomate rursus has Virgi-
 nes Ordinis sui Patrum directioni ac
 jurisdictioni subjecit, hisque, ut illas
 acceptarent, præcepit: re comperta
 quantocius Berullus aliud diploma ab
 Urbano VIII. Papa die vigesima De-
 cembris anno hujus sæculi vigesimo
 tertio obtinuit, vi cujus hæ Moniales
 ejus directioni sese subicere jubeban-
 tur, interminata anathematis poena,
 si parere renuerent. Impetrata hac
 Bulla Stephanus Luytreus tanquam
 Rupifocaldii & Valetæ Cardinalium
 O 5 Sub-

Sæc. XVII. Subdelegatus Monialibus Morlaci ha-
A. C. 1625. bitantibus indixit, ut intra novem die-
 rum intervallum sese Berulli obsequio
 subjicerent, secus, sacro fulmine per-
 cellendæ: Hæ ergo libellum supplicem
 anno sequenti die decima septima Maij
 Luytreo porrexere, efflagitantes, ut
 obedientiæ, qua sese Ordinis sui Superi-
 oribus obstrinxerunt, voto solveren-
 tur, vel eis amplius ad summi Pontificis
 pedes recurrendi spatium indulgeretur.
 Ast Luytreus spreta harum supplica-
 tione eis significabat, nil ipsis reliquum
 esse, quam obedientiæ meritum, tem-
 pus quoque ipsis præstitutum ad hoc
 esse sufficiens. Dein illarum provoca-
 tionem ad Pontificem omnino irritam
 declarabat, ac nominatim Margaritam
 a S. Francisco, Theresiam Angelicam
 a S. Joseph, Beatricem a Conceptione,
 Gertrudem a Jesu Maria, Annam The-
 resiam a Jesu, & Margaritam a Matre
 Dei die duodecima Aprilis ab Ecclesiæ
 communione repulit, easque die un-
 decima Maij ex conventu suo adhibitis
 armatorum vi expulit. Nec his con-
 tentus insuper omnibus Ecclesiasticis
 indicta anathematis poena *ipso facto in-
 currenda* interdixit, ne hisce Monialibus
 ullum Sacramentum, nequidem, nisi
 prius poenitentiam egerint, in mortis
 articulo administrarent: Insuper etiam
 Arcis

Arcis Brestanæ Sacellum & chorum *Sæc. XVII.*
 Pontificio interdicto affecit, Episcopo *A. C. 1625.*
 autem, ne deinceps his Monialibus fa-
 veret, *sub pœna suspensionis ipso facto*
incurrendæ, inhibuit, necnon sub pœna
interdicti ingressus Ecclesiæ ipso facto in-
currendi injunxit, ut promulgato edicto
 omnibus suis Ecclesiasticis, ne præfa-
 tis Religiosis ullum Sacramentum ad-
 ministrarent, vetaret, atque in Ecclesia
 Parochiali Brestana, necnon in Cathed-
 rali, aliisque tribus vicinis Ecclesiis in-
 tra decem dies hanc sententiam post
 solemnem Concionem promulgari cu-
 raret, secus *irregularitatem* incursum
 esset: Præterea Leonensem Ecclesiam
 Cathedralē, quamdiu hæ Virgines
 adhuc diris devotæ in Diæcesi perman-
 suræ essent, Divinis interdixit.

§. LXXII.

Renati Leonensis Episcopi querelæ
contra hanc sententiam.

Hujus Sententiæ severitas intimo do- *Argentre*
 lore affecerat Leonensem Episcopo. *l. c. p. 168.*
 pum, unde ad totum Clerum Galli-
 canum in comitiis congregatum desu-
 per questus, ita perorabat: „Dignitas,
 „quam in Ecclesia teneo, necnon offi-
 „cii mei ratio deposcit, meque obstrin-
 „git, ut de violentia non minus iniqua
 „quam

Sæc. XVII. „quam temeraria æque ac nova, &
 Sæc. 1625. „hactenus non audita Diæcesi meæ il-

„lata vos commonefaciam: Si unice
 „de privato meo ageretur honore, id
 „haud gravate ferrem; verum hoc e-
 „jus conditionis malum est, ut exinde
 „Ecclesiasticæ Hierarchiæ everfio, ex-
 „tremus dignitatis, potestatis, totius-
 „que Episcopalis auctoritatis contem-
 „ptus oriri posset, quod omnibus in
 „communi æque ac singulis cordi esse
 „deberet: Omni reprehensione dignus
 „forem, si ea, quæ nimio strepitu pa-
 „lam, & ubique innotuere, Silentio
 „meo sepelire, meumque gregem ex-
 „ponere vellem violentiæ unius homi-
 „nis, qui oves meas sine ulla ratione
 „extra Ecclesiæ ambitum projicere, at-
 „que innoxias Sacramentorum usu pri-
 „vare attentat, non sine maxima to-
 „tius Provinciæ, & Ecclesiæ offensione.

„Ex nuda rei gestæ relatione co-
 „gnosceretis, ad quam deplorandam con-
 „ditionem Ecclesia reduceretur, nisi
 „prompto obviaretur remedio: Vere ac
 „non sine lacrimis cum Propheta ex-
 „clamare possum: *Civitas Sancti tui facta*
 „*est deserta: Sion deserta facta est, Hu-*
 „*rusalem desolata est.* Fors fidei nostræ
 „hostes, qui hanc Provinciam circum-
 „dant, majori pietate ac miseratione
 „miserum hunc populum habuissent;

„si enim Monialium inobedientia velut Sæc. XVII.
 „tantæ inhumanitatis caussa obtendi- A. C. 1625.
 „tur, cur iniquo novi hujus furoris
 „torrente in simul abripitur totus Diæ-
 „cesis meæ Status Ecclesiasticus, om-
 „nisque populus mihi commissus, tan-
 „taque injuria, cujus reparationem
 „condignam nunquam sperare potero,
 „mihi contra omnes tam Divinas quam
 „humanas leges irrogatur? Causam
 „harum Sanctimonialium non tango,
 „nisi quatenus necesse est, ut injuriæ
 „mihi illatæ atrocitatem, atque impo-
 „tentis animi imprudentiam, qua Luy-
 „treus me sibi subjectum in Diæcesi
 „mea reddere, & totum Ordinem Ec-
 „clesiasticum contemptui exponere ni-
 „sus est, vobis ante oculos ponam.”
 Hæc præfatus rei gestæ seriem expo-
 suit, subjungens, quod in diplomate
 Pontificio *subreptionis* vitium deprehen-
 derit, cum in illo Monialium Procu-
 ratorem fuisse Romæ auditum, narre-
 tur, & tamen nullum omnino hæ Vir-
 gines constituerint: proin ipse juxta
 illam Pontificis Bullam antea his Vir-
 ginibus concessam, de cujus auctoritate
 nullum fuisset dubium, illas protexe-
 rit, omnesque violentias interposita sua
 auctoritate præpedire studuerit, donec
 Pontifex melius foret edoctus a Sacra
 Cardinalium Congregatione, ad quam
 Mo-

Sæc. XVII. Moniales postea provocaverant. „Nihilominus, prosequatur Episcopus, infu-

A. C. 1625. „perhabita hac appellatione Rupis-
 „caldius, & Valeta Cardinales Luy-
 „treum delegarunt, ut subreptitum
 „hoc Breve executioni daret, & irritum
 „Bulla his Monialibus concessa, ea-
 „censuris Ecclesiasticis, aliisque juris-
 „factique mediis velut rebelles eo ad-
 „geret, ut Gallemanti, Duvallii &
 „Berulli Regimini & administrationi
 „præcipue vero visitationi, correctioni
 „& Superioritati præfati Berulli sub-
 „jicerentur. Hos ego, inquiebat Ep-
 „scopus, non carpo; illos enim Viro
 „insigni probitate & eruditione con-
 „spicuos veneror, eosque nullatenus
 „illius, qui se eorum Procuratorem di-
 „cit, violentias approbaturos scio, nec
 „de Papæ Deputatis queror: æqua au-
 „tem mihi expostulatio est contra Luy-
 „treum, qui in omnibus Berullum in-
 „stigans, suæ delegationis auctoritate
 „tantopere abusus est, ut ex solo a-
 „gendi modo cognoscatur, quàm longe
 „ob intolerandam superbiam & priva-
 „tum odium ab officii sui limitibus ab-
 „scescit; prout jam olim adversus
 „Bituricenses Virgines Carmelitanas at-
 „tentaverat, desuper a quodam Viro
 „doctrina & probitate clarissimo acriter
 „reprehensus: adeo tamen inde haud
 „sa-

„sanior factus, ut bilem suam, quam **Sæc. XVII.**
 „in Bituricenses ad vota evomere non **A.C. 1625.**
 „poterat, in Morlacenses Carmelitas
 „cum majori severitate effundere con-
 „stitueret: Enimvero suarum partium
 „fuiſſet, me de potestate ſibi delegata,
 „necnon de novo Pontificis diplomate
 „certiorem reddere, illiusque execu-
 „tionem urgendi veniam a me petere,
 „qua denegata juris via procedere va-
 „luiſſet; ipſe vero peſſumdatis omni-
 „bus juſtitiae viis, & abjecta omni re-
 „verentia, cognito, quod ob peſtilentiae
 „graſſantis metum Religioſae hæ Virgi-
 „nes Morlaco ad Leonenſe Palatium
 „meum Episcopale confugerint, armata
 „manu, ac quadraginta militibus ſti-
 „patus, ſummo mane die undecima
 „Maij anno hujus ſaeculi vigefimo quarto
 „advolat, portamque pulſat, qua non
 „illico aperta hanc repulſam atrocis
 „rebellionis inculſat, & hiſce Virgini-
 „bus anathema, Palatio Episcopali,
 „Eccleſiae & Sacello interdictum, &
 „mihi irregularitatis notam intentat:
 „In hac autem agendi ratione trans-
 „greſſus eſt decretum Tridentini (*),
 „vi cujus nequidem Episcopo, multo
 „minus ſimplici Sacerdoti in aliena
 „Diæ-

(*) Seſſ. 6. c. 5. & Seſſ. 14. c. 8. de Re-
 format.

Sæc. XVII. „Diæcesi jurisdictionem exercere per-
 A. C. 1625. „missum: Violavit etiam omnes Chri-
 „stianæ charitatis leges; si enim, ut
 „par fuisset, mihi Breve Apostolicum
 „exhibuisset, ipsum admonuissem, ut
 „pias Virgines, ac fidelem populum non
 „servitudinis asperitate, ac objurga-
 „tionibus & rigore, mancipiorum mo-
 „re, sed tanquam filias familiæ Sacre
 „dirigeret, ac præcipue egregias hæc
 „Moniales, veluti Principes Regias lau-
 „guine Filii Dei redemptas respiceret
 „prout oportuisset. Hæc ipsa admonitio
 „Luytreato erat per Pontificis Breve
 „præscripta, ubi Papa motu proprio
 „eas ab omni censura, *si quas incurri-*
 „*sent*, absolvit, & ejusmodi censuras
 „duntaxat comminatur, quæ sobrie
 „adhiberi, non autem in abusum verti
 „debuissent; monuissem Deputatos Cat-
 „dinalis, ut in tanti momenti nego-
 „tio usitata charitatis & prudentiæ re-
 „media adhibuissent: etsi enim rigor,
 „qualis tamen non fuit, intervenisset,
 „hic non tyrannicus sed paternus esse
 „debuisset, seu ut ait S. Gregorius,
 „*etiam erga animalia severitas Pastorum*
 „*non sit animalis*. Præterea Luytraeus
 „se in prima hac sua expeditione bel-
 „lica oppido rudem exhibuit bellidu-
 „cem, dum suam anathematis senten-
 „tiam ita exorsus est: *Ego obtemperans*

„petitioni *Magistri Guilielmi Procuratoris*: Sæc. XVII.
 „Ita loquitur agricola in vineis enutri- A. C. 1625.

„tus, non autem Judex subdelegatus
 „& Doctor; vere autem nil aliud fe-
 „cit, nisi id quod ejus linguæ imposuit
 „hic Magister; insuper rebellionem in-
 „terpretatus est, eoquod ei summo
 „mane hora quinta clausi Asceterii
 „portæ non statim fuerint apertæ, non-
 „ne autem hæ Virgines, dum ignotum
 „virum quadraginta militibus stipatum
 „viderant, ferventibus Hugonotarum
 „motibus violentam aggressionem me-
 „tuere poterant? Quid autem mali fe-
 „cerunt portæ, & Episcopalis Palatii
 „mænia, quæ interdicto affecit? quo
 „jure indicta irregularitatis pœna, Ec-
 „clesiastici ad servandum ejusmodi in-
 „terdictum obstringi potuere? nonne
 „hac sententia memetipsum petebat,
 „ac pessumdata mea auctoritate mihi
 „injuriæ diu præconceptam inferre
 „intendit? nonne ideo me redarguit,
 „quod pauperes hæc Moniales Leo-
 „nio ejectas, atque ad arcem Brestanam
 „profugas in meas ædes Episcopales
 „receperim, & duas Nobiles Virgines
 „Sacro habitu induerim? Jam ergo
 „vestra æque ac mea agitur causâ, Il-
 „lustrissimi ac Reverendissimi Præsules;
 „Luytræus enim ignorantia & superbia
 „spiritu agitato, omnibus Ecclesiasti-
 „cis

Hist. Eccles. Tom. LVIII.

P

Sæc. XVII. „cis etiam Episcopis præcipere præsu-
A. C. 1625. „mit, cum tamen scire debuisset ex
 „Tridentino (*) quod inter ceteros Ec-
 „clesiasticos Episcopi primum locum
 „occupent, adeo, ut nequidem Episco-
 „pum accusare, Sacerdoti permillum
 „fuerit, & tamen simplex hic Sacerdos
 „me inauditum conculcatis omnibus
 „Divinis, humanisque legibus unice
 „ad Procuratoris petitem, sine causæ
 „cognitione, absque citatione, nec ex-
 „hibitis delegationis suæ literis, ve-
 „aliis legum præscriptis in propria mea
 „Diœcesi anathemate ferire audet, cum
 „tamen nequidem Episcopus alium Epi-
 „scopum diris devovere valeat. Enim-
 „verò sacri Canones mihi metipsi hunc
 „temerarium carcere plectendi facul-
 „tatem tribuunt; Reverentia tamen
 „erga Sacram Sedem, & Cardinales,
 „qui eum delegarunt, me retinuit, ne
 „Judex sim in propria causâ: Insuper
 „mihi præcipere ausus est, ut invali-
 „dam ipsius sententiam promulgem,
 „& de facta promulgatione intra de-
 „cem dies Procuratorem certiore red-
 „dam: evoluta autem temporis termi-
 „no ejus censuras & irregularitatem
 „me incurrisse, declaravit, proin infe-

(*) Sess. 25. c. 6. de Ref.

„riori me, quam hunc Procuratorem Sæc. XVII.
 „loco habuit, dum se huic *obtemperan-* A. C. 1625.
 „tem affirmavit, mihi autem *imperans*,
 „me suum Apparitorem constituit, &
 „ut meam promulgationem Procuratori
 „significarem, mihi injunxit, meamque
 „Ecclesiam, quamdiu hæ Moniales in
 „mea Diæcesi remansuræ essent, inter-
 „dixit, perinde ac si in mea potestate
 „positum esset, eas ejicere, & hære-
 „ticorum libidini exponere, meque cri-
 „minis, vindictam coram Deo & homi-
 „nibus clamantis reum reddere: igno-
 „rat etiam egregius hic Doctor misera-
 „bilis, quod *neque Ecclesia, neque civi-*
 „*tas excommunicari valeat, quodque so-*
 „*brie, magnaue circumspeditione excom-*
 „*municationis gladius sit stringendus.* Non
 „alia in me culpa fuit, nisi quod ea
 „patientia, qua hujus turbidi hominis
 „injuriam, cunctaque opprobria tole-
 „ravi, causa exstiterim, quod Cleri-
 „cis meis interdicto obtemperantibus
 „in solemni Pentecostes festo plusquam
 „quinque fidelium millia, quin rei Di-
 „vinæ interesse potuerint, non sine
 „gemitu ac lacrimis domum reverti
 „cogerentur. En! ita contristabatur Spi-
 „ritum Sanctum in illa die, qua qui-
 „libet Christianus eum adorare anhel-
 „labat: Hic erat deplorandus Ecclesiæ
 „meæ status, ad quem lividi unius
 P 2 „he-

Sæc. XVII. „hominis malitia meam Diæcesim re-
A. C. 1625 „duxit, in qua, dum meas oves pa-
 „scere constitueram, hic homo Ponti-
 „ficia auctoritate abusus, eas inhumana
 „sævitia jugulare præsumpsit: Hæc
 „injuria, hic abusus eo graviore poena
 „dignus est, quo luculentius in maxi-
 „mum totius Ecclesiæ præjudicium re-
 „dundat: Vos enim æque ac ego læsi
 „estis: meum ergo & vestrum defen-
 „dite honorem, resque ad debitum
 „revocate ordinem, statumque: Zela-
 „mini gloriam Dei, cujus iram evitare
 „non possemus, si tam horrendos &
 „execrandos ausus & violentias Epi-
 „scopali nostræ auctoritati, & innocuis
 „Virginibus Deo sacratis irrogatas im-
 „pune abire permetteremus.

§. LXXIII.

*Declaratio Cleri Gallicani in comitiis
 congregati, aliorumque Archi-
 episcoporum & Præsulum
 contra Stephanum
 Laytreum.*

*Argentre
 l. c.*

Perlectis hisce Leonensis Episcopi li-
 teris obstupere Cardinales, Ar-
 chiepiscopi, Episcopi, & Ecclesiastici
 omnium totius Regni Provinciarum
 Deputati in Parisiis comitiis congre-
 gati;

gati; hi ergo, specialiter hanc in rem Sæc. XVII.
A. C. 1625.
ad eandem Urbem convocatis ceteris

Archiepiscopis & Episcopis, die decima sexta Junii mentem suam declararunt, datis ad Renatum Leonensem Episcopum, ejusdem Ecclesiæ Decanum & Canonicos, necnon ad cunctos hujus Diæcesis fideles literis sequentibus: „Quæ in vestra Diæcesi contigerunt, adeo insolita nobis videbantur, ut nisi publicis firmata fuissent actis, vix vera esse credidissemus; tantæ enim præsumptionis, aususque impietate pleni exemplum nec priora subministrant sæcula. Ergo nostra ætate Sacerdos simplex ausus est in tua Diæcesi Ecclesiam Cathedralem, & Episcopalem domum interdicto subjicere, Episcopo irregularitatem comminari, eidem præcepta imponere, illum Ecclesiæ ingressu indignum proclamare, & per omnes hosce impietatis & audaciæ gradus eoque ascendere, ut te etiam ab Episcopalibus functionibus suspendere auderet. Quis non stupeat omnes hujus Viri inscitias, atque impietates! Quem non moveat interdictum alicujus Ecclesiæ Cathedralis, quæ tamen in Diæcesi centrum est communionis omnium fidelium, locus Deo longe acceptissimus, Sedes & tentorium Angelorum Tutelarium, &

Sæc. XVII. „Parochia Parochiarum, ubi Deus vo-
 A.C. 1625. „ta, precesque sui populi aure pro-

„niore exaudit: proin quæ absque to-
 „tius Diæcesis luctu ac mærore inter-
 „dici nequit? Si quis discutere vellet
 „ceteros omnes ausus, nunquam a quo-
 „dam Doctore attentatos crederet.
 „domum enim Episcopalem interdici-
 „cendo commercium & unionem Filio-
 „rum cum eorum Patre intercidit, &
 „communi Ecclesiæ consuetudini de-
 „rogavit, quæ potius has poenas laici-
 „quam Ecclesiasticis irrogat: Enormi-
 „insuper contemptu, arrogantia & a-
 „lienæ potestatis usurpatione dignita-
 „tem Episcopalem læsit, dumque Epi-
 „scopum suspendit, atque interdici-
 „subjecit, nonne simul declaravit, quod
 „non modo Episcopus divinum Sacri-
 „cium pro populo, precesque suas Deo
 „offerre, omnesque gratias & Bene-
 „dictiones, quæ per Episcopi manus
 „abundanter & liberaliter ab alto de-
 „fluunt, populo procurare prohibeatur
 „sed insuper, quod omnes Diæcesan-
 „fideles, quamvis hujus poenæ nun-
 „quam se dignos reddidissent, his gra-
 „tiis privati essent. Præterea schis-
 „ma ac dissensionem, qua coram Deo
 „nullum magis abominandum est cri-
 „men, invehere studuit, dum Eccle-
 „siasticos a suo capite, gregem a Pa-
 „store

„store, filios a Patre, & discipulos a Sæc. XVII.
„Magistro segregavit. „ A. C. 1625.

„Præter hosce autem ausus sacrile-
„ga & effræni licentia infectos luculen-
„tius adhuc suam audaciam & præ-
„sumptionem prodidit, suamque agen-
„di rationem pluribus, iisque illegiti-
„mis modis dehonestavit; primo enim,
„præterquam quod ob nequiter usur-
„patam in Episcopum potestatem, ir-
„rita sit ejus sententia, omnesque ce-
„teræ actiones, insuper causa extitit,
„ut non sine maxima nostri confessus
„indignatione inter Ecclesiasticos re-
„perti fuerint nonnulli, qui Patrifami-
„lias occluserint fores, ut eas latroni
„aperirent, vocemque Pastoris, ut lupi
„voci obtemperarent, contempserint
„necnon Mercenarii hujus audacia de-
„cepti, ab eo recesserint, quem tamen
„Deus eorum ducem & Magistrum po-
„suit. Ut ergo prompte hoc scanda-
„lum tollamus, ac schismatis incre-
„mento obsistamus, has literas ad te
„dirigere, necesse duximus, ut cuncta,
„quæ Luytreus contra tuum Palatium,
„Ecclesiam, & Personam egit, nulla,
„& irrita, ac sine lege, potestate, &
„contra Canones Sacros attentata de-
„claremus, proin, quantum in nobis
„est, cunctis Ecclesiasticis per pacem,
„quam Deus Ecclesiæ suæ reliquit,

Sæc. XVII. „præcipimus, & exhortamur, ut ejus-
 A. C. 1625. „modi temerariis interdictis & suspen-
 „sionibus flocci habitis Episcopi sui vo-
 „cem audiant, cum illo convenient,
 „apertisque Ecclesiæ foribus cultum
 „Dei restaurent, ut omnes Ecclesia-
 „stici eorumque populus cum Pastore
 „unitus universali Corporis Christi
 „communione & societate frui valeat.

§. LXXIV.

*Breve Urbani VIII. Papæ ad Car-
 dinales Rupifocaldium & Vale-
 tam hac in causa trans-
 missum.*

*Bull. Car-
 mei. tom. 3.
 p. 489.*

Tanta erat Parisini sacrique hujus
 conventus auctoritas, qua totus
 Ordo Ecclesiasticus Episcopalem digni-
 tatem vindicaturus, violentos Luytrei
 ausus improbat, ut hi, quorum cæ-
 ptam telam contexere intererat, nil
 intentatum, inausumque relinquendum
 censerent, quatenus Renati Leonensis
 Episcopi provocatio ad comitia Cleri
 Gallicani, factaque hujus declaratio
 velut summi Pontificis auctoritati in-
 juriosa depingeretur. Nec inanis erat
 apud Romanam Curiam horum cona-
 tus; quippe Urbanum VIII. eo adege-
 runt, ut die trigesima prima Julii ad
 Fran-

Franciscum Rupifocaldium & Ludovi- Sæc. XVII.
cum Valettam Cardinales sequens trans- A. C. 1625.

mitteret diploma. *Non sine gravi animi nostri molestia, accepimus, quod postquam dilectus filius Stephanus Louytre Decanus Ecclesiæ Nannetensis, uti a vobis in totum ad præmissa subdelegatus, Venerabili Episcopo Leonensi nonnulla contra Literarum prædicti Gregorii Prædecessoris, & Nostrarum hujusmodi tenorem, ad quarundam ejusdem Ordinis Monialium favorem attentati, & mandatis ipsius Stephani subdelegati parere recusanti, sub Censuris Ecclesiasticis præceperat, & successu eisdem censuris Ecclesiasticis innodatum forsân declaraverat, Ecclesiamque cathedralem Leonensem Ecclesiastico interdicto supposuerat, non solum præcepta & censuras hujusmodi contempserit, sed eo audaciæ devenerit, ut per nonnullos Archiepiscopos, & Episcopos ac Abbates, aliosque forsân Ecclesiasticos in civitate Parisiensi, aliorum negotiorum occasione congregatos Sententias, & censuras hujusmodi nequaquam jussu latis fuisse, declarari nulliter, & defactio non per modum judicii, sed per Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Abbatum, & Ecclesiasticorum prædictorum Sententiæ declarationem, non sine gravissimo Christi fidelium scandalo fecerit. Nos præmissis quantum cum Domino possumus, opportune providere volentes,*

Sæc. XVII. lentes, ac de singulari vestra fide, prae-
 A.C. 1625 dentia, integritate, Doctrina, & Catho-
 licæ Religionis Zelo plurimum in Domi-
 no confisi, vobis per præsentem injungi-
 mus, & mandamus, ut causam, & cau-
 sas appellationis, & appellationum
 Licentia, seu Decreto dicti Stephani ad
 effectum devolutivum tantum, quam ex-
 pressivum prædictorum cum omnibus
 & singulis earum incidentibus, depen-
 dentibus, emergentibus, annexis, & con-
 nexis, totoque negotio principali, au-
 thoritate nostra per vos vel alium, seu
 alios cognoscatis, ac sine debito, prout
 visum fuerit, terminetis, cum facultate,
 & potestate quoscunque etiam per edictum
 publicum, constituto etiam summarie &
 extra judicialiter de non tuto accessu, re-
 tandi, ac etiam sub Censuris, & pœnis
 Ecclesiasticis inhibendi, auxiliumque Bra-
 chii secularis, si opus fuerit, invocandi.

Præterea eundem Episcopum Leonem
 sem, si hoc a vobis humiliter petierit, a
 quibuscunque excommunicationis, aliisque
 Censuris, & pœnis Ecclesiasticis per eum
 ut præfertur, incurfis, imposita ei arbi-
 trio vestro aliqua pœnitentia Salutari,
 absolvendi, & liberandi, ac cum eo se-
 per irregularitate per eum, quia Censuris
 hujusmodi sic Ligatus Missam, & alia
 divina officia, non tamen in contemptum
 clavium, forsitan celebraverit, contractum
 dispen-

dispensandi, aliaque omnia & singula in Sæc. XVII. præmissis, & circa ea necessaria, & quomodolibet opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi. Ita summus Pontifex ad utrumque Cardinalem.

Die autem prima Augusti Petrus Bessius Theologicæ Facultatis Syndicus Præsulibus in comitiis congregatis totam hanc controversiam exposuit, cui Cardinalis Surdisius Archiepiscopus Burdegalensis, qui tum Præsidis vices obibat, respondit, quod Clerus Gallicanus gratum habeat Facultatis studium circa hanc litem ab illa impensum. Postea Facultas Luytreum comparere iussit, qui morem gerens, quæ inter se & Leonensem Episcopum circa Apostolici Brevis executionem contigissent, exposuit, ac subjunxit, hoc negotium esse summi Pontificis: quocirca Facultas etiam censuit, totam rem summi Pontificis iudicio esse relinquendam.

§. LXXV.

Aurelianensis Episcopi epistola ad Cleri Gallicani comitia circa hoc Pontificis Diploma.

Hoc diploma præfatis Cardinalibus *Argentre* secreto quidem fuerat transmissum, ac nullatenus Clero Gallicano in comi-

Sæc. XVII. comitiis congregato communicatum,
A. C. 1625. nihilominus illud ab adversa parte fuisse

impetratum, Gabrieli Albaspinæo Aurelianensi Epiſcopo ſignificabatur. Hic ergo die undecima Septembris hanc in rem Parisios ad Cleri Gallicani conventum hæſce literas perſcripſit: „Domum „reverſus literas Roma ad me datas „reperi, quibus ſignificatum, quod „ſummus Pontifex noſtram Declarationem omnino irritam declaravit: Supplex Regem adii, ac ter ad ejus alioquium admiſſus, illius erga nos perſecutionem imploravi, eoquod de re tanti momenti ageretur, ut exinde ingens timendum foret malum, quamenvis non ea mens noſtra ſit, ut propria auctoritate vel remedium opponere, vel quicquam absque Regii Senatus beneplacito attentare vellemus: Satis benigne Rex mihi reſpondit, ejusque Senatus in noſtram opem valde propenſum ſeſe exhibuit: quatuor igitur capita eidem ſupplex expoſui. I. Ut Legato, Papæ nuntio, Italis Doctioribus, Oratorii Patribus, & Senatus præſentibus inſolentias, temeritates, ignorantias, & Luytræi auſus oboculoſ ponere valeamus, indeque demonſtremus, quod noſtra declaratio nec in invidiam trahi, nec a Papa nobis non auditis irritari potuerit.

„II. Ut hoc diploma supprimatur, aut
 „Nuntio Romam misso mala, quæ in-

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

„de oriuntur, Legato exponantur, ea-

„propter eidem necessariam dedi instru-

„ctionem pro Oratore Romæ agente,

„necnon pro iis, qui desuper cum Le-

„gato collaturi sint. III. Si res hoc

„modo componi non posset, nobis fie-

„ret copia Concilii Nationalis, ut de

„remedio prospicere & Synodum Ge-

„neralem impetrare valeamus. IV.

„Ut denique iis, quorum interest, ob

„usurpatam jurisdictionem provocare

„liceat ab omnibus Bullis, & diplo-

„matibus, quæ Patres Oratorii & San-

„ctimoniales Carmelitanas concernunt,

„ut hæc omnia Episcoporum iudicio

„submittantur, & impudens hæc am-

„bitio, quæ ad tuendam superbiam

„schisma inducere molitur, funditus

„evertatur.

„Cuncta hæc remedia Regi ejusque

„Senatui probabantur, utque res de-

„bita prudentia conficiatur, præprimis

„conveniendus erit Legatus, ut juxta

„huius responsum cetera disponderentur:

„Vestrum autem erit, a cæpto nego-

„tio, donec causa penitus fuerit finita,

„non desistere, Virosque prudentia &

„eruditione claros feligere, qui exacte

„omnia, quibus Luytræi sententia sca-

„tet, vitia exponant, unacum rationi-

„bus

Sæc. XVII. „bus, propter quas Papa nobis non
 A. C. 1625. „auditis declarationem nostram velli-
 „care non potuerit. Ego declarationis
 „auctoritatem pro viribus propugnabo.
 „Hic igitur præsens est hujus negotii
 „status, vestra expecto desuper iussa
 „Hucusque Pontificis Diploma in mea
 „Diæcesi palam non fuit ostensum
 „quamvis eo missum fuisse, pluribus
 „constet: inde vero conjicimus, quod
 „Adversarii nostri illud occultare sate-
 „gant, donec comitia nostra fuerint
 „dissoluta. „

§. LXXVI.

Hæc controversia tandem composita

Argentre
p. 183.

Postquam vero Cardinalis Barbari-
 nus Legatus Apostolicus summus
 Pontifici totam rei gestæ seriem abs-
 que fūco exposuerat, mox tam Ep-
 scopi Leonensis, quam Sanctimonie-
 lium innocentia, ac iniqua vexatio
 detecta fuit, nulloque negotio res in-
 ter litigantes partes salva Pontificis
 æque ac Franciæ Episcoporum aucto-
 ritate, composita est. Eapropter Cle-
 rus Gallicanus non modo ad summum
 Pontificem, sed ad omnes Galliæ Ep-
 scopos de hac transactione inter Leo-
 nensem Episcopum & Luytreum facta
 encyclicas dedit literas, quarum sum-
 ma

„ma hæc erat. „Fraternitas tua percepit, Sæc. XVII.
„quæ ad eliminandas turbas in Leonensi A. C. 1625.
„Britanniæ Diœcesi concitatas in co-
„mittis fuere decreta: tam prosperum
„noster conatus exitum fortitus est,
„ut scandalum cessarit, præfatæ Pro-
„vinciæ fideles obtemperarint, & sua
„Pastoribus auctoritas, ad maiorem
„Dei gloriam & Ecclesiæ suæ utilita-
„tem fuerit asserta. Omnibus quidem
„modis & artibus, omnibusque in lo-
„cis agitatam, ut hæc actio nostra red-
„deretur exosa; verum concordia,
„quæ inter nos viguit, cuncta horum
„molimina dissipavit, posterisque ex-
„perientiæ documentum reliquit, quod
„nulli ausus, nullæque contra Eccle-
„siam motæ oppositiones adeo præva-
„leant, quin non eas ipsamet Ecclesia
„absque alieno remedio per seipsam
„evertere valeat. Id ipsemet Luytreus
„Nannetensis Decanus æque ac ceteri
„agnoverunt, ac tandem hic se paratum
„exhibuit, ut Præsulibus in nostro Con-
„ventu congregatis satisfaceret, ac pa-
„reret. Hoc igitur obtento æquum
„est, ut omnes nostri Confratres præ-
„satum Decanum pacis ac Societatis,
„quam cum Christo Domino habent,
„participem reddant, eumque juxta
„gradum & characterem, quem inter
„Clericos obtinet, recipiant.,

Lite-

Sæc. XVII. Literas vero, quas Clerus Gallicanus ad Papam transmitti curabat, Carnotensis Episcopus concipere jubebatur, quas Provinciarum Deputati in deliberationem vocatas omnino ratis habuere.

§. LXXVII.

*Sanctioris Consilii decretum in causa
Parisiensium Universitatis contra
Jesuitas Pontifricos, Lin-
gonienses, & Engolismenses.*

*Argentre
pag. 274.*

Jam dudum Jesuitæ in Galliis cuilibet Collegio suo titulum, ac Universitatis jura attribuere nitebantur, acriter reclamantibus ceteris Regni Academicis: præprimis vero die sexta Aprilis ante biennium Parisiensi Facultati Rector in comitiis exposuerat, quam sibi molestum esset, Jesuitarum tantam esse cupiditatem, ut adhuc urbi Pontifricæ imminerent: sui ergo esse muneris crederet, ne quid Rectore se detrimenti aliquid patiatur Academia, ideoque eos rogaret, & oraret ut pro sua prudentia huic malo diligenter occurrant.

Igitur Dupuys pro Decano Theologiæ, libello supplici apud Senatum rem agendam censuit, Jesuitas & cives ipsos

iplos Pontefianos novum Collegium Sæc. XVII.
 molientes ad jus vocandos, interce- A. C. 1625.
 dendumque, ne quid ejusmodi ceteræ
 urbes in posterum impune audeant, &
 nonnullos ex Pontefianis civibus, si
 fieri posset eidem causæ adjungendos
 &c. Ergo Rector, cum vidisset nul-
 lum a sua Sententia desistere, ex eo-
 rum mente conclusit, uno eodemque li-
 bello in Jesuitas & cives urbis Ponte-
 fianæ agendum, & Mercatorum Præ-
 fectum ædilesque hujus urbis huic
 causæ adjungendos.

Die autem septima Junii rursus re-
 tulit idem Universitatis Rector, Jesui-
 tas in urbe Lingonienſi Collegium mo-
 liri, quam tamen institutionem cives
 ipsi, qui auxiliares manus ab Acade-
 mia supplices petebant, impedire cona-
 bantur. Academiæ jam interesse suis
 studiosis tempore & loco non deesse
 agebat: demum die decima sexta ejus-
 dem Mensis decretum est, ut libellus
 supplex offerretur Aulico, seu magno
 Consilio ad intercedendum unioni Prio-
 ratus de Jarnacio ad Collegium Engo-
 lismense, quam moliuntur Jesuitæ, nec
 solum huic unioni, sed & omnibus Sa-
 cerdotiorum unionibus, quæ fiunt in de-
 trimentum graduatorum Universitatis.

Sæc. XVII. Verum Franciæ Rex hanc causam ad
 A. C. 1625. se evocabat, edito hanc in rem Sanctio-
 ris Senatus decreto.

§. LXXVIII.

*Decretum Universitatis Parisiensis ad
 ceteras Academias pro jurium &
 doctrinæ suæ defensione.*

*Argentre
 l. c. p. 184.*

Cum vero Jesuitæ huic decreto innixi
 Academiam Engolismæ erigendi
 consilium urgerent, acrius Parisiensis
 Universitatis odium in se concitabant
 quocirca hæc cum ceteris Regni Aca-
 demiis communis causæ societatem
 innovans, eas ad jurium & doctrinæ
 suæ defensionem die decima nona Ju-
 nii missis hisce literis incitabat. „Ex
 „quo Tolosani Senatus decretum die vi-
 „gesima septima Septembris in rem de-
 „cusque Academiarum Gallicarum con-
 „firmatum, fuerat promulgatum, novis
 „artibus illud quotidie Jesuitæ in-
 „mare tentarunt: Hi enim Engolis-
 „mæ, Academiam erigere moliantur:
 „Flexiæ, judicis Conservatoris institu-
 „tionem, & Singularis fori privilegium,
 „quod Solis Academiis hætenus con-
 „cessum fuit, ambire, ac persequi præ-
 „sumunt: Denique non hos tantum,
 „sed & alios Religiosi nominis homi-
 „nes aut Scholas veteres laceffunt,

„aut in veterum perniciem subinde no- Sæc. XVII.
 „vas extruunt: proinde Academiæ A. C. 1625.
 „interest vel maxime, ut ipsæ studiis
 „iisdem antea semper inter se conjun-
 „ctæ, in executione rei judicatæ, ut
 „& in retinendis persequendisque suis
 „juribus, ac tuendis honoribus vete-
 „rem, atque eandem, quam in causa
 „Turnonia nuper usurparunt, amici-
 „tiam, confociationemque continuant:
 „uti ea res, aliæque ad defensionem
 „jurium, honorumque Academiæ
 „perneceffariæ, bene, fauste, feliciter-
 „que & ad Dei gloriam cedant, de his
 „universi ac singuli Ordines ita censue-
 „runt: Placere Universitati Generalis
 „studii Parisiensis cum Tolosana, Va-
 „lentina, Cadurcensi, & aliis Aca-
 „demiis, quæ in causam Turnoniam
 „confenserunt, veterem amicitiam,
 „foedusque continuari. Decretum in
 „eam rem fieri, præscribi, & primo
 „quoque tempore ad omnes & singu-
 „las cum literis publice mitti Joanni
 „Alberto Rectori ex Senatus consulto
 „Tolosano, Sacrique Consistorii placito,
 „Juris Academiæ omni ratione re-
 „tinendi, persequendique potestatem
 „huius Academiæ nomine fieri, curam-
 „que committi, & cum eo, ut pro sua
 „fide, ac studio id præstare velit, agi
 „& rogari. Atque uti pia & æterna

Q 2

„Uni-

Sæc. XVII. „Universitatum amicitia ad Reipublicæ
 A. C. 1625. „commodum foveatur, conserveturque,
 „hoc decretum perpetui fœderis mo-
 „nimentum in communi tabulario asser-
 „vandum esse. „

Eodem igitur anno Tolosana, Bur-
 degalensis, Cadurcensis, Pictavien-
 sis, Andegavensis, Rhemen-
 sis, Bituricensis, Aurelianensis, Cadomen-
 sis, & A-
 quensis Universitates, seorsim quælibet
 edito decreto sese Parisiensi Univer-
 sati aggregarunt, suumque Rectorem,
 ut earum nomine causam contra Je-
 suitas ageret, nominarent.

§. LXXIX.

*Libellus supplex Universitatis Parisi-
 sinæ ad Regem.*

*Arpentre
 pag. 184.*

Igitur Parisina Universitas ceterarum
 nomine Regi libellum supplicem hu-
 ius tenoris porrexit: „Potentissime Rex,
 „Rector, Decani, Procuratores, con-
 „suetæ vestræ Universitatis Parisinæ
 „membra humillime Majestati vestræ
 „eadem exponimus, quæ pro defensione
 „nostræ causæ contra Jesuitarum
 „molimina, eorumque doctrinas nostræ
 „Prædecessores tam in vestro Senatu,
 „quam in Parlamento, necnon San-
 „ctiori Consilio aliisque tribunalibus
 „vestris sæpissime, & jam dudum pro-

„posuere, & quidem cum omni mode-
 „ratione, ac circumspectione, nunquam
 „eorum Personas carpendo vel in eos,
 „sed duntaxat in eorum invehendo do-
 „ctrinas, quas plus nimium ubique di-
 „vulgant, produntque: Econtrario
 „autem Jesuitæ, eorumque Patroni
 „non pauca injuriosa & atrocia contra
 „nos evomunt, prout novissime ex nu-
 „pera eorum Apologia sub Pelletieri
 „nomine divulgata constat, in qua nos,
 „serpentes, ignitas linguas, viperas, & ma-
 „lignos spiritus, sceleratæ mentis homines,
 „& calumniatores appellitabant, quini-
 „mo haud dissimulanter, nos minus
 „Catholice sentire, insimulabant. Vo-
 „camur ab ipsis *locustæ ex abyssi puteo*
 „*progerminatæ, Charentonensium confra-*
 „*tres*, quæ tamen injuria unice eo ten-
 „dit, ut non modo nos, sed & nostram,
 „omniumque Regni tui Universitatum
 „doctrinam sibi, suisque populis exo-
 „sam reddant. Nihilominus percepi-
 „mus, quod duo hujus Societatis Pa-
 „tres Petrus Cotonus, & Caspar Se-
 „guerandus Vestræ Majestati oblato li-
 „bello exponere ausi sint, quod Parisi-
 „næ Universitatis Rector calumnias in
 „eorum Societatem ore & calamo di-
 „vulgarit, ac propterea petierint, ut
 „tam ipsi, quam omnibus ceteris con-
 „tra hanc Societatem loqui aut scri-

Sæc. XVII. „bere inhibeat. Nost:um igitur mul-
 A. C. 1625 „tum interest, ut pro defensione nostra
 „Majestati exponamus, quod omnia,
 „quæ Rector, & Parisina, ceteræque
 „Universitates pro sua defensione con-
 „tra hanc Societatem circa Jesuitarum
 „doctrinas dixerunt, ac typis edide-
 „runt, nullatenus calumniæ vel libelli
 „famosi, sed probatæ veritates sint
 „Id coram Regia sua Majestate, vel
 „Parlamenti Curia, prout placuerit,
 „omni, qua par erit moderatione, si-
 „ne acerbitate, nec acerbior, quam
 „Veritatis defensio deposcit, æmula-
 „tione demonstratum ibimus. Rogæ-
 „mus itaque, ne Vestra Majestas nos
 „non auditos condemnari permittat,
 „sed potius oblatum Societatis libellum
 „nobis communicari, præcipere dignetur,
 „ut juxta privilegium a tuis Præ-
 „decessoribus concessum & a te con-
 „firmatum nos huic scripto respondere,
 „nosque defendere valeamus.,,

§. LXXX.

*Libellus supplex Regio Senatui con-
 tra Parisiensem Universitatem a
 Jesuitis exhibitus.*

Argente
 l. c.

Quamprimum hujus supplicationis
 fama ad Jesuitarum aures perven-
 nerat.

nerat, mox Pater Petrus Cotonus Pa-
 risiensis Provinciæ Superior, qui ad-
 huc in Aula plurimum auctoritate
 & gratia valebat, Regio Senatui libel-
 lum supplicem contra Parisinam Uni-
 versitatem obtulit, cujus summa hæc
 erat: „Non modo iteratis Rectoris Uni-
 versitatis sermonibus, sed etiam fa-
 mosis libellis indies per plateas cir-
 cumlatis, venditisque populo impo-
 nitur, perinde ac si nostra doctrina ab
 illa Ecclesiæ foret aliena, & præci-
 pue quod apud nos tradatur, Sacratæ
 Regum personæ infidias frueretur, eis-
 que absolutam potestatem in eorum
 subditos a Deo datam, auferre, eos
 exauctorare, & in eorum dominia a
 Deo stabilita involare, licitum esse:
 quæ tamen adeo horrenda est calum-
 nia, ut non modo veritatem impugnet,
 sed & furiosorum manibus gladium,
 & factiosis rebellionis fomitem sub-
 ministret, eo quod ejusmodi homines
 erronea conscientia seducti, in dam-
 nando suo proposito facile firmari pos-
 sent, si sibi semel persuasum haberent,
 quod quidam Religiosorum Ordo ob
 doctrinam & pietatem maximi habi-
 tus, eorum consilia quantumcunque
 execranda & abominanda approbatu-
 rus sit. Nil dicam, quod ejusmodi
 libelli imposturis pleni dissensionum
 Q 4 „semina

Sæc. XVII. „femina inter vestros subditos, quorum
 A. C. 1625 „quidam Societatem accusarent, alii
 „defenderent, spargere possent.”

„Placeat igitur Majestati vestræ, in
 „dictis gravissimis pœnis tam Rectori,
 „quam ceteris inhibere, ne Societatis
 „Doctrinam quovis modo nec ore, nec
 „calamo, nec typis dein, non sine Or-
 „dinis, & singulorum infamia, pro-
 „scindere audeant, præcipue, cum ce-
 „teri Europæ Principes, quibus existi-
 „matum hujus doctrinæ venenum evo-
 „mere maloque obviare, æque e re
 „fuiſſet, hucusque nihil contra eam
 „moverint, nec etiam Jesuitæ tanquam
 „perverſi homines depingi valerent,
 „quia simul Majestatis vestræ, ſui Con-
 „ſili, Senatus, & plusquam centies
 „mille hominum, qui ſuos filios eis
 „inſtituendos tradiderunt, honor pete-
 „tur; hi omnes autem ſunt teſtes no-
 „ſtræ doctrinæ ac morum, quos tole-
 „rare non poſſet veſtra Majestas, imo
 „quos etiam extirpare teneretur, ſi ea,
 „de quibus Jeſuitæ accuſantur, veri-
 „tati niterentur.”

§. LXXXI.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

Litteræ Rectoris ac Universitatis Parisinæ ad Franciæ Cancellarium contra Jesuitarum apologiam ementito Pelletieri nomine divulgatam.

Quoniam vero Rector, atque Universitas Parisiensis contra calumnias in Apologia sub nomine Pelletieri sparsas æquiori jure querelas suas interponere poterat, hinc eodem anno adversus Claromontani Collegii Jesuitas die quarta Novembris sequentes literas ad Franciæ Cancellarium nomine Universitatis dedit, ita exorsus: *Non de infandi, & impii libelli fragmentis, quæ nihil quicquam nocere possunt (ita concisa, minuta, & elisa sunt) queruntur homines Claromontani, vir illustrissime, tametsi eam nobis constare invidiam conentur, quod horribile id portentum, truncum & lacerum licet, tamen elatum sit in oculos hominum, Sempiternis tenebris, & oblivione damnandum. Non ob id, inquam, ringunt, aut fremunt: Sciunt enim, quod nemini dubium est, non gravius damnari posse, quam si modo detestabilis partus, qui omnibus horrorem sui facit, & execrationem movet, ostendatur: Nec aliter unquam notam inarimus, Censuram,*

Argentre
l. 6. p. 184.

Sæc. XVII. furam, & animadversionem exercentur,
 A. C. 1625. quam exhibitis iis, quæ nobis, sicut mon-
 strum hoc nefarii & execrabilis commenti-
 dira, exitiosa, & pestifera videntur. Sed
 hinc illæ lacrymæ, hoc illis dolet, quod
 ex iis, quæ necessariae defensionis causæ,
 excerpta dare coacti sumus, communis
 illorum mentis capita, cuius vel mediocri-
 ter intelligenti planum est; inde entium
 esse ostentum id teterrimum, & ejus in-
 genii sætum esse, quod istius Societatis
 ingenium sit. Hoc nos reticere nostra
 des, & Regi Christianissimo debita, de-
 taque animorum Devotio non patitur.
 Sed cur sileamus: quibus tamen persuasum
 est ab illa officina scelestum
 pus produsse? Unde ea, quæ animus no-
 minisse horret, hoc fonte derivata clade
 in patriam populumque fluxit? Quam
 utinam, iterum autem utinam, hominum
 opinionem ademerint, contrariam fidei
 fecerint? Nos vero, vir amplissime, quan-
 do eo rem deducunt, ut hominum generi
 ostendere cogunt, ab iis, & cum iis
 qui ita sentiant, & loquantur; adver-
 riorum etiam tabellis, librisque causam
 agemus eam, quæ non tam nostra, quam
 Imperii Gallici, atque adeo bonorum om-
 nium causa est. In ea stabimus Univer-
 sitas studiorum omnium, quæ nostra
 perpetua & Constans in Reges optimos,
 & Sanctissimos parentes nostros, pietas
 atque

atque fides, dum vita supererit, dum Li-Sæc. XVII.
 terarum nomen vivet. Quam certo sci- A. C. 1625.
 mus de nobis opinionem, neque illustrissimi
 Regis in animo, istorum Calumniæ immi-
 nent: Et tu Vir Sapientissime, pro tua
 in Dulcissimam altricem caritate, Et hoc
 ipsa orat, obsecratque, confirmabis.

§. LXXXII.

*Libellus supplex Universitatis Pari-
 siæ ad Regem, ejusque Sena-
 tum contra Jesuitarum
 redintegrationem.*

Non deerant inter ipsos Comitiorum *Argentor*
 Præsules nonnulli ex Clero Depu- *l.c. p. 187.*
 tati, qui Jesuitas in suo Claramontano *Ex Archiv.*
 Collegio Parisiis restaurari peterent, *S. Facult.*
 hancque petitionem ad Comitiorum *Theol. Paris.*
 acta referrent. Hoc comperto Univer-
 sitas Parisiensis ceterarum nomine Regi
 ejusque Senatui exposuit. I. Quod
 hic articulus seu petitio duntaxat Je-
 suitarum sollicitatione, & privata quo-
 rundam auctoritate fuerit intrusa. II.
 Quod Cardinalis Perronius Jesuitis præ-
 fatum quidem Collegium restaurari sua-
 ferit, ea tamen lege, ut omnia reliqua
 Collegia, quæ ex Henrici IV. liberali-
 tate acceperunt, vel erexerunt, dese-
 rerent: si ergo id sine fraude & reipsa
 Jesui-

Sæc. XVII. Jesuitæ præstiterint, Universitas Col-
A. C. 1625 legum Claromontanum redintegrari
 concederet. III. Cum autem hanc
 conditionem a Jesuitis respui, Universi-
 tati notum esset, uti præcipui eorum
 palam declarassent, retentaque om-
 nium Collegiorum possessione simul in
 Claromontano Collegio restabili de-
 siderarent, ut ibi, prout ante suam
 expulsionem, denuo prælegere pos-
 sent; hinc probe perpendendum, quod
 Jesuitas ad hasce exercitationes
 prout Collegii Jesuitici Deputati
 tam impense petunt, revocare, nec
 utile nec necessarium sit; quantum e-
 nim ad humaniores literas, hæc in pri-
 mis Universitatis classibus longe melius
 edocentur, quam in quovis Jesuitarum
 Collegio, prout patet ex majori profe-
 ctu, quem harum classium Scholares
 tam in Prosa quam versibus latinis &
 Græcis faciunt: Quoad Philosophiam
 autem, hæc nullibi adeo docte, exacte
 ac breviter edocetur, quam Parisiis,
 ubi duodecim Philosophiæ collegia
 numerantur, in quorum quatuor recen-
 sentur plusquam sexcenti Philosophi.
 Quod vero spectat ad Theologiam, sex
 lectores quotidie ab hora octava matu-
 tina usque ad quintam vespertinam in
 Sorbona prælegunt, præter alios, qui
 gratis Theologiam tradunt, quorum
 Colle-

Collegia plusquam quingenti Scholares Sæc. XVII.
 frequentant. IV. In Regis beneficium, A. C. 1625.
 commune Regni bonum, urbisque Pa-
 risinæ tranquillitatem vel maxime re-
 dundat, Jesuitas præcipue a Theologiæ
 professione excludi, eoquod Sorbona
 cum Jesuitarum Theologia tam specu-
 lativa quam practica minime concordet,
 inde vero sequatur, quod sententias,
 quas Jesuitæ propugnant, Universita-
 tis Lectores damnarent, uti tam in
 Duacensi quam Lovanienſi Academia
 novissime accidit, ubi Universitatis Do-
 ctiores propositiones triginta a Jesuitis
 publice traditas damnarunt, & per
 quemdam Doctorem Romam delatas
 a sua Sanctitate censuris perstringi pe-
 tierunt. Præterea Jesuitæ quasdam
 opiniones *tanquam fidei dogmata* tradunt,
 quas tamen Sorbona ad fidei dogmata
 non revocat, id vero valde perniciosum
 est, ac exinde tandem inter ipsos Ca-
 tholicos schisma progerminari posset.
 Dein Jesuitæ in Theologia practica
 quosdam conscientiæ casus decidunt,
 quos tamen Sorbona damnat ac rejicit,
 v.g. esse licitum imo & laudabile, pro
 beneficio pecunias *per modum motivi,*
non autem per modum pretii dare. Pe-
 tunt quidem Deputati, Jesuitas an-
 nuente Rege in Collegium Claromon-
 tanum reduci, ea lege, ut Universitati
 aggre-

Sæc. XVII. aggregarentur: verum id concedi ne-
 A. C. 1625. quit; si enim Jesuitæ semel ad Universi-
 tatem admitterentur, cum gratia va-
 leant, atque ad artes compositi sint,
 brevi Sorbonam sibi solis non sine le-
 culento Religionis, Regnique damno
 vindicabunt, idque tanquam fidei do-
 ctrinam venditabunt, quod Sorbona
 negat, & si (quod Deus avertat) duo
 Pontifices per diversas Cardinalium
 factiones eligerentur, Rege Sorbonam
 consulente, cui tanquam legitimo in-
 hærendum? Jesuitæ pro eo, quem suæ
 Societati magis proficuum censuerint,
 decident, vel si inter Principes Chri-
 stianos dissidium oriretur, quæstione
 ad Sorbonam delata, Jesuitæ privatam
 Societatis commodum communi Regi
 utilitati præferentes, in illius exteri Prin-
 cipis favorem responderent, unde am-
 plior eis utilitas speranda foret: Sor-
 bona autem (exclusis Jesuitis) non al-
 liam tam in fide, quam Religione, nisi
 Gallicam spirat auram, nec exteri Prin-
 cipis, sed solius Regis sui obsequio ad-
 stricta est. His igitur expositis Uni-
 versitas Regi, ejusque Senatus supplic-
 cabat, ut si Jesuitæ pro se sententiam
 extorsuri essent, Rex totam causam
 judicio sui Parlamenti relinquere, &
 ad Universitatis Parisinæ incrementum
 Jesuitis, ne in Collegiis citra Lige-
 rim

rim sitis Philosophiam & Theologiam Sæc. XVII.
 tradant, inhibere velit, præcipue cum A.C. 1625.
 Henricus IV. etsi Jesuitas divitiis, fa-
 vore, & gratia locupletissime cumula-
 rit, nunquam tamen literas Regias,
 quas pro Theologica Cathedra a Jesuitis
 regenda concedere sollicitabatur, ad
 acta sine Universitatis consensu referri
 voluerit, probe prospiciens, quod inde
 Regni quies, ac speciatim Urbis Pari-
 sinæ tranquillitas turbari posset: ex
 quo luculenter testatum fecit, quod
 magis petentium opportunitate devi-
 ctus, quam propriæ voluntatis arbitrio
 has literas concesserit.

Hæ Parisiensis Universitatis ratio-
 nes Regi ejusque Senatui tam validæ
 videbantur, ut Jesuitæ non modo a
 Claromontani, sed etiam Engolismen-
 sis Collegii spe exciderent; Reginus e-
 nim Senatus Ludovici XIII. jussu in
 Universitatis Parisiensis favorem con-
 tra Jesuitas die decima nona Septem-
 bris pronuntiabat sententiam, vi cujus
 pactum de Ecclesiæ Engolismensis præ-
 benda ad Jesuitarum Collegium unien-
 da irritum fuit declaratum, omneque
 jus ad Universitatem hac in urbe eri-
 genda Jesuitis ademptum est.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

§. LXXXIII.

*Quædam Cleri Gallicani decreta circa
Regulares, aliosque Exemptos.**Argentre
l. c.*

Inter alia, quæ Clerus Gallicanus in
suis comitiis statuerat, plurima et-
iam in reformationem disciplinæ Ec-
clesiasticæ fuere decreta: præcipue ve-
ro congregati Præsules contra Regula-
res die prima Septembris varia condi-
derunt statuta, quæ Romam trans-
missa a summo Pontifice rata haberi
efflagitabant: Sancitum igitur I. quod
Episcopus, quotiescunque ei videbitur,
in Monasteriis, locisque suæ Diœcesis
exemptis Sanctissimum Altaris Sacra-
mentum, Sacrum oleum, Reliquias,
Sanctorum imagines & ornamenta,
Baptisteria, & confessionalia visitare
valeat, omnesque Religiosi, ceterique
Ecclesiastici præsentem esse & ab Epi-
scopo sancita exequi teneantur. II.
Cum saltem ex tribus Dominicis in una
Parochiani Missæ Parochiali interesse
deberent, eadem hora Religiosi nec
conciones, nec solemnes supplicatio-
nes, vel publicos cætus in ipsorum Ec-
clesiis habere valeant, nec huic legi
contrariam doctrinam vel consilium
tradant. III. Religiosi in suis Ecclesiis
nulli Sacrum celebrandi facultatem
con-

concedant, absque scripta Episcopi licentia. IV. A Dominica Palmarum usque ad diem octavam Paschatis fideles in Ecclesiis Religiosorum nec Sacram Communionem recipiant, nec confessionem deponant, si tamen quidam devotionis gratia, vel alia ex causa eo accedere velint, scriptam Episcopi licentiam habeant, & peractæ confessionis ac communionis testimonium reportent. V. Nullus Religiosus, etiam exemptus, absque prævio examine, & Episcopi approbatione confessiones excipiat. VI. Religiosi etiam exempti, ac Pontificio indulto muniti non possint a casibus Papæ vel Episcopo reservatis absolvere, vel in irregularitatibus dispensare, nisi prius suum indultum Episcopo exhibuerint. VII. Nullus Religiosus sine consensu Parochi Sponsos in sua Ecclesia conjungat. VIII. Religiosi patrini munere fungi prohibeantur. IX. Nec possint indulgentias novas promulgare, Sodalitates instituere, reliquias publico cultui exponere, vel miracula palam facere absque Episcopi consensu. X. Defunctorum corpora, nisi id testamento cautum, in suis Ecclesiis vel cæmeteriis non sepe- liant. XI. Religiosis etiam exemptis in alienis Ecclesiis absque permisso & missione Episcopi, & in propriis sine

Hist. Eccles. Tom. LVIII. R ejus-

Sæc. XVII. ejusdem benedictione prædicare non
A. C. 1625. liceat: si vero Episcopus in eorum Eccle-
 siis velit concionem audire, penes
 ipsum præcipue tempore Adventus &
 quadragesimæ, sit selectus talium Con-
 cionatorum. XII. Concionatores et-
 iam exempti nihil contra statuta Ec-
 clesiastica, vel Episcoporum auctori-
 tatem proferant, & transgressores vo-
 cati sese Episcopo sistere teneantur.
 XIII. Religiosi quocunque privilegio
 muniti nec Tonsuram, nec Ordines
 Minores conferant, nec pro libitu suo
 Episcopum pro ordinibus Sacris vel
 aliis exercitiis Episcopalibus absque
 Diæcesani Episcopi permisso seligant,
 sine cujus consensu nec etiam Episcopi
 in Religiosorum Monasteriis Episcopalia
 obeant munia. XIV. Nullus Episco-
 pus Regularem absque Diæcesani liti-
 ris dimissoriis, & sine Superiorum te-
 stimonio de vita & moribus ad Ordines
 admittat. XV. Episcopus curet, ut
 nullum Religiosum Sacris Ordinibus
 initietur, nisi ejus Conventus caveat
 de futura illius sustentatione, si forte
 ex monasterio ob crimina expelleretur,
 sique Conventus sit pauper, caveant
 Superiores, quod talem Religiosum si-
 ne præscitu Episcopi ejicere nolint.
 XVI. Teneantur Religiosi Episcoporum
 mandata promulgare, festa Diæcesana

Sæc. XVII.
A.C. 1625.

servare, ac Sanctorum Officia celebra-
re, necnon supplicationibus decretis
interesse. XVII. Religiosi etiam exempti
in suis urbibus, Monasteriis ac Eccle-
siis Episcopos honore debito recipiant.
XVIII. Episcopum loci recipiant unacum
Cruce, aqua lustrali, & Evangelii li-
bro, eumque ad Chorum deducant,
ibique benedictionem ab eo recipiant,
seque ejus visitationi subjiciant. XIX.
Episcopus sive sit Pontificio habitu or-
natus vel non, quotiescunque ei li-
buerit, Religiosorum Ecclesias ingredi,
ibi benedictionem impertiri, Confir-
mationem, Sacrosque Ordines confer-
re, prædicare, confessiones excipere
aliaque Episcopalia munia obire pote-
rit, quin declaret, quod hoc actu nihil
exemptioni derogare intendat. XX.
Nullus Parochus, etsi Ordinis S. Joan-
nis Jerosolymitani, vel nullius Diæce-
sis esset, poterit esse exemptus a Juris-
dictione Diæcesani. XXI. Cuncta Mo-
nasteria immediate Sedi Apostolicæ sub-
jecta, & quæ a Concilii Tridentini &
Blessensium comitiorum tempore non
sunt Congregationi reformatæ a Papa
& Regibus approbatæ aggregata, ju-
risdictione Diæcesani subjaceant. XXII.
Nulli Religiosi in suis Monasteriis Scho-
las pro Laicis erigant, nec absque Epi-
scopi permisso in Diæcesi colligant, nec

R. 2

mu-

Sæc. XVII. mulieribus ingressum in sua Monasteria
A. C. 1625. ad processiones, Conciones, vel alias
 publicas functiones concedant. XXIII. Religiosi ac Moniales novum Monasterium absque scripta Episcopi licentia non erigant. XXIV. Nec Ecclesiæ ornamenta nisi in eorum Monasteriis, ac ad ipsorum usum benedicant, nec absque Episcopi consensu Oratoria & cæmeteria sacrent, vel Ecclesias reconcilient, minus vero Abbates mitram & pedum extra proprias Abbatis deferant. XXV. Religiosi extraneis non concedant testimonia *de vita, moribus, Religione & natalibus*, atque exempti si studiorum causa extra Monasterium degunt, in omni casu jurisdictioni Ordinarii subjaceant, atque ab ejus Ministris in causis civilibus conveniri, vagantes quoque in carceres conjici poterunt. XXVI. Episcopi quotannis clausuram Monasteriorum Monialium exemptarum exterius visitare poterint. XXVII. Pro vestitione vel Professione Monialis, etsi ejus Superiores sint exempti, Episcopus uno circiter mense prius admoneatur, ut illam extra Monasterii clausuram examinare valeat. XXVIII. Pro publicis criminibus & scandalis etiam exempti Religiosi ab Episcopo Diæcesano puniri possint. XXIX. Monialium Confessarii, etsi sint exem-

exempti, specialiter approbentur. XXX. Sæc. XVII.
 Famuli & famulæ extra loca sacra Mo- A. C. 1625.
 nasterii habitantes ad Parochialia obse-
 quia obstringantur. XXXI. Rationes
 expensi & accepti præsentibus Mona-
 sterii Superioribus Episcopo reddantur.
 XXXI. Pro electione Monialis Superio-
 ris Episcopus admoneatur, præsens-
 que sit.

His Statutis Cleri Gallicani Præsu-
 les Concilium Tridentinum, quod Re-
 gia auctoritate in Galliis recipi despe-
 rabant, saltem quoad potiora ejusdem
 decreta circa disciplinam præcipue pro
 Regularibus ad usum deducere cura-
 bant; cetera vero, quæ præter Triden-
 tini dispositionem in his comitiis decre-
 verunt, ad normam & præscriptum
 Gregorii XV. in Bulla, quæ incipit:
Inscrutabili anno Christi millesimo sex-
 centesimo vigesimo secundo die quinta
 Februarii edita fuere revocata.

§. LXXXIV.

*Duo Libelli famosi contra Franciæ
 Regem, & Richelium Cardi-
 nalem in Galliis sparsi.*

Ipso conventus Gallicani exordio in Gal- *Gramond.*
 liis vulgati sunt adversus Ludovicum *hist. Gall.*
 Regem & Amandum Richelium duo *l. 15. p. 654.*
 libelli, quorum prior Eudemoni Joanni
 R 3 Jesui-

Sæc. XVII. Jesuitæ, qui hoc anno cum Cardinale
 A. C. 1625. Barberino Legato Apostolico in Fran-
 ciam venerat, adscriptus, hunc præ-
 fetulit titulum: *G. G. R. Theologi ad
 Ludovicum XIII. Gallie, & Navarra
 Regem Christianissimum admonitio fidelissima
 humillime, verissime facta, & ex Gallico
 in Latinum translata, qua breviter & ner-
 vose demonstratur Galliam sæde & turpi-
 ter impium sædus iniisse, & injustum bel-
 lum hoc tempore contra Catholicos movisse
 salvaque Religione prosequi non posse. Au-
 gustæ Francorum cum Catholico Magi-
 stratu anno millesimo sexcentesimo vigesimo
 quinto.*

Alterius vero libelli titulus erat:
Mysteria Politica, quæ a Patre Jacobo
 Kellero itidem Jesuita evulgata diceban-
 tur. Utut autem sit de harum lucubra-
 tionum auctoribus, id omnino compe-
 tum habetur, quod præter ambitiosum,
 & mendacem prioris libelli titulum Au-
 ctor, ut eo, facilius temerariam suam
 doctrinam contra Franciæ Regem in-
 sinuaret, sese natione Gallum simularit,
 seque Theologum esse jactitarit, ut ple-
 nior ejus dictis fides haberetur. Utrius-
 que autem Auctoris scopus eo collima-
 bat, ut ob matrimonium Regiæ Soror-
 is cum Principe Anglo, sædusque
 cum Batavis innovatum, & propter
 Valtelinam in fidei Catholicæ excidium
 occu-

*Jäger. Hist.
 Eccl. l. 5. c. 1.
 Argentre
 l. c. p. 190.
 Abrege de
 l'Hist. Eccl.
 t. 10. art. 4.
 pag. 289.*

occupatam Regem Christianissimum, Sæc. XVII.
 & Richelium Cardinalem perstringe- A.C. 1625.
 rent. Porro utriusque hujus libelli
 summa hæc erat: Opponuntur hæc duo;
 bellum in Gallia hæreticis moveri; extra
 Galliam ab eodem Rege, Catholicis. Hæ-
 reseos extra Galliam fautor est Ludo-
 vicus, dum Batavis Ordinibus contra Re-
 gem Catholicum opitulatur; dum Palati-
 num in feuda sua restituere tentat, dum o-
 pem infert Reipublicæ Venetorum, &
 Sabaudis Ducibus contra Genuenses, & Val-
 telinos: bella hæc (quocunque tandem co-
 lore obumbrentur) impia sunt: juri Di-
 vino & humano contraria. Castigandus
 desuper in Virga ferrea Rex Gallicæ, non
 secus ac Josaphat Rex Judæ: Senatus
 Venetiarum & Sabaudicæ Regulus hypo-
 critæ sunt, & procul a fide Catholica, rei
 suæ studiosi pro ambitione, quæ una ipsis
 loco Religionis est. Deberet Philippus mu-
 tuas vices Ludovico, & si tuebitur subdi-
 tos in Gallia rebelles, par pari redditurus
 ei, qui rebelles in Belgio protegit. Falso
 axioma illuditur Ludovico, dum a mi-
 nistro suo prave suafus, licere ait, vicini
 principis augmento obsistere.

Tum variæ quæstiones proponun-
 tur, & ab his Authoribus solvantur,
 quas inter hæc erant præcipuæ: Utrum
 ipso facto Rex Gallus excommunicatus sit
 introductione hæreseos in provincias exte-

Sæc. XVII. *ras, ubi Catholica Religio una viguit ab
A. C. 1625. antiquo? utrum pessimi Consultores eadem
Censura teneantur? Utrum Regi Gallo vis
inferri legitime possit, ne in Catholicos bel-
lum moveat? Utrum fas sit subdito in Ty-
rannum scivire? Num expediat posita in
extremis Gallorum Republica eligi virum
probitate & autoritate illustrem, qui Re-
ligionis protectorem se gerat, juxta & po-
puli: & quis tandem eligendus? Demum
quæstionem primam solvit Auctor in
hanc Sententiam; Regem Gallia ipso
facto excommunicatum esse, quia Deo bel-
lum movet, cum movet Catholicis; si per-
severat, infernum fore ipsius portionem.*

Postea Author Catholicos etiam
Principes adversus eundem concitat:
proposito præprimis exemplo Henrici IV,
non aliam ob causam a Deo cæde mul-
ctati, quam quod Principibus hæreti-
cis, Brandenburgico, & Neoburgico,
opitulari constituerit, postea concludit:
eandem esse gentis Austriacæ & Dei
causam, proin qui Austriacæ genti ob-
stiterit, Deo ipsi obsisteret. Quamprimum
Gallicano Clero in suis comitiis
congregato innotuit, jam denuo in Lu-
dovici Regis jugulum sub religionis ob-
tentu cultros, gladiosque acui, eum-
que tanquam hæresis fautorem divul-
gari, mox perniciosam doctrinam in
hisce libellis contentam a Parisina Fa-
cul-

cultate examinari, ac verbo & prædicatione tam privatim quam publice A. C. 1625.
confutari iussit.

§. LXXXV.

Facultatis Theologicæ Parisiensis animadversio in hosce libellos.

Igitur Parisina Facultas Theologica die *Argentor. l. 2.*
vigesima sexta Novembris comitia habuit, ut in hosce animadverteret libellos famosos, ex quorum Lectione Christianus populus ab obedientia Regi debita distrahi, & ad seditionem commoveri potuisset; eapropter nefandos hosce turbidi ingenii partus octo Facultatis Doctoribus exacte discutiendos commisit, injunxitque, ut in proximis comitiis suum de iisdem iudicium proferrent, ac postea seditiosæ propositiones in illis contentæ censuris perstringi possent.

§. LXXXVI.

Propositiones ex hisce libellis extractæ.

Præfati itaque hi Doctores utrumque *Argentor. l. 2.*
hunc libellum sedulo ac mature per-*pag. 192.*
volverunt, ac sequentes ex iis propositiones extraxerunt, & quidem I. Romanum Pontificem de Valtelina, de
R 5 , redu-

Sæc. XVII. „reductione Palatini aliisque pacta co-
A. C. 1625. „landum iudicarunt &c. quasi fraus

„pacare conscientiam, aut Dolus ma-
„lus eludere Deum possit „

II. „Britannus, Dux est auctorque
„foederis, acer & verus Christianorum
„persecutor. „

III. „Conciliatores foederis huius
„Batavi, causæ & concitatores rebel-
„lionum etiam Francicarum: adde
„Gaborem, quem etiam pecunia ad
„cinus emere, consilarii tui constitut-
„runt. „

IV. „De Venetis taceo. Vincit
„pud eos major, hoc est deterior pars
„Senatus, non enim tam bene cum
„republica agitur & in Collegio sunt
„boni, sed plures tales, qui vel
„sæm vel nullam religionem, profana-
„simi Atheismi Licentia securi, co-
„lunt: quin etiam dolis promissis, auro,
„auro, tres Consiliarios corrumperunt
„ut bellum damnosum patriæ, sibi
„crosus suaderent. Inter hos Rex
„Christianissimus populum suum Chri-
„stianum gravi tributorum pondere pre-
„met, Ecclesiam & Clerum exhaustum
„Nobiles in rabiem, urbes ad inopiam
„rediget, rusticanam plebem fame pre-
„det, ne desit sumptus in foedus tam
„probrosus. „

V. Be

V. „Belli deinde Duces intueamur. Sæc. XVII.
A. C. 1625.
„Comes stabuli jam olim Catholico sanguine
„ebrius, similem stragem in gallia
„parare non potuit, quare in Liguriam
„cruore abiit, ut aridas semper fauces
„italo polueret; egredietur ignis ex
„fociis & devorabit Franciam.”

VI. „Palatinus in medio rerum discrimine
„Sacerdotes Catholicos, Confessionis
„Augustanæ Ministros vehementer affligit.
„Gabor vero in Hungaria pauciores quidem
„Catholicos, quam nostri occidit. Verum id non
„est factum misericordia Tyranni, sed
„Avaritia.”

VII. „Rex juste! libere loquor,
„nisi pro viribus in Regno tuo hæreses
„compescere satagas, æternum damnaveris,
„olim soli hæretici bella Regibus
„fecerunt, ad iniquissimas condiciones
„coegerunt; inspicere ab anno millesimo
„quingentesimo sexagesimo primo, omnia
„archivia, acta Monmorantium, Nemoratorum,
„Orenchianorum, aliorumque.”

VIII. „Cæsari & Principibus Deus
„mandavit, ut bello contra tua arma
„se tueantur; Deum belli habent auctorem,
„nostrum igitur bellum contra Deum est.”

IX. „In hoc discrimine parere non
„debent, Imperium recusare pium est:
„Nam

Sæc. XVII. „Nam cautio periculi, & fuga supra
A. C. 1625. „Regias leges est.,

X. „Væ Regno nostro de Consilio-
 „rum Scandalis. Utinam tantum sit
 „roboris atque religionis in heroibus
 „Germanis, ut tanta mala avertant,
 „non tantum hoc se tueantur, sed ne
 „nobis sit tantum offensionis Licentia
 „Privatum hoc exemplum est, sed in
 „publicis gestis plus habet efficaciam ad
 „agendum. Alio utamur, quod omnes
 „prudenter, etiam Sorbona, quamvis
 „Cardinalitio energemate pressa, pro-
 „babit.,

XI. „Nec hac de re ambiguum, pro-
 „ceres Regni dolentissime ferrent,
 „paucorum pravitate fieri, ut tanta
 „bes regno sub tam bono Rege infera-
 „tur. Imo urbes & populus ortho-
 „xus Consilio Regio palam convictum
 „facit, ut valde timendum sit, ne illa
 „brevi fiant, quæ facta pro nuper mi-
 „nimus. Providendum est Principi-
 „bus, ne quid Respublica, ne quid Ec-
 „clesia patiatur detrimenti. Nihil ali-
 „tem Regi periculosius esse potest, quam
 „illa opinio, vitio Gubernationis fieri
 „ut religio opprimatur. Quis non po-
 „tius foederatus Hispano, quam Sæ-
 „vus Hugonotis esse vellet.,

XII. „Memoria repetamus vetera
 „tempora, & labores Henrici Magni,
 „cui

„cui pacem nulla res nisi religio dare Sæc. XVII.
 „potuit. Ubi Principes urbesque il- A.C. 1625.
 „iam Sartam tectam sperabunt, eo se
 „inclinabunt, etiam Hispalim usque.
 „His adde promissa, aurum Indicum,
 „quæ delectant: Simultates, & offen-
 „siones inter aulicos, quæ abalienant:
 „Consilium enim Regium suo lucro Re-
 „gis periculo præeat: nec modo mi-
 „nores, verum Principem etiam san-
 „guinis Regii, ipsum Regis Germanum
 „contemptui habet, matrimonio ipsius
 „obstitit, suspensionem ferit, hinc jam
 „scriptæ quæstiones passim circumfe-
 „runtur, quas a multis lectas etiam
 „Regi offero.”

XIII. An Rex foederatus hæreticis
 „contra Catholicos, publice sit monen-
 „dus a statibus?,”

XIV. An Catholici Principes, qui
 „ad ista connivent, peccent mortali-
 „ter?,”

XV. „An Rex inferens bellum Ca-
 „tholicis, & hæresin inducens in alie-
 „nas Provincias, sit ipso facto excom-
 „municatus?,”

XVI. „An non in eadem Censura,
 „Suafores, adjutores?,”

XVII. „An vi & armis compelli
 „possit, ut a persecutione Catholico-
 „rum abstineat?,”

XVIII.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

XVIII. „An Regi religionem per-
sum danti, & Regnum affligenti pos-
sit armis resisti? „

XIX. An Catholici Principes pos-
sint ad religionis tutelam se alicui re-
cino Principi jungere, ut se hæreti-
cis Rex junxit. „

XX. „An in tanta perturbatione
consultum, constituere Religionis ad-
quem, & miserorum protectorem, &
quasi conregnantem? Quis ille esse
possit? „

XXI. „Gerimus ista bella, vel mi-
sero exercitu nostro vel adjuvando vel
excitando. Hac via bella injusta &
viliter iniquissima esse contendo, etiam
pietate & religione seposita. „

XXII. „Statuamus judicem esse
omnium gentium Cardinalem cum
suis conjuratis, & creaturis, judices
inquam Judicum & Reges Regum
non juste tamen judicarunt, quia in-
audita altera parte, aut non sufficienter
audita, sententiam protulerunt.
In privatorum disceptatione causarum,
citantur rei, contestantur lites
nihil tale factum a Regibus consilio. „

XXIII. „Bellum, quod pro Lepor-
tiis, seu grisonibus in valle Telina ge-
rimus, ex sola libidine Venetorum, in-
justum est. Incolæ Catholici ad ex-
tremam Calamitatem redacti Pontifi-
cem „

cem Galliarum, & Hispaniarum Re- Sæc. XVII.
ges ad sui miserationem flexere: No- A.C. 1625.

stro etiam Rege consentiente & pro-
bante, a Crudelissimorum Tyranno-
rum dominatu erepti sunt. De eo-
rum conditione disceptatum est; pla-
cuit Pontifici iudicium permittere,
velut communi patri; Custodia etiam
Provinciæ illi tradita est, deposita
præsidia, dum res componeretur: in-
terim contra pacta conventa, exerci-
tum hæreticorum inducimus, nec ju-
stior causa Sabaudi contra Ge-
nuam.

XXIV. „Gravia fuerunt a Deo in
Franciam exercita judicia, sed iusta,
a quo tempore Batavis hæreticis, &
rebellibus Reges nostri subsidium mi-
nistrarunt, infidiis, seditionibus, &
conventis domi bellis nunquam ca-
ruerunt. Henricus Magnus impio-
rum Consilio deceptus, auro, milite,
Consilio illos adjuvit, ideo tutum il-
lum domi esse Deus non permisit, hinc
occulti sicarii.

XXV. „Nostri Legati apud Cæsa-
rem, Electoresque magnis conatibus
egerunt, ut Electoratu Palatinus pri-
varetur, eaque dignitas in Bavarum
transferetur. Pœnam rebellionis pro-
curavimus, culpam igitur ante agno-
vimus admissam.

XXVI.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

XXVI. „Omnibus argumentis ratio
 „una potentior opponitur, nempe Hi-
 „spaniæ incrementa potentiæ sistenda
 „esse: sola potentia crescens non dat ri-
 „cino iustam belli causam.”

XXVII. „Magis etiam ipsos Duces
 „metuo, Lediguerium semper Regibus
 „adversum, ferocem, quem exarmari
 „Rex non potest. Ille, si velit, Re-
 „gem Hugonotis tradere potest: Gui-
 „sius offensus est insolentia Hugonoto-
 „rum: Engolismensis enssem nunquam
 „discinget, postquam semel accinctus
 „est: tot Dominos habet Rex Franciæ
 „quot Duces exercitus: Singuli po-
 „sunt illum, si velint, evertere: turpe
 „autem est Consiliariorum Dominata
 „eo rem deducere, ut Rex salvus esse non
 „possit, nisi paucissimorum fide, & co-
 „rum, qui nuper contra eum in acie
 „steterunt, qui Thesaurum regni illi
 „extorserunt.”

XXVIII. „Accedit & Romæ peri-
 „culum, Pontifex enim Romanus cum
 „ex nostris machinationibus consequi
 „videat religionis per Europam totam
 „interitum, omnia contra tantam cli-
 „dem movere ex officio tenetur, &
 „sane movebit, arma expedit, glori-
 „dum utrumque, spirituales sua vibra-
 „bit, materialem Hetrusca etiam manu
 „si nos jam ante in exitium religionis
 „jun-

„junctos hæreticis ab Ecclesia elimi- Sæc. XVII.
 „net, a jurejurando subditos absolvet, A.C. 1625.
 „ad defensionem religionis, Principes,
 „urbesque cohortetur, Episcopis pro-
 „mulgationem, & executionem de-
 „mandet; quantum periculi aditura sit
 „Regia Majestas multa nos Galliarum
 „experimenta docuerunt. Quamvis
 „jam plurimum sit Sententia, Regem,
 „nisi ignorantia excusetur, esse excom-
 „municatum, Consiliarios, qui lucri
 „& honoris cupidine tantum malum
 „contra Conscientiam moliantur, ipso
 „facto esse excommunicatissimos.”

§. LXXXVII.

*Ejusdem Facultatis judicium ac cen-
 fura in hæc propositiones.*

Discussis denuo hisce propositionibus
 die prima Decembris præfati Do-
 ctiores referebant, se juxta Facultatis
 decretum examinasse libellum, qui in-
 scribitur: *G. G. R. Theologi ad Ludovi-
 cum XIII. Gallie & Navarræ Regem
 Christianissimum Admonitio*, quem librum
 seditiosissimum, contumeliis, & Ca-
 lumniis scatentem, adductis in medium
 nonnullis ipsius articulis demonstrarunt
 gravi censura adficiendum, quapropter
 censuit Facultas libellum prædictum:
 „quamquam ab ignoto authore verum-
 Hist. Eccles. Tom. LVIII. S. „ta-

Sæc. XVII. „tamen pestilentissimo homine, incre-
A. C. 1625. „dibili astu, & calliditate scriptum, in
 „sumum Pontificem, & in Ludovi-
 „cum Regem nostrum, pietatis, iusti-
 „tiæ, clementiæ, exempli maximi
 „principem, ejusque sanctius, secre-
 „tiusque Consistorium, plane calum-
 „niosum, & contumeliosum, sediti-
 „ssimum, regni optimates, & proce-
 „res ad fœdissimam desertionem, po-
 „pulum ad generalem defectionem ad-
 „que seditionem, specioso quidem, sed
 „fucato Religionis Catholicæ retinea-
 „dæ ac conservandæ prætextu hortan-
 „tem, excitantem, impellentem, Gal-
 „liæ universæ pestem, perniciemque
 „minitantem: ac proinde Regibus, &
 „potestatibus Sæculi, exhibendæ a fæ-
 „delibus fidei, obsequio, honori, atque
 „adeo charitati Christianæ impie re-
 „pugnantem: quin & Sacras Scriptu-
 „ras a sensu per spiritum Sanctum in-
 „tento, malitiose detorquentem, mul-
 „taque contra veram, ac sanam E-
 „clesiæ Doctrinam, continentem, pe-
 „nitens execrandum, & detestandum
 „esse. Quapropter eadem Facultas re-
 „rat, & obtestatur Reverendissimos
 „Antistites, ac sæculares Magistros
 „tutissimos hujus regni, ut post
 „vindemiam parricidarum, racematio-
 „nem istam superstitem, pro suo in piis-
 „simum

„simum, & justissimum Regem nostrum Sæc. XVII.
 „Ludovicum, necnon communem re- A. C. 1625.
 „gni gallici Salutem, fidelissimo affectu,
 „quacunque ratione coerceant.,,

Die autem undecima ejusdem Men-
 sis Joannes Tarinus Facultatis Rector
 habita oratione Facultati Theologicæ
 grates rependit, quod hosce libellos
 pro sua singulari sapientia, & in rem
 tum Christianam tum Gallicam fide
 damnarit, gravique censura notarit.

§. LXXXVIII.

*Ambo libelli a Clero Gallicano in co-
 mitiis damnati.*

Postquam Clero Gallicano adhucdum *Gramond.*
 in suis comitiis innotuerat, quod *l. 15. p. 655.*
 hi libelli, quorum copix antea ægre *Jæger. Hist.*
 reperiri poterant, jamjam passim om- *Eccl. l. 5 c. 1.*
 nium manibus tererentur, luesque sem- *Argentre l. c.*
 per latius grassaretur, hinc, ut pesti-
 feram horum Authorum doctrinam a
 se improbatam ostenderet, hos libros
 ad incudem revocatos damnavit, si-
 mulque Leonardo Stampesio Carno-
 tensi Episcopo censuræ in Authores
 fringendæ negotium dedit. Hic igitur
 censuram primo Gallice conscripsit,
 rogatus tamen a Clero, eandem la-
 tine reddidit, Gallicam tamen dunta-
 xat plenis comitiis prælegit, quæ quam-
 S 2 quam

Sæc. XVII. quam approbandæ vel rejiciendæ cen-
 A. C. 1625. suræ suffragia de more petita non fuisse
 sent, adstantium tamen applausu vocibusque confuse excitato laudata est.
 Postmodum latinam quoque versionem Episcopis exhibuit, & quamvis Richardus Abbas, qui in hisce comitiis Actuarius agebat, Stampesii censuram sub utraque lingua fuisse approbatam, in suo Diario ad diem vigesimam Novembris annotavit, grave tamen dubium & altercatio, an in Episcoporum comitiis approbata vel rejecta fuerit, exorta est; cum enim Stampesius multa, quæ si Episcopum non haberent Auctoritatem, forte tolerari potuissent, censurae inferuerit, regiamque auctoritatem eleganter quidem vindicavit, doctrinam tamen Romæ minime acceptam secutus fuerit, hinc apud Anglicos quidem optime audit, pessime tamen apud Episcoporum potissimos ex his enim quidam Pontifici, alii Regi favabant, ex quorum diversis studiis discordia orta est inter Episcopos, & mulque lis inter Clerum & Parlamentum.

Titulus autem latinæ censuræ erat sequens: *Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, ceterorumque, qui ex universis Regni provinciis Ecclesiasticis*

mitiis interfuert de anonymis quibusdam Sæc. XVII.
& famosis libellis Sententia &c. A. C. 1625.

Ipsi vero censuræ summa, ac præcipue politicis probata erat hæc: Cum Ecclesiasticis totius Regni Comitibus in civitate Parisiensi de rebus Ordinis nostri consuleremus, Liber ad nos delatus fuit: cui admonitio ad Regem &c. titulus erat. Primo quidem ut insidias quasdam faceret auribus, se civem, se Theologum, se belli dissuasorem adventare profitetur. Deinde pericula effingit inextricabilia, tragicos eventus ominatur, & (qua est temeritate) minatur. Arma Regis damnat injustitiæ, sædera impietatis, Consilium perfidiæ, Regni optimates perditionis. Ubi in nos virus evomit, excurrit ad externos; Veneto Senatui exprobrat Atheismum, Sabaudis levitatem & avaritiam, reliquos omnes fœderatos suspicionem perfundit. Illatas a Calvinistis in Germania clades gallo adscribit, & quæ est impudentia, Regem pro famulitio diaboli pugnare contendit. Postremo o paricidium! Clementissimo, iustissimo, religiosissimo Regi, quod fœderatis periclitantibus, obsessis, exsulibus, afflictis pro jure gentium opem ferat (horremus elogia) damnationis æternæ minas intentat: hæc sunt præcipua tela &c. Æquum est, ut quæ Christiana Religio de Regum auctoritate credenda proponit, citra fucum

S 3 adu-

Sæc. XVII. adulationis aut detractionis invidiam querimus: Reges a Deo esse præter publicum omnium gentium consensum, etiam Prophetæ denunciant, Apostoli confirmant, Martyres confitentur: neque tantum a Deo, sed etiam Deos &c. Diique qui vocantur, consequitur ut sint non essentia quidem, sed facultate: non natura sed gratia, non ad perpetuum, sed ad tempus &c. Illud ipsum quod lex humana non permittit, divina vetat, tam fraudem omnem, atque contradictionem servis erga Dominos prohibet, si iniuste fuerint? Si sensum Scripturæ quærimus: nulla ex parte rebellandi Consilium habemus: quamvis fortunas eripiat, libertatem tollat, Servitio premat, & quæcumque Deus postulantibus Regem futura denuntiat, & suorum ruinam meditetur, tamen parendum est Regi quantumvis inscolo. Deus, cum talem tum futurum prævideret, nihilominus præposuit. Regem ut parentem, si bonus est, amare, si melius est ex divinæ voluntatis decreto servare debemus; quid si Religionem ipsam oppugnet, ferro scæviam, rursus ad martirium fideles vocet? quantumvis hæretici reclamant, tamen si Evangelio acquiescere velimus, satius est fuso sanguine calicem victoriam reportare, quam educto gladio Christianæ patientiæ famam lacerare. Quam quidem nostram Sententiam improbare

mo potest, nisi qui Christi præceptum si-
mul & exemplum improbet: nisi marty-
ribus, cum rebellare possent modestæ glo-
riam eripiat, & crescenti Ecclesiæ igna-
viam exprobrare velit, quod numero for-
tior ferrum Imperatoribus (quo Savie-
bant) non extorserit: ea siquidem est non
Christianorum, sed hæreticorum contuma-
cia, qui vel levissimo metu Religionis ad
arma concurrunt, leges calcant, jura vio-
lant, & a Deo ordinatæ potestati (qua
possunt via) resistunt. Christus nascens
ad edictum Cæsaris advolavit, neque de-
negavit obedientiam: sub ejus prætore in-
nocens accusari non erubuit, judicium ini-
quum patienter tulit &c. Ecclesiæ priscos
annales revolvite, parem in Apostolis, pa-
rem in Discipulis fidem invenietis. Quare,
alias leges, quam a Christiana disciplina
profectas quærant, qui satius esse putant
rebellare, quam pati, qui aliud credunt,
fidem in factionem convertunt &c. Inde
fit, ut cum quisque teneatur eum imperi-
i Statum, in quo natus est, colere, amare,
complecti, & ad eum non modo tuendum,
sed etiam amplificandum omni ope niti,
cum a Deo præsertim ita sit institutum;
tantum abest, ut Catholici Regum dicta,
facta, cogitata, ad proprii sensus libidi-
nem interpretentur; quin etiam ea votis
promovere, atque alere teneantur. Inju-
riam Deo faciunt, qui ei de Regibus ju-
dicandi

Sæc. XVII. dicandi potestatem, quam ipse sibi soli
 A. C. 1625 servavit, præcipiunt: quapropter David
 adulterio coinquinatus & homicida, tan-
 tum se soli Deo peccavisse sustinebat, qui
 Rex erat, & alium non timebat: qui
 liberi sunt Reges a Vinculis delictorum,
 neque ullis ad pœnam vocantur legibus:
 quis enim potest principi dicere: cur ita
 facis &c. Rex cum Venetis, cum Sab-
 audo, cum Rhætis contra Valtelinos init
 fœdus, quia placuit, quia licuit; bellum
 suscepit, quia iustum est: vel potius ius-
 tum est, quia suscepit. Exin longa nar-
 ratione probat Autor ante & post Chris-
 tum natum usurpata a Judæis, & Chris-
 tianis fœdera cum gente Deo & Christo
 inimica. Probat cum Rege Anglo op-
 tias favore Catholicorum pactas, quo
 berius in eo Regno agerent: cum Bohe-
 mis fœdus mere politicum esse. Deinde
 profequitur: Sed bellum ajunt, quod Rex
 suscepit, iniustum est, quia non habet ju-
 risdictionem in Cæsarem, ideo non potest
 dicere, tu Cæsar morere, tu Palatino re-
 gna. O insancie mentis Theologum! Dum
 Rex a Cæsare dissentit, bellum est, quod
 in Cæsarem jurisdictionem non habet: in
 quem si jurisdictionem haberet, non tantum
 bellum, quam Castigatio, quam iudicium
 foret. At iniustum est, quod ad reser-
 tuendum hæreticum Principem susceptum
 sit: hæreticum non probamus, legitimum
 tul-

tuemur: hæreticus est, a Deo institutus est. Sæc. XVII.
 Prolabitur postmodum Autor in defensione A.C. 1625.
 nem Regine parentis, Cardinalium Rupi-
 fulcaldii, & Richelii, Cancellarii, &
 Marecalli Schombergi: & quos autor a-
 nonymus audacius carpit, adulantius ipse
 defendit: ita postmodum perorat: Rex
 Regum maxime! tuum est non magis ho-
 stium contumelias contemnere quam nostrum
 omnium, quotquot Ecclesiastici Ordinis su-
 mus, pietatem tuam prædicare, laudare
 Religionem, securitatem procurare. Perge
 feliciter, procede audacter, regna tran-
 quille, triumphas fortiter: ingruant hostes,
 contumeliæ sæviant, tibi ad salutem, ad
 victoriam, ad triumphum votis, quam po-
 terimus ardentissimis, aditum parabimus,
 assiduis precibus sollicitabimus. Mittat tibi
 auxilium de Sancto: impleat omnes peti-
 tiones tuas: memor sit Sacrificii omnis tui,
 ut quotquot imperio tuo subijcitur, læte-
 mur in Salutari tuo, & in nomine Dei
 nostri, Regisque prosperitate magnificemur.
 Quantum vero ad istos libellos attinet, pla-
 cuit nobis omnibus tam impios, sceleratos,
 & in perniciem Galliæ concinnatos libros
 nostra sententia & autoritate damnare.
 Datum Lutetiæ in Cleri generalibus Comitiis,
 decimo tertio Decembris anno millesimo sex-
 centesimo vigesimo quinto.

De mandato Illustrissimorum & Reve-
 rendissimorum Cardinalium Archiepiscopo-
 rum,

Sæc. XVII. rum, Episcoporum, totiusque cætus Ec-
A. C. 1625. clesiastici in Comitibus generalibus Cleri Gal-
licæ constituti.

LEONARDUS D'ESTAMPES
E. Carnotensis.

§. LXXXIX.

Alia Cleri Gallicani censura ab Ep-
iscopis approbata.

Gramond
l. 6.

Hæc censura vehementer non mo-
 quibusdam Episcopis, sed præ-
 pue Romano Pontifici displicuit, eo
 quod Pontificiam auctoritatem nimis
 deprimere, & non pauca, quæ sanam
 doctrinam minus sapiunt, continere vi-
 deretur: eapropter Clerus Gallicanus
 habito coram ipso Stampesio pleniori
 conventu ea, quæ ab Actuário de ap-
 probatione censuræ latinæ fuerunt no-
 tata, ex comitiorum actis delenda esse
 statuit, prout etiam in hujus conventus
 Ephemeridibus hæc censura consula
 omilla est, cautumque secreto articulo,
 nihil in actis conventus, quæ edi-
 lent, de hac censura memorandum esse.
 Ne tamen Clerus reprobata Stampesii
 censura, doctrinam contra Regem, &
 jusque Ministros vulgatam probasse vi-
 deretur, censuram anno sequenti in
 hæc

hæc eadem verba composuit, vulgavit- Sæc. XVII.
que: Editi sunt hisce temporibus duo li- A. C. 1625.

belli, quorum tituli sunt, prioris quidem: Admonitio ad Regem, posterioris vero: Myſteria Politica, quos diligenter examinari curavimus, comperimusque plurima his contineri falſa, temeraria, Scandalofa, Seditioſa, contra utilitatem, tranquillitatem, & proſperitatem Regni, Regiſque perſonam, & autoritatem & Conſilium. Quocirca illos ut tales per præſentes damnamus: ideoque hortamur vos, & obnixè precamur, ut in cunctis locis veſtrarum Diœceſium Cenſuram hanc noſtram promulgari & valvis Eccleſiarum affigi quamprimum curetis, prohibeatisque cunctis veſtris ſubditis, ne quis Doctrinam his libellis contentam doceat, aut prædicet, nemo tales libellos vendat, aut diſtribuat, neque apud ſe retineat ſub pœnis juris aliisque arbitrio veſtro imponendis. Datum Lutetiæ Cleri noſtri Ordinis Comitii generalibus in ſano Genovevæ vigefima ſexta, & vigefima ſeptima Februarii anno milleſimo ſexcentefimo vigefimo ſexto.

Nihilominus Epiſcopi, qui Stampſii cenſuram rejiciebant, ejusdem a ſe damnatæ exemplar a Valettæ Cardinale Comitiorum Præſide ſubſcriptum tradidere, quod ab eodem Romam tranſmiſſum ſummus Pontifex tam gratum habuit, ut non multo poſt per literas, quas

Sæc. XVII. quas Nuntius conventui reddidit, Fran-
 A. C. 1625. ciæ Episcopis pro immoto Sedis Apo-
 stolicæ vindicandæ studio grates egerit.

§. XC.

*Parisini Parlamenti contentio cum
 Clero Gallicano circa suppressam
 Stampesi censuram.*

Displicuit vehementer Parisinæ Co-
 riæ, quam *Parlamentum* vocant,
 ab Episcopis rejectam fuisse Stampesi
 censuram, tantopere ejus placitis con-
 sonam; quocirca Curia Patres senten-
 tiam in Clerum pronuntiantes, Procu-
 ratori Regio præceperunt, ut in illos
 Præsules, qui præfatæ censuræ obsti-
 terunt, sedulo inquireret, eosque, mi-
 actutum urbe absisterent, ad Senatum
 deferret. Die autem vigesima prima
 Januarii hoc addidit decretum: „His
 „diebus nuntiatum nobis, quod duo
 „famosi libelli, in quibus impiæ et
 „perniciosa doctrinæ contra Regis nostri
 „honorem, supremam Regni sui auctori-
 „ritatem, Regni leges & contra Re-
 „gum vitam securitatemque continen-
 „tur, in vulgus sparsi ac Parisini Præ-
 „toris jussu ac Curia sententia igni
 „traditi, atque a Sorbona damnati sunt
 „sent. Præterea Præsules in suis co-
 „mitiis congregati re cognita, ut suam
 „pie-

„pietatem, studiumque erga Religio- Sæc. XVII.
 „nem Catholicam, Regem, & patriam A. C. 1625.
 „testarentur, in hosce libellos diffama-
 „tionibus plenos censuram per Leonar-
 „dum Stampesium Carnotensem Epi-
 „scopum latine redditam die decima
 „tertia pronuntiarunt, eamque postea
 „recognitam, atque ab eis approbatam,
 „necnon a Richardo subscriptam exhi-
 „buerunt. Hæc ipsa censura sana &
 „Sacris decretis, Constitutionibus & Re-
 „gni legibus consona erat; cum autem
 „Regni hujus hostes, exteri, aliique
 „veras doctrinas publici juris fieri, ini-
 „quo ferrent animo, variis artibus,
 „habitisque cætibus novam hujus cen-
 „suræ declarationem extorserant, atque
 „præfata die agitata furtive retracta-
 „runt, necnon si non ipsammet hanc
 „censuram, saltem illius rationes in ea
 „allatas & speciatim insertas suppres-
 „serunt, eo fine, ut hac ratione infir-
 „mos decipere, illisque falsarum pro-
 „positionum, quæ in his libellis con-
 „tinentur, venenum instillare possent:
 „Hi iidem Franciæ hostes, atque ex-
 „teri, damnanda sua consilia promo-
 „turi, eo audaciæ devenere, ut non
 „sine magno Gallici nominis dedecore
 „veram Censuram a Clero conceptam
 „immutarent, inde vero Regi non leve
 „accedit damnum, eoquod nova hac
 „Cleri

Sæc. XVII. „Cleri deliberatione censura rationibus
 A. C. 1625. „patriisque legibus suffulta damnari ac
 „retractari videretur, quod Regni ho-
 „stes avidissime desiderant. „Econtra-
 „rio Cardinalis Rupifocaldius, quem Je-
 „suitæ sibi toto studio conciliaverant, in
 „suo Palatio Abbatiae ad Sanctam Geno-
 „sevam quosdam Præfules congregabat,
 „eos compellens, ut censuram a Stam-
 „pesio confectam velut adulterinam,
 „& nequaquam a Clero in comitiis ad-
 „optatam rejicerent. Hoc comperta
 „confestim Curia Regio Procuratori prie-
 „cepit, ut in horum artes & consilia in-
 „quirat, omnibusque inhibeat, ne de-
 „liberationes ab illa, quæ die decima
 „tertia Decembris conclusa est, alienis
 „habitori conveniant, interminata lætæ
 „Majestatis pœna. Pariter omnibus
 „typographis aliisque prohibeat, ne
 „ejusmodi deliberationes scribant, ty-
 „pis edant vel divulgent: Insuper Cu-
 „ria declarabat, quod Cleri facultatem
 „alios, quam a Rege permisos con-
 „ventus celebrandi minime ratam ha-
 „beat, ac pro tuenda Regis vita, &
 „procuranda Regni tranquillitate, &
 „publica salute sese obstrictam credat,
 „ut ejusmodi mandatum Procuratori Re-
 „gio expediret. „Hoc Curiae decretum
 Præsulibus quidem fuit intimatum,
 cum vero hac in re suam auctoritatem
 lædi

lædi existimarent, die decima sexta & Sæc. XVII.
 septima Februarii novos celebrarunt A. C. 1625.
 conventus, in quibus rursus de hac
 censura egerunt: postera autem die Cu-
 riæ Patres novo edicto Præsulibus inhi-
 buere, ne deinceps conventus agerent,
 nec etiam contra prius edictum agitata
 intra vel extra Regnum divulgarent.
 Nihilominus Præsules die vigesima sexta
 Februarii apud Sanctam Genosiam con-
 gregati, instigante Rupifocaldio, ut me-
 moravimus, palam declararunt, quod qui-
 dem ambos infames libellos detestentur
 & condemnent, simulque censuram in co-
 mitiis latam, & die duodecima Januarii
 recognitam, approbatamque confir-
 ment, nullatenus tamen tanquam a se
 editum agnoscant quemdam latinum ser-
 monem sub hoc titulo divulgatum:
Cardinalium, Archiepiscoporum & Provin-
cialium, ceterorumque, qui ex universis re-
gni Provinciis Ecclesiasticis Comitibus inter-
fuerunt, de anonymis quibusdam & famosis
libellis Sententia Lutetiæ Parisiorum, apud
Antonium Stephanum Typographum Re-
gium 1625. 13. Decembris.

Propterea, hunc sermonem absque
 eorum jussu, auctoritate & scientia
 fuisse editum, nec unquam in comitiis
 visum vel prælectum declararunt, etsi
 quædam existimata Cleri declaratio a
 Richardo subscripta, atque in Curia
 senten-

Sæc. XVII. sententiis die vigesima prima Januarii
A.C. 1625. & decima octava Februarii ^{subreptiis}

pronuntiatis fuisset inserta. Huic declarationi Avrincensis Episcopus subscripserat, Carnutensis quoque & Suesionensis consensere, dummodo vicissim ceteri Præsules his propositionibus subscriberent. I. *In nullo casu contra Regem rebellare vel arma sumere licet.* II. *Omnes Regi obedire tenentur, nec ulli subditos a juramento fidei absolvere valet.* III. *A nullo sub quocunque obtentu Rex exauclorari potest.* Cum autem Curia Patres comperiissent, quod prælati Præsules in privatis ædibus conventum habuissent, hinc die tertia Martii præla edicta innovantes, omnes eorum conventus irritos declararunt, ac inhibita quacunque conveniendi facultate Præsulibus adhucdum in urbe degentibus præceperunt, quod intra dierum quindecim spatium ex urbe ad suas Diæceses reverterentur, ni bonis suis temporalibus privari malint. Hoc Curia placito per duos Apparitores Præsulibus denuntiato, hi die octava Martii Curia Patribus hæc in verba responderunt: *Ego Archiepiscopus Avinionensis, una cum sex Archiepiscopis, viginti Episcopis, & multis aliis ex Ecclesiastico ordine Prælati præsentibus, una omnium voce respondeo, parlamento*

auctoritatis esse contra Galliae Clerum, Sæc. XVII.
 quem nos repræsentamus, placitumque e- Sæc. 1625.
 jusdem curiæ, quod modo per apparitores
 nobis innotuit, irritum plane esse, & fru-
 straneum, ausum intolerabilem contra Dei
 cultum, contra auctoritatem Regis &
 Ecclesiæ jura, quæ omnia hocce placito
 subverti palam est, inhibemus autem
 Parlamenti Senatoribus, ne deinceps
 in nos ejusmodi sententias pronuntiare au-
 deant, econtrario autem populo significent,
 ne ejusmodi decretis non sine salutis suæ a-
 nimæque dispendio, & Reverentiæ Religioni
 debitæ damno fidem adstruant.

Divino & humano jure permissum est E-
 piscopis, ut una convenire possint pro negotiis
 ad Religionem spectantibus, aut ad communem
 Ecclesiæ Gallicanæ utilitatem. Habemus in-
 præsentiarum in privata domo conventum,
 in quo de jubileo cras aperiendo, simulque
 de opportunis deliberabimus remediis, qui-
 bus a Rege obtinere valeamus, ut præfata
 Parlamenti edicta, quibus Ecclesiæ Regis-
 que auctoritas petitur, irrita nullaue de-
 claret, simulque inhibeat hisce Curiae Sena-
 toribus, ne deinceps in nos ejusmodi edicta
 pronuntiare audeant. Nos interim popu-
 lum monemus, ne ejusmodi decretis non sine
 luculento salutis animæque suæ dispendio, &
 obedientiæ Religioni debitæ periculo fidem
 adstruat.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

Præterea Rupifocaldius Cardinalis librum edi curabat, in quo rationes exposuit, ob quas Stampelli censuram a Præsulibus reprobari præcepisset: cum autem in hoc libello Edmundi Richetti nomen & fama palam peteretur, adversus illum ipsemet calamum strinxit, & Stampelli ceterorumque Præsulum honorem vindicavit.

Altera die Parlamentum contra Episcopos sequens promulgavit edictum. *Declaravit, & declarat Curia, actis oppositorum insertam Episcoporum responsionem, injuriæ & Calumniæ manifestam, & eversionem legum Regno fundamentalium factam, ideoque lacerandam, cremandam palam a publico servo reliquias.* Ordinavit insuper & ordinat Trapestum Archiepiscopum Auxitanum, & Mironum Episcopum Andegavensem prima quaque citandos, subeundis regii Procuratoris conclusionibus, quales contra ipsos disceptent, quæis donec plenius satisfactum, interdicit, & interdicit eadem Curia præfatos Episcopos Episcopatum & præbendarum possessione utili, quam sub manu Regis possident interim: injungit item Archiepiscopis, Episcopis, & Clericis quibuscunque, Regi parere tanquam supremo ipsorum Domino, parlamenta agnoscant, & venerentur, in quibus sub autoritate Regis suprema jurisdictio residet, qui contra facit peremptoriam.

esto. Datum nona Martii anno millesimo ^{Sæc. XVII.}
 sexcentesimo vigesimo sexto. Die autem ^{A.C. 1625.}
 vigesima octava ejusdem Mensis Parla-
 mentum rursus edictum promulgavit;
 vi cuius Archipræsul Auxitanus, &
 Andegavensis Episcopus sequenti die
 in Curia comparere, & ad Regii Pro-
 curatoris quæstiones respondere jube-
 bantur, ceteris vero omnibus Archi-
 episcopis & Præsulibus injunctum, ut
 illico ad suas reverterentur Diæceses,
 nisi suis proventibus privari mallent.

§. XCI.

*Aliud Parisiensis Curiae decretum ad-
versus Jesuitas.*

Die decima septima Martii anno se-
 quenti Curiae Patres statuerunt,
 quod Jesuitæ Parisiis in tribus Collegiis
 agentes vocarentur, eisque Regia au-
 thoritate injungeretur, ut censuræ die
 prima Decembris per Sorbonam pro-
 nuntiaturæ adversus librum, cui titulus:
Admonitio, subscriberent, palamque
 doctrinam in eo contentam se detestari,
 testes literas ab omnibus Provinciali-
 bus, Rectoribus, & sex cujuslibet Col-
 legii Senioribus subscriptas ad Curiam
 deferrent, simulque librum ab eis com-
 ponendum, in quo doctrinam infami
 huic libello contrariam propugnant,

Sæc. XVII. triduo post exhiberent, secus elapso
A.C. 1625. termino tanquam læsæ Majestatis rei,

ac publicæ quietis perturbatores punirentur: Percepta hac Curix sententia Jesuitæ obtemperandum rati hanc declarationem Curix Patribus tradidere. *Nos infra scripti Religiosi Societatis in omnibus, & per omnia, ac si de verbo ad verbum hic inserta essent, subscribitur censuræ libelli, cui nomen est: Admonitio ad Regem, quæ facta est a Sapientissimis DD. & Magistris nostris Sacre Facultatis Theologicæ Parisiensis: quæ sic habet: censet libellum istum, ab ignoto licet auctore, verum tamen pestilentissimo &c.*

Promittimus etiam, quod nunquam opinionem, aut doctrinam ab ea, quam habet in re Clerus, Sorbona, regniqve Universitates tenent, contrariam propugnare volumus. Subscripti legebantur PP. Cotonus, Armandus, de la Tour, Solignus, Garassus, Godullonus, Gajattinus, Grandillonus, Petavius, Tholotius, Brotsoltus, Guerrius, Nersianus, Alemantius, Royerus, & Lardovisius. Nihilominus Jesuitæ eisdem adhuc Mensis die vigesima octava Senatui libellum supplicem porrigebant, quo se quidem censuræ subscripsisse declarabant, simul tamen dispensari petebant, ne contra famosos hosce libellos calamum stringere juberentur.

verum Talonus Præses & Curiae Pa-
 tres hanc eorum petitionem rejecerunt, Sæc. XVII.
A. C. 1625.
 insuperhabita oppositione Cardinalis
 Rupifucaldi, quem Duvallius Sorbo-
 næ Doctor Societati addictissimum red-
 didit. Postquam igitur propter hanc
 censuram diu acriterque Clerum inter
 & Curiam decertatum fuerat, Rex in
 sanctiore suo Senatu rem componere
 studuit, ac *Ordini statuique Ecclesiastico*
veram suam dignitatem, simulque suis Cu-
riis debitam asserturus auctoritatem, litem
 ad se summo jure evocavit, ac contra
 hanc censuram scripta divulgare inhi-
 bens, Parlamento silentium indixit,
 id petente Nuntio Apostolicæ Sedis,
 cujus negotium præcipue hac in con-
 troversia agebatur: Auxitanus tamen
 & Andegavensis Episcopi coram Regio
 Procuratore rursus comparere jubeban-
 tur, ceteris proximo Paschate ad suas
 Diœceses reverti jussis.

§. XCII.

Censura latina sub nomine Cleri Gal-
licani evulgata.

Jam supra meminimus, quod Rupi-
 focaldius & Valeta Cardinales, quin-
 que Archiepiscopi & viginti quatuor
 Episcopi in suo conventu apud Sanctam
 Genosavam habito palam contestati sint,
 quod

Ex Biblio-
theca: Sor-
bonic. fol. 6.
87 76.

Sæc. XVII. quod ipsis insciis quidam sermo ex mandato Cleri Gallicani typis editus, divulgatus fuerit: Porro solemniter huic Præfulum declarationi Carnotensis, Sueffionensis & Avrincensis non subscribere, donec ceteri tres propositiones nuper memoratas suo quoque chirographo firmarint: Lubet jam hanc ipsam orationem nostræ Historiæ inferre, eoquod integra illius copia nonnullægerrime haberi, aliunde vero, etsi prolixior, ad dilucidandam hanc Cleri & Curiae controversiam, & ad integra ejusdem acta, quorum memoriam ad posterum transferri tum sedulo prohibitum erat, plurimum conferre videatur: Illius autem tenor est sequens: *Cardinalium Archiepiscoporum, Episcoporum, ceterorumque, qui ex universis Regni Provinciis, Ecclesiasticis Comitibus intersuerunt, de Anonymis quibusdam & famosis libellis Sententia. Cum Ecclesiasticis totius Regni Comitibus, in civitate Parisiensi, de rebus Ordinis nostri consuleremus, Liber ad nos perlatus fuit (Admonitio ad Regem titulus erat) qui sine Authoris nomine editus, eo potissimum dicebatur spectari, ut improbo Regis Consilio, ejus auctoritatem minueret, Majestatem deprimeret, Optimates ad diffidentiam, populum ad Seditionem concitaret; & unacum Mysteriis politicis, quæ ab eadem officina prodierunt,* Gallia

Gallicæ perniciem, & excidium moliretur. Sæc. XVII.
 His itaque semel atque iterum accurate A.C. 1625.
 perlectis, primo quidem indoluimus, in-
 tantum convaluisse nefariorum hominum ne-
 quitiam, ut qui in Reges nostros antea par-
 ricidarum manus impulerant, iidem ipsi in
 Successoris famam, & Securitatem atro-
 cissimum stylum exerceant. Deinde cum vi-
 deremus egregium illum admonitorem, sub-
 dolo Catholicæ Religionis obtentu contra
 Salutem Regis, Regnique tranquillitatem,
 grassari,strarumque esse partium ducere-
 mus, providere non solum, ne Germana
 Religio pessum eat, sed etiam ne falsa præ-
 textu pietatis irrepat, obviam eundum pe-
 riculo putavimus. Quamvis enim oratione
 blanda, & ad modestiam primum composi-
 ta, venenum occultet, humilitatem prosti-
 tatur, charitatem ambitiose jactet, Theo-
 logiam præ se ferat, se pacis authorem pro-
 nuntiet, ut speciosis nominibus, facilius in-
 cautis mentibus illabatur, monemus non
 aliter, vel ab ipso limine, considerandum,
 quam Medicos, quorum tituli remedia ha-
 bent, pyxides venena. Quis enim ex liber-
 tate Theologum; ex ficta charitate civem;
 ex simulata pietate, amicum; ex fucatis
 blanditiis, Regi subditum non putasset?
 nisi postea, dum tam libere contra Regiam
 Majestatem debacchatur, judicasset reperiri
 non posse in subdito tantam superbiam, ut
 Regem accuset; in amico tam virulentam

Sæc. XVII. acerbitatem, ut imprecetur: in cive tam
A. C. 1625. atrocem perfidiam, ut patriæ quærat ex-
 cidium; in Theologo tam putidam ar-
 gentiam, ut Principum, rerum publica-
 rum, belli pacisque jura ad sui sensus tri-
 tinam revocet, expendat, probet, impro-
 bet, in Reges denique ipsos imperium ex-
 ceat. Hostem itaque esse deprehendimus,
 non pacis interpretem, sed Seditionis bu-
 cinatorem, & ubique Regiæ Majestatis pro-
 phanatorem; qui non ut Regem admonet,
 sed ut universum Regnum commoveat, &
 incendat, facies in Vulgus emittit: cui
 tanto impensius a nobis est obfistendum,
 quanto magis eniti decet, ne Religionis
 mulatæ prætextu quidquam adversus pe-
 ram, & insucatam pietatem, quod in pu-
 blicæ pacis, & Domesticæ tranquillitatis
 damnum vertat, civium animis imprimatur.
 Jam enim antea sæpe comperimus, esse
 grassatoribus illis impiis consuetudinem,
 ut cum perniciem aliquam Regno molire-
 tur, signa sui motus eventilatis chartis
 præmittant; uti serpens quod vibrata ca-
 pide virus parat, sibilo prænuntiat: ve-
 xius austri flatus, pestem, quam ciet, an-
 tecedit; crispatur leviter mare, & sensu
 se moveri, antequam in fluctus assurgat:
 ita gladiatorum Licentia linguæ temeritas
 præludit: quæ postquam Principum patien-
 tiam contumaci sermone tentavit, ad per-
 duellionem audacior erumpit. Quare, ut
 Galli

Gallici nominis hostes frustra se laborare Sæc. XVII.
 fiant, dum Regis constantiam laceſſunt, A. C. 1625.
 & populi fidem ſollicitant, placuit, una-
 nimi totius ſacri Ordinis conſenſu proſteri,
 quid nos de huiusmodi contumeliis ſentire-
 mus, & quid aliis ſentiendum præſcribe-
 remus. Quod quidem ut facilius præſtari
 poſſit, haud abs re videtur, hominis Con-
 ſilium, & paræneſeos (egregiæ ſcilicet)
 epitomen paucis comprehendere.

Primo quidem ut inſidias quasdam fa-
 ceret auribus, ſe civem, ſe Theologum, &
 belli diſſuaſorem adventare proſitetur, de-
 inde pericula fingit inextricabilia, tragicos
 eventus ominatur, & qua eſt temeritate,
 minatur: Creſcit audacia, arma Regis dam-
 nat injuſtitia: fœdera impietatis, Conſi-
 lium perfidiæ; Regni optimates, perduel-
 lionis. Ubi in nos virus evomuit, excur-
 rit ad externos. Veneto Senatui exprobrat
 Atheiſmum; Sabaudo levitatem, & ava-
 ritiam: Reliquos omnes fœderatos ſuſpi-
 cione perſundit: putares in orbem Cenſu-
 ram exercere. Rurſus cum ſe latius diſſu-
 dit maledicendis Licentia, ad nos redit:
 illatas a Calviniſtis contra Lutheranos in
 Germania clades Gallo adſcribit, & qua
 eſt impudentia Regem pro famulitio Dia-
 boli pugnare contendit. Poſtremo (o par-
 ricidium) Clementiſſimo, Juſtiſſimo, Re-
 ligioſiſſimo Regi, quod fœderatis periclitan-
 tibus, obſeſſis, exulibus, afflictiſ, pro jure

Sæc. XVII. gentium opem serat, (horremus elogio)

A. C. 1625. damnationis æternæ minas intentat: Hac

sunt præcipua tela, ne dicamus omnia, quibus Regem Regnumque petit, hæc Convitia, quibus Sanctissimam Rempublicam, & Catholicos Principes insectatur. Quo quidem, ut retunderentur, promptius fortasse fuisset negligere, quam objecto veritatis clypeo excipere: nisi quis Silentium in Conscientiam verteret; & quoniam in Religione turpiter aucupium quærit, quo Principum Majestatem in contemptum adducat, æquum est, ut quæ Christiana Religio de Regum autoritate credenda proponit, citra fucum adulationis aut detractionis invidiam aperiamus.

Reges a Deo esse, præter publicum omnium gentium atque Sæculorum consensum, etiam Prophetæ denuntiant, Apostoli confirmant, Martyres confitentur, neque tantum a Deo, sed etiam Deos. Quod quidem non servilis Ethnicorum assentatio in gratiæ Lenocinium effinxit: Sed ipsorum veritas in ipsis Sacrorum Codicum oraculis tam aperte declaravit, ut negare sine blasphemia; dubitare, sine sacrilegio nemo possit. Dii itaque qui vocantur, consequitur ut sint, non essentia quidem, sed facultate non natura, sed gratia: non ad perpetuum, sed ad tempus: utpote qui in terris, Dii optimi Maximi vice fungantur, & ipsorum imaginem, Majestatis imitatione mortali

oculis exhibeant. Nemo est enim adeo Sæc. XVII.
 plumbeæ mentis, qui cum eum intuetur, A.C. 1625.
 cuius nutu tot hominum millia prodeunt
 in aciem, tot manus ferrum stringunt ad
 vindictam, aut comprimunt ad veniam,
 qui nobilitatem obscuris, egenis uberta-
 tem, exulibus patriam, afflictis perfugium,
 & quibus libuerit, felicitatem impertia-
 tur: qui denique suorum omnium fortu-
 nas, vitam necemque in manu habeat:
 Nemo est, inquam: qui non eum aliquid
 supra mortalitatem esse Deo proximum
 aut simile suspicetur, credat, cogitet.
 Quibus enim Deus potestatem suam com-
 municavit, iisdem majestatis suæ partem,
 quæ saluberrima est imperii tutela, non
 denegavit; ut populos sibi subditos non
 tam armorum terrore ad parendum co-
 gerent, quam ut impressa eorum animis,
 quasi divinæ Majestatis veneratione in ob-
 sequio benigne continerent.

Nihil enim est ad communem omnium
 felicitatem accomodatius, nihil ad publi-
 cam tranquillitatem utilius, quam si sub-
 diti, quibus parendi necessitatem divina
 voluntas imposuit, Præpositis atque Ma-
 gistratibus citra tergiversationem obtem-
 perent. Id enim natura non solum ho-
 minum ingeniis iniecit, sed etiam bellua-
 rum sensibus ingenuit, ut antecedentes se-
 quantur Duces, Regibus suis obediant, &
 pro eorum salute sollicitas excubias agant.

Api-

Sæc. XVII. *Apiculæ Regem Domi colunt, foris an-*
A. C. 1625 *biunt, volentem stipant, vacillantem sub-*
ciunt, laborantem sustinent, deficientem
humeris imponunt, periclitantem etiam
vitæ dispendio protegunt. Adeo naturæ
leges firmæ validæque sunt, ut quæ ho-
minum consensu vigent, animalium insti-
tutis comprobentur. Nam si ab homini-
bus his, qui vel prudentia, vel authori-
tate in rebus publicis optime constituta
floruerunt, exempla petamus & Consilia
intelligemus profecto, nihil esse tam aptum
ad jus conditionemque naturæ, quam im-
perium, sine quo nec domus ulla, nec ci-
uitas, nec gens, nec universorum homi-
num genus stare, nec rerum natura con-
stare, nec ipse mundus potest; tamque pre-
terire, quam imperare utile est, & necesse.
præcipua siquidem, vel potius omnis im-
perii vis in Consensu obedientium sita est.
Si enim subditis Regum statuta liceret re-
pendere; quænam esset Magistratum au-
thoritas? si non probare, quæ Principum
potestas? si condemnare, quæ rerum publi-
carum securitas? Ruerent in Domibus
Servi, in Patronos clientes, in Parentes
Liberi; & omnis civilis status discipulus
pestum iret, privatæ Domus discordia,
seditionibus urbes, Provinciæ rapina,
omnia tumultu flagrarent: Gentium præ-
corruerent, & in pristinum chaos cuncta
reciderent, si major numerus excusso pen-
corum

eorum iugo omnia sui juris faceret. Quæ- Sæc. XVII.
nam enim spes esset eum iuste imperare A.C. 1625.
posse, qui ne prudenter quidem parere
possit?

Quare illud ipsum, quod lex humana
non permittit: divina vetat; dum fraudem
omnem atque contradictionem servis erga
Dominos prohibet. Quid ergo si iniqui
fuerint? absit, ut cujusquam impotentiam,
libidinem & injustitiam probemus. Sed si
sensum Scripturæ quæris, nulla ex parte
rebellandi Consilium habemus, salva Reli-
gione parendi præceptum habemus: quam-
vis fortunas eripiat, libertatem tollat, Ser-
vitio premat, & quæcunque Deus postu-
lantibus Regem futura denuntiat, in suo-
rum ruina meditetur, tamen parendum est
Regi quantumvis discolor; quia Deus eum
instituit. Parendum est Domino, quan-
tumvis molesto; quia Deus, cum talem eum
futurum prævideret, nihilominus præpo-
suit. Regem ut parentem, si bonus est,
amare: si malus est, ex Divinæ voluntatis
decreto ferre debemus. Quid si Religio-
nem ipsam expugnet, ferro sæviat, rursus
ad Martyrium fideles vocet? quantumvis
hæretici reclamant, tamen si Evangelio
acquiescere velimus, satius est, suso san-
guine cælestem victoriam reportare, quam
educto gladio Christianæ patientiæ famam
ledere: Quam quidem nostram Sententiam
improbare nemo potest, nisi qui Christi
præ-

Sæc. XVII. præceptum simul & exemplum improbet.
A. C. 1625. nisi Martyribus cum rebellare possent, modestiæ gloriam eripiat, & crescenti Ecclesiæ ignaviam exprobrare velit, quod numquam fortior, ferrum Imperatoribus, quo se viebant, non extorserit. Ea si quidem non Christianorum, sed hæreticorum contumacia, qui vel levissimo metu Religionis ad arma concurrunt, leges calcant, jura violant, & a Deo ordinatæ potestati, quæ possunt via resistunt.

Christus autem jam tum natus, immo antequam nasceretur, in edictum Cæsaris advolavit, neque denegavit obedientiam, cujus imperandi tradidit: sub ejus prætore quamvis innocens accusari non erubuit: judicium quantum iniquum patienter tulit, vim illatam, crucem oblatam, mortem denique non recusavit: quamvis in manu Legiones Angelorum adessent: quamvis in sua morte videret Christianorum omnium vitam, sententiam ferri. Ecclesiæ priscos Annales revolvit, parem in Apostolis, parem in discipulis patientiam invenietis, parem in Martyribus constantiam, cum jam late propagata fides esset ubique, qua patebat orbis Romanus, Christiani in carnificina crudelitatis, ferro, flamma, belluis fidem probabant, atque patientiam: neque inter optimam Conscientiam, & iniquissimam fortunam constituti provocabant ad arma, quibus sumptis

sumptis numero pares extitissent, & vir-
tute Superiores; cum ~~urbes~~, insulas, mu-
nicipia, castra ipsa, Senatum, forum im-
plevissent; & omnes tam libenter ad cœle-
stem victoriam per supplicia properarent.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

Quare alias leges, quam a Christiana
Disciplina profectas quærent, qui satius
esse putant rebellare, quam pati. Unde
novum jus e cœlo defluxit, ut credant no-
bis licere, quod Apostolis & Martyribus
non licuit? An in fide propagata jus est,
quod in nascente, & jam adulta nefas fuit?
Nusquam Christianus aliud est: unum
Evangelium & idem Jesus; qui aliter sen-
tiunt, fidem in factionem convertunt, &
ex aliena crudelitate sibi Dominium & Glo-
riam quærent.

Neque tamen in gratiam Regum inju-
stam Dominationem adstruimus: a cujus
periculo tantum absumus, quantum dista-
mus a metu, sed fidei, Regi, veritati debi-
tum, & necessarium non denegamus testi-
monium. Atque adeo quæ sentimus: tanto
liberius profiteamur, quia scimus sub quo
Rege vivamus; neque enim sumus ita rerum
nostrarum negligentes, ut ignoremus, quan-
topere Religionem colat: nec tam ingrati,
ut inficiemur eum esse talem, qui sinceram
pietatem vel sceptris suis anteponat.

Inde fit, ut cum quisque teneatur eum
imperii statum, in quo natus, colere, amare,
complecti, & ad eum non modo tuendum,
sed

Sæc. XVII. sed etiam amplificandum omni ope niti, cum
A. C. 1625. a Deo præsertim ita sit institutum atque

imperatum: tantum abest, ut qui Catho-
lici non tam videri volunt, quam esse, Re-
gum dicta, facta, cogitata ad proprium
suis libidinem interpretentur, & quasi Co-
soria virgula notent; quin etiam ea vota
promovere, atque alere gloria teneant.
Cum enim Principum ingeniis præsentia
adsit Divinæ bonitatis auxilium, quam
privatis hominibus, non minorem injuriis
Deo faciunt, qui ei de Regibus judicant
potestatem, quam ipse sibi soli reservat,
præcipiunt, quam Regibus ipsis, qui se-
lius Dei judicio subjacent. Quapropter
David adulterio coinquinatus, & homi-
dio; tamen se soli Deo peccavisse sustine-
bat, quia Rex erat, & alium non time-
bat; quia Rex erat, nullis ipse legibus
tenebatur: quia liberi sunt Reges a co-
culis delictorum, neque ullis ad pœnam vo-
cantur legibus, tuti imperii majestate. Ho-
mini ergo non peccavit, cui non tenebatur
obnoxius. Quis enim potest dicere Prin-
cipi cur ita facis? Tamen iste Sycophanta,
quo se Theologum probet, districte in con-
temptum Regis arguit, magisterialiter de-
nit, affirmat audacter, probat insidiosè,
calumniatur aperte, diabolice concludit.

Cum illud in Principatu beatissimum,
quod nihil cogi possit; tum illud certe
maximum, quod penes eum pacis bellique

potestas sit. *Ejus est enim legem ferre, Sæc. XVII.*
 ut cui rerum iudicium cælitus datum, sub- *A. C. 1625.*
 ditis obsequii Gloria relicta sit, nam in

civili disciplina, sicut in cæteris artibus, aliquid esse primum expedit, ad cuius nutum reliqua moveantur, atque consistant. Et nisi Cardinibus illis Scientiarum, quæ principia vocantur, consensus accedat, nec veritas inquiri, nec falsitas dignosci, nec ulla disceptatio convenienter institui potest; aliquam esse regulam oportet, ad quam cæterarum rerum, quæ in compagem coeunt, reئتitudo probetur, aut pravitas corrigatur. Ita naturalis ordo mortalium paci accommodatus hoc poscit, ut suscipiendi belli authoritas penes Principes sit: qui non liberi solum impedimentis omnibus, sed Domini rerum temporumque, trahunt Consiliis cuncta, non sequuntur. Eorum vero Consilia explorare, temeritatis; eventilare, perfidice: reprehendere perduellionis est intolerandæ: neque enim aliter imperii vis constare potest, quam si uni ratio reddatur. Ut enim pretiosa unguenta si alienum aerem admittunt, proprias vires amittunt; ita Regum Consilia, quæ apud Hebræos, arcana dicuntur, si populo innotescant, quod antea erant, hoc ipso esse desinunt, quod innotescant. Quare Regum Sapientissimus monet, ne largius vinum Principibus propinetur, ne forte quod in Consilio prudenter statutum est, in convivio per Hist. Eccles. Tom. LVIII. U ebrie-

Sæc. XVII. ebrietatem evulgetur. Romanos Imperatores legimus, Sphingem in annulo, Minotaurum in militaribus signis habuisse, ut

pacis bellicue Consilia in occulto esse debere significarent. Tamen quamvis Regum corda sint inscrutabilia, quamvis Scrutator Majestatis opprimendus sit a Gloria (illufatuus qui non potest diligere nisi quod sibi placet, extraneus ille, cui nihil arcani pertere debet perfractis pudoris & reverentia claustris in arcanum Regis irrumpit) Societatem cum Venetis & Sabaudis initium scelus vocat, auxilium Rhæti contra Vindelinos datum, Latrocinium, fœdus cum ceteris Principibus, quo possit injusta quorundam Dominatio reprimi, inexpectatum crimen. Quibus breviter respondendum fuerat, Regem Societatem iniisse, quia placuit, quia licuit; bellum suscepisse, quia justum est, vel potius justum esse, quia suscepit: hæc inquam, erant respondenda, nisi singula percurrere hominis improbitatem, & Regis æquitatem apertius innotescere posse judicaremus. Quid enim est, quod in Republica Veneta reprehendi jure possit? An fides? Catholica est. An fœdus? jam tot Sæculis contractum commodo nostro, nobis Christiani tranquillitati profuit. Amplissimo Senatui, apud quem infucata veritas sibi domicilium constituit, partim atheismum exprobrat, partim male inter se consentientium dissidia mentitur, meliorem

partem a majori victam insidiosè subjicit, **Sæc. XVII.**
Discordicè pomum miserat, si fœminas **A. C. 1625.**
invenisset.

Quod in Sabaudi fœdere reprehendat,
nec ipse satis verisimiliter comminisci pot-
est. Quæ tandem injuria, si clienti pro-
pinquo, amico fratri adversus Genuenses,
Regni Desertores, qui etiam Lutherano-
rum auxilia convocarunt, debitum & ex-
pectatum præstamus auxilium? Itane vero
Rex, quem tot populi firmissimum esse Sa-
lutis juæ præsidium statuerunt; ad cujus
fidem tanquam ad tutissimum in ceruminis
portum, vitam, fortunasque detulerunt,
inermis, supinus, decussatis manibus, So-
cius injuriam fieri, eorum jura invadi,
expugnari, profligari contemplabitur, &
in alieno damno suum periculum conside-
rabit? Diripiantur urbes, vicinorum in-
cendiis Provinciæ nostræ colluceant, au-
diamus e proximis urbibus cadentium fra-
gorem tectorum, fœminarum ululatus, per-
euntium gemitus, defluat in ripas nostras
effusus sociorum sanguis, volitet hostis in
propinquo, & patientiæ nostræ ferociter
insultet, interim cessabimus otiosi. tam de
sociali Salute, quam de proprio discrimine
securi: neque manum tollere, neque pedem
movere fas erit. ne tam pestilentis Theo-
logiæ Commentatores oblatrent? Quod ad
Valltelinos spectat, cum Rex hæreticorum
factionem in Aquitania profligaret armis;

U 2

neque

Sæc. XVII. neque magis imperium suum quam Roma
A. C. 1625. nam fidem stabiliret; Vallteli a Rhaetis
 quorum ditioni suberant, defecerunt, tam
 quam nefarice perduellionis in exterorum
 armis præsidium adversus Dominos suos in-
 venerunt. Rhaeti pro veteri Societate,
 quam tot ante Sæculis habent, Regis Chri-
 stianissimi auxilium implorant; quid a quo
 fuit, quam sociis laborantibus, de ditione,
 de Salute periclitantibus contra Desertores
 opitulari? Cumque res eo devenisset, ut ne-
 que Conscientie suæ nocere, nec ei, quam
 parentis loco colit, displicere vellet, totius
 Regni, omniumque Ordinum Primarios,
 & e nostris Comitibus delectos, non magis
 in Regem fide, quam in fidem pietate con-
 spicuos, convocavit, ut quid de Valltelini-
 nis agendum salva Conscientia videretur,
 Consilium darent. Ibi statutum fuit, &
 decretum, liberum & integrum esse Regi
 Christianissimo, immo & debere Sociis suis
 atque fœderatis (nempe Rhaetis) contra
 rebelles (id est Valltelinos) auxilium
 ferre.

Quid ergo est, quod Cælum ac terras
 misceant; minas intentent, convitia (alio
 excessit animis reverentia) in Regiam Ma-
 jestatem evomant? quod scilicet cum Ca-
 vinistis Principibus fœdus jam antea con-
 tractum pepigerit, eo ipso tempore, quo Ca-
 tholici Principes nobis infesti, cum Luthera-
 nis Societatem inierunt? Nec non ex ea
 quam

quam cum Turcis pacem habemus potius, **Sæc. XVII.**
quam Societatem, invidiam Regi Regnoque **A. C. 1625.**

faciunt? Equidem eorum Sententiæ libenter accederemus, si cum exteris, eo fine Societas iniretur; non ut afflicti, miseri, exulibus Principibus, quæ a Deo acceptant, imperia restituantur, aut conserventur; non ut quorundam libido, quos nimia felicitas avidos facit, ab alieni dominatione imperii summoveatur: Libenter inquam, iis assentiremur, si eo consilio Societas inita fuisset, ut fides pereat, regnet hæresis. Quam quidem esse Principis nostri mentem, tantum abest a suspitione, quantum a veritate: nihilominus tamen id ejus esse Consilium quam magni velint emisse, quos ille terra marique tot annos in oppidis, & arcibus circumfuso milite tanquam plagis inclusos cum inedia luctantes tenet. Ut autem temerariam, ne dicamus Hæreticam, opinionem illam enervemus, quæ non tam Catholicis ad tutelam, quam hæreticis ad rebellionem accomodata est, qua volunt, cum diversæ Religionis hominibus nullam Principi Societatem ineundam; nonne constet vel ex ipso Sacrarum paginarum testimonio, Principes, licet infideles (& consequenter Hæreticos) legitimos esse? ac proinde cum his, tanquam legitimis Societatem, & amicitiam contrahi posse? certe Abrahamus cum Abimelech infideli Societatem pro se suisque pepigit, Loth cum So-

Sæc. XVII. domæ Regibus pacto fœdere copias, conf-
 A. C. 1625. liaque conjunxit: Jacob Societatem immo

Et affinitatem Laban idololatræ concupivit:
 Heber cum infideli Jabin, David & Salomon cum Ægyptiis, Tyriisque Regibus, Machabæi cum Romanis & Lacedæmoniis fœdus percusserunt: neque tamen apud Græcos codices reprehenduntur. At vero Esaphat, cujus exemplum attulerunt, obprobatur quidem, quod cum impiis Regibus inita Societate bellum injustum quamvis infidelibus intulisset. Ut tamen intelligamus non belli Societatem, sed armorum injuriam damnari, nemo eidem crimini veritatem quod cum Joram nefario Principe, Deo hoste insensissimo, contra Moabitas commiserasset. Quibus itaque non placet factum cum hæreticis idem, tot Patriarchas & Prophetas arguant, necesse est, atque adeo Pontifices Maximos, quorum Sanctitas supra licentiam calumniæ, fides extra periculum erroris: Pontifices inquam Maximos, quod interdum ita postulante Christianæ Reipublicæ statu, cum infidelibus pacem inierint, & Societatem: Quin & ipsum audacter Christum increparent, quod inter dapum lautitias, & profusam venientorum fragrantiam, publicanis, & peccatoribus in mensa Socius semina Divinæ veritatis immitteret. Certe dum Christianus orbis sub Imperatorum crudelitate gemeret, plerique ejusdem victoriæ manum

in prælio commodabant, *cujus immanitati* Sæc. XVII.
cervicem in Tribunali minime subduxiſſent. A.C. 1625.

Romani in Parthos, Christiani in Christianos sub infensis nomini Christiano ducibus militabant, quippe & vere putabant aliam esse vim Religionis, aliam Imperii: neque credebant se displicere Christo, si quæ ipse Caesaribus reddi jussisset, redderentur. Ita Valentinianus cum Gottis, Theodosius cum Arrianis amicitiam contraxit. Certe Constantinus, cognomento Magnus, Religione major, Ethnicos in exercitu suo milites non exauthoravit, a Consilio non repulit, a Senatu non summovit, Romanis Cæremoniis, quas improbabat, non negavit impensas, & per omnes vias æternæ nobis lætæ secutus Senatum vidit placido ore delubra, legit inscripta fastigiis Deorum nomina, percunctatus est Templorum Origines: cumque ab impia religione abhorreret, impiorum familiaritatem, Societatem, arma, Consilia non recusavit. Quare si tot Sanctissimorum Virorum exemplo, cum infidelibus Societas licita sit, quam Rex cum Anglis jam tot annos corroboratam de novo confirmavit, eo certe nomine videtur esse laudanda, quod qui locis in illis antea vexabantur Catholici, Societatis nostræ beneficio tractari cæperint humanius; nam ut de Batavis fileamus, quorum fœdus a prudentissimis Regibus magno Gallicæ commodo fuit institutum; quis est adeo hospes in Gal-

Sæc. XVII. *lia*, vel potius in *Europa*, qui nesciat non
 A. C. 1625, alio fine cum Britanno pactas esse nuptias,

quam ut Catholicis, qui abessent, facilius
 in patriam reditus esset; qui adessent, se-
 curior Religioni Libertas? Sed ut aliqui
 adversario concedamus, supponamus id fa-
 ctum politica ratione, quæ certe maximum
 in Imperiis pondus habet, potius quam Co-
 tholicæ Religionis amore (quem esse singu-
 larem in Rege nostro etiam hostes vel ini-
 fidebuntur) non possunt tamen id jure re-
 prehendere, quod tam multorum, quæ at-
 tulimus exemplorum autoritate confir-
 tur. Quantam ergo faciunt injuriam filii,
 qui eam salvam esse non putant, nisi Re-
 gum jus pereat, Et gentium jura suber-
 tantur? Satis ipsa suis, id est, veris co-
 xiliis tutæ, præstigiis mendaciis, quæ so-
 lam veritatem colit, non eget. Itaque non
 videmus, cur si licet Christianis habere de-
 ces infideles adversus Christianos: iisdem
 non liceat Hæreticos habere Socios contra
 hostes.

Sed bellum, ajunt, quod Rex suscepit
 injustum est, quia non habet jurisdictionem
 in Cæsarem: ideo non potest dicere: Tu
 Cæsar morere, tu Palatine regna: o insana
 mentis Theologum: Dum Rex a Cæsare
 dissentit, dum fœderatis auxiliares copias
 mittit; bellum est injustum, quia in Cæsare
 jurisdictionem non habet, in quem
 jurisdictionem haberet, non tam bellum,
 quam

quam castigatio quam iudicium foret: At Sæc. XVII. A. C. 1625.
 injustum est, quod ad restituendum Hæreti-
 cum Principem (adde etiam infidelem) su-
 scepium sit. Infidelis sit, dummodo legiti-
 mus: Infidelem non probamus, legitimum
 tuemur: Hæreticus est, sed a Deo consti-
 tutus, a quo potestas omnis data est: Hæ-
 reticum execramur, sed Principem defendi-
 mus: quem Deus instituit, restituere cona-
 mur: Extorrem alieni laris, & quod in-
 felicissimum est, e summa felicitate, non tam
 sua culpa, quam hostium acerbitate præ-
 cipitatum, in sinum nostrum confugientem
 admittimus, opem implorantem auxilio le-
 vamus. Quid aliud agimus? quam dum
 in unius hominis calamitate misericordiam
 exercemus, conditionis humanæ recorda-
 mur? Quæ est ista adversariorum imma-
 nitas, ut quem miserrimum effecerunt,
 miserabilem tamen videri nolint? si no-
 bis creditis, in hujus exemplo causam no-
 stram agi, & in omnes Reges senten-
 tiam ferri putabamus. Nam si Catholi-
 cis Hæreticos Principes exterminare li-
 ceat, idem sibi licere contra Catholicos
 Reges Hæretici præsumunt: Religio qui-
 dem, & Imperii dignitas mutua sese tuen-
 tur ope, & in pari consensu optabilem
 concentum pariunt; tamen utraque suum
 jus obtinet, utraque suos terminos distin-
 ctos habet: nec Imperio violare Religio-
 nem, nec Religionem Imperium abrogare li-
 cet.

Sæc. XVII. cet. Hæc qui negaverit, Christo hæresis
 A. C. 1625 imputet, qui jubet, reddantur Cæsari,
 quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei,
 Deo. Ex his vel ipsa luce merita
 clarius intelligi potest, falso Christianissimi
 Regis Consilium insimulari, quasi Hære-
 ticorum consiliis in fidei perniciem ac-
 quiescat. Nam Reginam matrem, quæ
 est adeo frontis ejurata, qui vel ejus vi-
 tuperare Sapientiam audeat, aut pietatem
 in dubium revocare possit? Quæ quondam
 invictissimi Regis Conjux, ejus Eclypsæ
 sua luce reparavit; Ludovici Justæ pe-
 rens teneram ejus ætatem ab omni tutæ
 discrimine fovit: Denique tam multiplici
 prole sæcunda, effecit, ut quibus antea
 contemptui propter Regum orbitatem ex-
 titeramus, nunc etiam invidia digni vi-
 deamur.

Illustrissimum Cardinalem a Rupe-
 calda, qui antiquorum Patrum mores in-
 nocentia, severitatem austeritate, purita-
 tem integritate vel imitetur, vel antec-
 dat: qui nihil in vita nisi laudandum, aut
 fecit, aut dixit, ac ne sensu quidem, in-
 pietatis arguant necesse est, qui Regi
 Consilium Hæreticis favere comminisceretur.
 Illustrissimum Cardinalem de Richelieu,
 in quem unum præsertim scilicet
 convertuntur, negare saltem non possunt
 eum esse Theologiæ studio præcipuum: in
 qua vel primis adolescentiæ annis ad mi-
 raculum

raculum excelluit; Pietate clarissimum, ut Sæc. XVII. qui doctissimis libris in lucem editis, Hæ- A. C. 1625. reticorum opiniones non sine maximo fructu confutaverit: Consilio providum, ut cui celeberrimæ illius victoriæ navalis, quam de perduellibus reportavimus, momenta causasque, qua valet Divina solertia, contulerit: cum nulla ex parte caninum dentem quo pruriunt, ejus innocentie queant infigere, hoc unum exprobrant calidum nimis & perspicacem, qui suos sensus abscondat, alienos detegat. Tandem gratulamur Galliæ, gratulamur tibi Cardinalis illustrissime, cujus incomparabili Sapientia factum est, ut qui se solos sapere putabant, qui nos antea moribus leves, cultu barbaros, consilio stolidos existimabant; nunc quæ tua gloria est, & fructus noster, profundioris cogitationis, & abstrusioris prudentiæ damment.

Amplissimum autem Cancellarium ab omni maledicentiæ Licentia tutum esse decebat, vel ob hoc unum, quod omnia incrementa fortune virtuti propriæ debet: atque adeo in tantum laudandus, in quantum virtus intelligi potest. Marescallus de Schomberg hæreticis favebit, contra quos præcipuus belli author non extitit solum, sed etiam periculosissimam tormentorum præfecturam administravit, totiesque in manifestum capitis periculum descendit, ut etiam ducem de Mayenne, quem

Sæc. XVII. quem suum hæretici lanium nuncupabant,
 A. C. 1625 manu prehensum teneret, cum funesto plun-
 beæ glandis verbere, maximo nostro do-
 lore, maxima hostium Lætitia, transfixus
 occubuit?

Tot Galliæ lumina, tot nobilitati
 conspicui, tot eruditione præstantes, tot
 pietate clari, tot rerum usu docti, pi-
 trice amantissimi, Regiæ Majestatis obse-
 vantissimi, hæreticos rebelles, quos armis
 destruunt, consiliis astringunt: quam in re-
 gno nostro ferro flammaque prosequuntur
 hæresin, in aliena ditione, suis opibus,
 suo damno confirmabunt hostilem impe-
 dentiam, quæ tantam audeat innocentiam
 culpæ? Inanes male feriatorum homi-
 num cogitationes, qui credant eam esse
 nostrum omnium cæcitatem, ut tam aperi-
 tæ calumniæ consentiri, eam perversitatem,
 ut adeo falsis, Et in perniciem totius Re-
 publicæ Christianæ concinnatis argumentis
 commoveri possimus.

Sed quid mirum, si Religiosissimi
 Principis Consilium insectantur? cum Regi
 nostro Ludovico semper invicto, sine simulac-
 ratione pio, sine fastu gravi, sine austeri-
 tate severo, sine blanditiis benigno, sine
 ambitione magnanimo, sine astu prudenti,
 ipso etiam momento quo tormentis Hære-
 ticorum propugnacula quatit, audent Hæ-
 reseos propugnationem objicere? bellum
 adeo difficile contra factiones Hæreticorum
 susce-

accepit, ut quos invicē Reges minime la- Sæc. XVII.
cessandos duxerant, quos Prudentia & in A. C. 1625.

Religionem pietate præstantes viri armis
subigi posse negarant, mirabili constantia,
felicitate incredibili obsederit, expugnavit,
domuerit. Ergo dum Rex Christianissi-
mus hæreticos impugnat, hæresi favet;
dum eam exterminare finibus regni con-
tendit, aliis in regionibus eam propagare
laborabat: O ingratum civem! o insulsum
Theologum, qui profligatæ hæresi tanto-
pere favet, ut expugnatorem ejus impu-
gnet! ergo dum Rex neglectis Aulæ deli-
ciis in exercitu suos ad laborem non tam
imperio, quam exemplo provocat, dum
vigilat in castris, dum pugnat in acie,
periclitatur in aggere, dum hæreticas ar-
tes expugnat, urbes diruit, copias dissi-
pat, Ecclesiis Sacerdotes, Sacerdotibus
Ecclesias restituit, exulemque Religionem
postliminio tot in oppida, tot in Provin-
cias revocat, & quasi prehensam manu
reducit, scelerata nefariorum hominum li-
centia, & seditiosis hostium libellis fiet,
ut nihil aliud ex tot laboribus, & peri-
culis, quam apud exteros invidiam, apud
suos contemptum, apud omnes infamiam,
& in se festinatæ Senectutis insignia con-
sequatur? Et tamen parum erat tam in-
signi pietate, tam multis laboribus par-
tam gloriam eripere, nisi tantæ innocen-
tiæ tacite periculum minitarentur, non
ab

Sæc. XVII. *ab hæreticis, quos impugnat, sed a Co-*
A. C. 1625 *tholicis, quorum securitati pervigil exco-*
bat. Nam quo fine, qua mente, fatalem
Galliae, funestam orbi, omnibus bonis
exsecrandam Henrici semper magni, co-
dem, in medium adducunt? nisi ut Regi-
cidis stimulos, Regi terrorem addant? ut
quod in Patrem crudelissime patratum est,
in se quoque fieri posse pertimescat Filius?
cur inquam illam communem bonorum omnium
calamitatem revocant? nisi ut sædi specta-
culi memoria cicatricem jam tum Succu-
loris felicitate coalescentem exulcerent? &
in dolore nostro lætitiā captent, qui no-
tea forsitan in publica clade risum non
tenuerant? feros Leones diceres, qui car-
is devorata victimā hærentem adhuc re-
stibus cruorem lambunt, & præteritis
crudelitatis gaudia taciti repetunt. Ne-
que tantum (Deum immortalem) cordi-
tam horrendæ memoriæ refrigerant, sed &
tiam qua sunt impudentia, iusto Dei ju-
dictio illatam esse proclamant, atque ita
cædem defendunt, cujus iustam esse causam
contendunt, simulque suam in nos hosti-
lem voluntatem manifeste produnt, qui
tam sceleratam manum Dei Justitia at-
tribuunt. Quis enim potuisset tam atro-
parricidium defendere, nisi qui possit con-
nisisse. Itaque Rex Regum maxime,
tuum est non magis hostium contumelias
contemnere, quam nostrum omnium, quot-
quot

quot Ecclesiastici Ordinis sumus, pietatem **Sæc. XVII.**
 tuam prædicare, laudare Religionem: Se- **A. C. 1625.**
 curitatem procurare, cum in illa tuæ Ma-
 jestatis inauguratione nos inimicos futuros
 inimicis tuis promiserimus. Perge felici-
 ter, procede audacter, regna tranquille,
 Triumphas fortiter, ingruant hostes, con-
 tumeliæ sæviant, blasphemi intonent: tibi ad
 solutem, ad victoriam, ad Triumphum vo-
 tisquam poterimus ardentissimis aditum pa-
 rabimus, assiduis precibus sollicitabimus,
 mittat tibi auxilium de Sando, impleat om-
 nes petitiones tuas, memor sit omnis Sacri-
 ficii tui, omne Consilium tuum confirmet,
 ut quotquot imperio tuo subjacemur, late-
 mur in Salutari tuo, & in nomine Dei
 nostri, Regisque prosperitate, magnifice-
 mur. Quantum vero ad istos libellos atti-
 net, placuit nobis omnibus tam impios, sce-
 leratos, & in perniciem totius Gallie con-
 cinnatos libros, nostra Sententia, & au-
 thoritate damnare. Eos itaque seditiosos,
 & plurima contra fidei puritatem & pacis
 tranquillitatem continentes, atque ita bonis
 omnibus execrandos & detestandos, dam-
 navimus, & damnamus. Datum Lute-
 tiæ Cleri Generalis Comitii, decimo ter-
 tio Decembris anno millesimo sexcentesimo
 vigesimo quinto.

De mandato Illustrissimorum, & Re-
 verendissimorum Cardinalium Archiepisco-
 porum,

Sæc. XVII. *porum, Episcoporum, totiusque ceteris*
 A. C. 1625. *Ecclesiastici in Comitibus Generalibus Cleri*
Gallicæ constituti.

LEONARDUS de STAMPES

Episcopus Carnotensis

§. XCIII.

Comitia Sopronii in Hungaria
celebrata.

Carafa
Comm. de
Germ. Sacr.
pag. 207.
Orthel. ad
hunc ann.
pag. 108.
Brachel.
Hist. l. 2.

Hoc anno res in Hungaria ad unam
 versæ Ecclesiæ, ac Religionis
 molumentum, necnon Domus Austriae
 cæ gloriam plurimum spectare vide-
 bantur; postquam enim Mense Martio
 Ferdinandum Cæsarem inter & Am-
 rathem IV. Turcarum Imperatorem per
 cis foedera ad viginti omnino annos
 innovata fuerant, Cæsar ad diem de-
 cimam tertiam Octobris Hungariæ Or-
 dines ad comitia Sopronii habenda
 convocaverat, ut ibidem de variis Re-
 gni negotiis, ac præcipue de tollenda
 polygamia per Settariorum licentiam
 invalescente, necnon de Religionum
 dissidiis ageretur. Die igitur præsti-
 tuta Cæsar unacum Augustissima Coe-
 lige, filiisque suis necnon cum Ca-
 rafa Nuntio Apostolico, Legatisque
 Hispano & Florentino urbem ingressus,
 a Pas-

a Pasmanno Cardinale Strigonienſi Ar-
chiepiſcopo elegantiffima Oratione ſa-
lutabatur, univerſa Nobilitate Hunga-
rica in Cæſaris occurſum effuſa. Se-
quenti autem die Cæſar de regni cala-
mitatibus, periculis, & damno tam
ex rebellium tumultibus, quam præ-
donum excuſſionibus, ſpretisque Re-
giis mandatis exorto per ſuum Cancel-
larium fuſius perorabat, Hungariæ
Ordines exhortatus, ut ad evertenda
hæc mala, firmandamque pacis ſtabilis
ſecuritatem mutuo inter ſe conſilio op-
portuna Majeſtati ſuæ ſuggererent reme-
dia. His de rebus Ordines diviſis in-
ter ſe factionibus deliberabant, cum
vero nonniſi exigui quædam momenti
gravamina exponerent, eaque duntaxat
ex privatorum odiis, militumque li-
centia ortum haberent, Cæſar omnes
hæſce querelas, quantum valuit, ad
Hungarorum vota ſuſtulit, tanto om-
nium, etiam Cæſari inſenſorum, gau-
dio, ut nihil amplius in ſua Majeſtate
deſiderari poſſe, proſiterentur: Acrïor
autem erat contentio, dum de ſecta-
rum libertate agebatur; cum enim
Agrienſis Epifcopi Orator adverſus li-
beram Calvinianæ hæreſis exercitium
contentioſius declamaret, mox quidam
Proteſtantes factò in eum impetu ver-
bis ac verberibus illum laceſſiverunt,
Hiſt. Eccleſ. Tom. LVIII. X arre-

Sæc. XVII. arreptumque, juxta Pragensium Cal-
A. C. 1625. vinistarum exemplum, e fenestra præ-
 cipitem dedissent, nisi alii ex eadem
 secta accurrissent, rarumque Calvinia-
 næ moderationis specimen datori,
 nonnisi evulsis crinibus & barba hunc
 Præsulem e cubiculi foribus propulsa-
 sent. Tam inhumana agendi ratio Ne-
 colaum Esterhasium, qui Palatini vi-
 ces obibat, tantopere offendit, ut al-
 tera die tres ex hisce furibundis in jus
 vocaret: Tum vero agmine facto con-
 festim una omnes Calvinianæ sectæ he-
 cii audacter Palatini Curiam ingressi
 sunt, ac temeritate Sectariis solita et
 dem declararunt, omnium confectam
 hanc violentiam Præsuli fuisse illatam,
 idque Religionis suæ sanctitatem de-
 poscere. Enimvero Catholicos hæc
 Sectariorum ferocia intimo doloris sen-
 sument, nihilominus, ut majoris tur-
 multus, malique periculum declina-
 rent, hanc injuriam, quæ si infimæ se-
 cis Calviniano accidisset, armis, in-
 cendiis & Catholicorum cædibus velut
 commune Religionis gravamen a Cal-
 vinistis ultra fuisset, Christiana moder-
 ratione ac patientia devorarent.

§. XCIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.*Ferdinandus III. in Hungariæ Regem electus ac coronatus.*

Calamitoso hoc tempore Hungariæ Regnum varia bellorum incommoda per plures annos pertulerat, præp-
 mis a sectariis & Bethlenio Transylva-
 niæ Principe, qui non modo illud ar-
 mis sibi asserere speraverat, sed ubique
 fidem Catholicam, ejusque Cultores
 præcipue Monachos, & Sacerdotes
 tam crudelem in modum insectabatur,
 ut nec jam procul videretur ab interitu
 Religionis Catholicæ usus, nisi Ferdi-
 nandus Cæsar pro immoto suo erga ve-
 ram fidem studio summis viribus Secta-
 riorum molitionibus obstitisset. Cæsari
 vero hac in re auxilio inprimis fuit Pe-
 trus Pasmanus Cardinalis & Strigo-
 nienfis Archiepiscopus, qui erectis Vien-
 næ, Strigonii, Tirnavii, aliisque in
 Urbibus pro Hungariæ juventutis in-
 stitutione varia extruxit Collegia, bre-
 vique effecit, ut Parochi ad confer-
 vandam Religionem Catholicam idonei
 fidelium gregi congruo numero præfi-
 cerentur: Restaurata vera fide, pari-
 ter Hungarorum erga Cæsarem; ejus-
 que Augustissimam familiam amor &
 fidelitas reffloruit, cum econtra secta-

Jæger. Hist.
Eccl. l. 5. c. 6.
Briet. An-
nal. tom. 7.

Sæc. XVII. invalescente, nonnisi subditorum in le-
A. C. 1625. gitimum Regem rebelliones, tumultus
 ac perfidiæ vigerent. Id Magistra ex-
 perientia sat luculenter edocti erant
 Hungarorum potissimi, inprimis vero
 illi, qui Romanæ fidei addicti erant,
 ne ergo post Ferdinandi mortem sub
 obtentu incertæ successionis turbis, ac
 sectariorum molitionibus janua aper-
 retur, de Ferdinando Ernesto Cæsaris
 Filio, cui hæreditatis jus suffragaba-
 tur, in Patris locum substituendo age-
 bant. Placuit id consilium Catholico-
 rum plerisque, quamvis ex his nonnu-
 li, licet pauci, etsi adversi non essent,
 negotii tamen difficultatem obtende-
 rent, vel se idoneo ad id mandato in-
 stitutos esse causarentur. Ex Prote-
 stantibus vero palam repugnabant om-
 nes, novandarum rerum cupidi: cet-
 ris vero obstrepebant acrius Bethlemi
 Oratores, qui cunctis Sectariis in sua
 oppositionis societatem vocatis hæreti-
 tariam filii successionem Regni juribus
 suffragiorum libertati, suæque fortunæ
 exitiolam fore vociferabantur. Tan-
 tum hæ rationes apud Protestantas
 Catholicis numero superiores valere,
 ut plerique de Archiducis electione de-
 sperarent, ac ipsemet Cæsar promoto-
 nem Filii sui differendam censeret. In-
 stabant tamen ardentius Strigoniensis
 Archi-

Archipræsul, Hungariæ Cancellarius, Sæc. XVII.
 atque Esterhasius, qui una omnes con- A. C. 1625.
 futatis adversantium objectis electionis
 necessitatem tam validis rationum mo-
 mentis firmabant, ut omnibus Catho-
 licis, imo & moderatioribus Sæctariis
 ad electionem animus cresceret. Ea-
 propter accedentibus ferme omnibus
 Slavoniæ, Croatiæ & Dalmatiæ Ora-
 toribus Catholicis, Cæsar præprimis
 quemdam in Regni Palatinum eligi vo-
 luit, hancque in rem juxta Regni le-
 ges duos Catholicos, totidemque hæ-
 reticos proposuit, mortuoque Stanis-
 lao Thursone Palatino præcipue Ester-
 hasium Comitem commendavit, qui
 etiam solus in prima votorum scruta-
 tione centum & quinquaginta suffragia
 tulit, obluçantibus nonnisi sexaginta:
 Igitur Palatini inauguratione ad Cæ-
 saris votum fluente, de prospera Regis
 electione conjicere licuit, adversanti-
 bus duntaxat Bethlenii Legatis, quo-
 rum impulsu Budeani vidua, audaci
 fronte foemina, Imperatricem aggredi
 ausa, suggessit, quod ea per novam
 hanc Regis electionem Regni admini-
 stratione, quæ tamen defuncto Cæsare
 Imperatrici obveniret, privaretur, proin-
 tempestive Ferdinandi electionem præ-
 pediret, ast prudentissima Imperatrix,
 quo versipellis hæc mulier collimaret,
 X 3 haud

Sæc. XVII. haud ignara respondit, nolle se post
A. C. 1652. Cæsarem vivere, multo minus regna-
 re, sed totum jus in Filios suos trans-
 ferre: Porro confirmatis jam in om-
 nium animis electione, Cæsar Carolus
 Carasam Sedis Apostolicæ Nuntium,
 Esterhasium Palatinum, Hungariæ Can-
 cellarium, & Hispaniæ Legatum con-
 sultabat, an facta Filii electione cor-
 onatio ipsius statim esset urgenda vel po-
 tius differenda? Hanc omnino mate-
 randam esse censebant nonnulli, alii
 vero eam differri suadebant, potissi-
 mum eo ex capite, quod Cæsar Sectæ
 priorum potentia in angustias redactus,
 majorisque mali metu ac necessitate
 compulsus, Protestantibus multa que
 dem Religioni Catholicæ infesta in-
 dulsisset, ea tamen, quin tenera Fili-
 conscientia adulteratæ Religionis ac-
 leo, ac sædo in sua coronatione sacra-
 mento ad tam enormia irretiretur,
 tractu temporis, vel per Bethlenii ob-
 itum, vel prosperos armorum successus
 adhuc ipse emendare posset. Hoc
 solo Religionis Catholicæ periculo per-
 motus Cæsar, nil hæsitans constituit,
 coronationem in aliud tempus differre,
 Electionem vero Ordinibus permittere:
 Hungari enim nullum vel ex cessionis
 aut hæreditatis lege Regem admittere
 volebant. Igitur Cæsaris consilio per
 Pala-

Palatinum exposito, Cæsarei Filii electionem Ordines admifere, eo tamen pacto, ut Rex, etfi duntaxat electus effet, omnia Regni privilegia tam facra quam profana, ante fui coronationem juramento firmaret. Hanc conditionem acceptare cunctabatur Religiofiffimus Imperator, cujus animum tamen erigebat ipfemet Esterhafius Regni Palatinus, afferens, quod res Religionis facile corrigi poffent, fi plures ex hæreticis, apud quos Religio ad Principis vel privati commodi auram mutabilis eft, ad fidem Catholicam reverfuri fint; tum enim juncta Regis opera, facile Religionis incommoda & dedecora abrogari valerent. His permotus Cæfar non electionem modo fed & coronationem Filii, confirmatis privilegiis a Patre fuo olim conceffis fieri permiffit. Igitur die vigefima fexta Novembris Ferdinandus III. Rex Hungariæ electus, atque anno ætatis fuæ decimo feptimo die octava Decembris Sopronii ab Archiepifcopo Strigoniensi inauguratus eft.

§. XCV.

Francifcus Roias de Sandoval Cardinalis mortuus.

X 4

Dum

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

*Vassor. t. 3.**l. 12. p. 162.**Ciacon. in**vita Pauli V.**Vid. supra**l. 191. §. 47.**p. 182.*

Dum hæc in Germania gerebantur duo, ex Cardinalium Collegio factis concessere. Horum primus erat Franciscus Roias de Sandoval Hispanus, Lermæ Dux, qui ea, qua apud Philippum III. Hispaniæ Regem autoritate valebat maxima, totam Monarchiam nutu suo administrabat, ac non sine summa æmulum invidia immensos corradebat thesauros; tandem vero fato omnibus pene Regum clientibus communi sensim Regis gratia excidit; opportune autem Paulus V. electo ad Purpuram Henrico Gondio natione Gallo, pro more pariter Hispanum nominare compulsus, Franciscum septuagenarium Purpuratorum Collegio adscripsit, qui accepto per Caetanum Papæ Nuntium galero rubro, Aramphium contendit, a Rege ob Ecclesiasticæ dignitatis reverentiam perhonorifice exceptus. Tandem quarta Octobris die abdicatis omnibus Regni curis Lermam secessit, inde vero Vallisoletum reversus, die decima septima Maij obiit, postquam plura Monasteria pro utriusque sexus Religiosis restauraverat, alia vero a fundamentis erexerat. Preterea exornatis Ecclesiis quamplurimis Vallisoletanæ, Salmanticensi, & Complutensi Academiis plusquam viginti aureo-

aureorum millia in annuos proventus Sæc. XVII.
A. C. 1625.
assignabat.

§. XCVI.

Itelius Fridericus a Zollerem Cardinalis fatis functus.

Alter erat Itelius Fridericus Comes *Carafa
Comm. German. p. 189.*
a Hochzollerem Germanus, quem
die decima nona Septembris Osnabrugi
obiisse, Cæsar ac Imperii Principes gravissime tulerant. Hic enim non modo generis sui nobilitate, sed & meritorum præstantia Colonienfi Ecclesiæ primum, ac demum Pontificio Clementis VIII. cubiculo præpositus, a Paulo V. Purpura decoratus est; Regnante autem Gregorio XV. e Germania Romam reversus, ibidem tum Clericalis vitæ honestate, morumque integritate, tum miro animi candore, reliquisque virtutibus Principe Ecclesiastico dignis sese Ecclesiæ commendabilem, omnibusque notum, charumque reddidit. Præclare insuper res Cæsaris in Germania gesserat; vix enim in toto Imperio Princeps erat rebus pertractandis aptior, atque in Cæsaris, Catholici-que fœderis negotiis illo magis exercitatus. Inter hæc vero anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo tertio vacante Sede Osnabrugensi absens a

Sæc. XVII. Canonici Episcopus renuntiabatur,
A. C. 1625. reclamantibus Lutheranis, quorum ta-
 men violenta oppositio Anholtii, qui
 Friderici Sororem duxerat, copiis ali-
 quamdiu coercita est. Reddita igitur
 pace neo-electus Antistes Roma ad Ec-
 clesiam suam contendit, atque septem
 adulatorum millia & amplius, exceptis
 tamen Nobilibus, paucos intra Menses
 absque ullo strepitu ad Ecclesiæ gre-
 mium reduxit. seque omnes sensim
 hæreticos ab Ecclesia sua remoturum
 sponndit. Verum concepto inde odio
 a Canonicis heterodoxis propinato ve-
 neno annos natus nonnisi quadraginta
 tres e medio sublatus est: Vir sane ali-
 turniore vita, & benigniore fato
 gnus, cum in tuenda apud Germanos
 vera Religione indefessus, suo exem-
 plo, pietate, doctrina, & auctoritate
 quibus pollebat, multum prodesse pe-
 tuisset. Erat enim in eo præsens inge-
 nium, singularis prudentia, eximius
 rerum humanarum usus, ac inprimis
 summum Religionis studium, eminens-
 que Pontificii & Cæsarii juris scientia,
 moresque sanctissimi. Eminuit quoque
 integerrimo justitiæ studio, singulari
 misericordia, ac excellenti in egenos
 liberalitate. Edidit egregias Consti-
 tutiones pro Cleri Osnabrugensis re-
 formatione, necnon decreta adversus
 hære-

hæreticos, quæ tamen morte præven- Sæc. XVII.
A. C. 1625.
tus, typis edere haud poterat.

Optimi hujus Pastoris jacturam vel maxime deplorabat Osnabrugensis Diæcesis, quam Sede vacante Mansfeldius cum suis prædonibus invasam gravi multa pro more suo exhauriebat, abstractis etiam Catholicis quibusdam Canonicis, Nobilibus, civibusque. Insuper eadem hæc Ecclesia in electione novi Præsulis schismate scissa est, quibusdam Canonicis Franciscum Comitem de Wartemberg, qui Guilielmi Bavarix Ducis ex Fratre Ferdinando Nepos erat, eligentibus, aliis eundem, utpote nondum capitularem recusantibus: tandem vero Sedis Apostolicæ judicio hæc controversia in Wartembergii favorem decisa est, quam tamen electionem Daniæ Rex, qui hunc Episcopatum pro Filio suo prenabat, præpediisset, nisi Tillius Comes victicia opposuisset arma.

§. XCVII.

*Quidam ab Urbano VIII. Sanctorum,
Beatorumque Albo adscripti.*

Hoc anno Jubilæum Romæ promul- Bullar.
magn. Ur-
ban. VIII.
Const. 34.
gatum multos etiam Principes
accivit in Italiam, quibus insuperha-
bito grassantis pestilentix metu ac pe-
riculo,

Sæc. XVII. riculo, Ladislai Poloni Regis Filii pietas multis gratiis per Urbanum VIII. honorata præcelluit; provide autem idem Papa ob præfatæ luis suspicionem loco Ecclesiarum extra muros exitium, tres alias Basilicas in Urbe assignabat. Magis autem augustam reddidit hanc solemnitatem festiva lætitia, quæ Christiano Orbi innotuit, dum idem Pontifex Elisabetham Portugalliæ Reginam die vigesima quinta Maij in Sanctarum Album retulit, ac sequentis anni die vigesima secunda Aprilis declaravit, eandem hanc Reginam, dum vixerat in Lusitania, Tertium Sancti Francisci Ordinem fuisse professam. Haud minori Ecclesiæ jubilo Beatificationis Servi Dei Andreæ Avellini Clericorum Regularium Congregationis Theatinorum die decima Junii recepta est, quam paulopost die prima Octobris instantibus Maximiliano Baviaræ Electore, & Lotharingiæ Ducibus sequabatur Pontificium diploma, vi cuius Famulo Dei Felici de Cantalicio Ordinis Capucinatorum ob ejus eximiam charitatem, & excellentia merita Beatihonores decernebantur: prius autem die duodecima Septembris idem Pontifex ejusdem Ordinis Fratribus indulget, ut in festivo die Sancti Conradi tertii Ordinis Professi Officium Divinum

sub ritu, ut vocant, semiduplici reci- Sæc. XVII.
tare valeant; idem quoque indultum A.C. 1625.
Papa pro die obitus Beati Francisci
Borgiae ad Jesuitas, & pro festo S. Ray-
mundi ad Fratres Discalceatos B. Ma-
riae de Mercede eodem anno extendit.

§. XCVIII.

*Melitenſium ad Leucadem infelix
expeditio.*

Recens adhuc erat memoria jacturæ, *Theatr. Eu-*
qua Ordo Teutonicus amiserat *Corop. p. 886.*
conhuſiam, munitiſſimam arcem, quam
Gustavus Adolphus Sueciæ Rex fuſis
in Livonia Polonis Menſe Aprili occu-
paverat: acerbiori autem dolore, Me-
litenses Equites infaustæ ad Leucadem
expeditionis ſucceſſum deplorabant;
quamvis enim urbem non ſine cruento
atque ad ſex horas protracſto certamine
occuparint, eam tamen incendere com-
pulſi ſunt: inde vero cum quinque tri-
remibus reverſi, in Turcarum Piratas
inciderunt, quibuſcum infauſto prælio
decertantes, e ſuis navibus duas ami-
ſere, tres vero plane conquaſſatas, &
inutiles Melitam reduxere, cæſis Equi-
tum non paucis, ipſoque Architalaſſo
præter centum quadraginta milites,
quos etiam Turcæ captivos abdu-
xere: Sive ea militum ſive Duſtorum
culpa

Sæc. XVII. culpa fuerit, semper cum magno Ordine
 A. C. 1625. nis, vinci a Turcis haud assueti dedecore
 core conjuncta credebatur.

§. XCIX.

*Principum aliorumque Illustrum
obitus.*

Newill. hist. d' Holl. t. 1. p. 301. l. 4. Theatr. Europ. p. 898. Brachel. hist. lib. 2. Lotich. Germ. rer. p. 445. Præter Jacobum I. Angliæ Regem hoc item anno Mauritius Arauionensis Princeps Hagæ comitum die vigesima tertia Aprilis anno ætatis suæ quinquagesimo octavo decessit, mærore exinde concepto, quod omnes ejus conatus, quos ad Bredam obsidione liberandam, & frangendam Spinolæ fortitudinem impenderat, in irritum cadere cognosceret. Princeps erat suo ævo militaris scientiæ laude ac gloria longe celebratissimus, magnanimus, ac providens, nec minus liberalis in pauperes, quibus plusquam quingenta florenorum millia testamenti tabulis reliquerat, si- que ab hoc Principe cæcus in sectam suam affectus, & intemperans in Catholicam Religionem, ejusque cultores odium abfuisset, vix de ipso dici posset, quod severam mereretur censuram. Sunt scilicet magnorum corporum maghæ etiam umbræ. Verum vix poterat hic Princeps in nova secta educatus, atque a molestis Prædicantium

tium suorum fufurris exfurdatus aliter, æc. XVII.
 quam inique de vera & antiqua fide A. C. 1625.
 cenlere, quæ ipsi nunquam sincere, sed
 sub Antichristi, Babylonicæ meretri-
 cis, ac impiissimæ superstitionis & ido-
 latriæ larva a suis Ciniflonibus pro-
 ponebatur: Utinam aliquando revi-
 visceret Theodosius aliquis, qui ipsemet
 verbo, exemplo, ac legibus in eadem
 Catholica fide, quam Ecclesia Romana
 a Divo Petro recepit, & tum S. Da-
 masus Papa & Petrus Alexandrinus
 Episcopus docuere, omnes Christianos
 in Concilio Constantinopolitano ad u-
 nionem revocare sategit, & Macedo-
 nianos, Arianosque Sycophantas ex-
 pulit. Tum vero velut umbra evane-
 scerent funesta illa Novatorum præju-
 dicia tantorum in Imperio, totoque
 orbe Christiano bellorum, motuum &
 calamitatum causæ.

Præterea die sexta Februarii Phi-
 lippus Julius Pomeraniæ Dux obiit,
 cui Bogilaus Dux successerat. Hunc
 pari fato sequebatur Joachimus Sigis-
 mundus Brandenburgici Electoris Frater,
 qui die quarta Martii mortalitatem
 exuit, ejusdem vero Mensis die septi-
 ma Joachimus Ernestus Onolsbacensis
 Dux, olim Unionis Protestantium Bel-
 lidux repentina morte sublati est.

S. C.

Sæc. XVII.
A. C. 1625.

§. C.

Transactio inter Rhetos, & Valtelinos præcipue circa Religionem facta.

Lotich. Rer. Germ. l. 15. cap. 3. Gramond. l. 15. Hist. Gall. Inter hæc Cuvrius quidem Marchio, expulsis potissimam partem Hispanis, Vallem Tellinam in Franciæ Regis potestatem redegerat; parta tamen diu servare, majoris erat molis opus; quocirca matura partium compositione novos belli motus prævertere intentus Comes Rupipotius Fargius Regis Christianissimi Legatus, urgente Patre Berullo, pro Religione Catholica apud Valtelinos conservanda studiosissimo Valtelinos cum Rhetis conciliare nitentur, ac primo quidem serio de hoc negotio cum Comite Olivario Hispaniæ Regis Legato deliberare cæperat, eodem exponens, quod Franciæ Rex pacem inire propensus esset, dummodo Hispani Rhetis supremum jus reddere, nec transitum sui exercitus per Valtelinam urgere, ac denique Religionis Catholicæ firmitati idonee cavere vellent. Hanc pacis negotiationem urgebat Franciæ Regina, ut bellum ob Rhetiorum dissidia exortum pace inter Gallos & Hispanos restituta cessaret, proin Franciæ Rex Germaniæ Prote-

stantibus suppetias ferre præpediretur, Sæc. XVII.
 hac ex causâ Regina Fargio Regis sui A.C. 1625.
 indignationem metuenti rescripsit, va-
 lituram conventionem a se factam,
 dummodo *salva Religione* transigeret.
 Igitur incio adhuc, quid rerum age-
 retur, Ludovico Rege, exeunte Men-
 se Decembri Fargius convocatis Pro-
 vinciae Magistratibus proposuit, ut Vel-
 tulinam, Wormiam & Clavenam de-
 nuo pristinae suae libertati ac juribus
 restituerent. Verum hi Madritensi
 pacto standum reponebant: nihilomi-
 nus insuperhabita eorum tergiversatio-
 ne Olivarius ac Fargius in quædam
 transactionis capita convenere, eaque
 ab Hispaniarum Rege rata habenda
 Madritum miserunt. Hæc ergo ibidem
 die prima Januarii ab Hispano subscri-
 pta Fargius die decima sexta ejusdem
 Mensis Parisios transmisit, quo com-
 perto Rex pacem se incio firmatam
 indignatus, Fargium revocare, eum-
 que ob transgressos mandati limites
 plectere statuit, ast a Regina conjuge
 sua placatus, ex his articulis quosdam
 ratos habuit, alios vero adjecit in fa-
 vorem Rhetiorum, qui solemnem ad Re-
 gem legatione hanc pacificationem pe-
 nitus antiquari petebant: Igitur Mon-
 conie die quinta Martii in viginti sex
 conventum est articulos, quorum præ-
Hist. Eccles. Tom. LVIII. Y *cupi*

Sæc. XVII. cui vel maxime Religionem concernentes erant hi. I. „Rhæti gratiam

„Valli Tellinenſi factam, qua omnis
 „reatus nuperrimus tollatur, facerent
 „perpetuam. II. In favorem Principum
 „foederatorum, quorum opera
 „ipsis libertas eſſet reſtituta, nulla alia,
 „extra Catholicam, Religio admitte-
 „retur deinceps, ea propter ut ſic omnes
 „in poſterum Rheticiſ Magiſtratibus eſſent
 „fideliores. III. Reformati, vel Prote-
 „ſtantes, quotannis, ſed ſub diverſis
 „vicibus, in Vallem Tellinam intro-
 „mitterentur, ſique fundos ſuos dividen-
 „dere illis volupe eſſet, tolerabili ſub
 „pretio vænum exponerent. IV. Bo-
 „na Eccleſiaſtica a Proteſtantibus in-
 „ſtenuſ detenta, Eccleſiæ reſtitueren-
 „tur. V. Si quid in Valtelina contra
 „præſatos de Religione articulos inno-
 „vaverint Rhæti, Nuncius Apoſtolice
 „Sedis apud Pagos Helvetiæ Catho-
 „licos morari ſolitus proſpiciet, Hel-
 „vetiarumque ſubſidio coget Rhætos
 „ad articulos, qui de Religione ſunt,
 „exſequendos: id ſi neglexerint Paſ-
 „ſi, incumbet utrique Regi pacti exequenda
 „munus. VI. In anteaſſum, & ante
 „omne opus utrinque occupata, (donec
 „de jure liqueat) apud ſummum Pon-
 „tificem deponeretur. VII. Arces &
 „mu-

munimenta ab anno millesimo sexcen- Sæc. XVII.
tesimo vigesimo in hanc diem a Val- A. C. 1625.

telinis, Wormiensibus, & Clavennensibus constructa, a summo Pontifice diruerentur statim ac fuerint ipsi tradita. VIII. Valerent posthac, quæ hocce scripto constituuntur leges, abrogatis, quæ ante dictæ fuerunt. IX. Exequendis, qui de Religione, articulis penes summum Pontificem, & Cardinales iudicium erit, remissis ad utrumque Regem de statu politico questionibus. X. Comes Rupipotius, Fargius Regis Christianissimi Legatus, & Comes Olivarius pro Rege Catholico se mutuo obstringerent pro obtinendis rati- habitationibus a Rege quisque suo ex nunc in quatuor menses.,

Quamprimum hujus transactionis fama ad Papam, Sabaudum, & Venetospervenerat, ipsis insciis pacem fuisse initam indignabantur omnes, ac præcipue Sabaudus excandescebat, eo quod hac conventionione Gallorum superpetiis in Genuenses careret, armorumque suspensioni subscribere cogeretur: nihilominus adhuc vana spe lactabatur, fore, quod hæ pactiones, utpote sine Franciæ Regis mandato conventæ suo effectu carituræ sint. Summus quoque Pontifex Religionis Catholicæ augmentum pluris habuit, quam auctoritatem

Sæc. XVII. tatem suam, quæ Barberino Legato
A. C. 1625. suo ab hac negotiatione excluso, quod-
 dammodo contempta videbatur, præ-
 cipue cum inter ceteros articulos le-
 creto statutum fuisset, hanc pacem nul-
 lius esse momenti, donec a Pontifice
 firma haberetur.

§. CI.

*Diversæ Urbani VIII. Papæ Consti-
 tutiones circa Ecclesiæ Di-
 sciplinam.*

*Bullar.
 magn. in
 Urb. VIII.
 Const. 37.
 & seqq.*

Haud remissiore studio, quo idem
 Pontifex inter belligerantes pacem,
 etiam inter fideles, Clerumque Eccle-
 siasticæ disciplinæ dignitatem, & san-
 ctimoniam conservare satagebat, hanc-
 que in rem die decima tertia Martii
 præter varias constitutiones hoc anno
 promulgatas etiam prohibebat, ne ima-
 gines, vel picturæ, quæ nondum a
 Sede Apostolica Canonizatos vel Bea-
 tificatos repræsentant, publico cultui
 exponantur, nec eorum effigies radiis,
 splendoribus & laureolis, aut accensis
 lampadibus, vel ad eorum sepulera ce-
 reis honorentur, multo minus eorum
 vitæ & miracula absque Ordinarii li-
 centia & approbatione typis edantur,
 ab hac tamen lege excepit Pontifex
 illos, qui aut per communem Eccle-
 siæ

Legato
o, quo
, præ-
ulos se-
em mul-
ontifica

Confi-
di-

o idem
pacem
Eccle-
& fac-
hanc
Martii
c anno
ne im-
dum a
l. Ber-
cultu
adus
ccentio
era ce-
eorum
arii li-
antur,
ontifex
Eccle-
siae

sive consensum, vel immemorabilem Sæc. XVII.
temporis cursum, aut per Patrum, Vi- A. C. 1625
rorumque Sanctorum scripta, vel lon-
gissimi temporis scientia ac tolerantia
Sedis Apostolicæ vel Ordinarii colun-
tur. Die autem vigesima quinta ejus-
dem Mensis edita Pastoralis epistola om-
nes Patriarchas, Archiepiscopos, &
Præsules hortabatur, ut ipsi, omnes-
que Christi fideles bonis operibus mu-
niti, Deum pro pace & concordia in-
ter Christianos Principes revocanda,
& Christiani populi incolumitate con-
sequenda, necnon pro Ecclesia ab hæ-
resis veneno præservanda efficacibus
precibus exorarent. Præterea idem
Pontifex Statuta Militiæ Christianæ
sub invocatione Conceptionis B. V. in-
stitutæ die vigesima quarta Maij con-
firmavit. Die vero vigesima prima Ju-
nii inhibuit, ne Sacerdos, qui Missam
suscepit celebrandam cum certa elee-
mosyna, eandem alteri, parte ejusdem
eleemosynæ sibi retenta, celebrandam
committat. Simul etiam Episcopis o-
nera Missarum reducendi facultatem
ademit, declaravitque, quod, ubi im-
posita sunt plura Missarum onera, exi-
gua tamen stipendia, pro eleemosynæ
rata Missæ celebrandæ sint, ac pro-
pterea præcepit, ut pecunia vel bona
mobilia cum perpetuo Missarum onere

*Abrege de
l'hist. Eccl.
t. 10. p. 11.*

Y 3

relicta

Sæc. XVII. relicta apud personas idoneas pro per-
A.C. 1625. cipiendis fructibus deponantur, talia

autem onera imposterum, nisi cum Or-
dinarii licentia non acceptentur, quo-
Vid. Supra l. 193. §. 124. tidianæ tamen eleemosynæ acceptari
p. 345. valeant, si oneribus antea impositis in-
fra modicum tempus satisfieri poterit;

Motis dein hac super re variis dubiis,
Sacra Cardinalium Congregatio plene
satisfecit. Insuper Papa denuo ambas
Gregorii XV. Constitutiones summi
Pontificis confirmavit ac die prima No-
vembris inhibuit, ne bona jurisdictio-
nalia ad Ecclesias, piaque loca spectan-
tia in feudum vel emphyteusim detur-
tur, neque ultra triennium elocentur.
Sub idem quoque tempus Papa varias
habebat consultationes circa epistolam,
qua B. Martyr Sotelus Papam instrue-
bat, quam indigne Jesuitæ ceteros Mis-
sionarios haberent.

§. CII.

*Alia S. Congregationum decreta jussu
ejusdem summi Pontificis edita.*

*S. Congr.
Rit. &
Concil.*

Eodem hoc anno auctoritate Urbani
VIII. Pontificis variæ emanarunt
Sacrarum Congregationum decisiones,
& quidem die decima tertia Junii Sacra
Congregatio de Propaganda Fide deci-
dit, quod Regulares quibusvis privi-
legiis

legiis suffulti ab hæresi absolvere non Sæc. XVII.
pollint, sufficiat tamen, si in admini- A.C. 1625.
stratione Sacramenti Pœnitentiæ au-
diant Confessiones cum habitu eorum
ordinario, & stola, uti die vigesima e-
jusdem Mensis Sacra Congregatio Vi-
sitationis Apostolicæ declarabat; ex-
orto autem dubio in Cæsar augustana
diœcesi die septima Septembris a Con-
gregatione Concilii decisum, quod Con-
fessarii sæculares vel ad certum Perso-
narum genus & ad limitatum tempus
approbati, etiam in vim Bullæ Cru-
ciatæ, ultra Facultatem ipsis ab Ordi-
nario concessam Pœnitentium confes-
siones excipere minime valeant, atque
approbatio obtenta a quovis Sacerdote
ad audiendas confessiones ab Episcopo
Successore pro suæ conscientiæ securi-
tate usque ad novum examen suspendi
possit, seduloque Confessariorum ap-
probationes inter Curiæ Episcopalis
Scripturas asservandæ sint.

§. CIII.

*Synodus Osnabrugensis Diocesana,
ejusque decreta.*

Quamprimum Itelius Fridericus Car- Hartzh.
dinalis de Hochen Zollern Episco- Concil. Germ.
pus Osnabrugensis ad Ecclesiæ suæ Re- t. 9. p. 345.
gimen vocatus erat, nihil magis cordi Lunig. Spic.
Eccl. p. 2.
ha-fol. 579.

Y 4

Sæc. XVII. habuit, quam ut Ecclesiasticæ discipli-
A. C. 1625. næ vigorem conservaturus Synodum
 celebraret: quam etiam hoc anno ad
 diem quartam Martii indixit, variisque
 in ea sanctiones edidit, quarum tamen
 nonnisi singulares, ceterisque Synodis
 minus communes recensebimus. Igi-
 tur ut suos fideles, quorum non pauci
 perversorum fraudulentia ac ignorantia
 magis, quam prava & obstinata animi
 malitia hæreses amplexi sunt, ad pu-
 ram & integram Ecclesiæ Catholicæ
 fidem reduceret, præcipue Pastores
 hortabatur, ut ubique omni novitate
 rejecta Orthodoxam doctrinam secur-
 dum Ecclesiæ Apostolicæ intellectum
 gregi suo tradant, simulque a vita car-
 nali ad puram & Sacerdotio dignam
 revertantur, eoquod *incontinentia deso-*
lutionis, apostasiæ, omniumque hæresum ac
novitatum initium ac fomentum omnibus
fere sæculis extiterit. Præcipit etiam
 iisdem Pastoribus, ut populum solide
 instruant, quatenus Communio sub una
 specie neque præcepto Christi, neque
 naturæ Sacramenti, neque fructui &
 salutis communicantis repugnet. Pol-
 licebatur etiam hic Præsul, quod ma-
 xime præcipuis Festis, ut Pastorum
 levior & fructuosior sit labor, certos ad
 id deputatos per Parochias mittere ve-
 lit, qui eis adjumento esse, ac simpli-
 cem

cem plebem instruere, & expiare pos- Sæc. XVII.
sint. Præcipue vero eisdem commen- A. C. 1625.
dabat, ut in Templis, Altaribus, Bapti-
steriis, aliisque locis Sacris majorem
munditiem & ornatum procurarent.
Præscripsit etiam suis Clericis, ut bar-
bam ex superiore labro in alas ex-
crescere non sinant, longisque utantur
vestibus, opera autem sordida & ser-
vitia non subeant, sed prædia sua &
agros pro competente censu elocent,
ne magis colonorum & rusticorum
quam Pastorum & Ecclesiæ Ministro-
rum speciem præseferant.

§. CIV.

Concilium Namurcense.

Ejusdem hujus Mensis die vigesima *Hartzh. l. a.*
sexta Martii Joannes Dauvinus Na- *p. 337.*
murcensis Episcopus Diæcesanam suam
Synodum celebravit, in qua præcipue
statutum, ut omnes Subdiaconatus Or-
dine initiandi pridie suæ Ordinationis
fidem Catholicam publice profiteantur.
Præcepit etiam Synodus Decanis, ut
sedulo inquirant, an Pastores fidei do-
ctrinam pueris explicent, & concionen-
tur, Divinumque Officium secundum
usum & rituale Romanum peragant,
præscriptosque ritus in choro & cele-
bratione Missæ observent, populum-
que

Sæc. XVII. que hortentur, ut in festo S. Josephi ab
A. C. 1625. omni opere servili abstineant, & piis
 orationibus vacantes officiis Divinis in-
 terfint. Inhibuit etiam Synodus, ne
 quis sub concione rem Divinam per-
 agat, aut extra mortis periculum in-
 fantem Baptizet, nec altari portatili
 Sacerdotes utantur, nisi ubi Altaria
 omnia ab hæreticis sunt profanata, nec
 ob bella & pericula aditus Episcopo, ut
 consecrentur, patet. Die octava Aprī-
 lis anni sequentis idem Episcopus Sy-
 nodalem habuit congregationem, in
 qua priori Synodo quædam adjici
 rabat decreta. & quidem primo inhi-
 buit, ne pueri & puellæ simul in eodem
 loco & sub eodem Magistro doceantur.
 II. Ne tempore pestis Parochi suis fide-
 libus Eucharistiam vino immerfam por-
 rigant. III. Ne permittant, ut quæ-
 stores quidam per Diæcesin vagentur,
 indulgentias publicent, & stabula bene-
 dicant.

§. CV.

*Andreæ de Soto, Marci Capelli, &
 Jacobi Janfonii obitus.*

*Menolog.
 Hneber.
 p. 2329.*

Inter Scriptores Ecclesiasticos, qui hoc
 anno obiere, recenferi meretur An-
 dreas de Soto ex Ordine FF. Minorum
 S. Francisci, qui in Castella veteri na-
 tus,

tus, omnesque ferme Ordinis sui hono- **Sæc. XVII.**
 res emensus, Claræ Eugenïæ Ifabellæ **A. C. 1625.**
 Belgiorum Gubernatrici a confessioni-
 bus erat, ac demum Bruxellis die quin-
 ta Aprilis septuagenario major decessit,
 posterisque reliquit Paraphrasin in la-
 mentationes Jeremiæ, atque in Psal-
 mos decimum octavum, & centesi-
 mum vigesimum primum præter tra-
 ctatum de conversione boni latronis,
 & libellum de vita S. Josephi, necnon
 de contemplatione Christi Crucifixi. Ex
 eodem Ordine Mense Septembri Romæ
 obiit Marcus Antonius Capellius, in-
 signis Venetorum Theologus, Sacræ-
 que Inquisitionis Qualificator, cujus
 uberiores vitæ descriptionem addidit
 Bononius Abbas dissertationi, quam
 Capellius de *appellationibus Ecclesiæ Afri-*
canæ ad Sedem Romanam edidit Romæ
 iterato prælo novissime excusam. Præ-
 ter hanc dissertationem insuper contra
 interdictum Pauli V. calamus strinxit,
 inopinato tamen Bononiam secedens,
 propriam suam lucubrationem confu-
 tavit, edicto tractatu de *absoluta omnium*
rerum Sacrarum immunitate, & Princi-
pum laicorum potestate ex lege Naturæ,
Moyfis, & Christi. Scripsit quoque
 contra Marcum Antonium de Dominis
 librum de *necessitate Regiminis Monarchici in*
Ecclesia, necnon de *successione Episcopi*
Roma.

Sæc. XVII. *Romani in eundem Pontificatum*, præter
A. C. 1625. *dissertationem de cæna Christi supra*
 contra Vecchietium. Nec minus eru-
 ditionis, pietatisque fama celebrem se
 reddidit Jacobus Jansonius patria Am-
 stelodamus Theologiæ Doctor, atque
 in Lovaniensi Academia Sacrarum lite-
 rarum Interpres, & ad Divum Petrum
 ejusdem Urbis Decanus, qui in vitæ
 sanctimonia, & literarum studio con-
 senescens, die trigesima Julii anno æ-
 tatis suæ septuagesimo octavo, sicut
 sanctissime vixit, ita & placide in Do-
 mino obdormivit. Scripsit commenta-
 rios in Cantica Canticorum, in Psal-
 mos Davidis, in Jobum, atque in Evan-
 gelium Sancti Joannis, necnon Instru-
 ctionem Catholici Ecclesiastæ iterato
 prælo excusam, præter orationes &
 varios libellos asceticos.

§. CVI.

*Joannis Gallemarti, Philippi Ga-
 machæi & Henrici Hollandi
 extrema.*

Andr. Bibl. **H**orum fata sequebatur Joannes Galle-
Belg. Fre- martus in Belgio natus Theologiæ
cher. Theatr. Doctor, ac Duacensis Professor, qui
Vir. erud. **p. I. Sect. 3.** Decisiones Cardinalium Concilii Tri-
 dentini Interpretum emendatus Duaci
 imprimi curabat, prioresque earum
 edi-

editiones recensuit, limavit, summaque Sæc. XVII.
fide exemplarium varietatem recensuit: A. C. 1625.
observat tamen ille Auctor, qui hasce
declarationes editioni Tridentinæ Sy-
nodi adjecit, quod Gallemarti diligen-
tiam fugerit pars melior declarationum
alia, quæ cum die & Consule, ad fi-
dem aliorum exemplarium impresso-
rum, manuscriptorumque a die vigesi-
ma prima Martii anno post Christum
natum millesimo quingentesimo nona-
gesimo primo posita erat. Hæc autem
editioni Colonienfi de anno 1754. ad fi-
nem inserta est, ita tamen, ut in ordi-
nem Concilii redacta sit, singulæque
declarationes ad sua capita revocatæ.
Huic Scriptori adjungimus Philippum
Gamachæum Doctorem Sorbonicum,
cujus judicio velut oraculo Facultas
Theologica Parisiensis in intricatissimis
quæstionibus adhæserat. Scripsit egre-
gios commentarios in summam Divi
Thomæ, quod Frecherus *opus magnum,*
varium, & multiplici Theosophias scientiæ
repletum commendat. Obiit tandem die
vigesima prima Julii: Decessit quoque
die decima octava Septembris Henri-
cus Holland Anglus. qui ad Rhemen-
sis Testamenti versionem utilem ope-
ram impendens, tractatus de Venera-
bili Sacramento, & Sacrificio Missæ
typis vulgavit.

§. CVII.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

§. CVII.

Quidam ex FF. Prædicatorum Ordine Scriptores hoc anno defuncti.

*Echard
Script. Ord.
FF. Præd.*

Celeberrimus, totoque Orbe gloriæ diffusus FF. Prædicatorum Ordo pariter hoc anno Scriptorum pietate & eruditione clarissimorum obitum planxerat, hos inter primus occurrit Hieronymus Baptista de la Nuzá ex nobilissima Sellanorum gente in Aragonia natus. Hic Sancti Ludovici Bertrandi Magisterio feliciter usus, incertum, an sanctiora virtutum præcepta, vel profundiorum Theologiæ, sacrarumque literarum eruditionem hauserit: postquam enim per plures annos tam inter suos, quam in Cæsar augustana Universitate Sacræ Scripturæ Cathedram moderaretur, ac præcipuis Ordinis sui Officiis præpositus esset, Episcopus Balbastrensis a Philippo III. Hispaniarum Rege nominatus, ac sexto post anno ad Albaracinensem Ecclesiam translatus est, quo in munere perfectissimum virtutum omnium gregi suo se præbens exemplum, cum magna sanctitatis opinione die decima quinta Decembris annos natus septuaginta duos decessit, cuius corpus etsi calce obrutum, omnino incorruptum, colore nihil im-

immutato, membrisque flexibilibus ac Sæc. XVII.
 venis ipsis apparentibus, suavique o- A. C. 1625.
 dore flagrans repertum est. Scripsit
 septem tractatus Evangelicos Antver-
 piæ excusos præter Homilias supra
 Evangelia quatuor tomis comprehen-
 sas, aliamque Homiliam in Evange-
 lium, quod in festo Corporis Christi
 legitur: Exstat quoque illius libellus
 supplex ad Philippum III. Hispaniarum
 Regem contra Societatis Professores,
 qui totis viribus efficere nitebantur, ne
 sententia Divi Augustini de gratia per
 se efficaci a Fratribus Prædicatoribus
 in publica Universitate propugnaretur.
 Edidit quoque alium libellum suppli-
 cem ad Paulum V. Papam, quem ad
 vulgandam definitionem controversiæ
 de Auxiliis sollicitabat. Alter erat
 Petrus Calvus Lusitanus, qui itidem
 homilias totius anni, necnon duos to-
 mos Homiliarum pro quadragesima scri-
 psit, præter defensionem Sacrarum Re-
 ligionum. Huic accedit P. Balthasar
 Navarrete Hispanus, qui tres tomos
 controversiarum in Divi Thomæ, ejus-
 que Scholæ defensionem Vallisoleti e-
 didit. Scripsit quoque P. Blasius Verdu
 a Sans patria Catinensis resolutas quæ-
 stiones de SS. Trinitate, necnon rele-
 ctiones contra scientiam mediam pro
 efficacia divinorum auxiliorum præter
 plura

Sæc. XVII. plura alia tam Historica, quam Ascetica, & Philosophica opuscula Barcinone edita. Pariter ex fructibus Evangelici sui laboris, quo barbaris in America septentrionali & meridionali, atque in Provinciis Hispano imperio subiectis Evangelium annuntiabat, prodit elegans ipsius liber de *Prædicatione Evangelii in novo Orbe ab adventu Apostolorum*, necnon de *Monarchia Peruana præter originem Indorum in novo orbe & Indiis Occidentalibus*. Non minus celebratur Joannis Fernandez Aragonii commentarius Romæ impressus in librum *Ecclesiastes*, in quo vulgata ad verbum scum textu Hebraico confertur, eamque omnes alias versiones excellere comprobatur. His adjicimus Josephum a S. Maria Lusitanum & Petrum Locatellum, quorum prior librum de libero arbitrio, posterior commentaria in Divum Thomam, & sermones varios edidit.

§. CVIII.

Decessus Ferrarii & Fariafi ex Ordine Carmelitarum.

Bibl. Script. Carmel. Ex Ordine Carmelitarum plures hoc anno decessere editis lucubrationibus clari, ex quibus præcipue eminit Cherubinus Ferrarius Mediolanensis, Gui-

Guilielmi Mantuæ Ducis Theologus, Sæc. XVII.
 ac Doctor, qui Apostolici Palatii Con- A.C. 1625.
 cionator edidit præclaros sermones in
 Evangelii verba, & Sanctos: Scripsit
 quoque stylo oratorio tractatum, quo
 hæreticos e Valle Telina armis ejicere,
 sanctum æquumque esse comprobabat,
 præter aliam orationem de fide Chri-
 stiana, ob quam militum nonnulli pu-
 blice hæresin suam ejurarunt: Exstant
 quoque variis typis excusa plusquam
 triginta ipsius opuscula partim Histo-
 rica partim Exegetica, Philosophica,
 & poetica. Alter erat Blasius de
 Farias patria Lusitanus ex nobili ge-
 nere ortus, qui eruditum conscripsit
 tractatum de cæremoniis Missæ, præter
 Sancti Brunonis vitam, & brevem latinæ
 linguæ artem &c. Obiit Evoræ die quin-
 ta Aprilis.

§. CIX.

Sibrandus Lubertus, Abrahamus
 Scultetus, alique ex A catholicis
 Scriptoribus hoc anno
 defuncti.

Nonnulli etiam ex Sectariis, qui hoc *Inter epist.*
 anno obiere, ingens apud suos no- *Remonstr.*
 men sibi peperere; hos inter primo *p. 549. &*
 loco recensendus venit Sibrandus Lu- *565.*
 bertus Longwordiæ in Frisia natus, *Bel. Diæ.*
t. p. 1906.
Hist. Eccles. Tom. LVIII. Z cui

Sæc. XVII. qui Franecqueranus Theologiæ Profef-
A. C. 1625. for in mores studiosæ juventutis dispo-

lutos severus ac rigidus, pariter in Ar-
minianos immoderato ardore efferve-
scebat, ac plus æquo suæ sectæ ad-
dictus, sæpissime Christianæ modestiæ
& charitatis terminos excessit: unde
vicissim ab Episcopo Remonstrantium
Primipilo valde contemptus, se in Sy-
nodo Dordracensi turbulentum admo-
dum exhibuit, teste Balcanquallo, qui
de eo æque ac de Gomaro hæc asse-
ruit: duo in Synodo Viri Sibrandus, &
Gomarus imprimis ad omnia turbanda, dis-
sidiisque replenda nati . . . alternas habent
vices furendi & tumultuandi, non tamen
magis eos ob furorem accusare possum, quam
lapidem, eo quod deorsum cadat; ita enim sunt
a natura comparati &c. Ceterum Si-
brandus calamum quoque suum adver-
sus Bellarmini opera de Scriptura, Ec-
clesia, Pontifice, & Conciliis acuit,
necnon Gretserum confutare aggressus
est: Pariter adversus Socinianos eluce-
bravit tractatum de Christo Servatore,
Scripsit quoque contra Grotium, Vo-
stium, Arminium, & Bertium Armini-
vindicem. Exstat insuper ipsius Anti-
Bellarminus, quem cum immenso la-
bore, exiguo tamen honore evulgavit.
Decessit tandem Franecqueraviæ die
vigesima prima Januarii. Alter erat
Abra-

Abrahamus Scultetus Silesita, legiti- Sæc. XVII.
 mus Calvinianæ rabiei hæres, qui Fri- A. C. 1625.
 derici Palatini Concionator Aulicus
 Pragæ in suis Concionibus petulanter *Bælius Diss.*
 in Cæsarem investus, novus Iconoclasta t. 3. p. 269.
 Sacrarum Imaginum destructionem Fri-
 derico suavit, easque ipse ex Templo
 projecit, huncque sacrilegum furorem
 tanquam rem æquam, ac Christianam
 deprædicavit, non sine ipsorum etiam
 Lutheranorum scandalo, atque amo-
 ris & affectus in novum Regem immi-
 nutione: Præter alia vitia quampluri-
 ma, quæ huic Viro imputantur, haud
 immerito a suis quoque reprehenditur,
 quod plus æquo negotiis aulicis, ra-
 tionesque profanas suis concionibus im-
 miscuerit. Periit tandem Embdæ die
 vigesima quarta Octobris anno ætatis
 suæ sexagesimo tertio: Inter suas lucu-
 brationes præcipue celebrantur illius
 Annales Evangelici & *medulla Patrum*:
 Scripsit etiam ideam Concionum in
 Isaiam, epistolas D. Pauli ad Romanos,
 & Hebræos, ac Psalmos, præter ob-
 servationes in Historiam Christi, plura-
 que alia minoris momenti opuscula.
 Tertius occurrit Joannes Camero Glas-
 covia - Scotus Montalbani Professor,
 qui novas, absurdasque opiniones in-
 vehere intentus, Amyraldianæ sectæ
 primum jecerat lapidem, simulque no-
 varum

Sæc. XVII. varum inter Calvinistas dissensionum
A.C. 1625. auctor exstitit: Dum vero Montalbani

agebat, ac intestinis suorum tumultibus assentire renuebat, ad mortem percussus est: *quis autem credidisset, inquit Bælius, scotum hominem unquam verbera passurum esse pro obedientia defensione*: Obiit paulopost annos natus quadraginta sex: cum autem in Patrum lectione minime versatus esset, solitudine carent ejusdem *Prælectiones Theologicae*; scripsit etiam *Myrothecium Evangelicum*, miscellanea, pluraque alia.

His addicimus alios minoris famæ Scriptores, & quidem. I. Eduardum Chalonæum Jacobil. & Carolil. Angliæ Regum Sacellanus, qui tractatus duos sub hoc titulo: *Unde Zizania item Credo Ecclesiam Catholicam* edidit. II. Melchiorem Volcium Augustæ ad S. Annam Præconem, qui nonnisi insano furore in Catholicos celebrem se reddidit: scripsit *Furias Jesuiticas contra Gretserum & Vötterum Jesuitas*, necnon tractatum in septimum caput Augustanæ Confessionis, præter responsum ad Marquardi examen Evangelicum. Tertius est, Caspar Waserus, qui contra Indulgentias, Sacerdotium, Purgatorium, Sacras imagines, invocationem Sanctorum, & Papam Romanum libellos scomatibus, & calumniis

niis refertos elucubravit: edidit quo- Sæc. XVII.
 que tractatum de erroribus Schwenck- A.C. 1625.
 feldianorum. IV. Joannes Lavaterus,
 qui scripsit tractatum de descensu Christi
 ad inferos, necnon suum *Anti-Socinum*
 V. Hieronymus Moscorovius, Polonus,
 qui die decima nona Julii obiit, ac Pe-
 tritium Lutheranum acriter depexuit:
 edidit quoque *sublationem pudefactionis*
contra Petrum Scargam Jesuitam, præ-
 ter refutationem libri Smiglecii de Ba-
 ptismo &c. VI. Georgius Remus Pa-
 tritius Augustanus, atque Academiæ
 Altorfinæ Procancellarius, qui Norim-
 bergensi Reipublicæ a consiliis, edidit
 dissertationem, in qua putidam esse Fa-
 bulam ostendit, quod Alexander III.
 Papa Friderici Ahenobarbæ Imp. col-
 lum calcarit (*). Scripsit etiam præ-
 ter Themisti Philosophi orationem *pro*
libertate Religionis latine redditam &
 spicilegia in librum Salomonis & in
 Ecclesiasten. Obiit anno ætatis suæ
 sexagesimo quarto.

Z 3

§. CX.

(*) Exstat hæc dissertatio Norimbergæ
 anno 1625. Abrahami Wagenmani literis ex-
 cusa.

Sæc. XVII.

A. C. 1625.

§. CX.

Jacobus Gretserus, Andreas Eudæmon, Ludovicus Richeomus, aliique Societatis Scriptores hoc anno mortui.

*Alegambe**Bibl. Script.**pag. 368.**Dupin Bibl.**nouvel. t. 17.**pag. 63.**Scripta au-**tograph.**Soc. p. 7.*

Inter Societatis Scriptores hoc anno defunctos eminet Jacobus Gretserus natione Germanus, qui scriptorum varietate, multitudine & eruditione clarus, acriter hæreticos infectabatur, apud suos maximi habitus, eo quod animo admodum demisso ac modesto, nihil, quod gloriam redoleret, ferre posset; sui tamen judicii aut tenacem fuisse, aut fors nimium de se præsumpsisse testantur Provinciæ Germaniæ Superioris Patres, qui data ad Claudium Aquavivam epistola, cujus authographum ad manus habeo, inter alias rationes, ob quas sua scripta Romam censenda mitti haud expediret, hanc subjunxere: *Pater Gretserus ita natura & ingenio comparatus est, ut si sciat fidei Romanorum judicium in ejusmodi suis lectionibus subeundum, nunquam facilius scripturus sit aliquid, idque non immerito, quia sæpe a Romanis forte aliquid rejicitur, vel minus necessarium judicabitur, quod tamen judicio nostrorum, qui hic sunt, esset*

omni-

comino operæ pretium, ut prodiret. Ce-Sæc. XVII.
 terum Gretserus Ingolstadii die vigesi- A. C. 1625.
 ma nona Januarii anno ætatis suæ sexa-
 gesimo tertio decessit: Scripsit quam-
 plurima in Societatis defensionem, &
 præprimis tres Apologias pro vita
 S. Ignatii, alium apologeticum pro So-
 cietate contra Lermæum Calvinistam,
 duos libros de modo agendi Jesuitarum,
 & epistolam ad Petrum Stevartium de
 Ordinis Jesuitarum Historia, quam
 Hasenmillerus, qui e Societate ad Lu-
 theranos defecerat, conscripsit, Greta-
 serus vero correxit, ac confutavit.
 Addidit etiam honorarium Polycarpicum
 Lauserianum ob recusam eandem Historiam
 præter appendicem Apologeticam ex SS.
 Thoma & Bonaventura contra Religioso-
 rum calumniatores, necnon assertionem
 Apologiæ Gallicanæ ad Henricum IV.
 Inter polemica, quæ contra Acatholi-
 cos edidit, magis commendatur ejus-
 dem defensio controversiarum Bellarmini;
 ibidem enim cuncta ab adversariis Bel-
 larmino objecta solide refellit, ipsum-
 que etiam Gregorium VII. a Protestan-
 tum calumniis vindicat. Præterea
 tres tomos de Sancta Cruce, ejus fi-
 gura, cultu, miraculis ejusque reli-
 quiis &c. tam fuse scripsit, ut totum
 hoc argumentum exhaustisse videatur:
 His adjecit tractatus de Sacris peregrina-
 tionibus

Sæc. XVII. nationibus, Proceffionibus, voluntaria
A. C. 1625. flagellatione, & Christianorum ex-
 quiis. Denique innumera pene opus-
 acula de variis argumentis edidit, quæ
 omnia Dupinus ad classes suas redacta
 recensuit, observavitque, quod Græ-
 ferus in arte critica minus exercitatus
 falsa vel apogrypha adoptarit, atque
 in Eristicis suis lucubrationibus ab ar-
 gumenti scopo ad insectandos adver-
 sarios suos sæpius deflexerit. Alter non
 minus insignis Scriptor erat Andreas
 Eudæmon Joannes natione Græcus,
 qui summa ingenii acrimonia & judi-
 cii præstantia præditus, adversus Lan-
 bertum Danæum, & Joannem Barclaium
 varios tractatus in Bellarmini defen-
 sionem edidit, ac pro eodem vindicando
 suum *Parallelum Torti*, sive *responsionem*
ad torturam Torti conscripsit. Exstant
 quoque Ingolstadiensibus literis exco-
 libri tres de Antichristo adversus Ab-
 botum Anglum præter *confutationem*
Anticotoni, & *responsionem* ad epis-
 lam Ifacci Causaboni, cujus etiam
 exercitationes refutavit: Insuper Co-
 loniæ vulgavit apologiam pro Henrico
 Garneto unacum *responsione* ad apo-
 logiam Abbati contra eandem apo-
 logiam: Denique sano prorsus judicio
 conscripta est ejusdem admonitio ad
 Lectores librorum Antonii de Dominis.
 Ter-

Tertius erat Ludovicus Richeomus natione Gallus, qui sui instituti tam a-
mans erat, ut non modo plurimas
conscriberet Apologias, sed etiam in-
cidente vel minima Societatis mentione
dulcibus mox lacrimis totus diffunderet:
obiit Burdigalæ die decima quinta Se-
ptembris octogenario major, relictis
plurimis sui affectus, ingenique mo-
numentis, quæ duobus tomis compre-
hensa partim Eristica, partim Ascetica
continent. Sparsim adhuc typis editæ
circumferuntur Apologiæ aliquæ pro
Societate contra Servinum & Hæreti-
corum calumnias, necnon Refutatio
Catechismi Jesuitici. Hisce Scriptori-
bus adhuc alii accenseri merentur, &
primo quidem Paulus Layman itidem
Germanus patria Oenipontanus, qui
Constantiæ sexagenarius die decima
tertia Novembris fatis concessit: Scri-
psit Theologiam moralem olim avide
quæsitam, hodie ob laxiores opinio-
nes neglectam; exstant quoque ipsius
commentaria in libros Decretales, nec-
non quæstiones Canonice: cum vero
PP. Benedictini, imo & ipsi hac in
caussa designati Iudices de Monasteriis
ereptis contra Jesuitas vehementer que-
rerentur, Laymanus *justam defensionem
in caussa Monasteriorum & bonorum Ec-
clesiasticorum vacantium contra quosdam*

Sæc. XVII. *Judices*, Dilingano prælo subiecit, & A. C. 1625. adversus P. Romanum Benedictinum & Casparem Scioppium, qui hanc usurpationem suggillabant, suam *Astrologie Ecclesiasticæ, & Astri inextincti censuram* in lucem edidit: Scripsit etiam suppresso nomine *Pacis compositionem inter Principes Catholicos & Protestant.* II. Franciscus Sacchinus natione Italus, qui Romæ die decima sexta Decembris natus posteris reliquit *Historiam Societatis, vitas S. Paulini, B. Stanislai Kostkæ, & Patris Canisii, præter tractatum, in quo demonstrat, Divum Ignatium non instituisse, ut in Theatrorum Ordinem admitteretur.*

§. CXI.

*Facultas de bonis mobilibus testandi
Clero Hungarico concessa.*

*Caraf. decret. Can-
cel. p. 45.*

Hucusque Clero Hungarico de bonis ipsorum, quæ patrimonialia non erant, disponendi ac testandi facultas erat adempta, hoc autem anno Cæsar ad Cleri preces hanc potestatem eidem restituit, certamque ac firmam testandi normam, quæ in magnum Catholicæ Religionis emolumentum cederet, pro solita sua in Deum pietate, ac continuo in majorem Divini cultus propagationem, Statusque Ecclesiastici augmen-

mentum studio præscriptit, die unde-Sæc. XVII.
cima Decembris ex urbe Regia Sopron- A. C. 1625.

niensi edito hoc diplomate: „Hunga-
„rico Clero omnibusque Prælati ob-
„præclara & insignia sua in nos & Re-
„ligionem Catholicam, totumque Hun-
„gariæ Regnum merita, gratificandi
„desiderio, concedimus, ac decerni-
„mus, ut ipsi deinceps sequentem te-
„standi facultatem habeant, nimirum
„si Prælati capitulum habens, vel in
„capitulo existens decedat, sive testa-
„mentum condiderit, & executores or-
„dinaverit, sive non, teneatur capitu-
„lum tres probatæ fidei viros ex suo
„corpore (quorum unus Regio nomine
„semper deputetur, & interveniat) de-
„stinare, qui & funeri curando, & mo-
„bilium cujusvis generis consignationi,
„inventario conficiendo, & fidei con-
„servationi attendant, quique sub pœ-
„na excommunicationis & amissionis
„beneficii (quam pœnam Prælati, in-
„fidelitati, si quæ hic admittatur, in-
„fluxerunt) & amissione bonorum, ob-
„ligati sint omnia fideliter consignare,
„nec quicquam distrahi sinere. Mobi-
„lia vero Prælati defuncti ita dispen-
„sentur: primo honesta nec sumptuosa
„sepultura procuretur, & ut refri-
„gerio animæ eleemosynæ pro faculta-
„tum ratione fiant, deinde servitori-
„bus,

Sæc. XVII. „bus, & creditoribus satisfiat: ubi
A. C. 1625. „tamen attendendum, ut si aliqua de-
 „bita, in præjudicium Hungarici Se-
 „minarii, de quo inferius mentio erit,
 „a defuncto essent contracta, ita ea ut
 „hisce expresse prohibita, pro nullis, &
 „penitus irritis habeantur, adeoque
 „nulla ratione solvantur. Ad hæc iur-
 „ta statuta Synodi Tyrnaviensis libri
 „omnes capitulo cedant ad erigendam
 „Bibliothecam, indumenta Sacerdota-
 „lia, & altarium ornamenta Ecclesie
 „cedant: utensilia domestica, men-
 „lecti, scamna & similia Successori re-
 „linquantur; quod superfuerit mobi-
 „lium, cujuscunque generis, etiam
 „allodialium, ejus mediapars, in usum
 „erigendi Seminarii, vel postquam Se-
 „minarium in perfecto statu fuerit, Pa-
 „rochiis meliorandis servetur, ut ad cen-
 „sum collocata summa aliqua, alumni
 „Clerici educari, vel tandem Para-
 „chiis in deteriori conditione constita-
 „tis subveniri possit. Ubi Metropoli-
 „tano Strigoniensi, ac aliis Episcopis
 „videbitur, teneantur tamen tam exe-
 „cutores, quam prædictæ personæ Ca-
 „pitulares ad inventandum destinata,
 „eidem Metropolitano Strigoniensi pro
 „tempore existenti, ac etiam si in alia
 „Diæcesi fuerit, Ordinario loci inven-
 „tarium exhibere, ac rationem peracti
 „sui

„sui muneris sufficientem dare. Et de Sæc. XVII.
 „alia hujusmodi mobiliū media parte A.C. 1625.
 „libere liceat Prælati juxta Sacrorum
 „Canonum præscripta testari & dispo-
 „nere, speramus tamen eos, confinio-
 „rum, quæ communis Patriæ, adeoque
 „totius Christianitatis propugnaculum
 „sunt, ut piissimæ causæ in testamentis
 „memores futuros. Si defunctus Præ-
 „latus nec capitulum habeat, nec mem-
 „brum sit capituli alicujus, in eo casu
 „Diæcesanus, in cujus Diæcesi bene-
 „ficio obtinuit, vel Residentiam ha-
 „buit, is, qui obiit, vel certe Capitu-
 „lum propinquius, aut Conventus vi-
 „cinior, prædicta omnia per Ecclesia-
 „sticos personas ad id deputatas exe-
 „qui curabit. Cum autem Servitores
 „mortuorum hæc forsitan ulla ratione
 „impedire, vel rapinis sese tradere præ-
 „sumpserint, executores testamenti, vel
 „ad inventarium conficiendum desti-
 „nati, eos ad plenam usque satisfac-
 „tionem, invocato brachio sæculari
 „etiam in persona detinendi potestatem
 „habeant, mandantes idcirco & serio
 „præcipientes universis, & singulis præ-
 „sentibus, & futuris Regni nostri Hun-
 „garicæ Palatino Judici, Curicæ Comi-
 „tibus, Cameræ nostræ Hungaricæ of-
 „ficialibus, Præsidiorum supremis, ac
 „Vice-Capitaneis, atque liberarum
 „civi-

Sæc. XVII. „civitatum Magistratibus, aliisque om-
 A. C. 1625. „nibus nostris, & Regni nostri Hunga-
 „riæ subditis, & fidelibus cujuscunque
 „status, gradus, conditionis, vel præ-
 „eminentiae extiterint, ut sæpius me-
 „moratos ejusdem Regni nostri Hunga-
 „riæ Prælatos, eorundemque Capitula
 „& Diæcesanos, atque magis vicina
 „capitula, & Conventus, impofterum
 „perpetuis futuris temporibus, præ-
 „scripta testandi, & mobilia defunctorum
 „Prælatorum relicta curandi &
 „dispensandi potestate, ratione & ordi-
 „natione pacifice, quiete, & sine omni
 „impedimento, vel molestia plene uti,
 „frui & gaudere sinant, necnon eisdem
 „etiam, atque iis, quibus cura hujus-
 „modi executionis demandata fuerit,
 „quotiescunque requisiti fuerint, juxta
 „hujus clementissimæ nostræ annuencie
 „tenorem, & contenta ad talia in om-
 „nibus & singulis punctis, clausulis,
 „articulis, sententiis, & verborum ex-
 „pressionibus ad convenientem effectum
 „perducenda decentem operam ferant,
 „& quantum necessitas exegerit, serio
 „assistant, idemque ab aliis pariter fieri
 „sedulo curent. „